

DUPKA NÁNDOR

PÁSZTOR FERENC VÉRTANÚ

„Hitét nem tagadta meg, inkább a halált választotta”

*A Kárpátaljai Római Katolikus Egyház hitvallói
(1945–1991)*

Kárpátaljai Magyar Könyvek **314.**

Sorozatszerkesztő és felelős kiadó:
dr. Dupka György

A kiadvány megjelenését a Bethlen Gábor Alap támogatta

Minden jog fenntartva
© Intermix kiadó, 2025
© Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet, 2025
© Dupka Nándor, 2025

A címlapon: *Pásztor Ferenc* portréja

Lektorálta: ***dr. Dupka György, dr. Zubánics László***
Szerkesztette: ***Kövy Márta***
Borító, műszaki szerkesztő: ***Dupka Zsolt***

A könyv elektronikus változata elérhető:
<https://kmmi.org.ua> (Adattár, könyvek)

Készült: Breza kiadó és nyomda

ISBN 978-615-5757-46-4
ISSN 1022-0283

DUPKA NÁNDOR

PÁSZTOR FERENC VÉRTANÚ

*„Hitét nem tagadta meg,
inkább a halált választotta”*

*A Kárpátaljai Római Katolikus Egyház hitvallói
(1945–1991)*

KMMI – Intermix Kiadó
Ungvár–Budapest
2025

TARTALOM

Molnár János: Kedves Olvasó!	7
Bevezetés.....	11
1. Fejezet. Életpályája.....	19
1.1. Ifjúkora, tanulmányai	19
1.2. Az ifjú pap életútja 1902–1911-ben	22
1.3. Huszonegy év Dobóruszkán	24
1.4. Pásztor Ferenc dobóruszkai emlékezete	26
2. Fejezet. A beregi főesperes isten és a nemzet szolgálatában.....	31
2.1. Békeidőben, 1923–1941.....	31
2.2. A háborús években, 1941–1944	38
2.3. Helytállás az erőszakos Szovjetizálás idején.....	40
3. Fejezet. A szilárd hitű vikárius golgotajárása	45
3.1. A Pásztor-akta bemutatása.....	45
3.2. Megfigyelés, hamis tanúvallomások	51
3.3. Letartóztatás, házkutatás és vagyoneklobzás	84
3.4. Kihallgatások az ungvári börtönben.....	105
3.6. Kihallgatások a kijevei börtönben	136
3.6. Vádirat	173
3.7. Ítélethozatal	199
3.8. Vagyoneklobzás	210

3.9. <i>Fogsága és mártírhalála a szibériai lágerben</i>	220
3.10. <i>Rehabilitálása</i>	222
 4. Fejezet. Emlékezete Beregszászban	229
4.1. <i>Pásztor-emléktábla és mellszobor</i>	229
4.2. <i>A Pásztor Ferenc-díj</i>	236
4.3. <i>Pásztor Ferenc Községi és Zarándokház</i>	243
 Melléklet	245
A felhasznált irodalom jegyzéke	245
Szemelvények a Pásztor-akta anyagaiból.....	251
Archív másolatok a Pásztor-aktához külön csomagban csatolt tárgyi bizonyítékokról.....	259
Pásztor Ferenc meghurcoltatásában közreműködők listája	263
A könyv szerzőjéről.....	267
Rezümék (magyar, ukrán, angol)	269

KEDVES OLVASÓ!

Nagy szeretettel ajánlom az érdeklődőknek a jelen kötetet, amely Pásztor Ferenc, egykori beregszászi plébános és püspöki helynök életét mutatja be. Amikor életét szemléljük, elénk rajzolódik Krisztus hűséges papjának alakja. Életét Jézus és az Ő Egyháza szolgálatára szentelte. Tette ezt nemcsak a békés és gondmentes időszakokban, hanem a szenvedés és a mártíromság megpróbáltatásainak közepette. Amióta él Krisztus Egyháza, ki van téve a különböző megpróbáltatásoknak és szenvedéseknek. Az apostolok idejében is találkoznia kellett Krisztus közösségének a véres üldözésekkel. Ezekről a megpróbáltatásokról már Jézus is beszél tanítványainak az evangéliumban. Elsősorban Lukács evangélista ír arról, hogy Jézus nyíltan és őszintén beszél apostolainak és Egyházának arról, ami rájuk vár a világban.

A maga idejében Pásztor Ferenc helynök úrnak is meg kellett tapasztalnia az igazságtalan üldöztetéseknek és meghurcolásoknak a keresztjét. Nem futamodott meg, hanem bátran szembenézett azzal, ami reá várt. Krisztus igaz papjaként Istenre bízta ügyét, tudva azt, hogy testi életét elvehetik ugyan, de az örök élete Isten kezében van. A rengeteg kihallgatás és megaláztatás közepette is tudta azt, hogy a hűségesen megőrzött hitért az igazság koronája várja őt Isten országában.

Mi, a mai nemzedék pedig tisztelettel és hálával tekintünk rá! Tisztelettel, mert tiszteletreméltó kitartása és a hite. Hálával, mert megköszönjük az Úrnak az élő példát, mely bátorít és sarkall életének követésére.

Tertuliánus azt mondta: *„A mártírok vére a keresztények magva.”* Adja az Úr, hogy Pásztor Ferenc vére hullása is adjon bőséges magokat katolikus Egyházunknak Kárpátalján.

Molnár János,
Beregszász Szent Kereszt r.k.
templom plébánosa,
püspöki helynök

PÁSZTOR FERENC (1880–1951)

Ima Pásztor Ferenc atya boldoggá avatásáért

Jóságos Atyánk!

Végtelen szeretetből adtad számunkra pásztorunkat,
aki példa és jel lehet számunkra életével, szolgálatával, végtelen
szeretetével, alázatával és Hozzád mindhalálig való hűségével.
Tekints életszentségére, érdemére és mártír halálára. Add, hogy
közbejáróként továbbra is hű és engedelmes pásztorod legyen. Ámen!

Imádkozzunk boldoggá avatásáért!

*(Kérjük imádkozzanak Pásztor Ferenc atyához,
hogy kérésük meghallgatásra találjon. A boldoggá avatás folyamatának
elősegítéséhez, kérem jelezze, ha imája meghallgatásra talált
– a beregszászi Szent Kereszt r.k. templom)*

BEVEZETÉS

Az NKVD 1945–1948 között a Kárpátaljai Római Katolikus Egyház hat elkötelezett lelkészére –*Lőrincz István* őrdarmai, *dr. Tóth József* szerednyei, *Tindira Ernő* bárdházi, *Homolya Péter* felsődomonyai, *Galambos József* benei, *Horváth Ágoston* ungvári plébánosra – már lesújtott, és szovjetellenesség vádjával Gulág-rabságra ítélte. Megjegyzem, az 1949-es letartóztatási hullámban *Bártfay Kálmán* nagyszőlősi, *Haklik Sándor* ráti, *Hudra Lajos* kerepecsi, *Placinger Pál* ungvári, *Pásztor Ferenc* beregszászi római katolikus plébános is a rács mögé került.

Csupán 8 lelkész maradt még szabadlábon, akikre nagy felelősség hárult, hogy a kárpátaljai katolikusok alapvető igényeinek – temetés, keresztlő, esküvő stb. – megfeleljenek. Azonban 1950–1952-ben őket is (*Árvay Dezső* tiszaujlaki, *Bakó Zoltán* kisszelmenci, *Heveli Antal* szolyvai, *Sörös (Pivovar) János* munkácsi, *Tőkés (Trefszker) György* huszti, *Csáti József* munkácsi segédlelkész, *Tempfli József* nevetlenfalui, *dr. Bujaló Bernát* ungvári főesperes, plébános) letartóztatták és elítélték.

A szovjethatalom összesen 19 római katolikus papot küldött a GULÁG kényszermunkatáborába, hogy lehetetlenné tegye a plébániák működését.

Korábbi munkámban¹ először a méltatlanul elfelejtett mártír – *Haklik Sándor* atya életének és elhurcolásának körülményeit tártam fel a Kárpátaljai Területi Állami Levéltár forrásai alapján az eddig ismert szakirodalom tükrében. Az elmúlt egy évben teljes egészében

¹ DUPKA Nándor: Ki volt Haklik Sándor? A kisértői római katolikus esperes letartóztatása, koncepciók pere, vértanúhalála. // „Orosz földön meggyőrtörve...” A GULÁG-GUPVI-kutatók nemzetközi fóruma Kárpátalján, 2022. Nemzetközi emlékkonferencia Beregszász, 2022.november 18. Szerk. DR. DUPKA György. Lektorálta: DR. ZUBÁNIC László, DR. ZÉKÁNY Krisztina. Szolyvai Emlékparkbizottság-Intermix Kiadó, Ungvár-Budapest, 2023. 99-113. <https://kmmi.org.ua/uploads/attachments/books/books-pdf/2023/konf-2023.pdf>

feldolgoztam az NKVD nyomozó tisztjei által összeállított mintegy 100 oldalas *Haklik-aktát*, amely könyv formában is megjelent². Szülőhelyén, Beregardóban a Szent Kinga templom falán dombormű-tábla is megörökítette a vértanú emlékét.

Ezen a nyomvonalon haladva – további levéltári források értékelésével, és más dokumentációs ismeretanyag birtokában – ezúttal a mártírhaltalt halt **Pásztor Ferenc** beregszászi plébános vikáriusatyja golgotajárását vesszük görcső alá, aki nemzetét, egyházát szolgálva, megingathatatlan hittel „Jézusért halt meg, a szeretet Istenéért vállalta a kínzást.”

Mindezek ismeretében kutatási programom következő állomása lett a 17 évig Beregszászban tevékenykedő **Pásztor Ferenc** vikárius atya munkássága. A tragikus sorsú főpap szovjet korszakbeli életének utolsó stációját, meghurcoltatási és elítélési körülményeit eddig homály övezte, illetve a plébános életével foglalkozó kutatók alábbiakban ismertetett munkái eléggé adathiányosak. Ezért a teljesség igényével dolgoztam fel a 149252. sz. Pásztor-aktát. Az NKVD kárpátaljai nyomozói által készített koncepciók vád-anyag közel 150 kézzel és géppel írt oldalmennyiségben olvasható a 4 hónap folyamán – 1949. február 26. 1949. május 12. között – keletkezett kihallgatási dokumentumok, vádiratok sokasága, amelyeknek eredeti forrásanyaga a Kárpátaljai Területi Állami Levéltárban és a Kárpátaljai Ukrán Állambiztonsági Szervek Archívumában található.

A Pásztor Ferenc életével foglalkozó, eddig áttanulmányozott szakirodalom összességében alig száz oldalt tesz ki. A beregszászi vértanúra az elsők között az anyaországi **Hetényi Varga Károly** egyháztörténész hívja fel a figyelmet. Életrajzírója találóan jegyzi meg a Szatmári egyházmegye üldözött vikáriusáról, **Pásztor Ferencről**: „Egyike a számos kárpátaljai magyar papnak, akik életükkel fizettek hivatásukért, a néphez való hűségükért.”³

² DUPKANándor: Haklik Sándor vértanú A Kárpátaljai Római Katolikus Egyház hitvallói (1945-1991). KMMI-füzetek XXIX. Sorozatszerkesztő, lektor: DR. ZUBÁNICSLászló. Intermix Kiadó, Ungvár-Budapest, 2023. 128. <https://kmmi.org.ua/uploads/attachments/books/KMMI-fuzetek/Haklik.pdf>

³ HETÉNYI Varga Károly: Papi sorsok a horogkereszt és a vörös csillag árnyékában. III. Lämpás Kiadó, Abaliget, 1996.

Az ezredfordulót követően Kárpátalján a beregszászi **Csanádi György** helytörténész, újságíró tollából tudjuk meg, hogy „*A sztálini terror áldozatává vált Pásztor Ferenc beregszászi plébános, pápai prelátus is. Kimagasló szerepet játszott városunk hitéletében, igen művelt hitszónok volt. Nagy figyelmet fordított a kulturális élet fejlesztésére, katolikus kultúrházát létesített Beregszászban, mély és gazdag tartalommal töltötte meg annak tevékenységét.*

1944-ben a magyar hatóságok őt bízták meg két elfogott és kivégzésre ítélt partizán meggyóntatásával, megáldoztatásával. Megpróbált közbenjárni a két szerencsétlen ember érdekében, sajnos eredménytelenül. Szerette volna megmenteni a koncentrációs táborba hurcolástól Hirsch Salamon főrabbit, de az elhárította segítségét azzal, hogy osztózni kíván hívei sorsában.

Mint az egyházi és kulturális élet egyik kimagasló személyiségét a szovjet hatóságok 1948-ban letartóztatták, koholt vádak alapján elítélték. Hetényi Varga Károly Papi sorsok a horogkereszt és a vörös csillag árnyékában című könyvéből tudjuk, hogy együtt raboskodott többek között Harangozó Ferenc szombathelyi szemináriumi vicerektorral. 1950-ben egy sztálini munkatáborban halt meg. A római katolikus templom falán fehér márványtábla őrzi emlékét.”⁴

Pásztor Ferenc meghurcoltatására így emlékszik vissza írásában unokaöccse, **dr. Pásztor István** ügyvéd: Reminiscenciák II. című írásában: „Mikor már közeledtek az orosz csapatok Beregszász felé, kértük, hogy jöjjön át hozzánk Vitkára. [...] Kijelentette, hogy híveit nem hagyja cserben, bármi történjék is vele. [...] Még halála előtt néhány évvel kerülő úton levelet küldött legfiatalabb testvérének, Pásztor Erzsébetnek, aki keresztanyám volt. Ebben a levélben többek között azt írta, hogy megkísértette a sátán, ígértek neki szabadságot, azt is, hogy hazaengedik, ha átér a pravoszláv hitre. Erre nem volt hajlandó, hitét nem tagadta meg, inkább a halált választotta.” (29. old.) Továbbá: „... a letartóztatás és az azzal kapcsolatos házkutatás során jelen volt Pásztor István unokatestvérem is. Tőle hallottam, hogy embertelenül bántak nagybátyámmal. A

⁴ CSANÁDI György: Régi beregszásziak. Magánkiadás [Beregszász], 2001. <https://mek.oszk.hu/02100/02131/html/01.htm> (Letöltve: 2024.07.17.)

ház kutatás során minden értékes tárgyat, lexikonokat, könyveket, írógépet, az irodájában lévő pénzt is lefoglalták, s elvitték, erről átvételi elismervényt nem adtak” (Reminiscenciák XI. 119. old.)⁵

A beregi főesperes 1949 nyarán bekövetkezett letartóztatásáig megélt papi tevékenységével mások mellett kiemelten **Csáti József, Dióssi Géza Kornél⁶, Dupka György⁷, Majnek Antal⁸** is foglalkozott.

Bohán Béla⁹ szerint „az 1949. év nemcsak a görögkatolikus egyház felszámolását jelezte, hanem Beregszász plébánosának és káplánjának elhurcolását is”.¹⁰

Forrásértékű munka fűződik **Wiszkowsky Pawel** ferences atya nevéhez és könyvéhez¹¹, aki bemutatja a papok, szerzetesek, szerzetesnők

⁵ Forrás: BOHÁN Béla SJ kutatásai alapján összeállította: BUNDA Szabolcs. Emlékezés Pásztor Ferenc beregszászi plébánosra. - Új Hajtás, 2007.9. sz. XII. évfolyam, <https://ujhajtás.net.ua/emlekezes-pasztor-ferenc-beregszaszi-plebanosra/> (Letöltve: 2024.07.17.)

⁶ CSÁTI József–DIÓSSI Géza Kornél: A Kárpátaljai Római Katolikus Egyház. – In: Extra Hungariam. A Hatodik Síp antológiája. Hatodik Síp, Budapest-Ungvár, 1992.176.p

⁷ DUPKA György: Egyházüldözés Kárpátalján 1944-1991. A Tiszabökényi Árpád-házi Szent Erzsébet Római Katolikus Templom Idővándor tematikus kiállítása. A Gulágra elhurcolt és megtorlásban részesült kárpátaljai római katolikus, görögkatolikus papok, református lelkipásztorok és más felekezetek vezetőinek emlékére. Összeállította: Dupka György. Kárpátaljai Magyar Könyvek 262. Intermix Kiadó-Szolyvai Emlékparkbizottság, Ungvár-Budapest, 2017. <https://mek.oszk.hu/18100/18119/18119.pdf>;

⁸ MAJNEK Antal: A kárpátaljai római katolikus egyház története. In: Útközben, KMKSZ, 1998, Dupka György, 1993. 39.

⁹ BOHÁN Béla: Emlékezés Pásztor Ferenc beregszászi plébánosra. – Új Hajtás, 2007.9.szám. <https://ujhajtás.net.ua/emlekezes-pasztor-ferenc-beregszaszi-plebanosra/>

¹⁰ Lásd. A beregszászi római katolikus egyház könyvtára, P. Bohán Béla SJ kézírata, Szendrey Anita közreadásában.

¹¹ WYSZKOWSKI, Pawel: Katolikusüldözés Ukrajnában és Kárpátalján. Katolikusok Ukrajnában a kommunista rezsim alatt (1917-1944-1991). Temesvári Pelbárt Ferences Gimnázium és Kollégium, Esztergom, 2013. <https://bolt.ferencesek.hu/wp-content/uploads/2022/10/Pages-from-keresztényuldozes.pdf>(Letöltve: 2024.07.17.)

és világi krisztushívők tanúságtételét Ukrajnában a kommunista valásüldözés egész időszakában (1917–1991). A könyv fülszövegében a könyvet lefordító ferences **Hidász Ferenc** arra is rámutat, hogy „a fordításhoz csatolt „Függelék” a Kárpátalján élt magyar, német, szlovák római katolikus papokról és hívekről tudósít, akik szándékukon kívül lettek 1944-től a két kontinensnyi birodalom lakói. E térség egyházi személyeit ugyanolyan intézkedések sújtották, mint Ukrajna többi területén, amelyek végső célja az Egyház teljes eltörlése volt. Először Melega Gabriella Anna domonkos nővér nyújt áttekintést a Kárpátalján elítélt és onnan elhurcolt 19 római katolikus papról állami archívumokban található anyagok és más írott források alapján. Majd kárpátaljai katolikusokkal készített életút-interjúkat olvashatunk a kötet fordítójának gyűjtéséből.

Tíz férfi és tizenhat nő személyes vallomása keresetlen őszinteséggel, az igazság kendőzetlen kimondásával tükrözi Kárpátalja XX. századi, politikai és vallási tragédiákkal terhelt valóságát. A nemzetiségeket érintő legsúlyosabb tragédiák közé tartozik a magyar és német lakosság kollektív bűnössé nyilvánítása, s a 18 és 50 év közötti civil férfiak elhurcolása 1944 őszétől „három napi munkára”.

A Függelék zárófejezetében a 2015-ben elhunyt Paskai László bíboros, nyugalmazott esztergom-budapesti érsek foglalja össze – húsz év távlatából – az 1989 májusában Kárpátalján tett lelkipásztori látogatásának eseményeit. Neki köszönhetően Nagyszőlősen és a környező vidék városaiban és falvaiban magyarországi ferencesek kezdhették meg mind a mai napig tartó missziós munkájukat, mely a pap nélkül maradt egyházközségek szervezeti és lelki megújulásához vezetett. (...)”

A könyv kárpátaljai függeléke kiemelten mutatja be **Haklik Sándor** és **Pásztor Ferenc** vértanúkat is, hiszen az életük tanulmányozása hozzásegíthet igazi példaképek megismeréséhez és megbecsüléséhez.

Pásztor Ferenc letartóztatásával, kihallgatásával kapcsolatosan **Melega Gabriella Anna OP**¹² először közöl megbízható forrás-feldolgozás részletet a *Vértanúink-Hitvallóink* című katolikus kiadvány 2009. júniusi (XV. évfolyam) 57. számában a kárpátaljai római katolikus pa-

¹² MELEGA Gabriella Anna OP http://regi.mindszenty.katolikus.hu/vh58/58_1.htm

pokkal kapcsolatos kutatómunka eredményeiről¹³. Ő a hiteles levéltári és egyéb források feltárását 2008-ban kezdte el, és tartott előadásokat a Magyarországi Szerzeteselőjárók Konferenciáin. Többek között betekintést nyert a Kárpátaljai Területi Állami Levéltárban és a Kárpátaljai Ukrán Állambiztonsági Szervek Archívumában tárolt a Gulág-rabságra ítélt kárpátaljai római katolikus papok nyomozati aktáiba, peranyagaiba. Egyik cikkében megjegyzi, hogy „*Három atya: Galambos József, Haklik Sándor és Plackinger Pál aktái a mai napig nincsenek meg.*”¹⁴ Azóta *Haklik Sándor* 2357. sz. aktáját a Kárpátaljai Te-

¹³ MELEGA Gabriella Anna OP. elindított kutatását 2008-ban a következőképpen foglalta össze: „A korszakról és az elítélt kárpátaljai papok sorsáról az eddigi legfontosabb munka Hetényi Varga Károly műve volt, amely számos értékes adatot tartalmaz az üldözött papokról. A kárpátaljai helyzet és a szigorú szovjet adatvédelmi rend miatt azonban ő nem férhetett hozzá az eredeti dokumentumokhoz. Ezekbe a dokumentumokba – a szóban forgó papok elítélésének orosz és ukrán nyelvű aktáiba, amelyek az elítélési határozatok mellett a kihallgatási jegyzőkönyveket is tartalmazzák – nyertem betekintést az Ungvári Megyei Levéltárban és a Kárpátaljai Ukrán Állambiztonsági Szervek Archívumában. Bár a koncepció peranyagokhoz való hozzáférés nem volt egyszerű, mégis sikerült a Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskolán 2008-ban elkészült szakdolgozatomban a dokumentumokat saját fordításomban az eredeti szövegekhez a lehető leghűségesebben idéznem. Mivel a papok aktái egyenként meghaladják a kétszáz oldalt, arra nincs lehetőség, hogy az elítélési peranyagaikat teljes terjedelmükben ismertessem a kedves olvasókkal, viszont annak szívesen teszek eleget, hogy ezekből, vagy a papok személyes levelezéseiből, egyéb rájuk vonatkozó dokumentumból idézzek. Jelen pillanatban a még élő tanúk felkutatása mellett a levéltári dokumentumok feltárásán és feldolgozásán fáradozunk. A korszak, dokumentumok és események történeti feltárásával együtt szeretnénk emléket állítani azoknak a papoknak, akik gyakran életük árán is hűségesekek maradtak hivatásukhoz, egyházukhoz. A szentéletű papok boldoggá avatási anyagának összeállításához fontos a tanúk jelentkezése, visszaemlékezéseik szóban vagy írásban való közlése, a meglévő dokumentumok összegyűjtése. Ezért kérjük, hogy aki ilyen jellegű információkkal segíteni tudja munkánkat, az mielőbb jelentkezzen.” Forrás: http://regi.mindszenty.katolikus.hu/vh57/57_1.html

¹⁴ MELEGA Gabriella Anna OP: Új források üldözött papjainkról. Új Hajtás, 2008.9. sz. XIII.évfolyam: <https://ujhajtás.net.ua/uj-forrasok-uldozott-papjainkrol/> (Letöltve: 2024.07.17.)

rületi Állami Levéltárban 2023-ban sikerült felkutatnom, amelyből könyv is született. Osztom kutatótársam gondolatát, hogy a további kutatások szükségesek, csakis a feltárt források tükrében kaphatunk a nyitva hagyott kérdésekre megnyugtató válaszokat elítélt papjainkról.

Figyelemfelkeltő kutatásokat folytat **Pásztor Ferenc** egyházi tevékenységéről a beregszászi **Szendrey Anita** doktorandusz. Az utóbbi részletesen bemutatja a beregszászi római katolikus egyház helyzetét a szovjet rendszer kiépítésének kezdetén (1944–1949).¹⁵

Emlékezetének megőrzéséhez nagyban hozzájárul a **Molnár János** esperes-plébános, püspöki helynök által kormányzott *Beregszászi Római Katolikus Egyházközség* és a tulajdonában lévő *Pásztor Ferenc Községi és Zarándokház*, amely felvállalta a mártír vikárius szellemi hagyatékának gondozását, hogy az emléke számos éven át éljen a katolikus hívek körében is.

Mindezekből kiindulva, könyvem legnagyobb fejezetét az NKVD nyomozótisztjei által összeállított *Pásztor-akta* részletekbe menő elemzése, a forrásanyagok közreadása képezi. Ezzel egy elmaradt adósságot igyekszem törleszteni. Reálisan és hitelesen mutatom be a könyv főszereplőjének az 1949-ben a szovjethatalom által elindított meghurcolását, kihallgatását, elítélését. De ő „hitét nem tagadta meg, inkább a halált választotta.”

¹⁵ SZENDREY Anita: A beregszászi római katolikus egyház helyzete a szovjet rendszer kiépítésének kezdetén (1944–1949). ActaBeregsasiensis 2011/1, <https://adoc.pub/a-beregszaszi-romai-katolikus-egyhaz-helyzete-a-szovjet-rend.html>. SZENDREY Anita: Adalékok a Beregszászi Római Katolikus Egyház történetéhez (1938-1963).pdf (Letöltve: 2024.07.17.)

1. FEJEZET. ÉLETPÁLYÁJA

1. 1. IFJÚKORA, TANULMÁNYAI

Pásztor Ferenc Kárpátalja püspöki helynöke, beregi főesperes 1880. január 14-én született *Ungváron* magyar kézműves katolikus családban. Családtagjai mélyen vallásos emberek voltak, és a hit gyakorlása a család mindennapjaihoz tartozott.

Édesapja: **Pásztor János János** (*Szirénfalva/Ptrukša, Szlovákia*, 1851) kézműves. Édesanyja: **Tahy Julianna** (*Kincseshomok*, 1857) háztartásbeli. Testvérei: **Pásztor János** (*Ungvár*, 1881) Magyarországon telepedett le, **Pásztor Lajos** (*Ungvár*, 1888) munkás, **Pásztor Erzsébet** (*Ungvár*, 1891) háztartásbeli, **Pásztor Margit** (1884), **Pásztor István** (1892), **Pásztor Anna** (?).

Legidősebb fiúként, 7 évesen felvételt nyert az *Ungvári Népiskolába*. A négy osztály elvégzését követően a háromszáz éves múlttal rendelkező *Ungvári Királyi Katolikus Főgimnáziumba*¹⁶ felvételizett. Tanulmányait 1890-ben kezdte el.

Fontosnak tartom megjegyezni, hogy az 1867-től magyar tannyelvű ungvári tanintézetnek az 1876-ban megüresedett magyar királyi kincstári épület adott otthont, amit a gimnázium rendelkezésére bocsátottak.

1893 júniusában **Fincziczky Mihály**¹⁷ polgármester és a vármegye vezetőinek közreműködésével az akkori vallás- és közoktatásügyi királyi minisztérium támogatásával a város hozzáfogott egy megfelelő férőhellyel rendelkező új gimnázium felépítéséhez.

¹⁶ BLANÁR Ödön: Az Ungvári Királyi Katolikus Főgimnázium háromszázados története 1613-1913. Ungvár, 1913.

¹⁷ FINCZICZKY Mihály: Polgármesteri jelentések Ung város közállapotáról. Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség, Ungvár, 2001.

Az Ungvári Királyi Katolikus Főgimnázium épülete

Pásztor Ferenc gimnazista is az 1895/96-os tanévet az új épületben kezdte meg, ahol **Hódoly László**¹⁸ igazgató nyitotta meg a tanévet¹⁹. Abban az időben a magyar nyelv és a katolikus hittanoktatás volt a domináns a gimnáziumban. Az utóbbi tantárgyat **Hampel János** kanonok, főgimnáziumi római katolikus hittantanár oktatta. A kitűnően tanuló gimnazista bizonyára az ő hatására határozta el, hogy Isten szolgálatába akar állni, mint pap. A fogékony diák szellemi fejlődésében az ungvári gimnázium kiváló felkészültségű tanári kara meghatározó szerepet játszott. Későbbi vallomásaiból is kiolvasható, hogy a szorgosan tanuló fogékony ifjút felkarolták. A hittantanára, egyben gyóntató papja is egy életre szóló lelki útmutatást adott a számára. Egyébként az újraindult és 1938–1945 között működő *Ungvári Magyar Királyi*

¹⁸ BLANÁR Ödön adatai szerint 1887-1906 között Szeiber Ede az Ungvári Királyi Katolikus Főgimnázium igazgatója.

¹⁹ BUJDOSÓ István: Az Ungvári Drugeth Gimnázium története (A XIX. század második felétől az 1945-ös felszámolásig. Együtt, 2013.1.sz. 72. https://epa.oszk.hu/00500/00595/00047/pdf/EPA00595_egyutt_2013_1_069-083.pdf

Állami Gimnázium egyik utolsó hit- és erkölcstan tanára **Dr. Bujaló Bernát** ungvári plébános **Pásztor Ferenc** barátja, oltártestvére volt.

Céljai megvalósítása érdekében a család támogatásával az ungvári gimnáziumból átjelentkezett a Szatmárnémeti Magyar Gimnáziumba, ahol 1898-ban érettségi bizonyítványt szerzett.

Ezt követően felvételizett a százéves *Szatmárnémeti Római Katolikus Teológiai Szemináriumképzőbe*. A szatmári püspökség az elsődleges nevén *Püspöki Intézet és Papnevelő Intézetet* 1804-ben alapította.²⁰ Pásztor papnövendék négyéves képzésének idejében **Kádár Ambrus** (1893–1908) volt a szatmári szeminárium és teológia rektora. A fiatalember tanulmányait 1902-ben kitűnő eredménnyel fejezte be.

Meszlényi Gyula püspök

1902. június 27-én Meszlényi Gyula, Szatmár neves és elismert „alkotó” püspöke Pásztor Ferencet áldozópappá szentelte.

²⁰ Magyar Katolikus Lexikon >Sz>szatmári szeminárium és teológia: https://lexikon.katolikus.hu/S/szatmári_szeminárium_és_teológia.html

1.2. AZ IFJÚ PAP ÉLETÚTJA 1902–1911-BEN

*Pásztor Ferenc pappá szentelésének napján, 1902, Szatmárnémeti.
Mészöly Nóra gyűteménye*

Az akkor huszonkét éves Pásztor Ferenc papi pályafutását először *Csomaközben*²¹ 1902-1904 között kezdte el. A magyar-sváb-román nemzetiségek lakta település Szatmár megyében, *Nagykárolytól* délnyugatra terül el. A felekezetek közül a római katolikus egyház gyülekezete volt a legnépesebb, amikor a fiatal segédlelkész elkezdte papi szolgál-

²¹ Románul: *Ciumești*, németül: *Schamagosch*)

latát az 1866-ban épült *Szent István templomban*, amelyhez még két kápolna tartozott. Mindkettő a két helyi temetőben volt található. Itt-tartózkodása idején segédlelkészként tevékenyen részt vett az egyházközség további felvirágoztatásában.

A kreatív lelkészt a *Rahó* közeli *Nagybocskóra*²² helyezték át, itt egy évig (1904) a magyar, német katolikusok lekipásztora volt, és a 14. században létesült római katolikus templomban misézett magyarul és németül.

A továbbiakban is segédlelkészként, illetve lelkészként a Máramarosi vármegyéhez tartozó – akkor még magyar többségű – *Nagybányán*²³ (1905) az 1718-ban barokk stílusban épült *Szentháromság-* és a műemlékké nyilvánított *Szent Antal templomban* szolgált. Közben a *Nagybányától* 25 km-re északnyugatra fekvő, a *Szamos* jobb partján elterülő, román-magyar lakosú *Szinérváralján*²⁴ (1905) is a helyi Árpád-kori római katolikus templomban látott el papi feladatokat.

Majd három évig papi tanulmányainak színhelyén, *Szatmárnémetiben* (1904-1907) a *Római Katolikus Székesegyházban* tevékenykedett.

1908. november 1-jétől 1911-ig a vegyes nemzetiségű (magyar, német, román) *Szaksz* község plébániai kormányzója. A Szatmár megye déli részén, *Krasznabéltektől* északkeletre fekvő településen az 1815-ben épült római katolikus templomban is gyakran celebrált szentmisét. Ezen az állomáshelyén mintegy három éven át eredményesen vezet az egyházközséget. A tapasztalt plébániai kormányzót innen hazai tájakra, az Ung vármegyéhez tartozó *Dobóruszkára* helyezik át. Ekkor ezek a települések a történelmi Magyarországhoz tartoztak. Örömmel tér vissza szűkebb pátriájába, hiszen újra állandó kapcsolatba kerül ungvári családjának szeretett tagjaival.

²² **Nagybocskó** (ukránul: Великий Бичків [Velikij Bicskiv], románul Bocicoiu Mare) falu Ukrajnában, Kárpátalján a Rahói járásban található. A mai Nagy-bocskó az egykori Nagy- és Kisbocskóból áll, míg a Tisza bal partján fekvő egykori Németbocskó, ma Újbocskó Romániához tartozik.

²³ A későbbiekben Máramarosi megye központtá előléptetett **Nagybánya** románul *Baia Mare*, németül: *Frauenbach*.

²⁴ **Szinérváralja**, 1907-ig **Szinyérváralja** (románul: *Seini*, németül: *Warolli* vagy *Leuchtenburg*) város Máramaros megyében.

1.3. HUSZONEGY ÉV DOBÓRUSZKÁN

Plébániai szolgálatot teljesít 1911. július 13-tól 1932 májusáig az Ung vármegyei *Dobóruszka*²⁵ egyházközségben, amely korábban az egri, majd a szatmári, illetve a kassai egyházmegyéhez tartozott az alsó-ung-esperesi kerületben. A település Nagykapostól 6 km-re délkeletre, a jelenlegi ukrán-szlovák határ mellett fekszik. Az Árpád-kori település 1332-ben már *Ruskanéven* létezett. Többek között fontos tudni, hogy a falu a XV. századtól a XVII. századig a legendás *Dobó-család* birtoka, amely a Ruszkai előnevét is a településről vette.

A római katolikus egyházközség 1550 körül megszűnt létezni, mivel a település lakói reformátusok lettek. A helytörténeteszek szerint A Szent Kereszt felmagasztalása tiszteletére szentelt mai templomának eredeti változatát a Dobó család építette 1500 körül.

A Magyar Katolikus Lexikon adatai szerint „katolikus egyházát csak 1601-ben alapították újra. Anyakönyvei 1718-tól vezetnek adatokat”. A Dobó-család által épített templomot a XVIII. század végén bővítették mai formájára, 1797-től kéthajós.

Fontosnak tartom megjegyezni, hogy a szentély padlózata alatt 2008-ban találták meg a hős egri várkapitány, később erdélyi vajda, *Dobó István* földi maradványait, amelyet újratemettek.²⁶

²⁵ **Dobóruszka** (szlovákul: *Ruská*) község Szlovákiában, a Kassai kerület Nagymihályi járásában. Nagykapostól 6 km-re délkeletre, az ukrán határ mellett fekszik.

²⁶ A Szent Kereszt felmagasztalása tiszteletére szentelt mai templomban feltárt síremlék alsó része eredeti, az egri múzeumban másolata látható, az eredeti fedőlap viszont Egerben van a várban, a Dobó István múzeumban, s itt a fedőlap másolat. A síremléket az egri hős fia, **Dobó Ferenc**, Bars vármegye főispánja készítette. A hagyomány szerint Dobó István szívét **Szerednyén** temették el: <http://www.magyarorszag-szep.hu/Szerednye/index.html> Szeretett Szerednyén lenni, gyakorta vadászott a környéken, s a koncepciók perben börtönre ítélte egri hős szabadulása után már betegen oda vonult vissza, ott halt meg 1572-ben. Dobóruszkan november 2 vagy 3 hétvégéjén szokták tartani a Dobó István Emléknapokat.

Forrás: <https://www.magyarország-szep.hu/Doboruszka/target0.html>

Erről 1922. augusztus 6-án írt és adott ki egy füzetet a dobóruszkai kibővült templom felszentelése alkalmából, amely a Földesi nyomda kiadásában jelent meg Ungváron 1922-ben.²⁷

²⁷ PÁSZTOR Ferenc: *Dobó István temploma. Emléksorok a dobóruszkai kibővült templom felszentelése alkalmából.* 1922. augusztus 6. Földesi ny., Užhorod–Ungvár, 1922.

1.4. PÁSZTOR FERENC DOBÓRUSZKAI EMLÉKEZETE

2022. július 9-én került sor a dobóruszkai Szent Kereszt felmagasztalása tiszteletére szentelt római katolikus templom egykori papjáról, **Pásztor Ferencről** elnevezett emlékház állandó kiállításának ünnepélyes megnyitójára.

A Pásztor Ferenc Emlékház a templom szomszédságában

(Fotó: Vály Edit/Felvidék.ma)

Forrás: <https://felvidek.ma/2022/08/100-eve-szenteltek-fel-az-atepitett-doboruszkai-szent-kereszt-felmagasztalasa-templomot/>

Az avatóünnepségen jelenlévő **Molnár Gabriella** fényképes tudósításából²⁸ többek között megtudjuk, hogy az itt szolgáló **Pásztor Ferenc** plébánosnak köszönhető, hogy a szűknek bizonyult ótemplomot száz éve kibővítették. Megjegyzi, számára „(a templomban) talán legvarázslatosabb része a Trianon évében, **Róth Miksa** budapesti műhelyében készült, máig eredeti állapotában meglévő ólomüveg ablakok voltak. Úgy tartják, aki ellátogat ebbe a templomba, azt megéri a kegyelem, senki sem tér haza üres lélekkel.” Bemutatja a dobórusz-

²⁸ MOLNÁR Gabriella: Ahol Dobó István nyugszik – képekkel. <https://ma7.sk/ta-jaink/ahol-dobo-istvan-nyugszik-kepekkel> (Letöltve: 2024.07.17.)

kai **Varga Judit** helyi idegenvezetőt, helytörténészt, aki a *Pásztor Ferenc Emlékház* létrehozásában aktív szerepet játszott. Bőséges anyagot gyűjtött a Szibériában mártírhalált halt **Pásztor Ferncről** és a település múltjához köthető **Dobó családról**, akik a maguk módján részesei a templom történetének is.

Adatai szerint a mostani templom elődje egy Árpád-kori, 1150–1200 körüli, román stílusú, kőből épített kis kápolna volt. A 16. század elején építette hozzá a Dobó család a reneszánsz egyhajós templomot. Kiemeli, hogy egyedi remekműként, 1780-ban készült az ótemplom legszebb barokk eleme, a szentély Szent Kereszt főoltára. Az egy darab kőből kifaragott mestermű. A fapadok még az 1791-től 28 éven át szolgálatot teljesítő **Zsigray Pál** plébános idején készültek, a századfordulót követően a felújításukból mások mellett **Pásztor Ferenc** plébános is kivette a részét. Az ótemplom tornya is 1796-ban épült meg. Ilyen formájában, ezekkel a bővítésekkel az ótemplom 1914-ig funkcionált.

Varga Judittól az idelátogatók azt is megtudhatják, hogy mi is a templom különleges, atipikus stílusának a titka: amikor az ótemplomban 1911 és 1932 között szolgáló, a mártíromságot is vállaló **Pásztor Ferenc** atya miséire és az ünnepekre a múlt század tízes éveinek elején a környék 12 településéről érkező hívek már nem fértek be, kezdeményezte annak kibővítését. **Foerk Ernő** budapesti építészmérnök-tanár tervei alapján kezdődtek a munkálatok úgy, hogy az északi falat az ótemplomhoz tartozó északi kápolnával együtt lebontották. A meglévő boltívet egy szélesebb hajóval kibővítve két boltívet alakítottak ki.

Az első világháború ugyan közbeszólt, de az építészeti stílusokat keverve, a templomnak egyedi eklektikus arculatot adva az átalakítást 1920-ra befejezték. Az 1907-ben a budapesti Rieger cég által épített manuális, pedálos orgonán a mai napig játszanak.

Az újtemplom Fájdalmas Szűzanya oltára 1918-ban Tirolban készült. 1922. augusztus 6-án **Tahy Ábrahám** főesperes szentelte fel, és azóta – új harangjaival együtt – ebben a formájában ismerhetjük ma is a dobóruszkai római katolikus templomot.

A kibővített templom 1922. augusztus 6-án történt felszentelési ünnepségére **Pásztor Ferenc** összeállított egy kis füzetecskét. Ennek egy

eredeti példányát az állandó kiállítás is őrzi. A korabeli ismereteket, kutatásokat alapul véve összegezte az ótemplom történetét, illetve kibővítésének néhány részletét. Megemlítette például, hogy az ótemplom alatti sírboltban, családi birtokán helyezték örök nyugalomra Dobó Istvánt 1572-ben, a kárpátaljai szerednyei várában kihűlt testét. Fia és örököse, Dobó Ferenc 1601-ben emeltette a vörös márványból művészien kifaragott síremléket fedőlapján a várkapitány domborművével.

Mint írja **Pásztor Ferenc**, „a régmúlt homályába vész, ki és mikor szedte darabjaira az egykori várkapitány síremlékét. A tumba fedőlapját a déli falban, a templom külső oldalán egy fülkében helyezték el, a négy oldallap pedig a két mellékoltárba került beépítésre”.

A **Dobó István** 14 évvel ezelőtti újratemetése alkalmából – az eredeti oldallapokból és az egri várban lévő eredeti fedőlap másolatából – összeállított szarkofág művészettörténeti emléket növeli, hogy ez az egyetlen tiszta reneszánsz stílusú kőkoporsó a Felvidéken.

Varga Judit a tudósítónak elmesélte az Emlékház történetét és azt, hogy hogyan sikerült összeállítani értékes gyűjteményét.

A hajdani kántortanítói házként szolgáló épület a tanító halála után az új parókia megépülését követően évtizedeken át üresen állt. Az állagmegóvási munkálatokat magyar állami támogatásból a 2018-ig a községben szolgálatot teljesítő **Weiszer Attila** plébános idején végezték el.

Az ótemplom – Dobó szarkofágjánál Makovics István plébános és Varga Judit idegenvezető. Fotó: Molnár Gabriella

A Weiszer atyát követő jelenlegi plébános, **Makovics István** nemes feladatainak egyike lett az Emlékház étellel való megtöltése. „Nagy öröm és áldás volt számunkra, hogy a Gulágon mártírhalált halt **Pásztor Ferenc** plébánosnak emléket állító állandó kiállítási anyagunk összeállítására pályázat útján támogatást kaptunk a Bethlen Gábor Alap-tól” – mondja az atya. A gyűjtőmunkában oroszánrészt vállalt **Varga Judit** és menyee, **Varga-Kohári Mária**, a Váci Egyházmegyei Könyvtár vezetője, de hálásak támogatóiknak és köszönik a falubeliek segítségét is.

Az Emlékházba belépve egy pici előtér fogadja a látogatót.

A balkézre eső szobában **Dobó István** kapitány arcképének, fejformájának, fegyverzetének és viseletének másolatai láthatók. A felállított monilókon sok érdekes információ olvasható.

A jobb oldali szoba **Pásztor Ferenc** plébánosnak állít emléket. Az élettörténetét elmesélő molinókon kívül meglepően sok a jó állapotban fennmaradt eredeti személyes tárgy is és a Gulágon elszenvedett megpróbáltatásairól is többet megtudhattunk.

Pásztor Ferenc emlékszoba. Fotó: Molnár Gabriella

Nemcsak az atya egykori, felújított dolgozóasztalát csodálhatja meg a látogató, hanem ritka kincsként a fiókja rejtette több mint százéves, a templom felújítására vonatkozó eredeti tervrajzokat is. Ezeket is lehet böngészni, hiszen bekeretezve a falon lógnak. Körülbelül egy tucat 17. és 18. századból származó misekönyvet rejt a mives kidolgozása, eredeti komódos szekréynysor, a többi között a **Zsigray Pál**, illetve **Pásztor Ferenc** szignójával ellátottakat is. A komód fiókjában lapul egy különleges textil-relikvia, **Pásztor Ferenc** eredeti, aranyszállal hímzett diakónus ruhája.

A templom kis mellékoltára is az emlékszoba része lett. Az emlékház anyagát, Isten segedelmével idővel szeretnénk még majd bővíteni.

Varga Judit fia, **Attila** történelemtanár Vácott, ahol elment a **P. Hidász Ferenc** ferences rendi szerzetes atya által tartott könyvbemutatóra. A kárpátaljai ferences misszió 30. évfordulójára, 2019-ben jelent meg **Paweł Wyszkowski** könyvének az atya által magyarra fordított változata *Katolikusüldözés Ukrajnában és Kárpátalján 1917–1944–1991* címmel. A könyvbemutatót követően Attila az atyával beszélgetve elmondta, hogy onnan származik, ahol a könyvben is említett Pásztor Ferenc 21 éven át papi szolgálatot teljesített. Hidász atyával Judit is felvette a kapcsolatot, és több alkalommal konzultáltak. Megtiszteltetés volt számára, hogy a dobóruszkai római katolikus egyházközség meghívta a volt helyi plébános emlékszobájának ünnepélyes megnyitójára, ahol beszédet mondott. Egy nap híján, 120 évvel pappá szentelését követően méltatta Pásztor Ferenc megaláztatásokkal teli életútját.

1949-ben, már beregszászi plébánosként és egyben püspöki helynökként tartóztatták le vádak sokaságát zúdítva rá. Vagyonek Kobzásra és 25 évre ítélték, aminek az 1951-ben bekövetkezett halála vetett véget az Ozernij 32-es lágerben. Az atya rehabilitációs határozata leszögezi, hogy megalapozatlanul vádolták szovjetellenességgel, és bűnössége nem nyert igazolást.

Az átadott *Pásztor Ferenc Emlékházról* és a **Pásztor Ferenc** kezdeményezésére 100 éve átépített *Szent Kereszt felmagasztalása templomról* számos felvidéki lap²⁹ közölt beszámolót. Kiemelték a falu egykori, ungvári származású plébánosának elévülhetetlen érdemeit, aki a templom 1914–1922 közötti átépítésében, kibővítésében fontos szerepet játszott, és a Gulágra való elhurcolása után 1951-ben mártírhálált halt.³⁰

²⁹ VÁLYI Edit: 100 éve szentelték fel az átépített dobóruszkai Szent Kereszt felmagasztalása templomot. <https://felvidek.ma/2022/08/100-eve-szenteltek-fel-az-atepített-doboruszkai-szent-kereszt-felmagasztalasa-templomot/>; (Letöltve: 2024.07.17.) BY: Dobóruszka titkai. Summáját írom a márvány szarkofágnak. / barangoló, 2022.július 12. https://csatangolok.blog.hu/2022/07/12/doboruszka_titkai

³⁰ A felvidéki katolikusok is támogatták boldoggá avatásának kezdeményezését. (Letöltve: 2024.07.17.)

2. FEJEZET.

A BEREGI FŐESPERES ISTEN ÉS A NEMZET SZOLGÁLATÁBAN

2.1. BÉKEIDŐBEN, 1923–1941

A negyvenkét éves plébánost 1932. május 1-jén Dobóruszkából áthelyezik Beregszászba. Nem sokkal később ugyanezen év folyamán kinevezték beregi főesperesnek. **Pásztor Ferenc** a *Beregszászi Római Katolikus Egyházközségnek* 17. éven át nagy szeretetnek örvendő papja, plébánosa volt.

A szatmárnémeti püspökség felterjesztésére a Vatikán kinevezte szentszéki tanácsosnak. Szívvel-lélekkel, kifogyhatatlan energiával vállalt védnökséget az egyházi iskola és az Árpád-kori templom fölött.

Kárpátalja kiemelkedő egyházi épületéről, a *Mindenszenteknek szentelt templomáról* az első adat **IV. Béla** király 1247-es kiváltságlevelében található. Középkori plébánosai többször főpapi státuszba jutottak. A reformációig a templomban huszonnégyre emelkedett az oltárok száma.

A mai templom – a felirat szerint – 1418-ban, **Zsigmond** király uralkodása idején épült. A 16. században – **II. Lajos** király feleségének, (**Habsburg**) **Máriának** gondozásában – kétszer is felújították. A déli ablakán kőszalagra az 1518-as, a déli díszes kapu homlokzatára az 1522-es évszám van vésve. A korabeli kőfaragások a vidék magas szintű építészeti kultúrájának példái. Az 1556-os tatár betörés idején nagy pusztítás érte a várost. A tatárok kirabolták és felgyújtották, a lakosság nagy részét elhurcolták. 1657-ben **II. Rákóczi György** a lengyel trón megszerzésére törekedett, de hadjárata kudarcba fulladt, s nagy megtorlást hozott e vidékre. A lengyelek visszaverték csapatait, majd betörték Magyarországra, s kegyetlen pusztításokat vittek véghez Bereg, Ugocsa és Szatmár megyében. 1657. június 17-én, amikor Beregszász lakói épp vasárnapi istentiszteleten voltak, az ellenséges sereg rájuk tört és a templom kerítésénél az emberek nagy részét megölte, a templomot

felgyújtotta, csupán a négyszögletű kövekből épült részek maradtak meg. A templomot **Báthory Zsófia** építtette újjá, ám az 1686-ban ismét leégett, s 1837-ig romokban állt. A reformáció viharai után, 1715-ben szerveződött újra a plébánia. A szentmiséket a templomrom mellett álló gótikus stílusú *Szent Mihály-kápolnában* tartották, melyet 1743-ban állíttatott helyre az uradalom.

A templom mellett állt a *Szent Mihály-kápolna*, melyet 1846-ban bontottak el. A plébániatemplomot 1565-ben vették el a reformátusok. Az épület ezután többször is leégett, az 1686-os tüzeset után már nem építették újjá. 1837-ig fedetlenül állt, ekkor kezdték el helyreállítását **Tischler Albin** beregszászi segédlelkész, későbbi címzetes kanonok tervei alapján, amit 1846-ban fejeztek be **Schönborn** gróf támogatásával. 1846. november 1-jén **Hám János** püspök szentelte fel. A neogótikus stílusban épült, háromhajós csarnoktemplomot ekkor nevezték át *Szent Kereszt felmagasztalása templommá*. Műemlék értékű orgonáját 1899-ben a budapesti **Rieger Testvérek** építtették.

A beregszászi Szent Kereszt felmagasztalása templom.

Foorás: <https://www.oroksegtura.hu/orokseghelyszinek/beregszaszi-romai-katolikus-templom>

Belső berendezése – a szószék, az oltárok – 1907-ben készült neogótikus stílusban.³¹

Mostanáig a vidék legmagyarabb városának legjelentősebb egyházi építménye. Kirendeltsége volt az első világháború után: *Alsóremete, Asztély, Badaló, Beregdéda, Gát, Halábor, Kígyós, Kovászó, Macsola, Makkosjányosi, Mezőgecse, Nagybégány, Nagyberég, Nagyborzsava, Nagymuzsaly, Tiszacsoma*; 1993-tól *Beregdó, Bulcsú, Kismuzsaly, Macsola, Nagybégány, Nagymuzsaly*. **Pásztor Ferenc** előtt **Ekkel Sándor** volt a plébános³², stafétaként vette át tőle az itteni papi szolgálatot.

A beregszászi római katolikus egyház könyvtárában elhelyezett Pásztor Ferenc kéziratot (1944-49) a fentebb említett **Bohán Béla** jezsuita atya és **Szendrey Anita** helytörténész alaposan feldolgozták idézett dolgozataikban. Ebből kiderül a pápai prelátusnak a békeidőben és a háborús években, illetve az azt követően szerteágazó, a Bereg-vidéki magyar katolikus hívekért végzett áldásos tevékenysége.

Pásztor Ferenc a Vérke-parti városba való megérkezéséről kéziratában így írt: „1932-ben kerültem Beregszászba. A katolikus magyar iskolánkat a csehek, mint a beregszászi iskolafronton a magyarság egyetlen mentsvárát meg akarták fojtani (adóhátralék címén zár alá helyezték minden vagyonunkat). Társadalmi gyűjtést rendeztem, csekély megtakarított pénzemet, 20.000 cseh koronát ajánlottam fel az iskola javára, így sikerült iskolánkat nemcsak megmenteni, hanem emeletre húzni, tovább fejleszteni.”³³

Vallomásából az is kiderül, hogy fontosnak tartotta a szegények megsegítését. E célra minden évben az általa megszervezett karitás keretében a karácsony előtt jótékonysági vásárt rendeztek. Meghonosította az „Egri Norma” mintáját. Így a városban előmozdította ökumenikus formában a „Magyar Norma” szerinti szegénygondozást. Felkérésére a segélyakcióban – az érintettek közmegelegedésére - két szegénygondozó ferences nővér, két diakonissza és egy izraelita gondozónő vett részt.

³¹ Forrás: munkacs-diocese.org

³² <https://lexikon.katolikus.hu/B/Beregszász.html>

³³ Emlékezés Pásztor Ferenc beregszászi plébánosra. BOHÁN Béla SJ kutatásai alapján összeállította: BUNDA Szabolcs. Új hajtás. 2007. 9. szám. <https://ujhajtas.net.ua/emlekezés-pásztor-ferenc-beregszászi-plebanosra/> (Letöltve: 2024.07.17.)

Pásztor Ferenc közéleti tevékenysége számottevő. Az egyházi rendezvények mellett például kezdeményezte 1934. március 10-én Beregszászban a *Kárpátaljai Magyar Dalos Szövetség*³⁴ megalakulását. Az eseményen elnökké választották a főesperest, a beregszászi római katolikus plébánost. Az ügyvezetői tisztséget **Nyitrai Béla** bátyúi református lelkész töltötte be.³⁵ Az Alapszabályt Pásztor Ferenc elnök és Várady Béla jegyző aláírásával 1934. április 30-án a tartományi hivatal jóváhagyta. Az elnök által irányított dalos szövetség fő céljának tartotta a Kárpátalján működő magyar dalos egyesületek szövetségbe tömörülését, különösen a magyar dal és zene irodalmának ápolását és fejlesztését, tevékenysége folyamán kizár minden politikát.³⁶ 1934. május

Pásztor Ferenc az 1930-as években. Mészöly Nóra gyűteménye

³⁴ Podkarpatská Rusi Magyar Dalos Szövetség alapszabályai. Beregszász: Kálvin nyomda, 1934. 18 o.

³⁵ FEDINEC 2002. <https://mek.oszk.hu/01800/01843/01843.PDF> (Letöltve: 2024.07.17.)

³⁶ FEDINEC Csilla: Iratok a kárpátaljai magyarság történetéhez 1918-1944. Törvények, rendeletek, kisebbségi programok, nyilatkozatok - Fontes Historiae Hungarorum 2. (Somorja-Dunaszerdahely, 2004) 326. <https://adatbank.sk/digitalis-tar/digitalizalt-konyvek/>; <https://mek.oszk.hu/02400/02418/02418.pdf>

Pásztor Ferenc családja körében a beregszászi paplak előtt 1933-ban.

Mészöly Nóra gyűteménye

21-én elnökletével Beregszászban megrendezték az *II. országos magyar dalos ünnepélyt* (a kárpátaljai magyar dalárdák [szám szerint 15] találkozóját). 1935 júniusában Beregszászban átadták „az egész csehszlovákiai magyarság áldozatkészségével felépült” magyar internátust. Ez alkalomból került sor a kárpátaljai magyar tanítószáz dalárdájának első nyilvános bemutatkozására. A Kárpátaljai Magyar Dalos Szövetség 1937. május 17-én Huszton megrendezte az V. országos dalos ünnepélyét. Ezeken az eseményeken a római katolikus, a református egyházi énekkarok, a gyermekkórusok fellépését elismerő siker övezte, amelyeken mások mellett **Pásztor Ferenc** is megosztotta a jelenlévőkkel a magyar dalkultúra művelésével kapcsolatos gondolatait.³⁷

A Beregszászban megjelenő *Egyházi Értesítő* című újság főszerkesztője 1933–1935-ben, utána 1941 és 1945 között is emlegeti a lapot.

³⁷ https://kisebbssegkutato.tk.hun-ren.hu/adatbazis/karpataljai-magyarsag-torteneti-kronologiaja-1918-1944?subject_label=72609 (Letöltve: 2024.07.17.)

A beregszászi paplak előtt 1940-ben. Mészöly Nóra gyűteménye

Pásztor Ferenc fentebb említett emlékiratából arról is értesülhetünk, hogy 1939 tavaszán a „Vérke-parti metropolisban” ünnepelhette híveivel az „ezeréves magyar uralom visszatérését”.

Majd a folyó év október 23-án vasárnap a római katolikus és a református templomban először hangzott el a Himnusz. Még a kivonulás előtti napokban a csehszlovák hatóságok magyarázatot kértek **Pásztor Ferenc** római katolikus plébánostól, pápai prelátustól és **Szutor Jenő** református lelkésztől, megfenyegették őket.

1938. november 2-án határtalan volt az öröm, amikor a rádióban is bejelentették, hogy Érsekújvárt, Lévát, Losoncot, Rimaszombatot, Rozsnyót, Kassát, Ungvárt, Munkácsot, Beregszászt Magyarországhoz csatolták.

Pásztor Ferenc feljegyzése szerint 1938. november 9-én délelőtt a Beregszászba bevonuló magyar honvédséget a lakosság örömmujongás-

Pásztor Ferenc családja körében, Beregszász, 1940. Mészöly Nóra gyűteménye

sal fogadta a Kossuth Lajos téren. Köszöntő beszédet mondott **Ortutay Jenő**³⁸ görögkatolikus esperes, városbíró, **Fekésházy Zoltán**³⁹, az Egyesült Magyar Párt városi vezetője, Bereg és Ugocsa egyesített vármegyeinek későbbi alispánja, aki megjegyzi: „*Mivel nem volt kötött határ, emiatt az átjárás is szabad volt. Nem okozott problémát a templomjárás.*”

1939. május 17-én a főesperes is tagja volt annak a fogadóbizottságnak, mely előkészítette Beregszászban a Szt. Jobb fogadás sikeres lebonyolítását. A templom előtti téren rendezett ünnepségen, a több ezer egybegyűlt Bereg-vidékiek előtt a pápai prelátus is beszédet mondott, történelmi eseménynek tartotta, hogy a szatmári egyházmegye területe az elszakított egyházi közösségek újra egyesültek.

1940. február 25-én ünnepélyes hálaadó istentiszteletet kellett tartani **Horthy Miklós**⁴⁰ kormányzó megválasztásának 20 éves jubileuma alkalmából.

³⁸ **Ortutay Jenő** (Tarna, 1889 – Abesz, 1950) kárpátaljai közéleti személyiség, görögkatolikus pap. Az 1930-as években Beregszász városbírója. 1938-tól behívott képviselő a magyar országgyűlésben. A Gulág egyik munkatáborában halt meg.

³⁹ **Fekésházy Zoltán** (1881–1945) kárpátaljai politikus, közéleti személyiség, Bereg és Ugocsa közigazgatásilag egyelőre egyesített vármegye alispánja.

⁴⁰ **Horthy Miklós** /nagybányai/ (Kenderes, 1868 – Estoril, 1957) tengerésztiszt, politikus 1920. március 1-jétől 1944. október 16-ig Magyarország kormányzója.

2.2. A HÁBORÚS ÉVEKBEN, 1941–1944

Pásztor Ferenc húgával, Pásztor Erzsébettel (alsó sor), Beregszász, 1941.

Mészöly Nóra gyűteménye

Pásztor Ferenc 1941-től pápai prelátus. A korábbi örömét a második világháború kitörése beárnyékolta, jövőképét elhomályosította.

XII. Pius pápa 1941. július 28-án kelt bullájában a szatmári egyházmegyét régi területében helyreállította. Ezt az eseményt híveinek örömmel kihirdette, hogy a Trianonban szétszaggatott és székhelyétől elválasztott szatmári egyházmegye visszakapta egységét, önállóságát. A második világháború kitörését követően közreműködött a Beregszászba érkező lengyel menekültek élelemmel, meleg ruhával, szállással való ellátásának megszervezésében.

Híveivel imát mondott a szentmiséken a fronton elesett magyar honvédek lelki üdvéért. 1941. augusztus 28-án *pápai prelátus* címmel tüntet-

ték ki. Azonban annak már nem örült, hogy a háború miatt az egyháztól elvették a harangokat az Állami Hadianyag Intézet parancsára.

1942. május 31-én a Kossuth téren közadakozásból felállított *I. világháborús emlékművet* felszentelte, ahol a háború végéig egyházi részvétellel gyászünnepeket is szerveztek.

1944. január 16-án a beregszászi hívek együtt ünnepelhették Árpád-házi Szent Margit szentté avatását a magyarországi hívekkel. Ugyanakkor felháborítónak tartotta, hogy 1944-ben Beregszászban és térségében kezdődött meg a vidéki zsidóság deportálása a németországi megsemmisítő-táborokba, ahol nagy részüket meggyilkolták.

A város állandó légvédelmi készültségben kellett, hogy legyen, mert mindig figyelmeztették a lakosságot, bármilyen támadásra legyenek felkészülve. Egyre közelebb jöttek a szovjet csapatok és a magyar honvédség seregeinek egyre kiábrándítóbb volt a helyzete. Beregszászban mégis bekövetkezett a sok emberi életet kioltó tragédia. Az 1944. október 9-i tragikus légítámadásban összesen mintegy 250-en hunytak el.⁴¹ A magyar honvéd és civil áldozatok eltemetésének gyász-szertartásában ő is részt vett.

⁴¹ Az áldozatok emlékére a beregszászi vasútállomás falán elhelyezett emléktáblát helyeztek el. A Vérke-parti város köztemetőjében a honvédeknek gondozott sírkertje van. Minden évben emlékünnepeket rendeznek a két emlékhelyen.

2.3. HELYTÁLLÁS AZ ERŐSZAKOS SZOVJETIZÁLÁS IDEJÉN

Vikáriusi kinevezése. 1945–1949 között vikárius, illetve püspöki helynök.

1944 őszén Pásztor Ferenc is szívszorongva megéri, hogy a szovjet csapatok bevonulásával újra idegen uralom alá kerül a város és azzal a beregszászi római katolikus egyház is. Volna rá lehetősége, azonban mégsem „*hagyja el állomáshelyét, hű marad híveihez a bajban is.*”⁴²

Pásztor Ferenc letartóztatása előtt

Tanúja volt a beregszászi kommunisták közreműködésével lebonyolított tisztogatásnak, az erőszakos szovjetizálásnak, nem tehetett mást, vigasztalta a híveit.

⁴² HETÉNYI Varga Károly: Papi sorsok a horogkereszt és a vörös csillag árnyékában. 1996, idézett mű: 404 old.

A városlakók és *Pásztor Ferenc* nagy megdöbbenésére november első napjaiban letartóztatták *Benda Kálmánt*⁴³, a Magyar Országgyűlés Felsőházának tagját, és Ungváron kivégezték. Ezt követően a közösséget sorozatosan érték a csapások.

2021. november 24-én a beregszászi Európa–Magyar Ház udvarának emlékfalára került Benda Kálmán emléktáblája, a nyíregyházi székhelyű Beregszászáért Alapítvány adománya. A bronzrelief Lengyel Tibor alkotása

⁴³ **Benda Kálmán** (Beregszász, 1883.02.05. – Ungvár, 1945.01.25.) a cseh megszállás éveiben számos magyar civil szervezet vezetőségi tagja, a megyei kaszinó elnöke volt, a városba visszatérése után bevásároltatták a Magyar Országgyűlés Felsőházába. 1944 novemberében beregszászi szülőházából Ungvárra hurcolták, ahol 1945. január 25-én koholt vád alapján kivégezték.

A 4. Ukrán Front Katonai Tanácsa november 13-án meghozott és a hírhedt 0036-os rendelete szerint Kárpátalja, így a Bereg-vidék minden 18 és 50 év közötti magyar és német lakosa köteles volt jelentkezni a hatóságoknál. Azt terjesztették, hogy csak 3 napos munkáról van szó, a háború okozta károkat kell rendbe hozni. Az 1547 hadifogolyból 1020 beregszászit november 13-án hajtottak gyalogmenetben Munkácson keresztül a Szolyván kialakított gyűjtőtáborba. Az úgynevezett malenkij robot 343, más adatok szerint 349 áldozatot követelt Beregszászban. Összességében 452 fő a város vesztesége.⁴⁴ A letartóztatások 1945-ben is folytatódtak, sok beregszászi patriótát koncepciók perben ítélték el.

Mindezek értelmében a magyar lakosság körében teljes volt a rettegés, hogy kit mikor visznek el. **Pásztor Ferenc** naplójából arról is értesülünk, hogy az adventi időben 1944. december 13-án kihirdette a híveknek, hogy *„minden hétköznap d. u. 3-kor keresztutat fogunk végezni itt a templomban. Jöjjenek a hívek, akiknek keresztjük van és nincs, azok is vegyenek részt ebben az ájtatosságban, s a kereszt lábaihoz tegyük le a fájdalmainkat, hogy ott enyhületet találjunk.”*⁴⁵

A beregszászi plébános ebben a nehéz időszakban nem futamodott meg. Bátorságát az is igazolja, hogy beindította a katolikus iskolában az oktatást. Ennek érdekében 1945 tavaszán kérelmet nyújtott be 177 szülő aláírásával a Zakarpatszka Ukrajna Tanügyi Osztályához a beregszászi római katolikus egyházközség által fenntartott elemi fiú és leányiskolában engedélyezzék a magyar tannyelvű tanítás megkezdését. Először elutasították a kérelmét. Újra próbálkozott. Később feltételekkel, de engedélyezték az állami törvények betartásával, viszont 1946. november 19-én felszólították a plébánost, hogy adja át az iskolát az államnak, és ezzel felekezeti jellege megszűnt.

⁴⁴ Beregszászban monumentális emlékművet és emléktáblát avattak az 1945 őszen elhurcoltak és az odahaltak emlékének.

⁴⁵ Az idézet forrása: SZENDREY Anita: A beregszászi római katolikus egyház helyzete a szovjet rendszer kiépítésének kezdetén (1944–1949). ActaBeregsasiensis 2011/1, 128.old. <https://adoc.pub/a-beregszaszi-romai-katolikus-egyhaz-helyzete-a-szovjet-rend.html> (Letöltve: 2024.07.17.)

Misén, prédikációiban a békéért imádkozott, hitet és reményt öntött mindazokba, akik hozzátartozóit meghurcolták.

Scheffler János püspök

1946. április 15-én **Scheffler János**⁴⁶ szatmári megyéspüspök az országhatárok átrendezése miatt **Pásztor Ferenc** beregi főesperest ki-nevezte az Ukrajnához került terület különleges helynökévé, mivel a szatmári egyházmegye kormányzása a püspöki székhelyről teljesen lehetetlenné vált, hiszen Kárpátalját a szovjet egységek meghódították. A szovjetrendszer kiépítésének egyik fontos összetevője volt az ateista nevelés, mely nagy mértékben veszélyeztette az egyház életét.

A templomban a híveivel nyilvánosan imádkozott, amikor 1948-ban több beregszászi katonaköteles katolikus fiataalt is erőszakosan hurcoltak el a Donyec-medencei szénbányákba dolgozni.

Pásztor Ferenc plébános segítője 1947 nyarától 1949 február végéig **Hudra Lajos** volt.

⁴⁶ **Boldog Scheffler János**(*Johann Scheffler*) (Kálmánd, 1887.okt.29.-Jilava, 1952. dec.6.) szatmári római katolikus megyés püspök, vértanú. 1942-ben XII. Piusz pápa szatmári megyés püspökké nevezte ki. Apostoli kormányzóként a második világháború után is ő vezette többek között a Kárpátaljai Római Katolikus Egyházat. 1952.márc. 19-én letartóztatták előbb Máramarosszigeten került börtönbe, majd a jilavai föld alatti (megsemmisítő) tömlőc foglya lett, ahol 1952. december 6-án hunyt el. A boldoggá avatására 2011. július 3-án került sor a szatmárnémeti székesegyházban.

Az elkészült könyvemben a dokumentumokat saját fordításomban közlöm. A lehetőségek határán belül az eredeti szövegekhez igyekeztem ragaszkodni, azokat az alábbiakban a lehető leghűségesebben idézem időrendi sorrendben.

Pásztor Ferencnek egymást kiegészítő két aktája van. A kisebbik a legfoglalt vagyonának, személyes tárgyainak jegyzékét tartalmazza.

A szóban forgó levéltári dokumentumok összességében megközelítik a kétszáz oldalt. Arra törekedtem, hogy az elítélési peranyagokat teljes terjedelmükben ismertessem a kedves olvasókkal.

Miután alaposan megismertem a meghurcolt vikárius peranyagát, az a személyes véleményem, hogy az alábbiakban ismertetett dokumentumokat csakis fenntartásokkal, kritikus szemmel szabad olvasnunk, mivel az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztérium Kárpátontúli⁴⁸ Főosztály nyomozórészlegének kihallgató tisztjei – a születési adatokon és a dátumokon kívül – minden más adatot a koncepcióhoz igazítottak.

Az eddig felkutatott dokumentumok alapján szemünk előtt bonthatóknak ki a nagyszabású koncepciók per körvonalai. Ezekből kiolvasható, hogy a nyomozótisztek által kiagyalt, hamis vádakkal a Kárpátaljai Római Katolikus Egyház hivatalosan felszentelt vikáriusát a sorozatos kihallgatások alkalmával hogyan és miként alázták meg.

A lelketlen beszpekások a hamis tanúk közreműködésével a vádlottat az egyházi, papi szolgálatából és a közéletből célirányosan kivonták. A kommunista diktatúra alatt a pásztor nélkül maradt nyáját ateista eszközökkel igyekeztek megfélemlíteni, hogy az elszánt Krisztus-hívők sorait megbontsák.

A vértanú **Pásztor Ferenc** személyében a Teremtő és egyháza haláláig hű és erkölcsi elveit, hivatását fel nem adó, elszánt szolgáját, a talpig becsületes magyar patriótát ismerjük meg. Megingathatatlanul viselte el a vele szemben alkalmazott meghurcolások sorát. Tudatosan, félelem nélkül, tiszta lélekkel vállalta a sorsa beteljesedését, sőt megjósolta az Isten-tagadó szovjethatalom összeomlását is.

⁴⁸ UMGBU USZSZR – Upravlenyje Minyisztjersztvo Goszudarsztvennoj Bezo-
pasznosztyi Ukrajinszkoy Szovetszkoy Szocialiszticeszkoy Reszpubliki.

A nyomozó tisztek a vikáriust nem tudták megtörni. Ezért mind-egyik, a valóságtól is elrugaskodó, hiteltelen nyomozati anyag arra irányult, hogy a vikáriust a szovjethatalom ádáz ellenségének tüntesse fel. Ezért a nyilvánosság és a védelem kizárásával nem a *Kárpátaljai Területi Bíróság*, hanem a Moszkvában székelő államhatalmi szervek központi katonai kollégiumának állambiztonsági főtisztjei ítéleztek felette. A zárt tárgyaláson 25 évi szabadságvesztésre ítélték el, hogy előidézzék a 69 éves főpap szenvedését, halálát. Az isteni gondviselés az ő igazságát igazolta, az őt és az egyházakat üldöző kegyetlen ateista birodalom összeomlott, őt pedig hivatalosan is rehabilitálták.

A *Pásztor-akta*, illetve *dosszié* összességében egy papi sorsot megjelenítő kordokumentum-regény vázlatnak, illetve drámának is tekinthető, amely felvonultatja és megnevezi az erőszakos szovjetizálást levezénylő élet- és halál urait, akik pálcát törtek a sokat szenvedett kárpátaljai magyarságból fakadt, egyházáért, nemzetéért hitvalló főszereplő feje fölé. Istentől megáldott szerepének erejével felvállalt igazságával ő is hozzájárult a gonosz-erők fölérti győzedelemhez.

A továbbiakban az orosz, illetve ukrán nyelven a nyomozó hatóság által elkészített 149252. sz. Pásztor-akta szöveghűen lefordított ügyiratait mutatjuk be.

A Pásztor akta bemutatásával kapcsolatos 1-2. sz. vegyes dokumentumok az eredeti szövegek alapján, szó szerinti fordításomban alább olvashatók.

1.

00001-2⁴⁹

**1949. március 1. - Az Ukrán Szovjet Szocialista Köztársaság
Állambiztonsági Minisztérium, adatlap a 149252. sz. aktáról**

*(Kézzel kitöltött formanyomtatvány)*⁵⁰

Ukrán Szovjet Szocialista Köztársaság
Állambiztonsági Minisztérium
Ügyiratszám: 149252

Vádlott: Pásztor Ferenc Jánosovics

Elítélve az Ukrán SZSZK Btk. 54-4. és az 54-10. cikkely második bekezdése alapján.

Letartóztatása: 1949. március 1.

Ügyének vizsgálata: 1949. március 12-ig tartott.

Az ügyirat egy kötetet tartalmaz.

A bírósági felülvizsgálatot és az ítélet jogerőre emelkedését követően a jelen ügy azonnali visszaküldés tárgyát képezi: №278709

П278700 - Az ügghöz másolatot kell csatolni.

Az ügyirathoz csatolni kell az ítélet másolatát.

Indoklás: Az NKVD, az Ügyészség és a Szovjetunió Igazságügyi Népbiztosságának 00359. sz., 1939. IV. 10-i rendelete.

Archív számok: C-2293., 5046.

A folyamatban lévő nyomozati ügyek, valamint az irattárból kivett ügyek átadása az MGB más osztályaihoz vagy szerveihez, akár ideiglenesen is, kizárólag a

(Hozzárendelt számviteli apparátus)

⁴⁹ A Pásztor akta eredeti iratairól készült, birtokomban lévő másolatok száma, a további számozás a közölt dokumentumokra tesz utalást, megkönnyíti a visszakeresését.

⁵⁰ KTAL, Pásztor akta 149252, a nyomozati anyag száma: 2230, eredeti, kézzel írt, 1.

A nyomozati ügy átadása az MGB illetékes osztályvezetője vagy helyettese által jóváhagyott határozattal történik.

Pecsét: Az SZSZKSZ MGB „A” osztályán a nyilvántartási szám: 74622

2.

00003-4

Az akta 1948-1989 között keletkezett ügyiratainak jegyzéke (Kézzel kitöltött formanyomtatvány)⁵¹

A 149252. sz. aktában a 151 oldalt meghaladó nyomozati ügyiratoakat nem időrendben fűzték össze, azonban a forrásértékű, több mint 40 iratcsomót oldalszámokkal jelölték meg. Az alábbi táblázatban ezek összesített listáját közöljük.

S/sz	Az ügyirat keletkezési dátuma	Az ügyirat megnevezése	Akta oldal-száma
1.	1949	<i>Az ügyben érintett személyek listája</i>	1.
2.	1949	<i>Határozat az ügy eljárásáról, az előzetes nyomozás elindításáról</i>	2.
3.	1949	<i>Letartóztatási parancs</i>	3-4.
4.	1949	<i>Állásfoglalás a megelőző intézkedés megválasztásáról</i>	5.
5.	1949	<i>Elfogatóparancs Pásztor Ferenc ellen</i>	6.
6.	1949	<i>Pásztor Ferenc letartóztatási profilja</i>	7-8.
7.	1949	<i>Házkutatási jegyzőkönyv, nyugta és dokumentumok</i>	9-19.
8.	1949.03.01.	<i>Pásztor Ferenc kihallgatási jegyzőkönyve</i>	20-27.
9.	1949.03.01-02.	<i>Pásztor Ferenc kihallgatási jegyzőkönyve</i>	28-35.
10.	1949	<i>Vádemelési határozat</i>	36.
11.	1949.03.09.	<i>Pásztor Ferenc kihallgatási jegyzőkönyve</i>	37-42.
12.	1949.03.12.	<i>Pásztor Ferenc kihallgatási jegyzőkönyve</i>	43-47.

⁵¹ KTAL, Pásztor akta 149252, a nyomozati anyag száma: 2230, eredeti, kézzel írt, lap.

13.	1949.03.28.	Határozathozatal az ügy elfogadásáról	48
14.	1949.04.07	Pásztor Ferenc kihallgatási jegyzőkönyve	49-54
15.	1949.04.08.	Pásztor Ferenc kihallgatási jegyzőkönyve	55-61
16.	1949.04.08.	Pásztor Ferenc kihallgatási jegyzőkönyve	62-68
17.	1949.04.11.	Pásztor Ferenc kihallgatási jegyzőkönyve	69-74
18.	1949.04.12.	Pásztor Ferenc kihallgatási jegyzőkönyve	75-80
19.	1949.04.13.	Pásztor Ferenc kihallgatási jegyzőkönyve	81-90
20.	1949.04.25.	Pásztor Ferenc kihallgatási jegyzőkönyve	91-95
21.	1949.05.11.	Pásztor Ferenc kihallgatási jegyzőkönyve	96-99
22.	1949.05.12.	Pásztor Ferenc kihallgatási jegyzőkönyve	100-103
23.	1948.01.09.	Marosi tanú kihallgatási jegyzőkönyve	104-106
24.	1948.01.10.	Fábián tanú kihallgatási jegyzőkönyve	107-108
25.	1948. 01.10.	Capf tanú kihallgatási jegyzőkönyve,	109-116
26.	1948. 01.10.	Varga tanú kihallgatási jegyzőkönyve	117-119
27.	1948. 01.10.	Posztler tanú kihallgatási jegyzőkönyve	120-123
28.	1948. 01.11.	Seffer tanú kihallgatási jegyzőkönyve	124-127
29.	1948. 01.26.	Lozán tanú kihallgatási jegyzőkönyve	128-131
30.	1948. 01.26.	György tanú kihallgatási jegyzőkönyve	132-137
31.	1949	Határozat a nyomozati anyagok előállításosztályának kiadásáról	138
32.	1949	Határozat az ügyirat átadásáról	139
33.	1949	Határozat a letartóztatás folyamatáról	140
34.	1949	Határozat a nyomozási folyamat meghosszabbításáról	141-142
35.	1949	Határozat az elkobzott vagyoni tárgyi bizonyítékokról	143
36.	1949	Jegyzőkönyv a nyomozás befejezéséről	144
37.	1949	Orvosi igazolás	145
38.	1949	Vádirat	146-149
39.	1949	Határozat a büntetés helyének meghatározásáról	149-151
40.	1949	Egyéb kiegészítő iratok	151-154.

A felsorolt dokumentumok listáját összeállította:
Molnár alhadnagy

3.2. MEGFIGYELÉS, HAMIS TANÚVALLOMÁSOK

Az 1948 januárjában előállított és kihallgatott tanúk jegyzőkönyveiből egyértelműen megállapítható, az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma Kárpátontúli Területi Főosztály, beregszászi körzeti osztályának nyomozó tisztjei **Pásztor Ferencet** már 1947-1948-tól a letartóztatásáig szigorú megfigyelés alatt tartották.

Szemléletes bizonyítékként értékelhető forrásanyag a vikárius aktaájában felfűzött nyolc tanú kihallgatási jegyzőkönyve. A dokumentumok 1948. január 9-én és január 26-án készültek el.

A jegyzőkönyvek alapján feltételezhetjük, a kárpátaljai állambiztonsági hatóság már 1947 decemberében elrendelte a célszemély dokumentált megfigyelését kémkedő ügynökök titkos műveleti bevetésével.

A lelkipásztor peranyagában nyolc, Pásztor-ellen valló beregszászi tanút vonultatnak fel **Marosi Ferenc, Fábián Zoltán, Czopf László Salamon, Varga Sándor Sándor, Pasztler Vilmos Albert, Seffer Ernő Mihály, Lozaán Polikarpa Mihajlovics, György Ferenc Ferenc** személyében.

A tanúk kihallgatási jegyzőkönyvének listája

S/ sz	Kihallgatás helye: Beregszász időpontok	Tanúk kihallgatási jegyzőkönyve, az akta oldalszáma	Kihallgatást vezető tisztek	Tolmácsok
1.	1948.jan. 9.	Marosi Ferenc (1898) beregszászi lakos, földműves, 104-106. oldal	Negotov hadnagy	Viznécki Mihály Illés
2.	1948.jan. 10.	Fábián Zoltán (1892) beregszászi lakos, festő, 107-108. oldal	Negotov hadnagy	Margitics János Mihály
3.	1948.jan. 10.	Czopf László Salamon (1898) beregszászi lakos, földműves, 104-106. oldal	Negotov hadnagy Kovály hadnagy	A tanú ukránul is beszél
4	1948.jan. 10.	Varga Sándor Sándor (1905) beregszászi lakos, a helyi SZKP VB tagja, 117-119. oldal	Negotov hadnagy	Margitics János Mihály

5.	1948.jan. 10.	<i>Paszler Vilmos Albert</i> (1882) beregszászi lakos, asztalos, 120-123. oldal	<i>Negotov</i> hadnagy, <i>Kovály</i> hadnagy	A tanú ukránul is beszél
6.	1948.jan. 11.	<i>Seffer Ernő Mihály</i> (1887) beregszászi lakos, tanító-igazgató, 124-127. oldal	<i>Negotov</i> hadnagy, <i>Kovály</i> hadnagy	A tanú ukránul is beszél
7.	1948.jan. 26.	<i>LozanPolikarpa Mihajlovics</i> (1908) beregszászi lakos, munkás, 128-131. oldal	<i>Knis</i> őrnagy	A tanú ukránul is beszél
8.	1948.jan. 26.	<i>György Ferenc Ferenc</i> (1885) beregszászi lakos, templom-szolga, 104-106. oldal	<i>Knis</i> őrnagy, <i>Kovály</i> hadnagy	<i>Viznickij Mihály Illés</i>

A megszólaltatott tanúk a jegyzőkönyvbe rögzített vallomásaikat saját aláírásukkal hitelesítették. Az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma Kárpátontúli Területi Főosztálya és a beregszászi körzeti osztály nyomozó tisztjei *Negotov* és *Kovály* hadnagy, valamint *Knis* őrnagy ezeket ellenjegyezték. A dokumentumokat *Viznécki Mihály Illés*, *Margitics* János Mihály beregszászi tolmácsok ugyancsak aláírták.

A koholt vádak, hamis tanúvallomások – a kihallgatótisztek szája íze szerint íródtak – megerősítik, alátámasztják *Pásztor Ferenc* feltételezett „szovjetellenes bűnösségét,” az „ellenforradalmi célú kapcsolattartását külföldi állampolgárokkal”.

Mindezt a tanúvallomásokból kiemelt idézetekkel illusztráljuk az alábbiakban. Szemléletesen igazolják, a KGB-tisztek „sugallatára” a beregszászi plébános lejárátását célozták meg, és mondvacsínált jelzőkkel próbálják a „szovjetellenes propaganda és agitáció” terjesztésének állítólagos bűncselekményét egyházi és közéleti cselekvésére rábizonyítani, hogy a vádak az elítéltetésének alapját képezzék és Gulág-táborba juttassák.

1948. január 9-én (a 3. sz. ügyirat) először *Marosi Ferenc* beregszászi lakost, a *Kaszony étterem* pincérét *Negotov* hadnagy az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma Kárpátontúli Területi Főosztálya „O” Operatív csoportjának a meghatalmazott tisztje hallgatta ki, aki *Pásztor Ferenc*re terhelő vallomást tett.

A plébános tevékenységéről a következőket mondta el:

„A Csehszlovák rezsim alatt a *Magyar Nemzeti Párt* aktív tagja volt. Ezt onnan tudom, hogy a *Kaszony étterem* pincére voltam. A párt tagjai ebben az étteremben szerveztek gyűléseket. Ezeken az alkalmakon részt vett **Pásztor Ferenc** atya is, néhányszor itt személyesen láttam.

Amikor a magyar csapatok elfoglalták Kárpátontúli Ukrajnát, akkor a pártot átnevezték *Magyar Élet Párttá*, ahol **Pásztor Ferenc** szintén részt vett a párt munkájában. A párt újjászervezése során a vezetőségi testületbe is megválasztották.

(...) nekem még ismert **Pásztor Ferencről**, kihasználta az adandó alkalmat, amikor a magyar csapatok elfoglalták Kárpátontúli Ukrajnát, (...) amikor Beregszászba megérkezett a magyar katonai egység, Beregszászi körzet vezetősége ünnepélyes fogadást szervezett a magyar csapatok parancsnokságának és tisztjeinek, ahol részt vett **Pásztor Ferenc** atya is. Az ünnepélyes fogadás a *Kaszony étteremben* volt megtartva, ahol felszolgálóként dolgoztam.”

1948. január 10-én (a 4. sz. ügyirat) *Negotov* hadnagy *Margitics János* tolmács igénybevételeével a beregszászi születésű, Benében is lakó **Fábián Zoltán** festőt hallgatta ki. A római katolikus plébánosról a következőket tudta elmondani: „Aktívan segítette a megszálló magyar csapatok hatalmának a megszilárdítását, szoros kapcsolatot ápolt a beregszászi vezetőséggel, természetesen onnan tudom mivel jó kapcsolatot ápoltam vele. (...)”

Pásztor Ferenc ünnepélyes keretek között üdvözölte a Kárpátaljára bevonuló magyar csapatokat.

„Az 1942-es vagy 1943-as évben Beregszászba látogatott egy híres író **Mécs László**⁵². A vendéget ünnepélyes keretek között fogadták Bereg-

⁵² **Mécs László** (Hernádszentiván, 1895 – Pannonhalma, 1978) Corvin-koszorús magyar premontrei szerzetes, költő, lapszerkesztő. Első verseskötete *Hajnali harangszó* címmel Ungváron 1923-ban jelent meg. Ekkortájt az ungvári római katolikus templomban is szentmiséket tartott.

szásban és elszállásolták. Ezen az ünnepélyes fogadáson részt vett **Pásztor Ferenc** is, aki üdvözölte **Mécs Lászlót** és nyilvánosan méltatta nemzeti és írói tevékenységét, nagy tudással rendelkező tudós emberről beszélt...”

1948. január 10-én (az 5. sz. ügyirat) **Negotov** hadnagynak és **Kovály** hadnagynak a beregszászi **Czopf László** nyugdíjas tanár tett **Margitics János** tolmácsolásában **Pásztor Ferencől** jegyzőkönyvbe foglalt tanúvallomást. „(...) aktívan segítette a magyar megszálló csapatokat, amikor elfoglalták Kárpátontúli Ukrajnát, illetve a magyar hatalom megerősítésében szintén segítséget nyújtott.

Körülbelül 1938. november 9-én, amikor a magyar csapatok elfoglalták Beregszászt, a bevonuló katonák tiszteletére ünnepséget szerveztek a Kossuth Lajos téren. (...) az emelvényen az egybegyűlteknak a következő baráti szavakat, beszédet mondta el:

„*Kedves Magyar Testvéreim!*

Én ezt a zászlót tisztelettel adom át Önöknek, ami az Osztrák-Magyar Monarchia idején valamelyik ezred tulajdona volt, ezt a zászlót 1926 óta a helyi római katolikus templomban őrizgetem és vártam az Önök visszatérését.

Ezt a zászlót még 1918-ban kobozta el a magyar nemzet képviselőiben az itt álló Répay Jenő úr”. (...) A zászló ünnepélyes átadásának tiszteletére, az egyházi kórus elénekelte a Himnusz. (...)

1939-ben elhozták Beregszászba a Szent Jobbot, Szent István király ereklyéjét, és ebből az alkalomból szintén ünnepélyt szerveztek a római katolikus templom mellett.

Ezen a rendezvényen, mint római katolikus plébános nem szólalt fel Pásztor. (...) A rendezvény szimbolikus célja, hogy a magyarok hatalmát Kárpátalján megerősítse. (...) A csehszlovák uralom alatt a *Magyar Nemzeti Párt Felvidéki Egyesült Magyar Párt* tagjaként a magyar nemzeti érdekekért küzdött.

Amikor Kárpátontúli Ukrajnát elfoglalták a magyar csapatok, **Pásztor Ferencet** (...) úgy emlegették, mint a párt vezető személyiségét, irányítóját a *Magyar Élet Pártjánál*.

(...) A magyar megszálló csapatok kezdeményezésére létrehoztak egy *Igazoló Bizottságot*. Ennek a testületnek természetesen tagja volt **Pásztor Ferenc** is. (...) az oktatási intézményekből eltávolították mindazon egyéneket, akik a kommunista párt tagjai voltak a Csehszlovák éra alatt. (...) Amikor **Pásztor Ferenc** megérkezett Beregszászba, megszervezték az *Iffúsági Katolikus Klubot*, tagjai általában iskoláskorú fiatalok voltak, és ahol **Pásztor Ferenc** fanatikusan hitoktatást tartott az oktatási intézményekben, példaképének tartva a római pápát.

(...) **Pásztor** aktívan segítette a megszálló magyar csapatok hatalmának megszilárdítását, harcot vívott a kommunizmus és a kommunista ideológia ellen Kárpátalján. (...)

Pásztor Ferenc kiadott egy egyházi újságot *Egyházi Értesítő* néven. Az egyházi újságcikkekben leírta, hogy **Czabán Albert** és **Ilku**, akik kommunista ideológiára nevelték az iskolákban a tanulókat, a vallás ellen léptek fel. A magyar megszállás alatt, a bizottsági döntés alapján a fent említett tanárokat kirúgták munkahelyükről.

Jelen pillanatban **Czabán Albert** és **Ilku Pál** kivándoroltak Magyarországra.”

1948. január 10-én (a 6. sz. ügyirat) **Negotov** hadnagy tolmács nélkül **Varga Sándorral**, a beregszászi körzeti SZKP Végrehajtó Bizottságának tagjával, a szőlőszovhoz munkatársával találkozott, aki írásbeli tanúvallomást tett:

„Ahogy megismertem **Pásztor Ferencet**, érthető volt számomra, hogy ellenezte a kommunizmust, abban az időben küzdött a kommunista párt eszméi és terjedése ellen. Amikor Beregszász a magyar megszállás alá került, akkor 1939-ben *Szent István király ereklyéjét* elhozták, amit ünnepélyes körülmények között fogadtak. A központi téren a római katolikus templom melletti emelvényen állították fel, itt bonnyolították le az ünnepséget, ahol számos beregszászi lakos volt jelen. Ezen a rendezvényen felszólalt **Pásztor Ferenc** római katolikus pap, Beregszász város plébánosa. A felszólalásában a következőket mondta:

„Egy évvel ezelőtt ugyanezen a helyen, ahol most látjuk *Szent István ereklyéjét*, ünnepeltek a kommunisták, banditák, disznók. Most már Is-

ten megadta nekünk, hogy megszabaduljunk a kommunista banditáktól, és újra sikeresen építhessük életünket.”

1948. január 10-én (a 7. sz. ügyirat) *Negotov* hadnagynak és *Kovály* hadnagynak a beregszászi *Pasztler Vilmos* bútorasztalos *Pásztor Ferencről* szintén valótlan vallomást tett *Margitics János* tolmácsolásában. Részletek a jegyzőkönyvből:

„Minden határozatot és direktívát végrehajtott a megszálló hatalom utasítása alapján. Még a Csehszlovák Rezsim ideje alatt is magyar nemzeti agitációs tevékenységet folytatott Kárpátontúli Ukrajna területén, ami a magyar hatalom igényeinek megfelelt. Aktív tagja volt az úgynvezett *Magyar Nemzeti Pártnak*, ami abban az időben tevékenykedett és működött. (...) az újságcikkekből értesültem, hogy *Pásztor Ferencet* beválasztották a *Magyar Élet* Párt vezetői közé Beregszászban. (...)

Amikor a megszálló magyar csapatok bevonultak Beregszászba (...) a tiszteletükre szervezett ünnepségen *Pásztor Ferenc* felszólalt.

(...) 1939-ben ünnepélyes keretek között fogadták Beregszászban Szent István király ereklyéjét. Az ünnepélyre a római katolikus templom mellett került sor, ahol felszólalt a város vezetése, illetve a római katolikus egyház nevében *Pásztor Ferenc* a következőket nyilatkozta:

„A Jóisten megsegítette a magyar hadsereget, hogy felszabadítsa Kárpátontúli Ukrajnát a Csehszlovák Rezsimtől, területünk újra egyesülhetett a Szent István király által megalapított Magyarországgal.”

Pásztor Ferenc (...) az *Igazoló Bizottság* tagja. Feladata volt a nemkívánatos személyek felderítése a magyar állami munkahelyeken. Így szolgálta a magyar megszálló hadsereg érdekeit. Voltak tisztogatások az állami hivatalokban, megszabadultak a kommunista ideológiát való egyénektől, oroszoktól, ukránoktól.

(...) Jelenleg *Pásztor Ferenc* Beregszászban irányít egy egyházi szervezetet. Úgynvezett Mária Kongregáció imaegyesület⁵³. Tagjai 16-18 éves fiatal lányok voltak, ahol fanatikus vallásos nevelésben részesíti őket.”

⁵³ Latinul: Congregatio Mariana.

1948. január 11-én (a 8. sz. ügyirat) *Negotov* hadnagynak és *Kovály* hadnagynak a beregszászi *Seffer Ernő* tanár *Pásztor Ferencről* szintén valótlan vallomást tett *Margitics János* tolmácsolásában.

„(...) a Csehszlovák Rezsim alatt a *Magyar Nemzeti Párt* tagja volt.

Miután Kárpátontúli Ukrajnát a magyar csapatok elfoglalták, **Pásztor Ferenc** aktívan segítette a megszálló hatalmat, mivel a *Magyar Élet Párt* tagja volt, illetve a körzeti pártszervezet vezetője. Ezekről a magyar nyelvű sajtóból értesültem. (...)

Tagja az *Igazoló Bizottságnak*, aminek a feladata az volt, hogy a nemkívánatos embereket eltávolítsák az állami apparátusból, konkrétan olyan embereket bocsátottak el állásaikból, akik a Csehszlovák Rezsim alatt a kommunista párt tagjai voltak, vagy olyan ideológiát terjesztettek. (...)

A magyar megszállás alatt Beregszászban megszervezték a *Magyar Élet Pártjának* helyi alapszervezetét. Ennek **Pásztor Ferenc** római katolikus plébános oszlopos tagja volt. Közreműködött a megszálló magyar hatalom határozatainak, direktívájának a végrehajtásában. (...) a magyar megszállás alatt a *Pápától* prelátusi⁵⁴ kitüntetést, rangot kapott. 1946-ban a szatmárnémeti püspök Kárpátalja megbízott vikáriusává nevezte ki. Erről a római katolikus egyház tagjaitól értesültem.”

1948. január 26-án (a 9. sz. ügyirat) *Knis* őrnagy **Lozán Polikarpa**, beregszászi munkással készített jegyzőkönyvéből idézek:

„Jelenleg ő a gyóntató papom. (...) Ő az egyházzal együtt a saját cselekedeteiben, prédikációiban a Szovjetunió iránt nemtetszését fejezte ki. Erkölcstelennek tartom, hogy egy pap fanatikusan győzködi a híveit a pravoszláv vallással szemben. (...) 1947 májusában **Pásztor** a saját házában, miután a görögkatolikus munkácsi rendházat bezárták, a következőt mondta el nekem:

⁵⁴ A *pápai prelátus*: kitüntetés – arra érdemes klerikusok megtisztelő címe, amely viselőjét a pápai család tagjainak kiváltságaival ruházza fel. Öszentsége tiszteletbeli (*plerátusa - prelátid'onore di SuaSantita*).

„A Sztálini Alkotmány a legdemokratikusabb jogokkal rendelkezik, viszont elvi alapokon, de gyakorlatilag a meglévő jogok betartására a hatalom semmilyen figyelmet nem fordított.

A Szovjet Alkotmányban be van írva a vallásszabadság jogának gyakorlása, viszont a gyakorlatban ez a pont nem realizálódott. Gyakorlatilag ezt a pontot felcserélték a rendházak bezárásának tényével és a papok, szerzetesek kitoloncolásával. Mi semmit sem tudtunk tenni. A hatalom rendszeresen úgy cselekszik, ahogy neki tetszik, úgy gondolták, hogy a kígyó fejét levágva teljesen el tudták venni a szabadságjogokat.”

A szovjetellenes tartalmú beszélgetés során Pásztor a saját ismerősei számára szovjetellenes agitációt folytatott. (...) arról is tájékoztatta a lakosságot, hogy a szovjetek ötéves terveket írnak, amit nem teljesítenek, mivel a szovjethatalom nem ismeri el az Istent, és ezért Isten nem adja az áldását az ötéves tervgazdálkodásra.”

1948. január 26-án (a 10. sz. ügyirat) **Knis** őrnagy és **Kovály** hadnagy **György Ferenc**, a beregszászi római katolikus plébánia egykori alkalmazottjával (templomszolga) készített jegyzőkönyvből idézek:

„A magyar megszállás ideje alatt, Kárpátontúli Ukrajna területén, **Pásztor Ferenc Ivánovics** a megszálló magyar csapatok parancsnokaival aktívan együttműködött, továbbá részt vett a megszálló magyar fasiszta hatalom megszilárdításában.

Pásztor Ferenc a Beregszász körzeti *Igazoló Bizottság* tagja volt. (...) Miután elüldözték a megszálló magyar csapatokat és a Szovjetunió uralma alá került Kárpátalja, **Pásztor Ferenc Ivánovics** papi tevékenységet folytatott, illetve püspöki helynök és pápai prelátus volt. Nyílt agitációs háborút folytatott a Szovjetunió és a törvényeivel szemben. (...) Körülbelül tavasszal, áprilisban vagy májusban az 1948-as évben, pontosan nem emlékszem, de **Pásztor Ferenc Ivánovics** az én jelenlétémben nosztalgiával tekintett a múltba, a magyar éra alatt és a következőket mondta a templom káplánjának⁵⁵:

⁵⁵ **Hudra Lajos** (Beregleányfalu, 1919.03.19. – Munkács, 1995.12.10.) atya volt a beregszászi káplán, akit 1947-ben Romzsa Tódor püspök pappá szentelt. További

„Itt van az, amit mi elértünk, a hatalom elvette tőlünk a földet, a szőlő-gazdaságot, ültetvényeket, emiatt a hitetlenek miatt fogunk éhezni.”

Ehhez hasonló megnyilvánulást többször is hallottam **Pásztor Ferenc Ivánovictól**, de pontosan, hogy mikor történtek, erre már nem emlékszem.”

Az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma Kárpátontúli Területi Főosztálya nyomozótisztjei csakis az 1948. január 9. és 1948. január 26. közt készült, hamis rágalmakat tartalmazó tanúvallomások alapján tudták – mintegy tíz hónap elteltével – előkészíteni, megerősíteni és alaposan megindokolni **Pásztor Ferenc** kapcsán az Ungváron kiadott letartóztatási parancsot.

Ezért is érdemes végigolvasni teljes terjedelemben a tanúvallomásokat.

A tanúk kihallgatásával kapcsolatos 3-10.sz. jegyzőkönyvek az eredeti szövegek alapján, szó szerinti fordításomban alább olvashatók.

3.

00123-125

1948. január 9. „Beregszász” – Marosi Ferenc kihallgatási jegyzőkönyve

(Kézzel írt szöveg)⁵⁶

Én, **Negotov** hadnagy, az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma Kárpátontúli Területi Főosztálya „O” Operatív csoportjának a meghatalmazott tisztje, kihallgattam a következő tanút.

Marosi Ferenc Jánosovics született 1892-ben Kárpátalja, Beregszász körzetében, Kaszonyban, nemzetisége magyar, nőtlen, általános

működési helyei: Huszt, Aknaszlatina, Munkács. 1949-ben 25 évre ítélték. A későbbiekben vikárius, 76 évesen hunyt el Munkácson

⁵⁶ KTAL, Pásztor akta 149252, 1948.január 9. Marosi Ferenc kihallgatási jegyzőkönyve, eredeti, kézzel írt 3 oldal, 104-106.

iskolai végzettséggel rendelkezik, földműves, Beregszász városában él a Stefinka u. 4. szám alatt.

Az Ukrán SZSZK Büntetőeljárási Kódexe 89. cikkelyének értelmében büntetőjogi felelősséget visel a tanúvallomásának helyes tartalmáért. Aláírás: s.k. /*Marosi*/

Kérdés: Hol lakott és mivel foglalkozott, amikor elfoglalták a magyar csapatok Kárpátontúli Ukrajnát?

Válasz: Amikor a magyar csapatok elfoglalták Kárpátontúli Ukrajnát, Beregszászban laktam. 1942-ig a helyi *Kaszony étterem* munkatársa voltam. 1942-től már nem dolgoztam hivatalosan a városi étteremben, csak azt követően álltam munkába, miután a Vörös Hadsereg elfoglalta Kárpátontúli Ukrajnát.

Kérdés: Milyen régen ismeri Pásztor Ferencet, a beregszászi római katolikus egyház plébánosát? Milyen kapcsolatban állt vele?

Válasz: *Pásztor Ferenc* beregszászi plébánost 1926 óta ismerem. Kapcsolatunk normálisnak mondható, nem volt semmilyen összetűzésünk, nincs semmilyen kifogásom személyét illetően.

Kérdés: Kérem mondja el, mit tud *Pásztor Ferenc* tevékenységéről?

Válasz: *Pásztor Ferenc* tevékenységéről a következőket tudom, hogy a Csehszlovák Rezsim alatt a *Magyar Nemzeti Párt* aktív tagja volt. Ezt onnan tudom, hogy a *Kaszony étterem* pincére voltam. A párt tagjai ebben az étteremben szerveztek gyűléseket. Ezekben az alkalmon részt vett *Pásztor Ferenc* atya is, néhányszor itt személyesen láttam.

Amikor a magyar csapatok elfoglalták Kárpátontúli Ukrajnát, akkor a pártot átnevezték *Magyar Élet Párttá*, ahol *Pásztor Ferenc* szintén részt vett a párt munkájában. A párt újjászervezése során a vezetőségi testületbe is megválasztották.

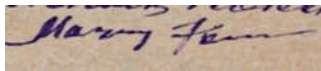
A fent említett tényeken kívül, még tudom *Pásztor Ferencről*, hogy kihasználta az adandó alkalmat, amikor a magyar csapatok elfoglalták Kárpátontúli Ukrajnát. A következő tények ismertek számomra: amikor Beregszászba megérkezett a magyar katonai egység, a Beregszászi körzet vezetősége ünnepélyes fogadást szervezett a magyar

csapatok vezetőségének és tisztjeinek, ahol részt vett **Pásztor Ferenc** atya is. Az ünnepélyes fogadás a *Kaszonyi étteremben* volt megtartva, ahol felszolgálóként dolgoztam.

Kérdés: Mit szeretne még hozzáfűzni a tanúvallomásához?

Válasz: További kiegészítem a tanúvallomásomhoz, nincs.

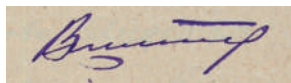
A kihallgatási jegyzőkönyvet elolvastam számomra érthető magyar nyelven, a jegyzőkönyvbe vett szöveg a saját válaszaim alapján hitelesen van rögzítve. Aláírás: s. k. /**Marosi**/

Az Ukrán SZSZK Büntetőeljárési Kódexe 168. cikkelyének értelmében a **Viznickij Mihály Illés** tolmács a Beregszászi körzeti UMGB képviselőjében.

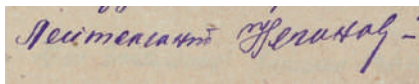
Az Ukrán SZSZK Büntetőeljárési Kódexe 89. cikkelyének értelmében büntetőjogi felelősséget visel a tanú vallomásának helyes tartalmáért.

Aláírás: s.k. /**Viznickij**/

A kihallgatást vezette:

Negotov hadnagy,

az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztérium Kárpátaljai Területi Főosztály „O” Operatív csoportjának meghatalmazott tisztje, aláírás: s. k.

4.

00126-128

1948. január 10. „Beregszász” – Fábíán Zoltán
kihallgatási jegyzőkönyve*(Kézzel írt szöveg)*⁵⁷

Én, **Negotov** hadnagy, az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma Kárpátontúli Területi Főosztálya „O” Operatív csoportjának meghatalmazott tisztje, kihallgattam a következő tanút.

Fábíán Zoltán, 1892-ben Beregszászban született, nemzetisége ukrán, művelt, pártonkívüli, családós, végzettsége alapján festő, lakóhelye Bene, Bohdán Hmelnickij utca 87.

Az Ukrán SZSZK Büntetőeljárási Kódexe 89. cikkelyének értelmében büntetőjogi felelősséget visel a tanúvallomásának helyes tartalmáért. Aláírás: s.k./**Fábíán**/

Kérdés: Kérem, nevezze meg a beregszászi római katolikus egyház plébánosának teljes nevét, vezetéknév, utónév és apai név alapján!

Válasz: Pásztor Ferencnek hívják a beregszászi római katolikus plébánost, az apai utónevet azt sajnos nem tudom. Az életkorát megközelítőleg 55-60 éves. *(Valójában 68 éves – szerk. megj.)*

Kérdés: Milyen régen ismeri **Pásztor** atyát, a beregszászi római katolikus plébánost, milyen kapcsolatot ápoltak!

Válasz: Körülbelül több mint 10 éve ismerem **Pásztor Ferenc** plébánost. Az ismeretségünk első pillanatától a mai napig normális baráti kapcsolatot ápoltunk.

Kérdés: Kérem mondja el, mit tud **Pásztor Ferenc** beregszászi plébánostevékenységéről?

Válasz: A római katolikus plébánosról a következőket tudom elmondani: amikor a magyar csapatok megszállása alá kerültünk, akkor

⁵⁷ KTAL, Pásztor akta 149252, 1948. január 10. Fábíán Zoltán kihallgatási jegyzőkönyve, eredeti, kézzel írt 3 oldal, 107-108.

aktívan segítette a hatalmuk megszilárdítását, szoros kapcsolatot ápolt a beregszászi vezetőséggel, természetesen onnan tudom, mivel jó kapcsolatot ápoltam vele.

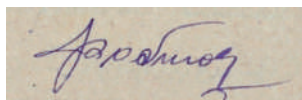
Ezenkívül nekem még a következő tények is ismertek, hogy **Pásztor Ferenc** ünnepélyes keretek között üdvözölte a Kárpátaljára bevonuló magyar csapatokat.

Az 1942. vagy 1943-as évben Beregszászba látogatott egy híres író, **Mécs László**⁵⁸. A vendéget ünnepélyes keretek között fogadták Beregszászban és elszállásolták. Ezen az ünnepélyes fogadáson részt vett **Pásztor Ferenc** is, aki üdvözölte **Mécs Lászlót** és nyilvánosan méltatta nemzeti és írói tevékenységét, nagy tudással rendelkező tudós emberről beszélt, ezenkívül még miről beszélt, arra már nem emlékszem.

Kérdés: Mit akar még hozzáfűzni a vallomáshoz?

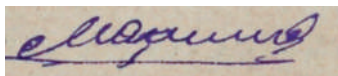
Válasz: Több kiegészítő információm nincs a vallomáshoz.

A kihallgatási jegyzőkönyvet elolvastam számomra érthető magyar nyelven, a jegyzőkönyvbe vett szöveg a saját válaszaim alapján hitelesen van rögzítve. Aláírás: s. k. /**Fábián**/

Az Ukrán SZSZK Büntetőeljárési Kódexe 168. cikkelyének értelmében **Margitics János Mihály** tolmács a Beregszászi körzeti MGB képviselőjében:

Az Ukrán SZSZK Büntetőeljárési Kódexe 89. cikkelyének értelmében büntetőjogi felelősséget visel a tanú vallomásának helyes tartalmáért. Aláírás: s.k. /**Margitics**/

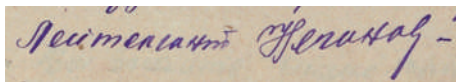

⁵⁸ **Mécs László** (Hernádszentiván, 1895 – Pannonhalma, 1978) Corvin-koszorús magyar premontrei szerzetes, költő, lapszerkesztő. Első verseskötete *Hajnali harangszó* címmel Ungváron 1923-ban jelent meg. Ekkortájt az ungvári római katolikus templomban is szentmiséket tartott.

A kihallgatást vezette:

Negotov hadnagy,

az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma Kárpátontúli Területi Főosztály „O” Operatív csoportjának meghatalmazott tisztje, aláírás: s. k.

5.

00129-136

1948. január 10. „Beregszász” – Czopf László
kihallgatási jegyzőkönyve

(Kézzel írt szöveg)⁵⁹

Én, **Negotov** hadnagy, az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma Kárpátaljai Területi Főosztálya „O” Operatív csoportjának meghatalmazott tisztje, és **Kovály** hadnagy, az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma Kárpátaljai Területi Főosztálya Beregszászi körzeti osztály meghatalmazott tisztje kihallgatta a következő tanút:

Czopf László Salamon 1882-ben született, a mai Szlovákia Velkenye településén, nemzetisége szlovák, pártontkízüli, nyugdíjas tanár, Beregszász lakosa, a Lenin u. 43. szám alatt lakik.

Az Ukrán SZSZK Büntetőeljárási Kódexének 89. cikkelyének értelmében büntetőjogi felelősséget visel a tanúvallomásának helyes tartalmáért. Aláírás, s. k. /**Czopf**/

⁵⁹ KTAL, Pásztor akta 149252, 1948.január 10. Czopf László kihallgatási jegyzőkönyve, eredeti, kézzel írt 8 oldal, 107-116.

Kérdés: Milyen régen ismeri *Pásztor* atyát, mint Beregszász római katolikus plébánosát és milyen kapcsolatot ápoltak?

Válasz: *Pásztor Ferencet* azóta ismerem, mióta áthelyezték és megérkezett Beregszászba, ahol római katolikus plébános lett. Baráti kapcsolatunk normális, nem mondhatok el róla semmi rosszat.

Kérdés: Mondja el kérem részletesen, hogy mit tud *Pásztor Ferenc* beregszászi római katolikus plébános tevékenységével kapcsolatban elmondani!

Válasz: A következőt tudnám elmondani *Pásztor Ferencről*: aktívan segítette a magyar megszálló csapatokat, amikor elfoglalták Kárpátontúli Ukrajnát, illetve a magyar hatalom megerősítésében szintén segítséget nyújtott.

1938. november 9-én, amikor a magyar csapatok elfoglalták Beregszászt, a bevonuló katonák tiszteletére ünnepélyes rendezvényt szerveztek a Kossuth Lajos téren.

Ezen a rendezvényen, amikor Beregszász lakossága nagy számban összegyűlt, személyesen megjelentem, a római katolikus egyház képviseletében részt vett *Pásztor Ferenc* plébános, aki mellett ott haladt *Répay Jenő*⁶⁰ úr, aki a kezében egy kibontott Osztrák-Magyar Monarchiából származó zászlót vitt, az egyik ezred zászlója lehetett.

Amikor *Pásztor Répayval* a tribünhöz ért, az emelvényre léptek, az emelvényen az egybegyűlteknél a következő baráti szavakat, beszédet mondta el:

„Kedves Magyar Testvéreim!

Én ezt a zászlót tisztelettel adom át Önöknek, ami az Osztrák-Magyar Monarchia idején valamelyik ezred tulajdona volt, ezt a zászlót

⁶⁰ **Répay Jenő** (Székó, Szlovákia, 1895-Beregszász, 1942) mérnök, a Beregi Árvízmentesítő Társulat nyugalmazott mérnöke, Beregszász közéleti személyisége. A beregszászi róm. kat. egyházközség az egyháztanács tevékeny tagja, a róm. kat. elemi iskola és kultúrház tervezője és megépítője. Temetésén Pásztor Ferenc pápai prelátus mondta el szívéből jövő búcsúztatóját. A volt első világháborús hadifogoly fogságba eséséről, oroszországi fogolyéletről naplót írt. RÉPAY JENŐ: Életré írtelve. (Naplójegyzetek/1916-1920). Kárpátaljai magyar Könyvek, 66. Intermix Kiadó, Ungvár-Budapest, 1994. <https://mek.oszk.hu/23400/23484/23484.pdf>

1926 óta a helyi római katolikus templomban őrizgetem, és vártam az Önök visszatérését.

Ezt a zászlót még 1918-ban elhozta a magyar nemzet képviselőjében az itt álló **Répay Jenő** úr”.

A beszéde után, már a tribün mellett **Pásztor Ferenc** átadta a zászlót az ott jelenlévő magyar tiszteknek. A zászló ünnepélyes átadásának tiszteletére, az egyházi kórus elénekelt a *Himnusz*t.

Ezenkívül a következő információt szeretném elmondani: 1939-ben elhozták Beregszászba a Szent Jobbot Szent István király ereklyéjét. Ebből az alkalomból szintén ünnepélyt szerveztek a római katolikus templom mellett.

Ezen a rendezvényen, mint római katolikus plébános nem szólalt fel **Pásztor**. Viszont a rendezvény lelkiileg megható volt, ezt szavakkal nem tudom önnek leírni. A rendezvény szimbolikus célja, hogy a magyarok hatalmát Kárpátalján megerősítse.

Kérdés: Tudomása alapján, **Pásztor Ferenc**, a megszálló magyar hatalom alatt milyen pártoknak volt a tagja?

Válasz: **Pásztor Ferenc** már a Csehszlovák uralom alatt a *Magyar Nemzeti Párt Felvidéki Egyesült Magyar Párt* tagjaként a magyar nemzeti érdekekért küzdött.

Amikor Kárpátontúli Ukrajnát elfoglalták a magyar csapatok, **Pásztor Ferencet** beválasztották a *Magyar Élet Párt* Beregszászi körzet vezetőségi testületébe. Erről az információról személyesen a megszálló magyar csapatok által kiadott újság cikkeiből értesültem, ahol **Pásztort** úgy emlegetik, mint a párt vezető személyiségét, irányítóját a *Magyar Élet Pártjánál*.

Kérdés: Kérem, mondja el, hogy a magyar megszállást követően, milyen szerepet töltött be **Pásztor** a Beregszászi körzeti testületben!

Válasz: A magyar megszállás alatt Kárpátontúli Ukrajna⁶¹ területén, a magyar megszálló csapatok kezdeményezésére létrehoztak egy *Igazoló*

⁶¹ Az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma Kárpátontúli Területi Főosztálya nyomozó tisztjei a kihallgatási jegyzőkönyvekben és más általuk elkészített dokumentumban Kárpátontúli Ukrajnaként nevezik Kárpátalját. Tudatosan használták, jelezve, hogy ez a terület mindig is Ukrajnához tartozott, amelyet a magyar hódítók leigáztak.

Bizottságot. Ennek a testületnek természetesen tagja volt **Pásztor Ferenc** is. A bizottság célja az volt, hogy megerősítse a magyarok hatalmát Kárpátalján, illetve felderítse a nem kívánatos egyéneket. Példaként említhető, hogy az oktatási intézményekből eltávolították mindazon egyéneket, akik a kommunista párt tagjai voltak a Csehszlovák éra alatt. Olyan kommunistákat, akik magyarok, ukránok voltak, de a történetük eltűnt, mint Csehszlovákia a történelem süllyesztőjében.

Kérdés: Milyen egyházakat, gyülekezeteket vagy társadalmi szervezeteket irányított **Pásztor**?

Válasz: Amikor **Pásztor Ferenc** megérkezett Beregszászba, megszervezték az *Ifjúsági Katolikus Klubot* – tagjai általában iskoláskorú fiatalok voltak –, ahol Pásztor Ferenc fanatikusan hitoktatást tartott az oktatási intézményekben példaképének tartva a római pápát.

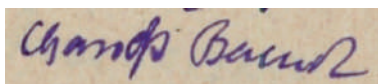
Kérdés: Mit akar még hozzáfűzni a vallomásához?

Válasz: Még azt szeretném hozzáfűzni, hogy azonkívül, hogy **Pásztor** aktívan segítette a megszálló magyar csapatok hatalmának megszilárdítását, harcot vívott a kommunizmus és a kommunista ideológia ellen Kárpátalján.

Az 1939-es évben (*Helyesen, a 1930-as években, a szerz. megj.*) Pásztor Ferenc kiadott egy egyházi újságot *Egyházi Értesítő* néven. Az egyházi újságikkben támadta **Czabán Albertet** és **Ilkut**, akik kommunista ideológiára nevelték az iskolákban a tanulókat, akik a vallás ellen léptek fel. A magyar megszállás alatt a bizottsági döntés alapján a fent említett tanárokat kirúgták munkahelyükről.

Jelen pillanatban **Czabán Albert** és **Ilku Pál** kivándoroltak Magyarországra.

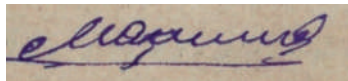
A kihallgatási jegyzőkönyvet elolvastam számomra érthető magyar nyelven, a jegyzőkönyvből vett szöveg a saját válaszaim alapján hitelesen van rögzítve. Aláírás: s.k. /**Czopf**/

A handwritten signature in blue ink on a light-colored rectangular piece of paper. The signature is written in a cursive, somewhat stylized script. It appears to read 'Csabán Albert'.

Az Ukrán SZSZK Büntetőeljárási Kódexe 168. cikkelyének értelmében a tolmács az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma

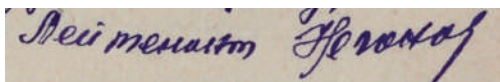
Kárpátaljai Területi Főosztálya Beregszászi körzeti osztály képviselőtében: **Margitics János Mihály**.

Az Ukrán SZSZK Büntetőeljárási Kódexe 89. cikkelyének értelmében büntetőjogi felelősséget visel a tanú vallomásának helyes tartalmáért. Aláírás: s.k. / **Margitics**/

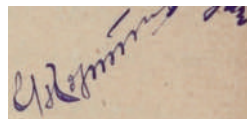

A kihallgatást vezette:

Negotov hadnagy,
az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma Kárpátaljai Területi Főosztálya „O” Operatív csoportjának meghatalmazott tisztje,
aláírás: s. k.

Kovály hadnagy,
az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma Kárpátaljai Területi Főosztálya Beregszászi körzeti osztály meghatalmazott tisztje,
aláírás: s. k.

6.

00137-139

1948.január 10. "Beregszász" – Varga Sándor
kihallgatási jegyzőkönyve(Kézzel írt szöveg)⁶²

Én, *Negotov* hadnagy, az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma Kárpátaljai Területi Főosztálya „O” Operatív csoportjának meghatalmazott tisztje, kihallgattam a következő tanút:

Varga Sándor Alekszándrovics, a Kárpátaljai területi Ungváron 1905-ben született, nemzetisége magyar, a beregszászi körzeti SZKP Végrehajtó Bizottságának tagja, családos, a helyi Szőlő Szövetkezethnél dolgozik, lakhelye: Beregszász, Liszenko u. 13.

Az Ukrán SZSZK Büntetőeljárási Kódexe 89. cikkelyének értelmében büntetőjogi felelősséget visel a tanúvallomásának helyes tartalmáért. Aláírás, s. k. /*Varga*/

Kérdés: Milyen régen ismeri Beregszász római katolikus plébánosát, *Pásztor Ferencet*? Milyen kapcsolatban volt vele?

Válasz: Beregszász római katolikus papját azóta ismerem, amióta megérkezett plébánosi szolgálatra. Személyes kapcsolatom *Pásztorral* normálisnak mondható, korábban nem volt vele semmilyen problémám, most sincs.

Kérdés: Kérem mondja el, hogy mit tud *Pásztor Ferenc* római katolikus pap bűncselekményéről, törvénytörő tevékenységéről!

Válasz: Beregszász római katolikus plébánosáról, *Pásztor Ferencről* a következő tényeket, információkat tudom. Ahogy megismertem *Pásztor Ferencet*, érthető volt számomra, hogy ellenezte a kommunizmust, abban az időben küzdött a kommunista párt eszméi és terjedése ellen. Amikor Beregszász a magyar megszállás alá került, 1939 -ben *Szent István király ereklyéjét* elhozták, amit ünnepé-

⁶² K TAL, Pásztor akta 149252, 1948.január 10. Varga Sándor kihallgatási jegyzőkönyve, eredeti, kézzel írt 3 oldal, 117-119.

lyes körülmények között fogadtak. A központi téren a római katolikus templom melletti emelvényen volt felállítva, itt volt lebonyolítva az ünnepélyes rendezvény, ahol számos beregszászi lakos volt jelen. Ezen a rendezvényen felszólalt **Pásztor Ferenc** római katolikus pap, Beregszász város plébánosa. A felszólalásában a következőket mondta:

„Egy évvel ezelőtt ugyanezen a helyen, ahol most látjuk Szent István ereklyéjét, ünnepeltek a kommunisták, banditák, disznók. Most már Isten megadta nekünk, hogy megszabaduljunk a kommunista banditáktól és újra sikeresen építhessük életünket.”

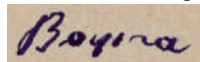
Még a következőt tudnám elmondani **Pásztor Ferencről**. Mint azt megtudtuk, hogy 1940 vagy 1941-ben **Horváth János** kommunista lányt temették. Ezen a temetésen jelen volt **Pásztor Ferenc** római katolikus pap. **Pásztor Ferenc** a keresztény szokások alapján akarta eltemetni az elhunytat, ezért összetűzésbe került az elhunyt apjával. Azt mondta **Pásztor Horváthnak**, hogy nekünk nem kellene az önök szokásai, búcsúztatása. Mi maguk nélkül is el tudjuk temetni az elhunytat.

Másnap találkoztam **Horváth Jánossal**, aki elmondta nekem, hogy **Pásztor** kijelentése ismert a beregszászi rendőrség számára is, mivel **Horváth** a rendőrséggel többször összetűzésbe került, ott megfordult. A történeteket **Horváth János** fia is meg tudja erősíteni. Horváth rakodóként dolgozik a helyi vasútállomáson. **Id. Horváth János** idővel meghalt.

Kérdés: Mit tud még nekem elmondani?

Válasz: Több információt nem tudok elmondani.

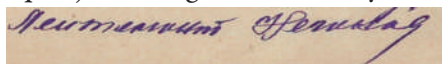
A kihallgatási jegyzőkönyvet elolvastam számomra érthető nyelven, a jegyzőkönyvbe vett szöveg a saját válaszaim alapján hitelesen van rögzítve, amit aláírással megerősítek. Aláírás: s. k.

A kihallgatást vezette:

Negotov hadnagy,

az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma Kárpátaljai Területi Főosztálya „O” Operatív csoportjának meghatalmazott nyomozó tisztje, aláírás: s. k.

7.

00140-144

**1948. január 10. „Beregszász” – Pasztler Vilmos tanú
kihallgatási jegyzőkönyve***(Kézzel írt szöveg)*⁶³

Én, *Negotov* hadnagy, az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma Kárpátaljai Területi Főosztálya „O” Operatív csoportjának meghatalmazott tisztje, és *Kovály* hadnagy, az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma Kárpátaljai Területi Főosztálya a Beregszászi körzet osztályának meghatalmazott tisztje, kihallgattuk a következő tanút:

Pasztler Vilmos Albertovics, 1882-ben született Nagybányán⁶⁴, nemzetisége magyar, pártunkívüli, szovjet állampolgár, végzettsége hét osztály, földműves családból származik, családos, büntetlen előéletű, lakhelye: Beregszász, Tarasz Sevcenko utca 40. A helyi bútorkészítő kombinát munkatársa, asztalos.

Az Ukrán SZSZK Büntetőeljárási Kódex 89. cikkelyének értelmében büntetőjogi felelősséget visel a tanú vallomásának helyes tartalmáért. Aláírás: s.k./*Pasztler*/

Kérdés: Mondja el kérem, mióta ismeri *Pásztor Ferencet*? Milyen kapcsolatot ápoltak!

Válasz: *Pásztor Ferencet*, mint római katolikus papot és Beregszász plébánosát 1926-tól ismerem, amióta ide helyezték. Ismeretségünk normális volt, nem mondhatok el róla semmi rosszat.

Kérdés: Kérem mondja el részletesen, hogy mit tud *Pásztor Ferenc* római katolikus pap, Beregszász plébánosának bűncselekményeiről, törvénysértő magatartásáról!

⁶³ K TAL, Pásztor akta 149252, 1948.január 10. Pasztler Vilmos kihallgatási jegyzőkönyve, eredeti, kézzel írt 5 oldal, 120.-124

⁶⁴ Nagybánya municipium Romániában. Máramaros megye székhelye.

Válasz: Én a következő információt tudom **Pásztor Ferencről**: hogy Beregszászban élve, aktívan segítette a megszálló magyar csapatok hatalmát, minden határozatot és direktívát végrehajtott a megszálló hatalom utasítása alapján. Még a Csehszlovák rezsim ideje alatt is magyar nemzeti agitációs tevékenységet folytatott Kárpátontúli Ukrajna területén, ami a magyar hatalom igényeinek megfelelt. Aktív tagja volt az úgynevezett *Magyar Nemzeti Pártnak*, abban tevékenykedett.

Amikor Kárpátontúli Ukrajna magyar megszállás alá került, az újságcikkekből értesültem, hogy **Pásztor Ferencet** beválasztották Beregszászban a *Magyar Élet Párt* vezetői közé.

Amikor a megszálló magyar csapatok bevonultak Beregszászba, - **Pásztor Ferenc** elvárásai alapján a megszállók hatalma megszilárdításának érdekében- a város vezetése és **Benda Kálmán**⁶⁵ is jelen volt a tiszteletükreszervezett ünnepélyes rendezvényen, ahol **Pásztor Ferenc** felszólalt. Mint minden illusztris önkormányzati vezető ő is szónokolt, de **Pásztor** felszólalásának a tartalmára konkrétan nem emlékszem. Az biztos, hogy a felszólalása a megszálló magyar csapatokat méltatta.

Ezenkívül nekem tudomásom van arról, hogy 1939-ben ünnepélyes keretek között fogadták Beregszászban Szent István király ereklyéjét. Az ünnepélyes rendezvényre a római katolikus templom mellett került sor, ahol felszólalt a város vezetősége, illetve a római katolikus egyház nevében **Pásztor Ferenc is**, aki a következőket nyilatkozta:

„A Jóisten megsegítette a magyar csapatokat, hogy felszabadították Kárpátontúli Ukrajnát a Csehszlovák rezsimtől, területünk újra egyesülhetett a Szent István király által megalapított Magyarországgal.”

Pásztor Ferenc más kijelentéseire nem emlékszem. **Pásztor Ferenc** aktív közreműködése a magyar megszálló hatalom megerősítésében abban nyilvánult meg, hogy az *Igazoló Bizottság* tagja volt. Feladata volt a nemkívánatos személyek felderítése a magyar állami munkahelyeken. Így szolgálva a magyar megszálló hadsereg érdekeit. Voltak tisztogatások az állami hivatalokban, megszabadultak a kommunista ideológiát valló egyénektől, oroszoktól, ukránoktól.

⁶⁵ A marcinfalvai **Benda Kálmán** (Beregszász, 1883.02.05. – Ungvár, 1945.01.25.) beregszászi magyar patrióta, a magyar országgyűlés felsőházának képviselője volt.

Pásztor Ferenc tényleges törvénytörő tevékenysége a szovjethatalom idejére nyúlik vissza. Ebben az időben tilos volt a hitoktatás a gyerekek számára, mint püspöki helynök - vikáriusként korlátozva volt a hatalmának a gyakorlása a körzetében.

Kérdés: Még mit szeretne hozzáfűzni a vallomásához?

Válasz: Jelenleg **Pásztor Ferenc** Beregszász városában irányít egy egyházi szervezetet. Úgynevezett *Mária Kongregáció ima egyesületet*⁶⁶ (Tagjai 16-18 éves fiatal lányok voltak, ahol fanatikus vallásos nevelésben részesítették őket).

A kihallgatási jegyzőkönyvet elolvastam számomra érthető nyelven, a jegyzőkönyvbe vett szöveg a saját válaszaim alapján hitelesen van rögzítve, amit aláírással megerősíték.

Az Ukrán SZSZK Büntetőeljárési Kódexe 168. cikkelyének értelmében a tolmács a Beregszászi körzeti MGB képviselőjében: **Margitics János Mihájlovics**.

Az Ukrán SZSZK Büntetőeljárési Kódexe 89. cikkelyének értelmében büntetőjogi felelősséget visel a tanú vallomásának helyes tartalmáért. Aláírás: s.k. / **Margitics**/

A kihallgatást vezette:

Negotov hadnagy,

az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma Kárpátaljai Területi Főosztálya „O” Operatív csoportjának meghatalmazott tisztje, aláírás: s. k.

Kovály hadnagy,

az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma Kárpátaljai Területi Főosztálya a Beregszászi körzeti osztály meghatalmazott tisztje, aláírás: s.

⁶⁶ Latinul: Congregatio Mariana.

8.

00145-148

1948. január 11. „Beregszász” – Seffer Ernő tanú
kihallgatási jegyzőkönyve

(Kézzel írt szöveg)⁶⁷

Én, *Negotov* hadnagy, az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma Kárpátaljai Területi Főosztálya „O” Operatív csoportjának meghatalmazott tisztje, és *Kovály* hadnagy, az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma Kárpátaljai Területi Főosztálya a Beregszászi körzet osztályának meghatalmazott tisztje, kihallgattuk a következő tanút:

Seffer Ernő Mihálylovics, 1887-ben született a kárpátaljai területi Munkácson, nemzetisége magyar, pártonkívüli, családos, tanárként dolgozik Beregszászban, lakhely: Beregszász, Sztálingrád u. 62.

Az Ukrán SZSZK Büntetőeljárási Kódexe 89. cikkelyének értelmében büntetőjogi felelősséget visel a tanú vallomásának helyes tartalmáért. Aláírás: s.k. /*Seffer*/

Kérdés: Hol lakott Kárpátontúli Ukrajna területén a magyar megszállás idején, mivel foglalkozott?

Válasz: Kárpátontúli Ukrajna területén a magyar megszállás idején Beregszászban éltem, a helyi iskolában tanárként és igazgatóként dolgoztam, egyúttal a beregszászi római katolikus egyháztanács tagja voltam.

Kérdés: Milyen régen ismeri *Pásztor Ferencet*, Beregszász város római katolikus plébánosát? Milyen kapcsolatban voltak?

Válasz: *Pásztor Ferencet*, mint Beregszász római katolikus plébánosát 1935 óta ismerem, miután Beregszászba költöztem. Az együttműködésem *Pásztor Ferenc*szel normális volt, nem tudok semmi rosszszat mondani.

⁶⁷ KTAL, Pásztor akta 149252, 1948. január 11. Seffer Ernő kihallgatási jegyzőkönyve, eredeti, kézzel írt 4 oldal, 124-127.

Kérdés: Kérem mondja el részletesebben, hogy mit tud *Pásztor Ferenc* bűncselekményeiről, törvénysértő cselekedeteiről!

Válasz: *Pásztor Ferencről*, Beregszász város római katolikus plébánosáról a következőt tudom elmondani, a Csehszlovák rezsim alatt a *Magyar Nemzeti Párt* tagja volt.

Miután Kárpátontúli Ukrajnát a magyar csapatok elfoglalták, *Pásztor Ferenc* aktívan segítette a megszálló hatalmat, mivel a *Magyar Élet Párt* tagja volt, illetve a körzeti pártszervezet vezetője. Ezekről a magyar nyelvű sajtóból értesültem, amit a magyar állam adott ki. A cikkekben úgy emlegették *Pásztor Ferencet*, mint a *Magyar Élet Pártjának* vezetőjét. Az *Igazoló Bizottság tagjaként* a feladata az volt, hogy a nemkívánatos embereket eltávolítsák az állami apparátusból, konkrétan olyan embereket bocsátottak el állásaikból, akik a Csehszlovák rezsim alatt a kommunista párt tagjai voltak, vagy olyan ideológiát terjesztettek.

Nekem még a következő információ van a birtokomban *Pásztor Ferencről*, hogy felszólalt a magyar csapatok tiszteletére megszervezett ünnepélyes rendezvényen, amit a városi önkormányzat szervezett. *Pásztor Ferenc* felszólalásának a tartalmára viszont már nem emlékszem.

A magyar megszállás alatt Beregszászban megszervezték a *Magyar Élet Pártjának* helyi alapszervezetét. Ennek *Pásztor Ferenc* római katolikus plébános oszlopos tagja volt. Közreműködött a megszálló magyar hatalom határozatainak, direktíváinak a végrehajtásában.

Kérdés: Mit szeretne még hozzátenni a vallomásához?

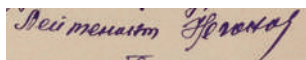
Válasz: A saját vallomásomhoz szeretném hozzátenni, *Pásztor Ferenc* a magyar megszállás alatt a *Pápától* prelátusi⁶⁸ kitüntetést, rangot kapott. 1946-ban a szatmárnémeti püspök Kárpátalja megbízott vikáriusává nevezte ki. Erről a római katolikus egyház tagjaitól értesültem.

⁶⁸ A pápai prelátus: kitüntetés – arra érdemes klerikusok megtisztelő címe, amely viselőjét a pápai család tagjainak kiváltságaival ruházza fel. Öszentsége tiszteletbeli plerátusa – *prelatid' onore di Sua Santita*).

A kihallgatási jegyzőkönyvet elolvastam számomra érthető nyelven, a jegyzőkönyvbe vett szöveg a saját válaszaim alapján hitelesen van rögzítve, amit aláírással megerősítetek. Aláírás: s. k. /*Seffer*/

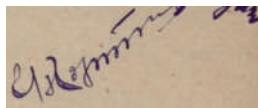
A kihallgatást vezette:

az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma Kárpátaljai Területi Főosztálya „O” Operatív csoportjának meghatalmazott tisztje,
Negotov hadnagy . Aláírás: s. k.

Kovály hadnagy,

az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma Kárpátaljai Területi Főosztálya a Beregszászi körzeti osztály meghatalmazott tisztje,
aláírás: s. k.

9.

00149-152

1948. január 26. „Beregszász” – Lozán Polikárpa tanú
kihallgatási jegyzőkönyve

(Kézzel írt szöveg)⁶⁹

A tanú *Lozán Polikárpa Mihájlovics*, 1908-ban született, a Kárpátaljai területen a volóci körzeti Hidegpatakon, szegény, keresztény családból származik, nemzetisége ukrán, szovjet állampolgár, párttonkízüli.

Az Ukrán SZSZK Büntetőeljárési Kódexe 89. cikkelyének értelmében büntetőjogi felelősséget visel a tanúvallomásának helyes tartalmáért. Aláírás: s.k. /*Lozán*/

⁶⁹ KTAL, Pásztor akta 149252, 1948. január 26. Lozán Polikárpa kihallgatási jegyzőkönyve, eredeti, kézzel írt 4 oldal, 128-131.

Kérdés: Ön ismeri Beregszász római katolikus plébánosát, *Pásztor Ferencet*? Milyen kapcsolatba állt vele?

Válasz: Igen, *Pásztor Ferencet* ismerem, a beregszászi római katolikus templom plébánosa. Ezzel párhuzamosan Kárpátalja területén püspöki helynökként tevékenykedett. Együttműködésünk, baráti kapcsolatunk normálisnak mondható.

Kérdés: Ki nevezte ki *Pásztor Ferencet* püspöki helynöknek Kárpátalja megye élére?

Válasz: Kárpátalja területén abban az időben nem volt megszervezve az egyház, püspöki helynöke a római katolikus egyháznak végképp nem volt. Az egyházmegyénk irányítása teljesen *Scheffler János* püspök atya kezében volt, akinek a székhelye Szatmárnémetiben (Romániában) volt. 1944-ben, amikor a Vörös Hadsereg csapatai felszabadították Kárpátontúli Ukrajnát, *Scheffler* püspök atya a római katolikus egyház megerősítésének érdekében *Pásztor Ferenc* római katolikus papot püspöki helynöknek, a helyettesévé nevezte ki.

1946 márciusában, amikor *Pásztor Ferencnél* jártam, személyesen hallottam, amikor meglátogatta Kaszonyból egy római katolikus pap (a nevét nem tudom)⁷⁰. *Pásztort* püspöki helynöknek, vikárius atyának szólította. Szakmai útmutatásban részesítette ezt a papot. Arról viszont nincs tudomásom, hogy rendelkezik-e írásos meghatalmazással, határozattal *Schefflertől*, ami a kinevezését illeti, erről nekem nincs tudomásom.

Kérdés: Hol és milyen körülmények között ismerkedett meg *Pásztor Ferenc*szel?

Válasz: *Pásztor Ferenc* atyát, mint papot nagyon távolról ismerem, személyesen nem álltam vele kapcsolatban. Akkor ismerkedtem meg vele, amikor 1945-ben gyóntam a gyóntatófülkében. Jelenleg ő a gyóntató papom.

Kérdés: Kérem mondja el, hogy mit tud még *Pásztor Ferenc*ről!

Válasz: *Pásztor Ferenc* állandóan arról győzködött, hogy vallási szempontból nézve a Szovjetunió felépítését tekintve elitéli, és nem ért

⁷⁰ **Károlyi Lajos** Mezőkaszony akkori plébánosáról van szó.

ezzel egyet. Ő az egyházzal együtt a saját cselekedeteiben, prédikációiban a Szovjetunió iránti nemtetszését fejezte ki. Erkölcstelennek tartom, hogy egy pap fanatikusan győzködi a híveit a pravoszláv vallással szemben.

Kérdés: Kérem emlékezzen vissza, **Pásztor Ferenc** milyen szovjetellenes tevékenységet folytatott!

Válasz: 1947 május hónapjában, miután Munkács városában bezárták a görögkatolikus rendházat⁷¹, **Pásztor Ferenc** az ezzel kapcsolatos történetekkel provokatív pletykákat terjesztett a hatályos szovjet törvények érvényességét illetően. **Pásztor Ferenc** szerint a Szovjetunió Alkotmánya, ami a legdemokratikusabb jogokkal rendelkezik, csak elvi alapon volt a legdemokratikusabb jogokkal felruházva, de gyakorlatilag ezek a jogok nem voltak betartva.

Igen, 1947 májusában **Pásztor** a saját házában, miután a görögkatolikus munkácsi rendházat bezárták, a következőt mondta el nekem:

„A Sztálini Alkotmány a legdemokratikusabb jogokkal rendelkezik, viszont elvi alapokon, de gyakorlatilag a meglévő jogok betartására a hatalom semmilyen figyelmet nem fordított.

A Szovjet Alkotmányba be van írva a vallásszabadság jogának gyakorlása, viszont a gyakorlatban ez a pont nem realizálódott. Gyakorlatilag ezt a pontot felcserélték a rendházak bezárásának tényével és a papok, szerzetesek kitoloncolásával. Mi semmit sem tudtunk tenni. A hatalom rendszeresen úgy cselekszik, ahogy neki tetszik, úgy gondolták, hogy a kígyó fejét levágva, teljesen el tudták venni a szabadságjogokat.”

A szovjetellenes tartalmú beszélgetés során **Pásztor** a saját ismerősei számára szovjetellenes agitációt folytatott. 1946. augusztus 29-én a szentmise keretében a következőket mondta el a prédikációjában:

„A szovjet intelligencia semmit sem ér, nem gyakorlatias. A Jóisten nem fogja áldását adni arra, ami nincs, hogy semmi sem lesz és tényleg nem lesz.”

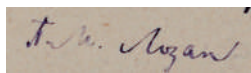
⁷¹ A munkács-csernekhegyi kolostorról van szó, amit a középkori magyar királyság alatt alapították Szt. Miklós püspök tiszteletére, amely kezdettől fogva a magyarországi ruszinok egyházi életének központja lett. 1646-1721-ben unióra léptek Rómával, ezt követően a görögkatolikusság fellegvárává vált. Majd a szovjethatalom idején az intézmény a pravoszlávokhoz került.

Pásztor Ferenc arról is tájékoztatta a lakosságot, hogy a szovjetek ötéves terveket írnak, amit nem teljesítenek, mivel a szovjethatalom nem ismeri el az Istent, és ezért Isten nem adja az áldását az ötéves tervgazdálkodásra.

Kérdés: Mit tudna még hozzáfűzni az elhangzottokhoz **Pásztor Ferenc** szovjetellenes tevékenységével kapcsolatban?

Válasz: További hozzáfűznivalóm **Pásztor Ferenc** szovjetellenes tevékenységéről nincsen.

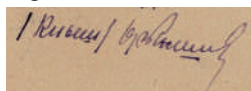
A kihallgatási jegyzőkönyvet elolvastam számomra érthető nyelven, a jegyzőkönyvbe vett szöveg a saját válaszaim alapján hitelesen van rögzítve, amit aláírással megerősíték. Aláírás: s.k. /*Lozán*/

A kihallgatást vezette:

Knis őrnagy,

az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma Kárpátontúli Területi Főosztálya „O” Operatív csoportjának meghatalmazott tiszte, aláírás: s.k.

10.

00153-156

1948. január 26. „Beregszász” – György Ferenc tanú
kihallgatási jegyzőkönyve

(Kézzel írt szöveg)⁷²

A tanú, **György Ferenc Ferencovics**, 1885-ban született a kárpátaljai területi Beregszászban, nemzetisége magyar, pártonkívüli, szovjet

⁷² K TAL, Pásztor akta 149252, 1948. január 26. Lozán Polikárpa kihallgatási jegyzőkönyve, eredeti, kézzel írt 4 oldal, 132-137.

állampolgár, szegény, keresztény családból származik, nő, büntetett előéletűvel házasodott, a beregszászi római katolikus egyházközség alkalmazottja. Lakcíme 1948 júliusától: Beregszász, Lisenko utca 27.

Az Ukrán SZSZK Büntetőeljárási Kódexe 89. cikkelyének értelmében büntetőjogi felelősséget visel a tanúvallomásának helyes tartalmáért. Aláírás: s.k. /*György*/

Kérdés: Ismeri-e ön Beregszász római katolikus plébánosát, **Pásztor Ferenc Ivánovicst**? Milyen az önök ismeretsége?

Válasz: Igen, ismerem Beregszász római katolikus plébánosát **Pásztor Ferenc Ivánovicst**, nagyon jól ismerem, 16 éve ismerkedtünk meg.

Együttműködésünk és baráti kapcsolatunk **Pásztor Ferenc Ivánovicssal** normálisnak mondható, az ismeretségünk során nem történt köztünk semmilyen nézeteltérés vagy félreértés.

Kérdés: Milyen körülmények között ismerkedett meg **Pásztorral**?

Válasz: 1932-ben a római katolikus templom alkalmazottja voltam, ott dolgoztam, mint templomszolga, abban az időben a templom plébánosa valamilyen **Ekkel**⁷³ atya volt, bizonyos idő elteltével sajnos meghalt.

Később a püspök kinevezte **Tabi Ábrahám** atyát Beregszász római katolikus plébánosává. 1932-ben **Pásztor Ferencet** szintén Beregszászba helyezték, így együtt dolgozott **Tabi Ábrahám** atyával.

Kérdés: Mit tud maga a magyar megszállás idején, milyen tevékenységet folytatott **Pásztor Ferenc Ivánovics** Kárpátontúli Ukrajna területén?

Válasz: A magyar megszállás ideje alatt, Kárpátontúli Ukrajna területén **Pásztor Ferenc Ivánovics** a megszálló magyar csapatok parancsnokaival aktívan együttműködött, továbbá részt vett a megszálló magyar fasiszta hatalom megszilárdításában.

Pásztor Ferenc a Beregszász körzeti *Igazoló Bizottság* tagja volt. Konkrétan, hogy milyen szerepet töltött be, mint bizottsági tag, és milyen tevékenységet folytattak, arról nekem információm nincsen. Vi-

⁷³ **Pásztor Ferenc** előtt Beregszász plébánosa **Ekkel Lajos** atya volt, 1932–1945.

szont arról van tudomásom, hogy a megszállók közül közeli barátságot ápolt **Fekésházy Zoltán**⁷⁴ alispán előjáróval és más magyar vezetőkkel.

Kérdés: Mit tud maga elmondani **Pásztor Ferenc Ivánovics** tevékenységéről, miután kiüldözték a megszálló magyar csapatokat és Kárpát-Ukrajnát a Szovjetunióhoz csatolták?

Válasz: Miután elüldözték a megszálló magyar csapatokat és a Szovjetunió uralma alá került Kárpátalja, **Pásztor Ferenc Ivánovics** papi tevékenységet folytatott, illetve püspöki helynök és pápai prelátus volt. Nyílt agitációs háborút folytatott a Szovjetunió és a törvényekkel szemben.

Pásztor Ferenc Ivánovics Beregszász lakosságának körében nyíltan elítélte a kommunizmust, és szovjetellenes tevékenységet folytatott, és provokatív pletykákat terjesztett. Az emberek figyelmét arra is felhívta, hogy miután Kárpátontúli Ukrajna területéről a magyar csapatokat elűzték, a szovjethatalom semmi jóval sem kecsegtet. A Vörös Hadsereg nagy bűnök árán tudott ide eljutni, és elhozták ide saját nemzetük bűneit is.

Kérdés: Kérem, mondjon konkrét példát **Pásztor Ferenc Ivánovics** szovjetellenes beszédéről.

Válasz: Ahogy fentebb említettem, **Pásztor Ferenc Ivánovics** a lakosság körében és a templomban elhangzott prédikációiban rendszeresen szovjetellenes gondolatokat osztott meg.

Konkrét dátumot tudnék megemlíteni, hogy a közelmúltban 1948 július elején az egyik prédikációjában a beregszászi római katolikus templomban a következőket mondta:

„Nekünk, keresztényeknek nagyon nehéz sors jutott most, amit a saját szemünkkel látunk és tapasztalunk. Ezt a szenvedést Isten a vállunkra helyezte, büntetésül bűneink miatt. Az Isten ránk szabadította az istentelen, hitetlen szovjethatalmat a Vörös Hadsereggel együtt, hogy bűne-

⁷⁴ **Fekésházy Zoltán** (Botfalva, 1881–?) ügyvéd, 1938–1944-ben Bereg és Ugocsa megye alispánja, beregszászi lakos. Korábban, 1908-tól Ung vármegyében, Ungváron közigazgatási gyakornok, majd aljegyző. Szolgabíró, főszolgabíró Szobráncan 1917-ig. Az első világháború résztvevője. 1920-tól 1938. november 9-ig az Egyesült Magyar Párt járási és városi képviselője.

inkért megváltást kapjunk. Nem szabad gyengének lennünk és erősen ki kell állnunk minden megpróbáltatást, mert az Isten is elítéli az ártatlannok meghurcoltatását.”

Körülbelül tavasszal, áprilisban vagy májusban az 1948-as évben, pontosan nem emlékszem, de **Pásztor Ferenc Ivánovics** az én jelenlétében nosztalgiával tekintett a múltba, a magyar korszak idejére, és a következőket mondta a templom káplánjának⁷⁵:

„Itt van az, amit mi elértünk, a hatalom elvette tőlünk a földet, a szőlő-gazdaságot, ültetvényeket, és a hitetlenek miatt fogunk éhezni.”

Ehhez hasonló megnyilvánulásairól többször is hallottam **Pásztor Ferenc Ivánovictól**, de pontosan, hogy mikor történtek, erre már nem emlékszem.

Kérdés: Mikor és ki által volt felszentelve **Pásztor Ferenc Ivánovics** a kárpátaljai területi római katolikus egyház vikáriusává?

Válasz: 1948 márciusában, amikor **Palori Jánossal**, az egyház irodaigazgatójával beszélgettem, utolsóként mondta el nekem, hogy **Pásztor Ferencet** tavasszal 1948-ban (a beregszászi plébános 1945-től vikárius – szerz.) **Scheffler János** szatmári megyéspüspök Szatmár városában (Románia) kinevezte Kárpátalja püspöki helynökének, vikáriusának. Konkrétan, hogy történt ez a kinevezés és egyáltalán **Pásztor Ferencnek** van-e erről a kinevezésről dokumentuma **Scheffler Jánostól**, nincs erről tudomásom.

Kérdés: Mit szeretne még hozzátenni az elhangzott vallomásához **Pásztor Ferenc Ivánovics** római katolikus pap provokatív tevékenységével kapcsolatban?

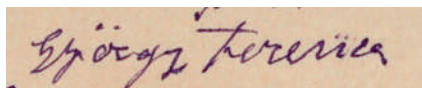
Válasz: Az elhangzott vallomáshoz **Pásztor Ferenc Ivánovics** szovjetellenes tevékenységével kapcsolatban mást nem tudok mondani.

Kérdés: Ön nem akar vallani Pásztorról?

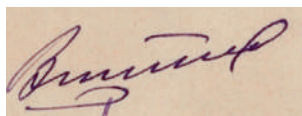
Válasz: Nem, nem mondhatok Pásztorról, amit tudtam róla, azt eddig már elmondtam.

⁷⁵ **Hudra Lajos** (Beregleányfalu, 1919.03.19.- Munkács, 1995.12.10.) atya volt a beregszászi káplán, akit 1947-ben Romzsa Tódor püspök pappá szentelte. További működési helyei: Huszt, Aknaszlatina, Munkács. 1949-ben 25 évre ítélték. A későbbiekben vikárius, 76 évesen hunyt el Munkácson

A kihallgatási jegyzőkönyvet elolvastam számomra érthető nyelven, a jegyzőkönyvbe vett szöveg a saját válaszaim alapján hitelesen van rögzítve, amit aláírással megerősíték. Aláírás: s.k. /**György Ferenc**/

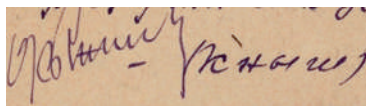
A tolmács **Viznickij** az Ukrán SZSZK Büntetőeljárési Kódexe 89. cikkelyének értelmében büntetőjogi felelősséget visel a tanú vallomásának helyes tartalmáért. Aláírás: s.k./**Viznickij**/

A kihallgatást vezette:

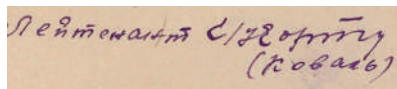
Knis őrnagy,

az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma Kárpátaljai Területi Főosztálya „O” Operatív csoportjának a meghatalmazott tisztje, aláírás: s.k.

Kovály hadnagy,

az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma Kárpátaljai Területi Főosztálya a beregszászi körzeti osztály meghatalmazott tisztje, aláírás: s. k.

3.3. LETARTÓZTATÁS, HÁZKUTATÁS ÉS VAGYONELKOBZÁS

Az előző fejezetben tárgyalt hamis tanúvallomások alapján a KGB ungvári főtisztjei **Pásztor Ferenc** vikárius meghurcoltatásának forgatókönyvét megírtak. Az előre eltervezett politikai aktus első fázisában gondosan előkészítették a vikárius letartóztatásának, házkutatásának és vagyonelkobzásának menetrendjét.

1949. február 11-én Csernih főhadnagy, az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma Kárpátontúli Területi Főosztálya „O” operatív csoportjának meghatalmazottja – a 11. sz. dokumentum szerint – áttekintette a vikárius bűnözői tevékenységéről benyújtott anyagokat.

Megállapította, hogy az ukrán Btk. 54-4. és az 54-10. paragrafusai alapján, az utóbbi cikkely második bekezdésében foglalt bűncselekményekkel vádolható. Feletteseinek a figyelmét felhívta a következőkre: **Pásztor Ferenc** szabadlábon van, a nyomozás és a bírósági tárgyalás elől elrejtőzhet. Ezért a megfelelő büntetőeljárási cikkelyek alapján elrendeli a gyanúsított őrizetbe vételét.

A beregszászi akciótervet jóváhagyta: **Cserneckij** ezredes, az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma Kárpátontúli Területi Főosztály vezetője.

Szankcionálta: **Andrasko** a terület ügyésze, 3. rangfokozatú állami jogtanácsos.

Az intézkedéssel egyetért: **Bogdanov** őrnagy, a Területi Főosztály osztályvezető-helyettese és **Akszenov** alezredes, a Területi Főosztály Nyomozói osztályának vezetője.

A dokumentum szerint 1949. március 1-től a „határozat” jogerős.

1949. február 26-án Csernih főhadnagy a 12. sz. dokumentumban többek között felsorolja a vikárius letartóztatása alapjául szolgáló vádak.

„1.) A Csehszlovák megszállás alatt a „fasiszta” *Magyar Nemzeti Párt* vezetőségének aktív tagjaként a lakosság körében agitációs mun-

kát folytatott, hogy Kárpátontúli Ukrajnát válasszák le Csehszlovákiától, és csatolják vissza a „fasiszta” Magyarországhoz.

2.) A magyar kormány által létrehozott *Igazoló Bizottság* tagjaként részt vett a tanintézetek kommunistáktól és más nemkívánatos emberektől való *megtisztításában*.

3.) Az *Egyházi Értesítő* c. újság főszerkesztőjeként a lapban „szovjetellenes, inkább a fasizmussal szimpatizáló” cikkeket közölt.

4.) Miután a szovjet csapatok Kárpátalja területét felszabadították, a Romániában élő **Scheffler János** szatmárnémeti megyéspüspök **Pásztor Ferencet** püspöki helynöknek nevezte ki, aktivizálta a szovjetellenes tevékenységét.

5.) A hívei körében rágalmazta a szovjetek tevékenységét, illetve „előre megjósolta a Szovjetunió szétesését és a kapitalista rendszer visszatérését.”

A gyanúsított felsorolt vétségeit, **Csernih** hadnagy szerint konkrétan „**Czopf V. S., Varga A. A., Posztler V. A., Seffer E. M., Marosi F. I., Lozán P. M., György F. Sz.** és más tanúk, illetve tárgyi bizonyítékok támasztják alá.”

A bizonyítékok alapján elrendeli a vikárius „letartóztatását és a házkutatást.”

A beregszászi akciótervet jóváhagyta: **Cserneckij** ezredes, az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma Kárpátontúli Területi Főosztályának vezetője.

Szankcionálta: **Andrasko**, a terület ügyésze, 3. rangfokozatú állami jogtanácsos.

Az intézkedéssel egyetért: **Bogdanov** őrnagy, a Területi Főosztály osztályvezető-helyettese és **Akszenov** alezredes, a Területi Főosztály Nyomozói osztályának vezetője.

A dokumentum szerint 1949. március 1-től a „határozat” jogerős.

1949. február 26-án **Csernih** főhadnagy a 13. sz. dokumentumban az „1949. február 26-án kiadott 1820.sz. letartóztatási és házkutatási parancsra” hivatkozva kezdeményezte **Pásztor Ferenc** „letartóztatását, illetve a házkutatás megtartását a beregszászi lakóhelyén.” A parancs

végrehajtásával egyetért **Cserneckij** ezredes, a Kárpátontúli Területi Főosztályának vezetője. Megerősítve: „a területi ügyész 1949.02.26. regisztrált szankciója alapján.”

Az **1949. március 1-jén** keltezett 14. sz. iratban **Jeremicsev** őrnagy, a Kárpátontúli Területi Főosztály 4. nyomozórészlegének parancsnoka a 2230. sz. nyomozati anyagban megerősíti, csupán egy vádlott van **Pásztor Ferenc** személyében.

1949. március 1-jén a 15. sz. ügyirat szerint **Jeremicsev** őrnagy, a Kárpátontúli Területi Főosztály 4. nyomozórészlegének parancsnoka az ukrán Btk. 54-4. és az 54-10. paragrafus második bekezdése alapján „határozatot” hozott **Pásztor Ferenc** ügyében az előzetes nyomozás elindításáról. „Jóváhagyta”: **Akszenov** alezredes, a Területi Főosztály Nyomozói osztályának vezetője.

1949. március 1. Beregszász. A 16. sz. ügyiratból megtudhatjuk, a házkutatás **Pásztor Ferenc** beregszászi lakhelyén, a Vorosilov tér 4. szám alatt este 22:00 óra és 02:00 között a vádlott szavait idézve „panaszmentesen” történt. A házkutatást **Csornih** hadnagy és **Romanovszkij** hadnagy, az Állambiztonsági Minisztérium Kárpátontúli Területi Főosztály tisztjei hajtották végre.

A „lefoglalt tárgyi bizonyítékok” listáját is tartalmazó Házkutatási jegyzőkönyvet **Pásztor Ferencen** kívül a következő tanúk írták alá: **Csontos Anna Andrásé, Furman Mária Józsefé** (lalcímük: Beregszász, Vorosilov tér 4.)

A dokumentumot kézzel a KGB-tisztek is ellátták.

A *Házkutatási jegyzőkönyvhöz*, valamint a házkutatás során lefoglalt tárgyi bizonyítékok jegyzékéhez további nyugtákat, átadási igazol-

lásokat és a tárgyak eredetét vizsgáló iratokat csatoltak. Lásd a 17., 18., 19., 20. sz. ügyiratokat.

1949. március 1. Ungvár. A 21. sz.ügyirat **Pásztor Ferenc** letartóztatott *Adatlapját* tartalmazza. Az aláíró: **Martonov**, a Kárpátontúli Területi Főosztály vizsgálótisztje, aki a vikárius részletes személyes adatait, családi állapotát táblázatban rögzítette, illetve összefoglalta.

Az *Adatlapot* a következő bejegyzéssel zárja. A letartóztatás dátuma: 1949. március 1.

A letartóztatott személy elleni vád: bűncselekmény elkövetése miatt vették őrizetbe.

A letartóztatást elrendelte: az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma Kárpátontúli Területi Főosztálya.

Mellékelve: a letartóztatott fotója, ujjlenyomata, aláírása.

A vizsgálat helyszíne: Ungvár.

1949. március 5. Ungvár. A 22.sz. ügyiratban szó van a nagy értéket képviselő tárgyi bizonyítékok (arany nyaklánc, pecsétgyűrű, kb. másfélezer rubel stb.) leltárba vételéről, ebben közreműködött **Jeremicsev** őrnagy, **Kricsna** alhadnagy, **Pavlovics** szakaszvezető, tolmács.

A 21. sz. ügyirat szerint **Robora** börtönfelügyelő az ungvári börtönben megejtett vizsgálat alatt elkobozta **Pásztor Ferenc** személyes holmiját is (pénz, zsebóra, filmfelevező készülék, levélkés, fészület, házkulcs, kanál, vas nyaklánc kereszttel, üvegpohár), amit „*a szabályok szerint a vádlott nem tarthat magánál a cellában a fogság idején.*”

1949. április 16. Ungvár. A 23. sz. ügyirat. A hatósági igazolás szerint az Ukrán SZSZK Belügyminisztériuma 1. sz. speciális osztályának kimutatásában **Pásztor Ferenc** korábbi büntetéséről nincs adat.

1949. május 18. Ungvár. A 24. sz. ügyirat. A nyomozati anyaghoz csatoltak egy formanyomtatványt. Ezen látható **Pásztor Ferenc** börtönfotója, ujjlenyomata, aláírása. A 25. sz. ügyirat igazolja kiolvashatatlan aláírásokkal, a letartóztatott ujjlenyomattvételen esett át, az anyagot a Kárpátontúli Területi Főosztály „A” osztályához nyújtották be.

A letartóztatással, házkutatással, vagyonekobjázzal kapcsolatos 11-25. sz. vegyes dokumentumok az eredeti szövegek alapján, szó szerinti fordításomban alább olvashatóak.

11.

00009-10

1949.február 11. „Ungvár” – Állásfoglalás a megelőző intézkedés megválasztásáról

*(Formanyomtatvány két oldalas, írógéppel, kézzel kitöltve)*⁷⁶

„Jóváhagyom” Cserneckij ezredes, az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma Kárpátontúli Területi Főosztályának vezetője, s.k. aláírás Címeres körbélyegző 1949. február 11.	„Szankcionálom” Andrasko, területi ügyész, 3. rangfokozatú állami jogtanácsos s.k. aláírás 1949. február 11.
---	--

Én, **Csernih** főhadnagy, az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma Kárpátontúli Területi Főosztálya „O” operatív csoportjának meghatalmazottja, áttekintettem a bűncselekményekről benyújtott anyagokat:

Pásztor Fedor Ivánovics 1880-ban született Ungváron, Beregszászban a római katolikus egyház plébánosa, a Kárpátaljai Római Katolikus Egyház vikáriusa, pártonkívüli, felsőfokú teológiai vég-

⁷⁶ KTAL, Pásztor akta 149252, eredeti formanyomtatvány, géppel és kézzel írt, 5-6.

zettséggel rendelkezik, magyar, szovjet állampolgár, aggregény, Beregszász lakosa.

Megállapítottam, hogy **Pásztor Fedor Ivánovicsot**, az Ukrán SZSZK Büntető Törvénykönyvének (a továbbiakban Btk.) 54-4. és 54-10. paragrafusa, második bekezdésében foglalt bűncselekményekkel vádolják. Felfigyeltem a következőkre: Pásztor szabadlábon van, el tud rejtőzni a nyomozás és a bírósági tárgyalás elől. Irányadó az Ukrán SZSZK Büntetőeljárási Kódexe 143. és 156. cikkely alapján,

ELRENDELEM

a gyanúsított **Pásztor Ferenc Ivánovics** őrizetbe vételét az Ukrán SZSZK Btk. 144. cikkelye értelmében. Az Ukrán SZSZK Btk. 158. cikkelye szerint a határozat egy példánya a Kárpátontúli terület ügyészenek, a másodpéldánya a börtön parancsnokának megküldendő, illetve az eredeti példányt csatolják az ügyirat aktájához.

Csernih főhadnagy,
az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Hivatala Kárpátontúli Területi Főosztálya „O” osztály nyomozója, s.k.

Egyetért: **Bogdanov** őrnagy,
az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma Kárpátontúli Területi Főosztálya osztályvezető-helyettese, s.k.
Akszenov alezredes,
az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma Kárpátontúli Területi Főosztálya Nyomozói osztályának vezetője, s.k.
Ez a határozat jogerős 1949. március 1-től.

12.

00007-8

1949.február 26. „Ungvár” – Pásztor Ferenc
letartóztatási parancsa⁷⁷

⁷⁷ KTAL, Pásztor akta 149252, eredeti, géppel írt, 5.

„Jóváhagyom” Cserneckij ezredes, az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma Kárpátontúli Területi Főosztályának parancsnoka s.k. aláírás Címeres körbélyegző 1949. február 26.	„Szankcionálom” Andrásko, területi ügyész, 3. rangfokozatú állami jogtanácsos s.k. aláírás 1949. február 26.
---	--

LETARTÓZTATÁSI PARANCS

1949. február 26. Ungvár

Én, **Csernih** főhadnagy, az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma Kárpátontúli Területi Főosztálya „O” operatív csoportjának meghatalmazottja, áttekintettem a bűncselekményekről benyújtott anyagokat:

Pásztor Fedor Ivánovics 1880-ban született Ungváron, nemzetisége magyar, kézműves családból származik, felsőfokú teológiai végzettséggel rendelkezik, pártonkívüli, szovjet állampolgár, agglegény, büntetlen előéletű, a beregszászi római katolikus egyház plébánosa, Beregszász lakosa.

MEGÁLLAPÍTOTTAM:

amikor Kárpátontúli Ukrajna Csehszlovákiához tartozott **Pásztor Fedor Ivánovics**, a fasiszta *Magyar Nemzeti Pártban* vezetői tisztséget töltött be. Fáradhatatlan agitációs munkát fejtett ki a lakosság körében, Kárpátontúli Ukrajnát válasszák le Csehszlovákiától, és csatolják vissza a fasiszta Magyarországhoz.

Amikor Kárpátontúli Ukrajnát a német-magyar fasiszta hadak elfoglalták, már az első naptól fogva **Pásztor Ferenc Ivánovics** kapcsolatot alakított ki a megszálló csapatok vezetőségével, és az ő hasznukra vált tevékenységével.

Meghatalmazott képviselőként bevásárlották az úgynevezett *Igazoló Bizottságba*, amit a megszálló csapatok parancsnoksága hozott létre a kommunistáktól és más nemkívánatos emberektől a hatalom megtisztítására, emellett főszerkesztője volt az *Egyházi Értesítő* c. újságnak, ahol aktívan fellépett szovjetellenes, inkább a faszizmussal szimpatizáló cikkeivel.

Amikor Kárpátalja területét felszabadították a magyar megszálló csapatoktól, a Romániában élő **Scheffler János** püspök megbízásából püspöki helynöknek volt kinevezve Kárpátalja területére, aktivizálta a szovjetellenes tevékenységét.

Ezekben az időkben a lakosság körében aktív szovjetellenes tevékenységet folytatott. Prédikációiban rendszeresen hangoztatta szovjetellenes elveit, amiben provokatív bujtatott propagandát osztott meg a hallgatósággal, rágalmazta a szovjetek tevékenységét, illetve előre megjósolta a Szovjetunió szétesését és a kapitalista rendszer visszatérését.

A fent említett tények alapján **Pásztor Ferenc Ivánovics** bűnelkövetői tevékenységét szemtanúk támasztják alá: **Czopf V. S., Varga A. A., Posztler V. A., Seffer E. M., Marosi F. I., Lozán P. M., György F. Sz.** és még mások, illetve a tárgyi bizonyítékok.

A fentebb leírt tények ismeretében

ELRENDELTEM:

Pásztor Ferenc Ivánovics letartóztatását és a házkutatást.

Csernih főhadnagy,

az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma Kárpátontúli Területi Főosztálya „O” osztály operatív meghatalmazott nyomozó-tisztje,
aláírás: s.k.

Egyetért:

Bogdanov őrnagy,

az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma Kárpátontúli Területi Főosztálya osztályvezető-helyettese,
aláírás: s.k.

Akszenov alezredes,

az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma Kárpátontúli Területi Főosztálya Nyomozói osztályának vezetője,
aláírás: s.k.

13.

00011

**1949.február 26. „Ungvár” – Elfogatóparancs
Pásztor Ferenc ellen***(Formanyomtatvány, kézzel kitöltve)*⁷⁸

Az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma Kárpátontúli Területi Főosztálya által 1949. február 26-án kiadott 1820.sz. letartóztatási és házkutatási parancsa.

Az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma Kárpátontúli Területi Főosztálya nevében **Csernih**, kezdeményezem **Pásztor Ferenc Ivánovics** letartóztatását, illetve a házkutatás megtartását a beregszászi lakóhelyén.

Cserneckij ezredes,
az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma Kárpátontúli
Területi Főosztálya vezetője,
aláírás: s.k.

Megerősítve:
a területi ügyész 1949.02.26. regisztrált szankciója alapján.

14.

00005

**1949. március 1. „Ungvár” - Az ügyben érintett személyek listája
a 2230. sz. nyomozati anyag alapján***(Kézzel kitöltött formanyomtatvány)*⁷⁹

⁷⁸ KTAL, Pásztor akta 149252, eredeti, kézzel írt, 5-6.

⁷⁹ KTAL, Pásztor akta 149252, a nyomozati anyag száma: 2230, eredeti, kézzel írt, 1.

A táblázatban csupán egy vádlott: *Pásztor Ferenc Ivánovics* (1880) neve szerepel.

A pár soros tájékoztató összeállítója:

Jeremicsev, őrnagy,
az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma Kárpátontúli
Területi Főosztálya 4. nyomozó részlegének parancsnoka⁸⁰

15.
00006

1949. március 1. „Ungvár” - Határozat az előzetes nyomozás elindításáról.

(Kézzel kitöltött formanyomtatvány)⁸¹

„Jóváhagyom” <i>Akszenov</i> ezredes, az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisz- tériuma Kárpátontúli Területi Főosztálya nyomozati osztályának parancsnoka Címeres körbélyegző 1949. március 1. olvashatatlan aláírás	Határozat az ügy eljárásáról, az előzetes nyomozás elindításáról. 1949. március 1.
---	---

Én, *Jeremicsev* őrnagy, az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma Kárpátontúli Területi Főosztálya 4. nyomozórészlegének parancsnoka, áttekintettem a bűncselekményekről benyújtott anyagokat: megállapítottam, hogy *Pásztor Ferenc Ivánovics* a magyar megszállás során kérte Kárpátaljának a Magyar Állammal való újra egyesülését és Csehszlovákiától való leválasztását. Kárpátalja az Ukrán SZSZK-hoz való csatolását követően, szovjetellenes tevékenység miatt bűnös, az Ukrán SZSZK Btk. 54-4. és 54-10. paragrafusa, második bekezdé-

⁸⁰ KTAL, Pásztor akta 149252, a nyomozati anyag száma: 2230, eredeti, kézzel írt, 1.

⁸¹ KTAL, Pásztor akta 149252, a nyomozati anyag száma: 2230, eredeti, kézzel írt, 2.

sében foglalt bűncselekményekkel vádolják. Az Ukrán SZSZK Büntetőeljárási Kódexe 93. c. 2. pontja és a 108. cikkely alapján az alábbi

HATÁROZATOT HOZTAM:

Pásztor Ferenc Ivánovics lelkipásztor ügyében az előzetes nyomozás elindításáról.

A határozat egy példányát meg kell küldeni a Kárpátaljai terület ügyészének és az Állambiztonsági Minisztérium Kárpátontúli Területi Főosztálya „A” nyomozó részlegének.

Aláíró:

Jeremicsev őrnagy,
az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma Kárpátontúli
Területi Főosztálya 4. nyomozórészlegének parancsnoka⁸²

16. 00018-19

1949. március 1. „Beregszász” - Házkutatási jegyzőkönyv, nyugta és dokumentumok

*(Formanyomtatvány, kézzel kitöltve)*⁸³

A házkutatás során lefoglalt tárgyi bizonyítékok jegyzéke

S/ sz	Tárgyak	Da- rab	Minősítés
1.	Útlevel - №9586 Pásztor Ferenc Ivánovics	1	Az „A” osztályon
2.	Fekete reverenda	3	régi
3.	Különböző könyvek magyar nyelven	40	
4.	Hadi kiadványok	12	

⁸² KTAL, Pásztor akta 149252, a nyomozati anyag száma: 2230, eredeti, kézzel írt, 5.

⁸³ KTAL, Pásztor akta 149252, eredeti formanyomtatvány, géppel és kézzel írt, 9,9a.

5.	Plakátok magyar nyelven	5	
6.	Fényképezőgép LUDWIG – Dresden N 57B208 típusú	1	régi
7.	Színházi távcső	1	régi
8.	Golyó külföldi pisztolyhoz	11	
9.	Nemzetvédelmi Kereszt a hazáért kitüntetés	1	
10.	Fényképalbum, különböző fényképekkel	4	
11.	Különböző levelek	200	
12.	Lánc – sárga/arany fémből	1	
13.	Pecsetgyűrű – sárga/arany fémből	1	
14.	Pénz – szovjet rubel	1478	

A házkutatás este 22:00 óra és 02:00 között történt.

Házkutatás közben panasz nem történt.

A házkutatás vádlottjának aláírása: **Pásztor**/aláírás/s.k.

Tanúk:

Csontos Anna / aláírás/ s.k.

Furman Mária / aláírás/ sk.

A házkutatást végrehajtó Állambiztonsági Minisztériuma Kárpát-ontúli Területi Főosztálya tisztje: /olvashatatlan aláírás/ s.k.

A nyomozati dokumentációhoz a regisztrációs számmal ellátott minden igazolás csatolva van, az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma Kárpátontúli Területi Főosztálya nyomozórészlegéhez lehet fellebbezni.

A Házkutatási jegyzőkönyvhöz, valamint házkutatás során lefoglalt tárgyi bizonyítékok jegyzékéhez további nyugtákat, átadási igazolásokat és a tárgyak eredetét vizsgáló iratokat csatoltak.

17.
00021

1949. március 1. „Ungvár” – feljegyzés a lefoglalt értékek átadásáról az Állambiztonsági Minisztériuma Kárpátontúli Területi Főosztálya pénzügyi részlegére megőrzés céljából

*(Írógéppel írt szöveg)*⁸⁴

Leadni az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma Kárpátontúli Területi Főosztálya pénzügyi részlegére.

Az értékek felsorolása: 1478 rubel, a sárga fémből/aranyból készült 14 szemből álló lánc és gyűrű.

„Jóváhagyta” **Petrenko** kapitány, az Állambiztonsági Minisztériuma Kárpátontúli Területi Főosztálya „O” Operatív csoportjának parancsnoka s. k.

1949. március 1. Ungvár.

A nyilvántartásba vételt igazolja:

Csernih hadnagy,

az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma
Kárpátontúli Területi Főosztálya „O” Operatív csoportjának
nyomozótisztje

18.
00022

1949. március 1. Ungvár. – A lefoglalt tárgyakat igazoló nyugták

*(2 típusú formanyomtatványon kézzel írt adatok)*⁸⁵

⁸⁴ KTAL, Pásztor akta 149252, eredeti, írógéppel írt szöveg, 11.

⁸⁵ KTAL, Pásztor akta 142952, eredeti, formanyomtatványokon kézzel írt adatok, 12.

A házkutatás idején lefoglalt tárgyakat a továbbiakban csoportosítva sorolják fel a csatolt, számozott nyugtákon. Nyugták átvételét aláírásával igazolta:

Csernib hadnagy, az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma Kárpátontúli Területi Főosztálya „O” Operatív csoportjának nyomozótisztje.

Nyugta 1302. sz. a fényképezőgépről, színházi távcsőről, a külföldi pisztolyba való golyókról;

Nyugta 1303. sz. A 3 papi reverendáról;

Nyugta 530. sz. Az arany nyakláncról, pecsétgyűrűről;

Nyugta 351. sz. Az 1478 szovjet rubelről.

19.

00023-24-25-30

1949. március 1. „Ungvár” A letartóztatott vádlottól lefoglalt személyes tárgyak jegyzéke. 2 típusú formanyomtatványon

(2 típusú formanyomtatványon kézzel írt adatok)⁸⁶

Az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma Kárpátontúli Területi Főosztálya „O” Operatív csoportja **Pásztor Ferenc Ivánovics-tól** olyan tárgyakat kobozott el, amit a szabályok szerint a vádlott nem tarthat magánál a fogság idején a cellában:

1. Pénz, szovjet valuta 229 rubel és 70 kopejka.
2. Zsebóra, világos, vas alapú.
3. Filmfelvevő készülék OMEGA №6261992 típusú.
4. Levélkés 1 db.
5. Feszület, vasból 1 db.
6. Házkulcs 1 db.

⁸⁶ K TAL, Pásztor akta 149252, eredeti, formanyomtatványokon kézzel írt adatok, 13., 14., 15., 16., 17., 18.

7. Kanál, vasból 1 db.

8. Vas nyaklánc 1 db.

9. Üveg pohár 1 db.

A nyilvántartásba vett jegyzék pontosságát aláírásukkal igazolják:

A letartóztatott **Pásztor Ferenc** s.k.

A letartóztatott ellenőrzését elvégezte: **Robora**, s.k.

A jegyzék 3 példányban készült, melyből kettőt az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériumához, egyet átvételkor a családtag képviselőjének adnak át.

Csatolt igazolások, nyugták, bizonylatok a papi öltözékről, a fentebb felsorolt tárgyakról, pénzről.

20.

00031-32

1949-március 1. „Beregszász” - Az összes lefoglalt,
zárolt ingóság jegyzéke

(A formanyomtatványokon kézzel írt adatok)⁸⁷

Az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma Kárpátontúli Területi Főosztálya vezetőségének 1949. február 26-án keltezett előírása alapján és nevében **Csernih** hadnagy és **Romanovszkij** hadnagy a házkutatás során a következő ingóságokat foglalta le két tanú jelenlétében:

Furman Mária Joszipovna, lakcím: Beregszász, Vorosilov tér 4;

Csontos Anna Andrasovna, lakcím: Beregszász, Vorosilov tér 4.

A letartóztatott **Pásztor Ferenc Ivánovichhoz** tartozó vagyon leírása, lakcíme: Beregszász, Vorosilov tér 4.

⁸⁷ KTAL, Pásztor akta 149252, eredeti, formanyomtatványokon kézzel írt adatok, 13., 14., 15., 16., 17., 19., 19a.

A tárgy megnevezése	Mennyiség	Állapot
Íróasztal	1	Régi
Irattartó	1	Régi
Kisasztal	2	Régi
Étkészlet vacsorához	2	Régi
Vaságy	1	Használt
Festett vödör	1	Régi
Mosdó, festett	1	Régi
Mosdótál	1	Használt
Asztali lámpa	1	Használt
Fali óra	1	Régi
Kárpitozott székek	3	Régi
Könnyű divány	1	Régi
Gépjármű kormány, diófából	1	Régi
Tölgyfából készült szekrény	2	Régi
Tálaló asztal	1	Régi
Tölgyfa asztal	1	Régi
Nagy fali óra	1	Régi
Stolinov-féle alkatrész, tölgyfa	2	Használt
Festmények aranyozott (festett) keretben	10	Használt
Szőnyeg és kisebb szobai szőnyegek	6	Régi
6000 liter bor 33 literes hordókban – nagyszőlősi bor	6000 (hatezer)	
Pénz – szovjet valuta	1478 rubel (ezernégy- száz- hetvennyolc)	

A lefoglalt pénz, 1478 rubel nyilvántartásba került a 14. sz. jegyzék alapján.

A lefoglalt, elkobzott vagyontárgyak jegyzékét összeállította:

1. **Románovszkij**/ aláírás. s.k./
2. **Csernih** / aláírás.s.k. /

A házkutatás során jelenlévő tanúk:

1. **Csontos Anna**
2. **Furman Mária**

A fent említett ingóságok **Pásztor Ferenc Ivánovics**tól lefoglalva és átadva megőrzés céljából.

1949. március 1.

Elfogadva, aláírás: s.k. /**Pásztor**/

21.
00012-13-14
1949. március 1. „Ungvár” – A letartóztatott adatlapja

(*Formanyomtatvány, kézzel kitöltve*)⁸⁸

A letartóztatott neve, utóneve	Pásztor Ferenc Ivánovics
Születés helye, ideje	1880, Kárpátalja, Ungvár
A letartóztatás idejéig bejelentett lakhelye	Kárpátalja, Beregszász, Vorosilov tér 4.
A letartóztatás idejéig bejelentett foglakozása	Plébános, a római katolikus egyház püspöki helynöke, vikárius
Nemzetisége	magyar
Állampolgárság/ személyazonosító okmány	SZSZKSZ
Pártállása	Pártonkívüli
A letartóztatott személy végzettsége	Felsőfokú, egyházi szeminárium, papképző
Előélete	Büntetlen
Résztvétele a nagy honvédő háborúban	Nem harcolt
Az elfoglalt területen ellenségnek számított-e?	1939-től Kárpátalján élt, amit a magyar hadsereg elfoglalt, római katolikus papként tevékenykedett.

Családi állapot

Édesapja	Pásztor János – Pásztor Iván Ivánovics, született 1851-ben a mai Szirénfalva (Ptrukša, Szlovákia) településén
Édesanyja	Pásztor Julianna – Pásztor Julianna Fedorivna, született 1857-ben született az ungvári járási Homok településén.

⁸⁸ KTAL, Pásztor akta 149252, eredeti, kézzel írt, 7.

Feleség	nőtlen
Gyermekek	nincs
Testvérek:	<i>Pásztor Lajos</i> – Pásztor Ludvig Ivánovics, 1888-ban született Ungváron. Munkás. <i>Pásztor János</i> – Pásztor Iván Ivánovics, 1883-ban született Ungváron. Magyarországon él. <i>Pásztor Erzsébet</i> – Pásztor Jelizaveta Ivánovna, 1891-ben született Ungváron. Háztartásbeli
Testfelépítése	180 cm magas, alkata telt, haja ősz, szeme szürke, szemöldökei felemásak, keskeny, orra kicsi, vékony, egyenes, vízszintes, nagy száj, vékony ajak, ferde áll, füle ovális kerek.
Testi hibák, elváltozások	nincs
Jellemzők és szokások	nincs
Letartóztatás dátuma	1949. március 1.
A letartóztatott személy elleni vád	bűncselekmények elkövetése miatt vették őrizetbe;
Letartóztatását elrendelte:	Az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztérium Kárpátontúli Területi Főosztálya

A letartóztatott adatait az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztérium Kárpátontúli Területi Főosztálya vizsgálótisztje töltötte ki.

A letartóztatott fotója, ujjlenyomata, aláírása

A vizsgálat helyszíne: Ungvár

A vizsgálatot ***Martonov***, az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztérium Kárpátontúli Területi Főosztályának vizsgáló tisztje hajtotta végre.

22.

00020

1949. március 5. „Ungvár” – Átadási jegyzőkönyv a lefoglalt tárgyakról

(Kézzel írt szöveg)⁸⁹

Aláírói:

Jeremicsev őrnagy, az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztérium Kárpátontúli Területi Főosztálya 4. nyomozórészlegének parancsnoka

Kricsna alhadnagy, az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztérium Kárpátontúli Területi Főosztálya 4. nyomozórészlegének nyomozója;

Pavlovics szakaszvezető, tolmács.

Az átadási jegyzőkönyvben foglaltakkal szemben kifogása nem volt **Pásztor Ferencnek**, ezt aláírásával igazolta.

23.

00017

**1949. április 16. „Ungvár” – Hatósági igazolás
büntetlen előéletéről**

(Formanyomtatvány, kézzel kitöltve)⁹⁰

Az Ukrán SZSZK Belügyminisztériuma 1. sz. speciális osztályának kiutatásában **Pásztor Ferenc Ivánovics** korábbi büntetéséről nincs adat.

Az operatív megbízott s.k.
olvashatatlan aláírás

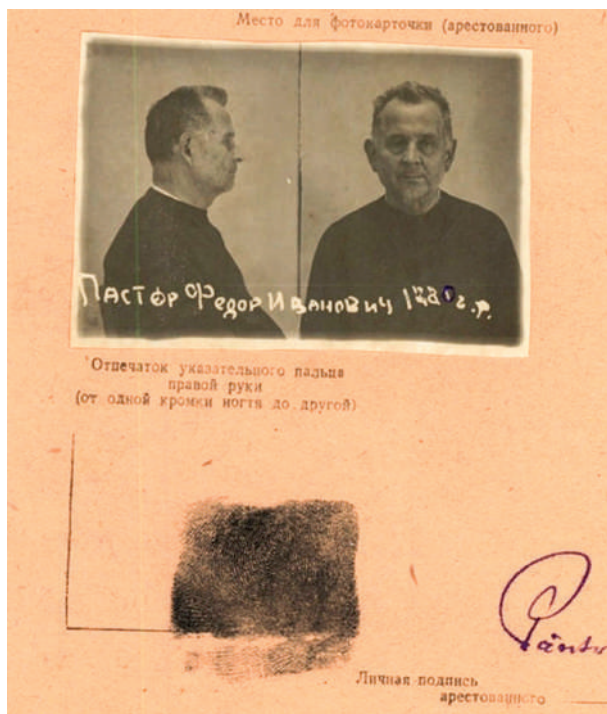
⁸⁹ KTAL, Pásztor akta 149252, eredeti, kézzel írt szöveg, 11.

⁹⁰ KTAL, Pásztor akta 149252, eredeti formanyomtatvány, géppel és kézzel írt, 8b.

24.
00015
1949. május 18. „Ungvár” – Pásztor Ferenc
letartóztatási profilja

(Formanyomtatványon börtönfotó, ujjlenyomat)⁹¹

A letartóztatott személy börtönfotója, ujjlenyomata, aláírása.

⁹¹ KTAL, Pásztor akta 149252, börtönfotó, ujjlenyomat, eredeti, kézzel írt, 7-8.

25.

00016

**1949. május 18. „Ungvár” – Csatolmány az ujjlenyomatról
a letartóztatott adatlapjához**

*(Formanyomtatvány, kézzel kitöltve)*⁹²

Igazolás a személyes adatainak a börtön aktába való rögzítésére:

Pásztor Ferenc Ivánovics, 1880-ban született, ujjlenyomattétel nélkül át, és az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma Kárpátontúli Területi Főosztálya belső börtönében fogva tartandó a további intézkedésig.

Az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma Kárpátontúli Területi Főosztálya „A” osztályához benyújtotta az ujjlenyomat anyagot:

Az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma Kárpátontúli
Területi Főosztálya VT UMBG parancsnoka, s.k.
(olvashatatlan aláírás)

Az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztérium Kárpátontúli
Területi Főosztály VT UMBG titkára, s.k.
(olvashatatlan aláírás)

⁹² KTAL, Pásztor akta 149252, eredeti formanyomtatvány, géppel és kézzel írt, 8a.

3.4. KIHALLGATÁSOK AZ UNGVÁRI BÖRTÖNBEN

Az ungvári 1. sz. börtönben sýnylódó **Pásztor Ferencet** 1949. március 1. és március 12. között vetették alá a sorozatos kihallgatásoknak. A legrövidebb vallatás egy óráig, a leghosszabb 13 órán át tartott.

A kimerítő, naponkénti, éjszakai vallatások megviselték a 69 éves papot. Ötször faggatta **Jeremicsev Nyikolaj** őrnagy, **Haritanov** alezredes.

Az oroszul, ukránul nem tudó vádlott segítségére volt az ungvári **Máriás** és **Pavlovics** hatósági tolmács, akik a kihallgatást vezető tisztek és az atya között tolmácskodtak.

Álljon itt példának a lelkipásztor kihallgatási jegyzőkönyveinek időrendbe szedett táblázata.

*Az ungvári kihallgatások időrendje
(1949. március 1. – 1949. március 12.)*

S/ sz	Kihallgatás helye, Ungvár, 1. sz. börtön, időpontok	Vádlott, Pásztor Ferenc kihallgatási jegyzőkönyvei	Kihallgatást vezető tisz	Tolmács
1.	1949.márc. 1. 06:00-13:30.	<i>Pásztor Ferenc</i> , 20-27. oldal	<i>Jeremicsev Nyikolaj</i> őrnagy	<i>Máriás</i>
2.	1949.márc. 1-2. 22:30-11:00.	<i>Pásztor Ferenc</i> , 28-35. oldal	<i>Jeremicsev Nyikolaj</i> őrnagy	<i>Pavlovics</i>
3.	1949.márc. 2. 20:30-02:30.	<i>Pásztor Ferenc</i> , 37-42. oldal	<i>Haritanov</i> alezredes	<i>Máriás</i> tolmács, <i>Szubanova</i> gyorsíró
4.	1949.márc. 9. 20:10-01:10.	<i>Pásztor Ferenc</i> , 43- 47. oldal	<i>Haritanov</i> alezredes <i>Jeremicsev Nyikolaj</i> őrnagy	<i>Pavlovics</i>
5.	1949.márc. 12. 10:15-16:45.	<i>Pásztor Ferenc</i> , 48. oldal	<i>Jeremicsev Nyikolaj</i> őrnagy	<i>Pavlovics</i>

Napnál is világosabban látszik, hogy a kihallgatási jegyzőkönyvre azért volt szükségük, hogy a nyomozó tisztek hamis vádak beismerésére kényszerítsék áldozatukat.

Erre utalnak a valóságtól elrugaszkodó, kiagyalt tények, adatok, állítások, amelyek az iratokban – a kihallgató tisztek kényszerítő hatására – megfogalmazásra kerültek.

Minden igyekezetükkel, a feltett kérdések sokaságával arra törekedtek, hogy a földig alázott vikáriust hitében megtörjék és a szájába adjanak a személyiségét mélységesen kompromittáló szavakat, az általuk megfogalmazott szófordulatokat.

Nyíltan kimondhatjuk, tragikus sorsának tudatában is hitvalló lelkipásztor, példát mutató hazafi volt. Tudatosan vállalt magyarságával – az ungvári börtön rácsai mögött is – egyházát és népét szolgálta.

Az 1949. március 1-i első kihallgatáson például **Pásztor Ferenc Haritanov** alezredes nyomozótisztnek kendőzetlenül így vall papi tevékenységéről: *„A hívők és az ifjúság körében a magyar nemzeti érdekek védelmében nevelői munkát végeztem. Anyagi hozzájárulással segítettem a beregszászi magyar iskola felépítését...”*⁹³

Haritanov kihallgatótízt kérdéseire adott válaszaiból az is kiderül, hogy az Istentől kapott erkölcsi erővel bátran kimondja a saját igazságát, és ellenállt az ateista zsarnoki rendszert képviselő beszpekások zsarolásának is.

Az 1949. március 2-i második kihallgatási jegyzőkönyvben (27.sz. ügyirat) a következő olvasható: *„Kárpátalja megszállása után nyílt szovjetellenes tevékenységet én nem folytattam. A lelkipásztorok között a katolikus egyháznak a pravoszláv egyházzal való egyesítése kérdésében nemtetszésemet fejeztem ki. Hűséges vagyok a vallásomhoz és a Vatikánhoz.*

Elégedetlenségemet fejeztem ki azért is, hogy a szovjethatalom elválasztotta az egyházat az iskolától. Meggyőződésem, hogy a gyermekeket vallásosan kell nevelni.”

⁹⁴

⁹³ KTAL, Pásztor akta 149252, kihallgatási jegyzőkönyv 1949. március 1. kézzel írt, 49-54.

⁹⁴ KTAL, Pásztor akta 149252, kihallgatási jegyzőkönyv 1949. március 2. kézzel írt, 49-54.

Az 1949. március 1-jén keltezett 26.sz. dokumentuma szerint **Pásztor Ferenc** első kihallgatása Ungváron, az 1. sz. börtönben reggel kezdődött 6:00 órakor és kora délután, 13:30-kor fejeződött be.

A több mint hét órás kihallgatást **Jeremicsev** őrnagy, az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma Kárpátontúli Területi Főosztálya 4. nyomozóreszlegének parancsnoka **Máriás** nevű állambiztonsági tolmács közreműködésével vezette le.

A kézzel írt jegyzőkönyv szerint a nyomozótiszt 11 kérdésére a vádlott tömören válaszolt. A kézírásból ítélve, az A-5-ös formátumú lap mind a hét oldalát **Pásztor** sajátkezűleg szignálta. Az irat végénél a jegyzőkönyv tartalmával egyetértő Pásztor-aláírás, lentebb a kihallgatótiszt és a tolmács saját kezű aláírása olvasható.

A dokumentum vidékünk római katolikus főpásztorának fontosabb életrajzi adatait, papi szolgálatának állomáshelyeit tartalmazza. A nyomozótiszt célirányosan a vikáriust egyházi és közéleti tevékenységéről is faggatja. A nyomozótiszt ebben és a további ügyiratokban Kárpátalját nyomatékosan *Kárpátontúli Ukrajnának* nevezi, vidékünknek ez a politikailag motivált megnevezésével találkozhatunk a vádlott válaszaiban is.

Továbbá elfogadhatatlan, hogy a csehszlovák hatóság illetékes hivatalában a jogilag bejegyzett, törvényesen működő felvidéki/kárpátaljai magyar pártokat (*Egyesült Országos Keresztényszocialista Párt, Magyar Nemzeti Párt (Egyesült Magyar Párt)* és a magyarországi polgári, jobboldali pártokat (*a Magyar Élet Pártja*) a kommunista ideológia szemszögéből „fasiszta”, „magyar nacionalista” jelzőkkel illette.

A KGB-főtiszt meggyőződése szerint – Kárpátontúli Ukrajnában – ezek a pártok és tagjai kommunista- és szovjetellenes tevékenységet fejtettek ki.

Megvádolta **Pásztor Ferencet**, hogy a magyar nacionalista pártok aktív tagjaként, illetve a Kárpátalját meghódító Horthy-rezsim, a Beregszászba bevonuló magyar királyi katonai egységek kiszolgálójaként számos „népellenes bűncselekményt” követett el.

Az őrnagy szerint bűncselekménynek könyvelhető el, hogy a vikárius a két világháború között a fentebb említett „fasiszta pártok” beregszászi orgánumának tagja, illetve a testületekben vezetői tisztséget vállalt.

Az atya többek között felsorolta, milyen más testületekben vállalt különböző funkciókat.

1932-ben vezetője volt a cseh hatalom által engedélyezett „*Katolikus Ifjúsági Klubnak*”⁹⁵ és a *Mária-Kongregáció Imacsoportnak*”⁹⁶. A hívők és az ifjúság körében a magyar nemzeti érdekek védelméért nevelői munkát folytatott.

Beregszász városában 1933–1935 között kiadta az *Egyházi Értesítő* c. újságot, ahol – a KGB szerint – ugyancsak szovjetellenes anyagok jelentek meg.

1939-ben a magyar hatóság döntése alapján rendkívüli meghatalmazott személyként a beregszászi körzeti *Igazoló Bizottság* tagjává választották, szavait idézve „a nemkívánatos tanítóktól az iskolákat meg kellett tisztítani, akik a Csehszlovák éra alatt a kommunista párt tagjai voltak.”

1943-as évben a Beregszászi Körzeti Közigazgatási Bizottság tevékenységéből is kivette a részét. Például ellenőrizte „a parancsok végrehajtását, amit a megszálló hatalom adott ki.” Azt viszont tagadta, hogy a Bereg vidéki fiatalokat hitoktatóként a kommunizmus ellen hangolta volna. Válasza szerint „*Ebben az irányban ideológiai tevékenységet az ifjúság körében nem folytattam.*”

1949. március 1-jén, mintegy nyolcórás szünet után, *Jeremicsev* őrnagy, ugyanaznap este huszonkét óra harminc perckor folytatta az úgynevezett „maratoni” kihallgatást, amit másnap, március 2-án délelőtt tizenegy órakor fejezett be. (27.sz. ügyirat) Az őrnagy a kihall-

⁹⁵ A beregszászi **Katolikus Ifjúsági Klub** a Szlovenszkoí Katolikus Ifjúsági Egyesület (SzKIE) felekezeti jellegű ifjúsági szervezet felvidéki, kárpátaljai hálózatahoz tartozott, ez volt az első a Csehszlovák államban, illetve rövid ideig Magyarországon (1928; 1933-1939). XI. Piusz pápa Actio Catholica nevű mozgalma alapján 1933-ban szerveződött meg. Az ifjúság erkölcsi és anyagi felemelkedését akarta elősegíteni.

⁹⁶ A **Mária-Kongregáció** a két világháború közti Kárpátalján a középiszkolások között a leginkább elterjedt hitbuzgalmi egyesület. Célja: tagjainak az egyház hűségére való nevelése és apostoli tevékenységre történő buzdítása.

gatás 13 órája alatt **Pásztor Ferenc** pártbéli szerepét boncolgatta, és erőszakos kérdéseivel a szovjetellenesség irányába terelte a vikárius vallomástételét. Először a 20 évig tartó cseh rendszerben az 1928-tól hivatalosan működő, a felvidéki és a kárpátaljai magyarság érdekeit védő *Keresztényszocialista Párt* és cselekvési programja került célkeresztjébe. A vádlott válaszaiából megtudható, hogy az említett párt tagjaként 1933-tól aktivizálta tevékenységét, jelen volt fontosabb rendezvényein, ahol a kisebbségben élő magyarság jogfosztásával, a magyarságtudat megőrzésével, az anyanyelvi kultúra, a hittanoktatás időszerűségével és más fontos, a közösséget érintő ügyek kapcsán fejtette ki gondolatait.

A *Keresztényszocialista Párt* 1935-ben a *Magyar Nemzeti Párttal*⁹⁷ egyesült. Vallomásában újra megerősítette a nyomozóhatóság képviselőjét, amint kijelentette: *„a Magyar Nemzeti Pártnak egyszerű tagja voltam, nekem nem volt célom, hogy Kárpátontúli Ukrajnát Csehszlovákiától leválasszák és Magyarországhoz visszacsatolják.”*

Az elhangzottakat azzal egészítette ki: *„Miután a magyar csapatok Kárpátontúli Ukrajnát elfoglalták, a Magyar Nemzeti Párt és a Magyar Élet Párt egypárti tömörülésbe egyesült Magyar Élet Párt néven 1940-ben vagy 1941-ben, pontosan nem emlékszem. (...) Kénytelen vagyok elismerni, hogy vezető szerepet töltöttem be a Magyar Élet Párt Beregszász körzeti munkájának a megszervezésében. (...) A Beregszászi körzetben a párt vezető helyettesének /alelnöknek/ választottak meg, azonban a Magyar Élet Párt tagjaként gyakorlati tevékenységet nem folytattam.”*

1949. március 2-án a harmadik kihallgatás huszonhárom óra harminc perckor kezdődött. (28.sz. ügyirat) Újdonsága: az ungvári **Jeremicsev** őrnagy helyett, a Kijevből érkezett **Haritanov** alezredes, az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma nyomozó részlegé-

⁹⁷ Tisztség viselői: **dr. Polchy István** (Beregszász, 1885) ügyvéd, kir. közjegyző Beregszászban. A Magyar Pártnak megalakulása óta tagja, 1925 után elnöke; **Dr. Hubay Kálmán** (Herincse, 1899), ügyvéd, kisebbségi magyar politikus, 1939–1944 között Beregszász polgármestere, az Egyesült Magyar Párt beregszászi főtitkára volt.

nek helyettes vezetője vette át a kihallgatást. Egy **Szubanova** nevű gyorsíró a 8 oldalas, orosz nyelvű jegyzőkönyvet írógéppel – **Máriás** tolmács közreműködésével – készítette el, amit kézjeggyel **Pásztor Ferenc** hitelesített.

Az alezredes a beszélgetést azzal indította, hogy a vádlottnál a házkutatás idején egy *Nemzetvédelmi Keresztet*⁹⁸ foglaltak le. Arra volt kíváncsi, mikor, kitől és miért kapta ezt a kitüntetést. A válaszadó szerint azért kapta, „mert amikor még Csehszlovákiához tartoztunk, Beregszászban Magyarország érdekeit képviselve” felvilágosító tevékenységet folytatott a hívei körében.

Bővebben kifejtette az alezredesnek: „Tájékoztattam a helyi lakosokat, hogy átmenetileg a cseh rezsim alatt vagyunk, és hamarosan Kárpátontúli Ukrainát Magyarországhoz csatolják.

A hívők és az ifjúság körében nevelői munkát végeztem a magyar nemzeti érdekek védelmében. Anyagi hozzájárulással segítettem a beregszászi magyar iskola felépítését, ahol a gyerekek magyar nyelven tanulhattak (...) Ebben az iskolában oktatóként tanítottam a gyerekeket a magyar kultúrára. (...) amikor Kárpátontúli Ukrajna magyar megszállás alá került, akkor aktív szerepet vállaltam a magyar hatalom megerősítésében Kárpátontúli Ukrajna területén.”

A továbbiakban **Haritanov** ezredes visszatért a **Jeremicsev** őrnagy által korábban felvetett kérdésekre, amit már fentebb ismertettem. Ez inkább az 1938. november 9-én Beregszászba bevonuló honvédség tiszteletére rendezett szimpátia gyűlésre vonatkozott, ahol az atya köszöntő beszédet mondott, majd a templomban rejtegetett 1918-as magyar honvédezred zászlóját nyújtotta át a magyar egység parancsnokának.

⁹⁸ A *Nemzetvédelmi Keresztet* gróf **Teleki Pál** miniszterelnök alapította vitéz nagybányai **Horthy Miklós** kormányzó javaslatára 1940. december 11-én. Megkapták többek között olyan magyar hazafiak, akik a Magyarországról elszakított és utóbb a Szent Koronához visszatért területeken az idegen megszállás nehézei alatt törhetetlen magyar hittel küzdöttek a hazánkat megcsónkító és a magyar nemzet gyengítésére törekvő erőkkel szemben, s a magyarság és Magyarország fennmaradása érdekében életük kockáztatásával önfeláldozó magatartást tanúsítottak

1942 májusában az első világháború hőseire emlékeztek a beregszászi római katolikus templomban, ahol a magyar csapatok parancsnoka és a plébános is felszólalt.

A magyar kormány határozatának értelmében, évente, december 6-án a plébános **Horthy Miklós** kormányzó úr tiszteletére szentmisét celebrált.

Még egyszer hangsúlyozta: *„Kárpátalja megszállása után nyílt szovjetellenes tevékenységet nem folytattam. A lelkipásztorok között a katolikus egyháznak a pravoszláv egyházzal való egyesítése kérdésében nemetszésemet fejeztem ki. Hűséges vagyok a vallásomhoz és a Vatikánhoz.*

Elégedetlenségemet fejeztem ki azért is, hogy a szovjethatalom elválasztotta az egyházat az iskolától. Meggyőződésem, hogy a gyermekeket vallásosan kell nevelni.

Más jellegű megjegyzésem a szovjethatalommal szemben nem volt. (...) ami az iskolák és az egyház elválasztását illeti, a következő római katolikus papok nyilvánították ki tiltakozásukat:

1. **Károly Lajos**⁹⁹ – a Beregszászi körzet, Kaszony plébánosa;
2. **Galambos József**¹⁰⁰ – Bene plébánosa;
3. **Szólics Bálint**¹⁰¹ – a Nagyszőlősi körzet, Királyháza plébánosa;

⁹⁹ **Károly Lajos** (Kapos, 1914.07.28.-Mezőkaszony, 2005.11.10.) atya pápai prelátus. A teológiát Ungváron végezte. 1938. június 29-én szentelték pappá. Négyéves káplánkodása után haláláig Mezőkaszony plébánosa lett. A szovjet időkben a paphiány miatt Ungvártól Nevetlenig szolgált. Életének 92., papságának 67. évében Mezőkaszonyban hunyt el. A mezőkaszonyiak szeretett lelkipásztorukat a helyi templom kertjében helyezték örök nyugalomra. Lásd bővebben: PÁPAI ZSUZSA: Elhunyt Károlyi Lajos. Új Hajtás, 2005.7.sz.X. évfolyam. <https://ujhajtás.net.ua/elhunyt-károlyi-lajos-nya/> (Letöltés: 2024. 07.20.)

¹⁰⁰ **Galambos (Donweber) József** atya (Szentgotthárd, 1913.03.03.-Huszt, 1985.12.02.) 1939-ben szentelték pappá. Működési helyei: Bene, Aknaszlatina (1985.02.25.), Huszt.1950-ben 25 évre ítélték. 72 évesen hunyt el Huszton.

¹⁰¹ **Szólics Bálint** atya (Sárosoroszi, 1919.02.9.-Királyháza, 1980.08.05.) a beregszászi magyar iskola elvégzése után teológiai tanulmányait Kassán kezdte, majd Nagyváradon folytatta. 1944. április 9-én Fidler István nyug. püspök szentelte pappá. Első szentmiséjét Sárosorosziban végezte. Többek között Nyírmegygyesen lett káplán, amikor a „trianoni” határokat lezárták, visszajött szülőföldjére. A Püspöki Helynökségen Pásztor Ferenc főesperes irányítása alatt Beregszászon volt káplán. Papi működését Nagyszőlősen folytatta, majd 1947-

4. **Baranyai Vencel**¹⁰² – a Szolyvai körzet, Szolyva plébánosa;

5. **Sörös János**¹⁰³ – Munkács plébánosa;

6. **Árvay Dezső**¹⁰⁴ – a Nagyszőlősi körzet, Tiszaújlak plébánosa;”

Az alezredest többek között arról is tájékoztatta, mint felettesét, jól ismeri **Scheffler János** szatmári megyés püspököt, mivel a kárpátaljai római katolikus parókiák is hozzá tartoznak és 1945-ig gyakran találkoztak, a későbbiekben megbízható egyházi emberek (**Baranyai Vincent** nagyszőlősi plébános, a szatmárnémeti **Rónai János**¹⁰⁵ lelképászor, **Gargulits** nővér, a beregszászi rendház vezetője és mások) közvetítő segítségével illegálisan folyt a levelezés, amelyekben a kárpátaljai egyházközségekről, a meghurcolt papokról és más aktuális kérdésekről, pl. **Homolya Péter**¹⁰⁶ domonyai plébános letartóztatásáról is rövid helyzetjelentést adott.

től Királyházán teljesített szolgálatot egészen a haláláig. Lásd bővebben: Leírta: FR. IMRE, Dicsőség neked uram! Emlékezés Szolics Bálint atyára 1919-1980. Új Hajtás, 1997.4.sz.II. évf.:<https://ujhajtás.net.ua/dicsseg-neked-uram-emlekezés-szolics-balint-atyara-1919-1980/>

¹⁰² **Baranyai Vencel/Vincent** – születési adatai Szolyvai körzet, Szolyva plébánosa, majd Nagyölősen Bártfay Kálmán plébánost váltotta, végül a szatmárnémeti püspökségen folytatta papi szolgálatát.

¹⁰³ **Sörös (Pivovár) János** atya (Szenna, 1892.07.03.-Munkács, 1958.) 1915-ben szentelték pappá. Működési helyei: Munkács, Berezna.1951-ben 25 évre ítélték. A lágerben szerzett betegség következtében 66 évesen hunyt el Munkácson.

¹⁰⁴ **Árvay Dezső** (Szatmárnémeti, 1904.05.01.-Tiszaújlak, 1962.08.25.) atyát 1926-ban pappá szentelték. Működési helye Tiszaújlak. 1950-ben 6 évre ítélték. A lágerben szerzett betegség következtében 58 évesen hunyt el Tiszaújlakon.

¹⁰⁵ **Rónai János** (Handalbustyaháza, 1884. 07.01.-Szatmárnémeti, 1971. 11. 06.): pap, tanár 1906-ban pappá szentelték. Működési helye Kárpátalján többek között 1906-1939-ben Csomaköz, Beregszász, Várpalánka, Nagyszőlős, Beregszász, Csap, Ungvár, 1941-46: nyugdíjazásáig Szatmárnémetiben gimnáziumi tanár és a szatmárnémeti 2. sz. plébániát vezette. Írásai: egyháztörténeti írásokat is közöl. Megírta többek között *A beregszászi római katolikus templom történetét*. Beregszász, 1907. 87 éves korában Szatmárnémetiben hunyt el. Forrás: <https://lexikon.katolikus.hu/Rónai.html>

¹⁰⁶ **Homolya Péter** (Kelecsény, 1903.12.23.-Beregszász, 1981.11.22.) atyát 1927-ben szentelték pappá. Működési helye: Kőrösmező, Onokóc, Beregszász. 1951-ben 25 évre ítélték. Beregszászban 78 évesen hunyt el.

1949. március 9-én, este húsz óra tíz perckor a negyedik, úgynevezett összegző kihallgatást a területi és a köztársasági szintű állambiztonsági hivatalt képviselő két főtiszt, **Haritanov** ezredes és **Jeremicsev** őrnagy vezette le (29.sz. ügyirat). Először adták tudtára **Pásztor Ferencnek**, hogy az Ukrán SZSZK Btk. 54-4. és 54-10. cikkely II. alpontjának a megszegésében a korábbi bizonyítékok alapján bűnösnek találták.

A jegyzőkönyvet is aláíró vikárius a fent említett cikkelyek alapján – jelentette ki: *„A bűnösségemet elismerem. Amikor Kárpátontúli Ukrajna Csehszlovákiához tartozott, 1933-ban a Keresztényszocialista Párt tagja lettem, majd ez a párt egyesült 1935-ben a Magyar Nemzeti Párttal. Munkám során magyar érdekű politikát folytattam Kárpátontúli Ukrajna területén.*

Miután a magyar csapatok elfoglalták Kárpátontúli Ukrajnát, körülbelül 1941-ben a Magyar Nemzeti Párt egyesült a fasiszta Magyar Élet Párttal, ahol a Beregszászi körzet alelnöki tisztségét láttam el.

A szervezet főbb tevékenysége közé tartozott, hogy a magyarságot erősítsék, az ellenséget felderítsék Kárpátontúli Ukrajna területén és erősíteni a magyarsággal való rokonszenvet az ukránok körében, akik később együtt teljesítettek szolgálatot a magyar honvédekkel.

1932-től az Ifjúsági Katolikus Klubnak és a Mária-Kongregációnak az irányítója voltam, a fiatalokat a vallás szeretetére és magyar nemzeti öntudatra neveltem.

1939-től a Magyar Belügyminisztérium határozata alapján bevásztottak egy úgynevezett Igazoló Bizottság tagjává. A feladatunk az volt, hogy megtisztítsuk a Beregszászi körzet iskoláit a kommunistáktól és azoktól a személyektől, akik a magyar megszálló csapatokra veszélyt jelentenének.

1943-ban a beregszászi körzeti Igazoló Bizottság vezetője voltam, továbbá delegáltak a beregszászi körzeti Közigazgatási Bizottságba is. Elsődleges feladatunk az volt, hogy a helyhatóságnak a végrehajtás területén segítsünk. Nyomtassuk ki a megszálló magyar csapatok parancsnokságának határozatait, és azt terjesszük a megszállt területen.

Már az első naptól fogva, amikor Beregszászt elfoglalták a megszálló magyar csapatok, az üdvözlő rendezvényeken aktívan részt vettem, ahol tisztelegtünk a magyar egységek előtt. Az üdvözlő ren-

dezvényen a helyi lakosság előtt a magyar honvédség parancsnokának átadtam egy magyar zászlót, amit hosszú ideje őrizgettem. Ezt a zászlót az első világháború során 1918-ban az egyik szétvert ezred után sikerült megmenteni.

Amikor a zászlót átadtam, a helyi lakosság nevében felszólaltam és köszöntöttem a megszálló magyar csapatok parancsnokságát, Horthy Miklós kormányzót, és üdvözöltem Kárpátontúli Ukrajna Magyarországhoz való csatolását.

Még abban természetesen elismerem a bűnösségemet, hogy a letartóztatásom napjáig szovjetellenes irodalmat tartottam magamnál.

Ezenkívül még abban is bűnösnek vallom magamat, amikor a határokat lezárták, a szovjet–román határt, nem hivatalosan, titokban levelezés útján tartottam a kapcsolatot a római katolikus egyház főpapjával, **Scheffler János** püspökkel, aki a Romániához tartozó Szatmárnémetiben lakott.”

A kihallgatást hajnaltáj, egy óra tíz perckor fejezték be.

1949. március 12-én, délelőtt tíz óra tizenöt perckor **Jeremicsev** őrnagy vezetésével az ungvári börtönben lezajlott az utolsó, ötödik kihallgatás (30.sz. ügyirat), amelyen a feladott kérdések kapcsán a vádlott részéről többek között elhangzott: **Scheffler János** szatmárnémeti püspök 1945 júniusában a Kárpátaljai Római Katolikus Egyház élére vikáriusi tisztségen nevezte ki.

Elmondta azt is, hogy letartóztatásáig az Államvédelmi Hivatalnál ellenezte **Pásztor Lajos** (1927), ifjabb testvére és az 1925-ös születésű **Pásztor Anna** (1925), húga letartóztatását.

Továbbá a húga lányát Ungvárra többek között azzal a feladattal küldte el, hogy látogassa meg anyját és találkozzon **Bujaló Bernáttal**, az ungvári római katolikus egyház plébánosával, illetve adja át azt a dokumentumot, amit a vikárius 1949. február 2-án állított össze. Idézem:

„Ebben a levélben **Bujaló** számára a következőket írtam le. Abban az esetben, ha nem tudom teljesíteni papi kötelezettségemet a plébániámon, akkor azonnali hatállyal kinevezem utódomnak, püspöki helynöknek, vikáriusnak Kárpátalja területén. (...) Február 2-án az Államvédel-

*mi Hatóság letartóztatta **Kampó József**¹⁰⁷ görögkatolikus papot. Miután letartóztatták, egyértelmű volt számomra, hogy engem is le fognak tartóztatni. Mivel korábban aktívan segítettem a magyarokat. Ezért írtam meg a leveletem. (...) A rokonom, **Pásztor Anna**, teljesítve a kérésemet, Ungváron a római katolikus templomban találkozott **Bujaló Bernáttal**, és az általam megírt dokumentumot átadta neki. (...) Ezzel a dokumentummal együtt még egy levelet küldtem el, amiben leírtam, hogy Ő helyettem megyei szintű felhatalmazott vezetője az egyháznak.”*

Ezen a koncepciók politikai nyomvonalon haladva a kihallgatósiztek a későbbiekben a kijevi börtönbe hurcolt **Pásztor Ferencet** arra kényszerítették, a szovjet törvények alapján bűnösnek vallja magát, miközben a két világháború között még nem volt a Szovjetunió polgára, Kárpátalja sem volt a birodalom része, nem tartozott a szovjet törvénykezés hatáskörébe.

Az alábbiakban az ungvári börtönben készült jegyzőkönyveket teljes terjedelmükben, változtatás nélkül közlöm. Ezekből a megkínzott, megalázott vikárius fájdalmas igazsága is kiolvasható.

Az ungvári kihallgatásokkal kapcsolatos 26-30.sz. jegyzőkönyvek az eredeti szövegek alapján, szó szerinti fordításomban alább olvashatóak.

26.

00033-39

1949. március 1. „Ungvár” – Pásztor Ferenc vádlott kihallgatási jegyzőkönyve (I.)

*(Kézzel írt szöveg)*¹⁰⁸

1949. március 1.

Kelt: 1949. március 1. A kihallgatás kezdete: 06.00 óra.

¹⁰⁷ **Kampó József János/ Ivan** (Beregszász, 1897) magyar nemzetiségű, ilosvai görögkatolikus parochus. A Kárpátaljai Területi Bíróság 1949. március 29-én 25 évre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. RIZO, 2003.1. 357.

¹⁰⁸ KTAL, Pásztor akta 149252, 1949. március 1-jei kihallgatási jegyzőkönyv. Eredeti, 4, kézzel írt lapon a vádlott aláírása látható, 20-23.old.

Pásztor Ferenc Ivánovics az Ukrán SZSZK Kárpátalja területén, Ungváron 1880-ban született. A Szovjetunió állampolgára. Nemzetisége magyar. Suszter-kézműves családból származik, felsőfokú teológiai végzettséggel rendelkezik. Korábban tagja volt a fasiszta *Magyar Nemzeti Pártnak*. Püspöki helynök, vikárius a kárpátaljai római katolikus egyház vikáriusa. Lakhelye, Beregszász, Vorosilov utca 4.

Kérdés: Milyen nyelven beszél?

Válasz: Én tökéletesen beszélem a magyar nyelvet és a latin nyelvet, gyengén beszélem a német nyelvet.

Kérdés: A kihallgatás magyar nyelven fog megtörténni. Van valami ellenvetése?

Válasz: Nincs ellenvetésem. Ez az anyanyelvem.

Kérdés: Az Ön kihallgatásán jelen lesz magyar nyelvű tolmácsunk, **Máriás**. Önnek van valami ellenvetése a tolmács személyét illetően?

Válasz: Nincs kifogásom, hogy a kihallgatásomon **Máriás** tolmács magyar nyelvről orosz nyelvre fordítson. (Aláírás: s. k. **Pásztor Ferenc**)

Az Ukrán SZSZK Büntetőeljárási Kódexe 164. cikkelye értelmében **Máriás** tolmács figyelmeztetve van, hogy büntetőjogi felelősséget visel az Ukrán SZSZK 89. cikkelye alapján a helytelen tolmácsolásért. (Aláírás: s. k. **Máriás**).

Kérdés: Mondja el kérem az önéletrajzát.

Válasz: 1880-ban Ungváron születtem. A jelenlegi Ukrán SZSZK Kárpátaljai területéhez tartozó Ungváron 1880-ban születtem, katolikus családban. Hét évesen felvételt nyertem az Ungvári Népi Iskolába. A négy osztály elvégzése után a Magyar Gimnáziumba felvettek. Tanulmányaim alatt elhatároztam, hogy Isten szolgálatába akarok állni, mint pap. Az ungvári gimnáziumból átjelentkeztem Szatmárnémetibe, Romániába a helyi Magyar Gimnáziumba. 1898-ben befejeztem a tanulmányaimat. Később felvételt nyertem a szatmárnémeti római katolikus teológiai szemináriumképzőbe, amit 1902-ben fejeztem be. A teológiai tanulmányok végeztével segédpap lettem a következő falvakban: *Csomaközben* (Románia), *Nagybocskó*, *Rahó*, illetve még a követ-

kező városokban: *Nagybányán, Szinérváralján és Szatmárnémeti* városában is szolgáltam.

1908-ban **Meszlényi Gyula** Szatmárnémeti püspökátya felszentelt engem *Szakasz* (Románia) település plébánosává. 1911-ig voltam plébános. 1911 és 1932 között a csehszlovákiai *Dobóruszka* plébániai kormányzója voltam.

1932-től 1946-ig az Ukrán SZSZK területén, Kárpátalján a beregszászi *Szent Kereszt Felmagasztalása templom* plébánosa voltam. 1946-tól püspöki helynök vagyok, vikárius Kárpátalja területén.

Kérdés: Ön korábban tagja volt valamilyen politikai pártnak?

Válasz: 1932 és 1933 között, amikor Kárpátontúli Ukrajna Csehszlovákiához tartozott, akkor beléptem Beregszászban a *Keresztényszocialista Pártba*, ami később, 1935-ben egyesült az anyapárttal, a fasiszta¹⁰⁹ *Magyar Nemzeti Párttal*¹¹⁰. Elsődleges céljaként a magyar kultúra és az elmagyarosítás terjesztése szerepelt többek között Kárpátontúli Ukrajna lakossága körében.

¹⁰⁹ Aligha hangzott el Pásztor szájából ilyen kijelentés és beismerés, hogy ő egy magyar fasiszta pártnak volt a tagja az első Csehszlovák Köztársaság alatt. Ez is igazolja, hogy a kihallgató tiszt a lelki terrorban részesített Pásztor Ferenc válaszait saját szája íze szerint fogalmazta meg. Ez a jelenség tetten érhető a többi jegyzőkönyvben is.

¹¹⁰ Az **Országos Keresztényszocialista Pártot** valószínűleg 1919-ben alapították a Csehszlovákiához csatolt felvidéki és kárpátaljai terület munkásságának és kispolgárságának – a marxista pártokat ellensúlyozni hivatott – szervezetét. Majd Érsekújvározt 1936. június 21-én az *Egyesült Országos Keresztényszocialista Párt* és a *Magyar Nemzeti Párt* (*Egyesült Magyar Párt*) néven egységpártot alakítottak. A felvidéki és a kárpátaljai magyarok egységes ellenzéki pártjának vezetője volt mások mellett **Esterházy János** 1932-1935 között. Az akkori parlamenti választásokon a párt több mint 260 ezer szavazattal 9 képviselői és 6 szenátori mandátumot szerzett. Például 1935-ben Kárpátaljáról a királyhelmei **Korláth Endre** (1881- Bp. 1945) ügyvéd képviselőként, a Nagyszőlősen élő **Hokky Károly** (Szepsi, 1883- Cleveland, 1971) tanár a felvidéki magyar politikus szenátorként került a prágai nemzetgyűlésbe. Ott a kisebbségbe került magyarok érdekeit képviselték. Nem volt fasiszta párt. Forrás: <http://adatbank.sk/lexikon/orzagos-keresztényszocialista-part/>

Kérdés: A társasági közélet kedvelőjeként a fasiszta párt, a *Magyar Nemzeti Párt*, ahol magyar agitációs munkát folytatott, aminek a célja Kárpátontúli Ukrajna leválasztása Csehszlovákiától és Magyarországhoz való csatolás támogatását meg tudja erősíteni. Miért tagadja? Mondja el az igazságot!

Válasz: Erre a kérdésre nem tudok válaszolni, mivel az újfasiszta *Magyar Nemzeti Párt* valós céljairól nem volt tudomásom

Kérdés: Milyen tisztséget töltött be a *Magyar Nemzeti Pártnál*?

Válasz: Egyszerű tagja voltam a *Magyar Nemzeti Pártnak*.

Kérdés: Nem igaz. Ön vezető szerepet töltött be a fasiszta *Magyar Nemzeti Pártnak*, a hívők erről tudtak, hogy kezdő céljukként megjelölték Kárpátontúli Ukrajna leválasztását Csehszlovákiától és a területet Magyarországhoz csatolják.

A nyomozás alapján fontos lenne, hagyja abba az elferdítést és mondjon igazat.

Válasz: Én meg tudom erősíteni a nyomozókat, hogy egyszerű tagja voltam a *Magyar Nemzeti Pártnak*. A párt céljáról nem volt tudomásom, hogy Csehszlovákiától Kárpátontúli Ukrajnát leválasszák és Magyarországhoz csatolják.

Kérdés: Az ön elismeréseiről, kitüntetéséről tudna valamit mondani?

Válasz: Amikor a magyar csapatok elfoglalták Kárpátontúli Ukrajnát, körülbelül 1941-ben a *Magyar Nemzeti Párt* egyesült a fasiszta *Magyar Élet Párttal*.

Miután a magyar csapatok által Kárpátontúli Ukrajna területét elfoglalták, 1939-ben a Magyar Belügyminisztérium döntése alapján rendkívüli meghatalmazott személyként a beregszászi körzeti *Igazoló Bizottság* tagjává választottak. Politikai irányultságú feladatom az volt, hogy a Beregszászi körzetben a nemkívánatos tanítóktól meg kellett tisztítani az iskolákat, akik a Csehszlovák éra alatt a kommunista párt tagjai voltak.

Az 1943-as évben a beregszászi körzeti tanács beválasztott a *Beregszászi Körzeti Közigazgatási Bizottságba*. A bizottság meghatározott célja, hogy ellenőrizzük a parancsok végrehajtását, amit a megszálló hatalom adott ki.

1932-ben vezetője voltam a *Katolikus Ifjúsági Klubnak*¹¹¹ és a *Mária-Kongregáció Imacsoportnak*¹¹². A hívők és az ifjúság körében a magyar nemzeti érdekek védelméért nevelői munkát folytattam.

Kérdés: Ön, amikor a fiatalokat nevelte, a kommunizmus ellen hangolta őket? Miért tagadja ezt? Kérem mondja el az igazságot!

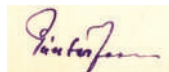
Válasz: Ebben az irányban ideológiai tevékenységet az ifjúság körében nem folytattam.

Kérdés: Kérem folytassa, még milyen funkciókat töltött be?

Válasz: Beregszász városában 1933-1935 között kiadtam az *Egyházi Értesítő* c. újságot.

A kihallgatás befejezve: 13.30 órakor.

A kihallgatási jegyzőkönyvet elolvastam a magyar nyelvű fordítás alapján, a leírtak a valóságnak megfelelően vannak rögzítve. Aláírás: s. k. *Pásztor Ferenc*

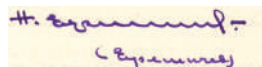

Kihallgatta:

Jeremicsev őrnagy,

az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztérium Kárpátontúli
Területi Főosztály 4. nyomozórészlegének parancsnoka

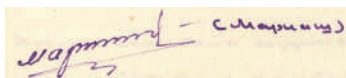
Aláírás: s. k.

Máriás,

az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztérium Kárpátontúli
Területi Főosztály tolmácsa

Aláírás: s. k.

¹¹¹ A beregszászi **Katolikus Ifjúsági Klub** a **Szlovenszkói Katolikus Ifjúsági Egyesület** (SzKIE) felekezeti jellegű ifjúsági szervezet felvidéki, kárpátaljai hálózatahoz tartozott, ez volt az első Csehszlovák államban, illetve rövid ideig Magyarországon (1928; 1933-1939). XI. Piusz pápa Actio Catholica nevű mozgalma alapján 1933-ban szerveződött meg. Az ifjúság erkölcsi és anyagi felemelkedését akarta elősegíteni.

¹¹² A **Mária-Kongregáció** a két világháború közti Kárpátalján a középiskolások között a leginkább elterjedt hitbuzgalmi egyesület. Célja tagjainak az egyház hűségére való nevelése és apostoli tevékenységre történő buzdítása.

27.

00040-46

**1949. március 1-2. „Ungvár” – Pásztor Ferenc vádlott
kihallgatási jegyzőkönyve (II.)**

(Kézzel írt szöveg)¹¹³

Kelt: 1949. március 1-én. A kihallgatás kezdete: 22.30 óra

Az Ukrán SZSZK Büntetőeljárási Kódexének 164. cikkelye értelmében a tolmács *Pávlovics*, büntetőjogi felelősséget vállal a helyes tolmácsolásért, illetve az Ukrán SZSZK Büntetőeljárási Kódexének 89. cikkelyének értelmében ez irányba a figyelmeztetést megkapta. Aláírás: s. k. /*Pávlovics*/

Kérdés: Kérem, pontosítsa a vallomását, Ön mikor szólalt fel a *Keresztényszocialista Párt* ülésén!

Válasz: Pontosítom a saját vallomásomat, illetve nyilatkozok a nyomozó- hatóság felé, a *Keresztényszocialista Párt*¹¹⁴ tagjaként 1933-ban Beregszászban ezen jagon szólaltam fel.

Kérdés: Ki és mikor hozta létre a *Keresztényszocialista Pártot*?

Válasz: A *Keresztényszocialista Pártot* 1928-ban alapították, körülbelül, a jelenlegi Kárpátontúli Ukrajna területén.

Kérdés: Ön emlékszik a *Keresztényszocialista Párt* programjára?

Válasz: A *Keresztényszocialista Párt* programjára nem emlékszem.

Kérdés: Nem igaz. Ön tökéletesen emlékszik erre. Miért tagadja ezt a nyomozó hatóság előtt. Kérem, válaszoljon!

¹¹³ KTAL, Pásztor akta 149252, 1949. március 2. kihallgatási jegyzőkönyv (I). Eredeti, 4 kézzel írt lapon a vádlott aláírása van, 24-27.old.

¹¹⁴ **Hokky Károly** (Abaújsépi, 1883) középiskolai tanár, kisebbségi magyar politikus, tartománygyűlési képviselő, szenátor. Nagyszőlősi lakos. A Keresztényszocialista Pártnak ügyvezetője volt. 1939 júniusában a magyar országgyűlésbe nyert behívást.

Válasz: Ebben a kérdésben a fent említettek alapján nincs semmi hozzáfűzni valóm.

Kérdés: Ön a *Keresztényszocialista Párt* bizottsági tagja kellett, hogy legyen?

Válasz: Igen, de állandóan fizettem a tagsági díjat.

Kérdés: Mondja el nekünk, milyen volt a gyakorlati tevékenysége a *Keresztényszocialista Pártban*?

Válasz: A *Keresztényszocialista Pártnak* egyszerű tagjaként, semmilyen különleges megbízatásom vagy tisztségem nem volt.

Kérdés: A *Keresztényszocialista Pártnak* ön aktív tagja volt, és revizionista tevékenységet folytattak. A nyomozóhatóság követeli, hogy vallja be az igazságot. Válaszoljon!

Válasz: Újra megismétlem a nyomozóhatóságnak, a Keresztényszocialista Párt tagjaként nem végeztem aktív tevékenységet.

Kérdés: Korábban említette, hogy 1935-ben a *Keresztényszocialista Párt* egyesült a *Magyar Nemzeti Pártal*. Kérem, mondja el a párt programját!

Válasz: A *Magyar Nemzeti Pártban* a tevékenységem célja a magyar lakosság védelme, a magyar kultúra terjesztése volt Kárpátontúli Ukrajna területén.

Kérdés: Miért tagadja, a *Magyar Nemzeti Párt* célja az volt, Kárpátontúli Ukrajnát leválasszák Csehszlovákiától és Magyarországhoz csatolják?

Válasz: Meg tudom erősíteni a nyomozóhatóságot abban, a *Magyar Nemzeti Pártnak* egyszerű tagja voltam, nem volt célom, hogy Kárpátontúli Ukrajnát Csehszlovákiától leválasszák és Magyarországhoz visszacsatolják.

Kérdés: Az első kihallgatáson azt állította, hogy a *Magyar Nemzeti Párt* 1941-ben a *Magyar Élet Párttal* egyesült. A nyomozás megváltozott tényként értékeli, mivel a fent említett pártok egyesülése rögtön azután történt meg, miután a magyar csapatok elfoglalták Kárpátontúli Ukrajnát. Van-e hozzáfűzni valója vagy kiegészítése az elhangzottakkal kapcsolatban?

Válasz: Miután a magyar csapatok Kárpátontúli Ukrajnát elfoglalták, a *Magyar Nemzeti Párt* és a *Magyar Élet Párt* egy pártba tömö-

rült *Magyar Élet Párt* néven 1940-ben vagy 1941-ben, pontosan nem emlékszem.

Kérdés: A nyomozati bizonyítékok alátámasztották, a Beregszászi körzetben a fasiszta *Magyar Élet Párt* munkájának a megszervezésében vezető szerepet töltött be.

Válasz: Kénytelen vagyok elismerni, valóban vezető szerepet töltöttem be a *Magyar Élet Párt* Beregszász körzeti munkájának a megszervezésében.

Kérdés: Ön emlékszik a politikai tevékenységére, mint helyettes a *Magyar Élet Párt* beregszászi körzeti munkáját hogyan szervezte meg?

Válasz: Emlékszem, hogy a *Magyar Élet Párt* tagjai arról tájékoztattak, hogy a Beregszászi körzet pártvezető helyettesének /alelnöknek/ megválasztottak, azonban a *Magyar Élet Párt* tagjaként gyakorlati tevékenységet nem folytattam.

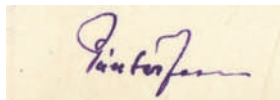
Kérdés: A fasiszta *Magyar Élet Párt* tagjaként aktívan részt vett a párt életének a munkájában. Miért tagadja, nem mondja el az igazat? Válaszoljon!

Válasz: A fent említett kérdéshez további hozzáfűznivalóm nincsen.

1949. március 2-án a kihallgatás befejezve: 11.00 órakor.

A kihallgatási jegyzőkönyvet elolvastam a magyar nyelvű fordítás alapján, a leírtak a valóságnak megfelelően vannak rögzítve.

Aláírás: s.k. **Pásztor Ferenc**

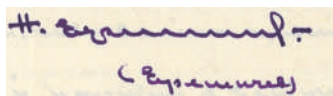
Kihallgatta:

Jeremicsev őrnagy,

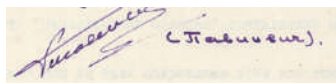
az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma Kárpátontúli

Területi Főosztálya 4. nyomozórészlegének parancsnoka

Aláírás: s.k.

Pavlovics,
 az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma Kárpátontúli
 Területi Főosztálya tolmácsa
 Aláírás: s.k.

28.
 00046-54
 1949. március 2. „Ungvár” – Pásztor Ferenc vádlott
 kihallgatási jegyzőkönyve
 (Írógéppel írt szöveg)¹¹⁵

A kihallgatás kezdete: 23:30 óra.

Az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma Kárpátontúli Főosztályának tolmácsa, *Máriás*. Büntetőjogi felelősségének tudatában kijelenti, hogy az Ukrán SZSZK Büntetőeljárési Kódexe 89. cikkelye alapján a tolmácsolás hiteles fordítását vállalja, az elhangzottakat lefordítja. Aláírás: s.k. /*Máriás* /

Kérdés: Önnél a házkutatás során egy *Nemzetvédelmi Kereszt*¹¹⁶ találtunk meg, amit le is foglaltunk, kérem, mondja el, hogy a fent említett kitüntetés az Öné?

Válasz: A *Nemzetvédelmi Kereszt* a saját tulajdonomat képezi.

¹¹⁵ KTAL, Pásztor akta 149252, Az 1949. márcus 2-ai keltezésű 8 oldalas Pásztor-jegyzőkönyv, géppel írt, 28-35.

¹¹⁶ A *Nemzetvédelmi Keresztet* gróf *Teleki Pál* miniszterelnök alapította vitéz nagybányai *Horthy Miklós* kormányzó javaslatára 1940. december 11-én. Kapták többek között olyan magyar hazafiak, akik a Magyarországtól elszakított és utóbb a Szent Koronához visszatért területeken az idegen megszállás nehéz éveit túléltek, a hazánkat megcsönkítő és a magyar nemzet gyengítésére törekvő erőkkel szemben, s a magyarság és Magyarország fennmaradása érdekében életük kockáztatásával önfeláldozó magatartást tanúsítottak

Kérdés: Mikor és kitől kapta ezt a kitüntetést?

Válasz: 1941 decemberében a Magyar Királyi Államtól kaptam a *Nemzetvédelmi Keresztet*.

Kérdés: Milyen érdemekért kapta a kitüntetést?

Válasz: A Magyar Kormány kitüntetését azért kaptam, mert amikor még Csehszlovákiához tartoztunk, Beregszászban Magyarország érdekeit képviselve propagandát folytattam

Kérdés: Miben merült ki a tevékenysége?

Válasz: A tevékenységemmel a Magyar Állam érdekeit képviseltem a Csehszlovák rezsim alatt. Ez a következőképpen alakult: mivel magyarnak vallom magamat, amellet Beregszász római katolikus plébánosa vagyok, a magyar nemzeti érdekek védelmében nevelő és felvilágosító munkát folytattam. Ebbéli meggyőződésemről tájékoztattam a helyi lakosságot, hogy átmenetileg a cseh rezsim alatt vagyunk, és hamarosan Kárpátontúli Ukrajnát Magyarországhoz csatolják.

A hívők és az ifjúság körében nevelői munkát végeztem a magyar nemzeti érdekek védelmében. Anyagi hozzájárulással segítettem a beregszászi magyar iskola felépítését, ahol a gyerekek magyar nyelven tanulhattak és párhuzamosan olyan propagandában részesültek a diákok, hogy Kárpátalja földjét újra egyesítik Magyarországgal Szent István koronája alatt.

Ebben az iskolában a gyerekeket a magyar kultúrára tanítottam.

Kérdés: Amikor Kárpátontúli Ukrajna magyar megszállás alá került, akkor Ön a magyar propaganda tevékenységét nem hagyta abba?

Válasz: Igen, amikor Kárpátontúli Ukrajna magyar megszállás alá került, akkor aktív szerepet vállaltam a magyar hatalom megerősítésében Kárpátontúli Ukrajna területén.

Kérdés: Beszéljen arról is, miben merült ki az Ön közreműködése, együttműködése a magyar megszállókkal!

Válasz: Az én közreműködésem, együttműködésem a magyar csapatok parancsnokságával abban nyilvánult meg, hogy a Beregszászba bevonuló magyar egységek tiszteletére a szimpátia gyűlés megszervezésében aktív szerepet vállaltam.

Ugyanezen az eseményen a nagy tömeg jelenlétében nyilvánosan átadtam a magyar parancsnoknak egy magyar zászlót. 1918 óta őriztem

ezt a zászlót a csehszlovák rezsim alatt illegálisan, és ez az a zászló, ami nálam maradt egy szétvert magyar ezred után.

Amikor átadtam ezt a zászlót, lehetőségem nyílt a helyi lakosság nevében a következőket elmondani: a magyar parancsnoknak hálámat fejeztem ki, hogy Kárpátalját a Magyar Királysággal újraegyesítették, és megerősítettem őket abban a hitben, a lakosság mindenben a segítségükre lesz Kárpátalján a magyar csapatok hatalmának megszilárdításában.

1942 májusában a Magyar Királyság területén, többek közt Kárpátalja területén is megemlékezést tartottunk az első világháborúban a keleti fronton elhunyt magyar honvédek emlékére. Az eseményt a beregszászi római katolikus templomban tartottuk. A megemlékezésen a magyar csapatok parancsnoka is felszólalt a helyi megszálló hatóság nevében, az egyházat képviselve én is felszólaltam.

Minden felszólaló, többek közt az én felszólalásomnak is a tartalma a magyar megszálló csapatok hatalmának a megerősítéséről szolt Kárpátontúli Ukrajna területén; a lelki jellemek fontosságáról és az anyagi értékek, adományok mozgósításának a fontosságáról a magyar honvédség megsegítésére a szovjet hadsereg elleni harcban. Emlékszem, akkor egy mikrofonnál szólaltunk fel az egybegyűlt beregszászi lakosság előtt.

Kérdés: Ezért a magyar megszállókkal cinkosságot vállalva közvetlenül a Szovjetunió ellen léptek fel?

Válasz: Igen, megerősítem, hogy szovjetellenes felszólalásaim voltak a helyi lakosság körében.

Kérdés: Önnek bemutatunk egy fényképet, ahol Ön látható felszólalás közben egy mikrofonnál a helyi lakosság előtt. Mikor történt ez az esemény, mikor volt ez a felszólalás a lakosság előtt?

Válasz: A fent említett fényképen valóban én vagyok megörökítve, a fent említett megemlékezésen fényképeztek le 1942 májusában, amikor az első világháborúban elhunyt magyar honvédek tiszteletére tartottunk megemlékezést, akik a fronton haltak meg.

Kérdés: Az Ön szovjetellenes tevékenysége a magyar megszállás idején Kárpátontúli Ukrajnában nem csak erre az eseményre korlátozódott, jól értem?

Válasz: Nem csak erre korlátozódott. A Királyi Magyarország döntése alapján a római katolikus szentmisék keretén belül **Horthy Miklósról**, Magyarország kormányzójáról kellett megemlékezni. Az ünnepi szentmiséket évente, december 6-án tartottuk.

A beregszászi római katolikus templom plébánosaként imaszándékomban imádkoztam a hívők előtt **Horthy Miklós** kormányzó úr egészségéért, hosszú életéért, a sikeres magyar katonai sikerekért Isten áldásával, hogy a Vörös Hadsereggel szemben győzzenek.

Sajnos, amikor a Vörös Hadsereg Kárpátaljáról kiűzte a magyar csapatokat, természetesen, ezeket az ünnepi szentmiséket már nem tartottuk meg és imaszándékomban **Horthyt** többet nem említettem.

Kérdés: Mondja el őszintén nekem az igazságot, miután Kárpáton-túli Ukrajnát az Ukrán Szovjet Szocialista Köztársasághoz csatolták, ön a szovjetellenes tevékenységét nem hagyta abba!

Válasz: Miután Kárpátalját az Ukrán Szovjet Szocialista Köztársasághoz csatolták, szovjetellenes tevékenységgel nem foglalkoztam.

Kérdés: A nyomozóink olyan adatokkal rendelkeznek, hogy a saját ismeretségi körében többször is elégedetlenségének adott hangot az állam által szervezett szovjethatalom rendezvényeivel kapcsolatban. Erről miért hallgat?

Válasz: Még egyszer hangsúlyozom, Kárpátalja megszállása után nyílt szovjetellenes tevékenységet nem folytattam. A lelkipásztorok között a katolikus egyháznak a pravoszláv egyházzal való egyesítése kérdésében nemtetszésemet fejeztem ki. Hűséges vagyok a vallásomhoz és a Vatikánhoz.

Elégedetlenségemet fejeztem ki azért is, hogy a szovjethatalom elválasztotta az egyházat az iskolától. Meggyőződésem, hogy a gyermekeket vallásosan kell nevelni.

Más jellegű megjegyzésem a szovjethatalommal szemben nem volt.

Kérdés: Kérem, nevezze meg az Ön által ismert embereket, akik ellenszenvet éreznek a szovjethatalom által szervezett rendezvények iránt?

Válasz: Amennyire jól tudom, a szovjethatalom egyházpolitikájával kapcsolatban, ami az iskolák és az egyház elválasztását illeti, a következő római katolikus papok nyilvánították ki tiltakozásukat:

1. **Károly Lajos**¹¹⁷ – a Beregszászi körzet, Kaszony plébánosa;
 2. **Galambos József**¹¹⁸ – Bene plébánosa;
 3. **Szolics Bálint**¹¹⁹ – a Nagyszőlősi körzet, Királyháza plébánosa;
 4. **Baranyai Vencel**¹²⁰ – a Szolyvai körzet, Szolyva plébánosa;
 5. **Sörös János**¹²¹ – Munkács plébánosa;
 6. **Árway Dezső**¹²² – a Nagyszőlősi körzet, Tiszaújlak plébánosa;
- Kérdés: Ön ismeri Schefflert?**

¹¹⁷ **Károly Lajos** (Kapos, 1914.07.28.-Mezőkaszony, 2005.11.10.) atya pápai prelátus. A teológiát Ungváron végezte. 1938. június 29-én szentelték pappá. Négyéves káplánkodása után haláláig Mezőkaszony plébánosa lett. A szovjet időkben a paphiány miatt Ungvártól Nevetlenig szolgált. Életének 92., papságának 67. évében Mezőkaszonyban hunyt el. A mezőkaszonyiak szeretett lelkipásztorukat a helyi templom kertjében helyezték örök nyugalomra. Lásd bővebben: PÁPAI ZSUZSA: Elhunyt Károlyi Lajos. Új Hajtás, 2005.7.sz.X. évfolyam. <https://ujhajtás.net.ua/elhunyt-karolyi-lajos-nya/> (Letöltés: 2024. 07.20.)

¹¹⁸ **Galambos (Donweber) József** atya (Szentgotthárd, 1913.03.03.-Huszt, 1985.12.02.) 1939-ben szentelték pappá. Működési helyei: Bene, Aknaszlátina (1985.02.25), Huszt.1950-ben 25 évre ítélték. 72 évesen hunyt el Huszton.

¹¹⁹ **Szolics Bálint** atya (Sárosoroszi, 1919.02.9.-Királyháza, 1980.08.5.) a beregszászi magyar iskola elvégzése után teológiai tanulmányait Kassán kezdte, majd Nagyváradon folytatta. 1944. április 9-én Fidler István nyug. püspök szentelte pappá. Első szentmiséjét Sárosorosziban végezte. Többek között Nyírmegygyesen lett káplán, amikor a „trianoni” határokat lezárták, visszajött szülőföldjére. A Püspöki Helynökségen Pásztor Ferenc főesperes irányítása alatt Beregszászon volt káplán. Papi működését Nagyszőlősen folytatta, majd 1947-től Királyházán teljesített szolgálatot egészen a haláláig. Lásd bővebben: Leírta: FR. IMRE, Dicsőség neked uram! Emlékezés Szolics Bálint atyára 1919-1980. Új Hajtás,1997.4.sz.II. évf.:<https://ujhajtás.net.ua/dicsseg-neked-uram-emlekezés-szolics-balint-nya-1919-1980/> (Letöltés: 2024. 07.20.)

¹²⁰ **Baranyai Vencel/Vincent** – Szolyvai körzet, Szolyva plébánosa, majd Nagyszőlősen Bártfay Kálmán plébánost váltotta, végül a Szatmárnémeti püspökségen folytatta papi szolgálatát.

¹²¹ **Sörös (Pivovár) János** atya (Szenna, 1892.07.03.-Munkács, 1958.) 1915-ben szentelték pappá. Működési helyei: Munkács, Berezna.1951-ben 25 évre ítélték. A lágerben szerzett betegség következtében 66 évesen hunyt el Munkácson.

¹²² **Árway Dezső** (Szatmárnémeti, 1904.05.01.-Tiszaújlak, 1962.08.25.) atyát 1926-ban pappá szentelték. Működési helye: Tiszaújlak. 1950-ben 6 évre ítélték. A lágerben szerzett betegség következtében 58 évesen hunyt el Tiszaújlakon.

Válasz: Igen ismerem. *Scheffler* római katolikus papként szolgált a Romániához tartozó Szatmárnémetiben, szatmári megyés püspök, a kárpátaljai római katolikus parókiák is hozzá tartoznak.

Kérdés: Miben merült ki az Ön szerepe a *Schefflerrel* való kapcsolattartásában?

Válasz: *Schefflerrel*, mint római katolikus püspökkel a hivatalos kapcsolattartásom 1945-ig tartott, miután Beregszászban tartózkodtam, és miután a román – szovjet határt lezárták, *Scheffler* felajánlotta, hogy legyenek a helyettese és irányítsam a Kárpátaljai római katolikus egyházat. Miután a felkérését elfogadtam, hivatalosan kinevezett püspöki helynökének, így Kárpátalja valamennyi római katolikus plébániájának vikáriusa lettem.

Emellett *Scheffler* arra kötelezett, ahogy korábban a római katolikus egyház tanítása alapján a keresztény hit szeretetére neveljem a hívőket, egyházunk főpapjához, Öszentségéhez, a Pápához hűek maradjunk.

Miután kiadta az utasításokat a római katolikus egyház újjászervezéséről Kárpátalján, *Scheffler* visszatért Romániába és azután már nem tartottuk a kapcsolatot.

Kérdés: 1945 után Ön találkozott *Schefflerrel* ?

Válasz: Nem, 1945 után *Schefflerrel* már nem találkoztam.

Kérdés: De ennek ellenére tartotta vele a kapcsolatot.

Válasz: Igen, kapcsolatot tartottam vele, annak ellenére, hogy a román-szovjet határ be volt zárva. *Schefflerrel* tartottam a kapcsolatot, de illegálisan. Úgy, hogy például 1946 novemberében miután *Bártfay Kálmán*¹²³ nagyszőlősi plébános, esperes Romániába távozott, az ő engedélyével a saját rokonát *Baranyai Vincentet* nevezte ki nagyszőlősi plébánossá.

Baranyai Romániában tartózkodott a szatmári püspök *Scheffler János* audienciáján, amikor visszatért, *Baranyai* számomra *Scheffler-től* rövid levelet hozott, amiben *Scheffler* arra utasított, hogy a római katolikus egyház irányítását Kárpátalja területén folytassam, illetve le-

¹²³ *Bártfay Kálmán* (Eperjes, 1886.07.15.-Ungvár, 1964.06.22.) atyát 1909-ben szentelték pappá. Működési helye: Nagyszőlős, Percseny. 1949-ben 25 évre ítélték. 78 évesen hunyt el Ungváron.

hetőségemhez képest a szovjet államhatalom alá került római katolikus plébániák állapotáról, helyzetéről tájékoztassam.

Ezenkívül 1948 októberében és novemberében *Scheffler* a szatmárnémeti *Rónai János*¹²⁴ papon keresztül számomra elküldte a második levelét, amiben arról tájékoztattott, hogy Romániában normál módon működik a római katolikus egyház, illetve arról is tájékoztattott, hogy továbbra is a római katolikus egyház Szatmári megyés püspöki tisztségét el fogja látni.

Az 1947 -es év vége felé még két levelet küldtem el *Gurgulics Módesztón* keresztül Romániába, amit a saját levelezése közé rakott, és postai úton elküldött a Szatmárnémeti kolostor vezetőjének, *Marosán Leonárd* számára, aki a leveleimet átadta *Scheffler*nek.

1948 decembere- és augusztusában *Rónai János* szatmárnémeti papon keresztül *Scheffler*nek még további két levelet küldtem el.

Ezekben a levelekben *Scheffler*t arról tájékoztattam, hogy a kárpátjai római katolikus egyház működése zavartalan. Továbbá tájékoztattam a munkásságomról, mint püspöki helynök, vikárius. Természetesen tájékoztattam a papok rotációjáról, áthelyezéséről, illetve új papok fogadásáról.

Viszont el kell ismernem, hogy az utolsó levelemben, amit Romániába küldtem az 1948-as évben, *Rónai János*on keresztül informáltam *Scheffler* püspököt, hogy a szovjethatalom részéről a nyomásgyakorlás néhány papra többször is előfordult, illetve tájékoztattam, hogy *Homolya Pétert*¹²⁵ az Ungvári körzeti Domonya plébánosát letartóztatták.

Kérdés: Ennek ellenére információnk alapján, Ön más híreket is továbbított *Scheffler* számára. Miért tagadja, miért nem mondja el?

¹²⁴ **Rónai János** (Handalbustyaháza, 1884. 07. 01.-Szatmárnémeti, 1971. 11. 06.): pap, tanár 1906-ban pappá szentelték. Működési helye Kárpátalján többek között 1906-1939-ben Csomaköz, Beregszász, Várpálánka, Nagyszőlős, Beregszász, Csap, Ungvár, 1941-46: nyugdíjazásáig Szatmárnémetiben gimnáziumi tanár és a szatmárnémeti 2. sz. plébániát vezeti. Írásai: egyháztörténeti írásokat is közölt. Megírta többek között *A beregszászi római katolikus templom történetét*. Beregszász, 1907. 87 éves korában Szatmárnémetiben hunyt el. Forrás: <https://lexikon.katolikus.hu/Rónai.html>

¹²⁵ **Homolya Péter** (Kelecsény, 1903.12.23.-Beregszász, 1981.11.22.) atyát 1927-ben szentelték pappá. Működési helye: Kőrösmező, Onokóc, Beregszász. 1951-ben 25 évre ítélték. Beregszászban 78 évesen hunyt el.

Válasz: Az adott információk ellenére, meg tudom Önnek erősíteni, hogy *Scheffler*t többször nem informáltam.

A kihallgatás befejezve 02:30 órakor.

A kihallgatási jegyzőkönyvet elolvastam számomra érthető magyar nyelven, a jegyzőkönyvbe vett szöveg a saját válaszaim alapján hitelesen van rögzítve. Aláírás: s.k.

Kihallgatták:

Haritanov alezredes,

az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma
nyomozói részlegének helyettes vezetője

Aláírás: s.k.

Máriás,

az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma Kárpátontúli
Területi Főosztályának tolmácsa

Aláírás s. k.

Szubanova gyors- és gépíró

Aláírás: s.k.

29.

00056-61

1949. március 9. „Ungvár” – Pásztor Ferenc vádlott
kihallgatási jegyzőkönyve

(Kézzel írt szöveg)¹²⁶

A kihallgatás kezdete: 20.10 óra.

¹²⁶ KTAL, Pásztor akta 149252, Az 1949.márcus 9-ei keltezésű 6 oldalas Pásztor-jegyzőkönyv, kézzel írt, 37-42.

Az Ukrán SZSZK Büntetőeljárás Kódexe 164. cikkelye értelmében a tolmács, **Pavlovics** büntetőjogi felelősséget vállal a helyes tolmácsolásért, illetve az Ukrán SZSZK Büntetőeljárás Kódexe 89. cikkelyének értelmében ez irányba a figyelmeztetést megkapta. Aláírás: s.k. /**Pavlovics**/

Kérdés: Önt a korábbi bizonyítékok alapján bűnösnek találták az Ukrán SZSZK Btk. 54-4. és 54-10. cikkelye II. alpontjának a megszegésében. Az említett vádpontok alapján elismeri-e magát bűnösnek?

Válasz: Az Ukrán SZSZK Btk. 54-4. és 54-10. cikkelyének II. alpontja alapján megnevezett vádpontok számomra érthetőek. A fent említett cikkelyek alapján a bűnösségemet elismerem. Amikor Kárpátontúli Ukrajna Csehszlovákiához tartozott, 1933-ban a *Keresztényszocialista Párt* tagja lettem, majd ez a párt egyesült 1935-ben a *Magyar Nemzeti Párttal*. Munkám során magyar érdekeltségű politikát folytattam Kárpátontúli Ukrajna területén.

Miután a magyar csapatok elfoglalták Kárpát-Ukrajnát, körülbelül 1941-ben a *Magyar Nemzeti Párt* egyesült a fasiszta *Magyar Élet Párttal*, ahol a Beregszászi körzet alelnöki tisztségét láttam el.

A szervezet főbb tevékenysége közé tartozott, hogy a magyarságot erősítsék, az ellenséget felderítsék Kárpátontúli Ukrajna területén, és erősítsék a magyarsággal való rokonszenvet az ukránok körében, akik később együtt teljesítettek szolgálatot a magyar honvédekkel.

1932-től az *Iffúsági Katolikus Klubnak* és a *Mária-Kongregációnak* az irányítója voltam, a fiatalokat a vallás szeretetére és magyar nemzeti öntudatra neveltem.

1939-től a Magyar Belügyminisztérium határozata alapján beválasztottak egy úgynevezett *Igazoló Bizottság* tagjává. A feladatunk az volt, hogy megtisztítsuk a Beregszászi körzet iskoláit a kommunistáktól és azoktól a személyektől, akik a magyar megszálló csapatokra veszélyt jelentenének.

1943-ban a beregszászi körzeti *Igazoló Bizottság* vezetője voltam, továbbá delegáltak a beregszászi körzeti Közigazgatási Bizottságba is. Elsődleges feladatunk az volt, hogy a helyhatóságnak a végrehajtás területén segítsünk. Nyomtassuk ki a megszálló ma-

gyar csapatok parancsnokságának határozatait és azt terjesszük a megszállt területen.

Már az első naptól fogva, amikor Beregszászt elfoglalták a megszálló magyar csapatok, az üdvözlő rendezvényeken aktívan részt vettem, ahol tisztelegtünk a magyar egységek előtt. Az üdvözlő rendezvényen a helyi lakosság előtt a magyar honvédség parancsnokának átadtam egy magyar zászlót, amit hosszú ideje őrizgettem. Ezt a zászlót az első világháború során 1918-ban az egyik szétvert ezred után sikerült megmenteni.

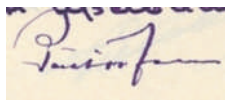
Amikor a zászlót átadtam, a helyi lakosság nevében felszólaltam és köszöntöttem a megszálló magyar csapatok parancsnokságát, **Horthy Miklós** kormányzót, és üdvözöltem Kárpátontúli Ukrajna Magyarországhoz való csatolását.

Természetesen még abban elismerem a bűnösségemet, hogy a letartóztatásom napjáig szovjetellenes irodalmat tartottam magamnál.

Ezenkívül még abban is bűnösnek ismerem el magamat, amikor a szovjet–román határt lezárták, nem hivatalosan, titokban, levelezés útján tartottam a kapcsolatot a római katolikus egyház püspökével, **Scheffler János** püspökkel, aki a Romániához tartozó Szatmárnémetiben lakott.

A kihallgatás befejezve 01.10 órakor.

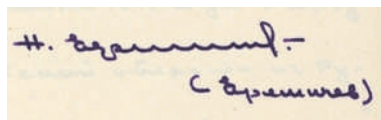
A kihallgatási jegyzőkönyvet elolvastam számomra érthető magyar nyelven, a jegyzőkönyvbe vett szöveg a saját válaszaim alapján hitelesen van rögzítve. Aláírás: s. k. /**Pásztor Ferenc**/

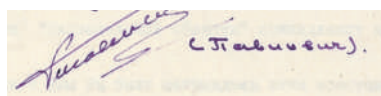
Kihallgatták:
Haritanov alezredes, az Ukrán SZSZK Állambiztonsági
Minisztériuma nyomozói részlegének helyettes vezetője
Aláírás: s. k.

Jeremicsev őrnagy,
 az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma Kárpátontúli
 Területi Főosztálya 4. nyomozórészlegének parancsnoka,
 Aláírás: s. k.

Pavlovics,
 az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma Kárpátontúli
 Területi Főosztályának tolmácsa,
 Aláírás: s. k.

30.
 00062-66
 1949. március 12. „Ungvár” – Pásztor Ferenc vádlott
 kihallgatási jegyzőkönyve

(Kézzel írt szöveg)¹²⁷

A kihallgatás kezdete: 10.15 óra.

Az Ukrán SZSZK Büntetőeljárési Kódexe 164. cikkelye értelmében a tolmács, **Pavlovics** büntetőjogi felelősséget vállal a helyes tolmácsolásért, illetve az Ukrán SZSZK Büntetőeljárési Kódexe 89. cikkelyének értelmében ez irányba a figyelmeztetést megkapta. Aláírás: s. k. /**Pavlovics**/.

¹²⁷ KTAL, Pásztor akta 149252, Az 1949.márcus 12-ei keltezésű 5 oldalas Pásztor-jegyzőkönyv, kézzel írt, 43-47.

Kérdés: Önt mikor nevezték ki Kárpátalja területén nemzeti alapon a római katolikus egyház püspöki helynökének, vikáriusának?

Válasz: 1945 júniusában Kárpátalján, Beregszászban történt a ki-nevezésem, amikor *Scheffler János*, a szatmárnémeti római katolikus püspök Romániából eljött hozzám. Amikor személyesen találkoztunk, felajánlotta nekem, hogyha a szovjet–román határt lezárják, akkor a római katolikus egyházat Kárpátalján képviseljem és irányítsam.

Kérdés: Mondja el kérem, hogy a letartóztatásának a napjáig mit ellenzett az Államvédelmi Hivatalnál!

Válasz: A letartóztatásom napjáig folyamatosan elleneztem az Államvédelmi Hivatalnál az 1927-ben született *Pásztor Lajos Ivánovics*, az 1925-ös születésű *Pásztor Anna Ivánovna* testvérem és családtagjainak letartóztatását.

Kérdés: A letartóztatása során kit küldtek el a családtagjai Önhöz Ungvárra?

Válasz: 1949 február elején a rokonomat *Pásztor Anna Lajosovná*t küldték el hozzám.

Kérdés: Milyen áron?

Válasz: Olyan áron, hogy találkozzon a saját édesanyjával, *Pásztor Annával*, aki Ungváron a városi tűzoltóság mellett élt.

Kérdés: És mi értelme volt?

Válasz: Nem tudott semmit az anyjáról, én megbíztam, hogy teljesítse kérésemet Ungváron.

Kérdés: Milyen kérését?

Válasz: Az én rokonomnak, *Pásztor Annának* azt a feladatot adtam, hogy amikor Ungvárra érkezik, találkozzon *Bujaló Bernáttal* az ungvári római katolikus egyház plébánosával, illetve adja át azt a dokumentumot, amit 1949. február 2-án összeállítottam.

Kérdés: Kérem mondja el a levél tartalmát, amit *Bujaló Bernát* számára összeállított.

Válasz: Ebben a levélben *Bujaló* számára a következőket írtam le. Abban az esetben, ha nem tudom teljesíteni papi kötelezettségemet a plébániámon, akkor azonnali hatállyal kinevezem utódomnak, püspöki helynöknek, vikáriusnak Kárpátalja területén.

Kérdés: Ezt a levelet milyen céllal írta meg?

Válasz: Február 2-án az Államvédelmi Hatóság letartóztatta **Kampó József**¹²⁸ görögkatolikus papot. Miután letartóztatták, egyértelmű volt számomra, hogy engem is le fognak tartóztatni. Mivel korábban aktívan segítettem a magyarokat. Ezért írtam meg a leveletem.

Kérdés: Ezt a levelet **Bujaló Bernátnak** adták át?

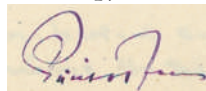
Válasz: Szóról szóra így történt. A rokonom **Pásztor Anna**, betartva a kérésemet, Ungváron a római katolikus templomban találkozott **Bujaló Bernáttal** és az általam megírt dokumentumot átadta neki.

Kérdés: Még mit küldött el ezen a levélen kívül **Pásztor Annán** keresztül **Bujaló** számára, amit Ön állított össze?

Válasz: Ezzel a dokumentummal együtt még egy levelet küldtem el, amiben leírtam, hogy Ő én helyettem megyei szinten felhatalmazott vezetője az egyháznak.

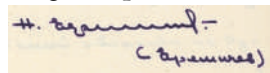
A kihallgatás befejezve 16.45 órakor.

A kihallgatási jegyzőkönyvet elolvastam számomra érthető magyar nyelven, a jegyzőkönyvbe vett szöveg a saját válaszaim alapján hitelesen van rögzítve: Pásztor Ferenc. Aláírás: s.k.

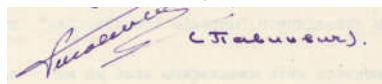

A kihallgatást vezette:

Jeremicsev őrnagy,
az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma Kárpátontúli
Területi Főosztálya 4. nyomozórészlegének parancsnoka
Aláírás: s.k.

Pavlovics,
az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma
Kárpátontúli Területi Főosztályának tolmácsa
Aláírás: s. k.

¹²⁸ **Kampó József János/ Ivan** (Beregszász, 1897) magyar nemzetiségű, ilosvai görögkatolikus parochus. A Kárpátaljai Területi Bíróság 1949. március 29-én 25 évre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. RIZO, 2003.1. 357.

3.6. KIHALLGATÁSOK A KIJEVI BÖRTÖNBEN

A KGB kijevei börtönében lezajlott kilenc kihallgatás alkalmával **Haritanov** alezredes az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma 1. nyomozórészlegének helyettes vezetője a „vádak sokaságát zúdította” Pásztor Ference.

A párbeszéd lefolytatásában **Molnár** alhadnagy, az állambiztonsági hivatal szolgálatban lévő tolmácsa is közreműködött, aki magyar nyelvről orosz nyelvre való fordításban aláírásával büntetőjogi felelősséget vállalt.

A kézzel írt kihallgatási jegyzőkönyv mindegyikét a vádlott, a kihallgató tiszt és a tolmács írta alá.

Az iratokból megtudjuk, Pásztor Ferenc mindegyik fogalmazványt – amint közölve van – *„elolvastam számomra érthető magyar nyelven, a jegyzőkönyvbe vett szöveg a saját válaszaim alapján hitelesen van rögzítve.”* Ezeket saját aláírásával hitelesítette, sőt mindegyik lap alját is el látta magyar betűs, saját kézjegyével.

A kijevei kihallgatások időbeosztása

1.	1949.ápr. 7. 20:00-4:00.	<i>Pásztor Ferenc</i> , 49-54	<i>Haritanov</i> alezredes	<i>Molnár</i> alhadnagy
2.	1949.ápr. 8. 2:00-16:45.	<i>Pásztor Ferenc</i> , 55-61	<i>Haritanov</i> alezredes	<i>Molnár</i> alhadnagy
3.	1949.ápr. 8. 23:00-04:40.	<i>Pásztor Ferenc</i> , 62-68	<i>Haritanov</i> alezredes	<i>Molnár</i> alhadnagy
4.	1949.ápr. 11. 13:00-16:40.	<i>Pásztor Ferenc</i> , 69-74	<i>Haritanov</i> alezredes	<i>Molnár</i> alhadnagy
5.	1949.ápr. 12. 12:00-16:00.	<i>Pásztor Ferenc</i> , 75-80	<i>Haritanov</i> alezredes	<i>Molnár</i> alhadnagy
6.	1949.ápr. 13. 12:30-16:30.	<i>Pásztor Ferenc</i> , 81-90	<i>Haritanov</i> alezredes	<i>Molnár</i> alhadnagy
7.	1949.ápr. 25. 23:00-02:00.	<i>Pásztor Ferenc</i> , 91-95	<i>Haritanov</i> alezredes	<i>Molnár</i> alhadnagy
8.	1949.máj. 11. 14:00-16:00.	<i>Pásztor Ferenc</i> , 96-99	<i>Haritanov</i> alezredes	<i>Molnár</i> alhadnagy
9.	1949.máj. 12. 14:00-15:00.	<i>Pásztor Ferenc</i> , 100-103	<i>Haritanov</i> alezredes, az Ukrán SZSZK ügyész helyettese	<i>Molnár</i> alhadnagy

A vádlott első kimerítő, nyolc órán át tartó kijezi kihallgatása 1949. április 7-én este húsz órakor kezdődött és hajnali négy órakor fejeződött be (31.sz ügyirat). **Haritanov** alezredes az iránt érdeklődött, hogy a főesperes milyen érdemekért kapta meg a Vatikántól a pápai prelátus megtisztelő címet, kiknek a közvetítésével hozták el neki Beregszászba.

A főesperes válaszából kiderül, hogy a pappá szentelésének 40. évfordulója alkalmából tüntették ki. Kárpátaljára történő eljuttatásában közreműködött a Rómából hazatért **Madarász István**¹²⁹ kassai püspök, aki útba ejtette a szatmári püspökséget, ahol a kitüntetést letétbe helyezte, innen a küldeményt **Takács Károly**, a püspökség küldönce személyesen hozta el és nyújtotta át a beregszászi plébánosnak.

Pásztor arra a kérdésre is válaszolt, hogy először és utoljára 1921-ben egy Kárpátalján szerveződött görögkatolikus zarándokcsoport tagjaként töltött el 3-4 napot Rómában. Akkor sikerül részt vennie **XI. Piusz pápa**¹³⁰ audienciáján, ahol pápai áldásban részesült. Azonban személyesen nem beszélgetett vele, az apostoli szentszék felsőbb vezetőivel ismeretséget nem kötött. Tehát senkivel sem tartott kapcsolatot.

A kárpátaljai katolikusüldözés fejleményeit bizonyára Rómából is figyelemmel kísérték. Ezekről is küldött többek között egyházmegyei jelentéseket **Scheffler János** szatmári püspök, aki alattvalójával, **Pásztor Ferenc**cel egyházügyi kapcsolatban állt. Utoljára 1945 júliusában tett látogatást Beregszászban, ahol a vikárius otthonában **Sörös János** munkácsi esperessel és az ungvári **dr. Bujaló Bernát** ungi főesperessel találkozott.

Megjegyzem, **Melega Gabriella Anna** domonkos nővér közléséből¹³¹ vált ismertté, hogy **Pásztor Ferenc** vikárius mellett **Sörös** és **Bujaló** atya volt a **Scheffler János** püspök által előre kinevezett két helynök.

¹²⁹ **Madarász István**, 1907-ig *Maszárovits István* (Nagyszombat, 1884. július 10.-Hejce, 1948. augusztus 8.) kassai megyés püspök, pápai prelátus, nagyváradi kanonok.

¹³⁰ **XI. Piusz pápa** (Achille Ratti; Desio, 1857. május 31. – Róma, 1939. február 10.) a római katolikus egyház 259., illetve a két világháború közti időszak pápája 1922-től haláláig.

¹³¹ WYSZKOWSKI OMI 2013: 238.

A szovjet-román határok lezárása után a szatmári püspök és a beregszászi vikárius egymással már csak a titkos levelezés eszközével ápolták a kapcsolatot. Vikáriusi kötelezettségéből fakadóan illegálisan eljuttatott levelek útján feljebbvalóját a kommunista rezsim nyomása alatt sínylő katolikus egyházközsegekről, az ott tevékenykedő papokról rendszeresen tájékoztatta - tudjuk meg a beregszászi vikárius őszinte vallomásaiból.

A második, április 8-ai kihallgatáson **Haritanov** alezredes a szatmári püspök és a beregszászi vikárius kapcsolatának szovjetellenes jellegét próbálta feltárni, erről akart vallomást kicsikarni (32.sz. ügyirat). Kifejezetten politikai megfontolásból érdekelte az 1945-ös beregszászi találkozón elhangzott beszélgetések témaköre.

Az alezredes a vádlott szemére vetette többek között, amikor Nagyszőlösön lakott, a terület Magyarországhoz való csatolása ügyében a hívei között rendszeresen szovjetellenes aknamunkát végzett. A főpásztor elismerte ebbéli agitációs tevékenységét, mert szerinte a magyarlakta Ugocsa és Bereg vidéket Magyarországhoz kellett volna csatolni. A kihallgató tiszt a továbbiakban azt követelte a vikáriustól, vallja be nyíltan, az egyház helyzetéről tudósítva a görögkatolikus és a protestáns testvérek üldözésén túl **Scheffler** püspök atyának még milyen információkat juttatott el.

Az alezredest nem elégítette ki az a válasz, hogy abban a körzetben, ahol nem ő irányította az egyházat, „**Scheffler** püspökatyát más információk nem érdekelték”.

Az aznapi (1949. ápr. 8.) vallatás folytatása, a harmadik kihallgatás estétől késő hajnalig tartott. Ismét napirendre került a vádlott és **Scheffler** püspök kapcsolat-történetének részletekbe menő feltárása. (33.sz. ügyirat). Az alezredes nyomatékosan követelte, nevezze meg a legális illegális levelezés közvetítőit.

Pásztor atya e tekintetben sem titkolódzott. A levelek kézbesítői között megnevezte **Baranyi Vince** nagyszőlősi plébánost, a későbbiek

ben a szatmári püspökség munkatársát, **Gurgulits** nővért, a beregszászi római katolikus rendház főnökét, **Leonardo** nővért, a szatmárnémeti női rendház vezetőjét, **Árvay Dezső** tiszaujlaki plébánost, **Seres János** munkácsi esperest.

Emlékezete szerint, 1948-ban küldte el az utolsó két levelet **Scheffler** püspökatyának, ezekben megemlítette, a helyi lakosság a kialakult helyzet ellenére, továbbra is ragaszkodott a római katolikus valláshoz. Azt sem hallgatta el, a szovjet hatóságok részéről többször is nyomást gyakoroltak a római katolikus papokra. Továbbá arról informálta, hogy **Homolya Péter** felsődomonyai plébánost és **Lőrincz István**¹³² őrdarmairómai katolikus papot szovjetellenes tevékenység vádjával a hatósági szervek letartóztatták. Állítása szerint: „**Scheffler** püspökatyával más információt nem közöltem, több levelet külföldre nem küldtem. (...) A Vatikánnal semmilyen kapcsolatot nem tartottam és nem informáltam őket. (...) Arról semmilyen tudomásom nem volt, hogy **Scheffler** püspökatyá Rómával milyen kapcsolatban állt.”

Végül a feladott kérdések egyike arra irányult, a vikárius a görögkatolikus egyház ungvári vezetőségével milyen kapcsolatot tartott. A vádlott közölte, a görögkatolikus egyházzal nem volt semmilyen munkajellegű kapcsolata. Azonban kötelességének érezte elmondani, hogy többször is találkozott **Romzsa Tódor**¹³³ püspökkel, majd részt vett Ungváron a temetésén. Meghívottként számos alkalommal jelen volt a görögkatolikus egyház szertartásain.

¹³² **Lőrincz István** (Nagykároly, 1889.08.19.-Kincseshomok, 1978.06.24.) atyát 1912-től pappá szentelték. Működési területe: Őrdarma, Kincseshomok. 1955-ben 3 évre ítélték. 89 éves korában Kincseshomokon hunyt el

¹³³ **Boldog Romzsa Tódor** (Nagybocskó, 1911.ápr.14.-Munkács, 1947.nov.1.) püspök, a szovjet vallás- és egyházüldözés idején elutasította a Rómával való egység megtagadását, és egészen a vértanúságig hűségesen szolgálta híveit. 1947. november 4-én Ungváron a görögkatolikus székesegyházban temették el. Romzsa Tódort huszonnyolc görögkatolikus vértanú társával együtt II. János Pál pápa avatta boldoggá 2001. június 27-én Ukrajnában, Lembergben (Lviv).

Az 1949. április 1-ei negyedik kihallgatás alkalmával **Haritanov** alezredes arról faggatta a vádlottat, hogy milyen szerepet játszott „a kommunista nézeteket valló emberek” üldözésében. (34.sz. ügyirat). Emlékezetfrissítőként a beregszászi **Czabán Albert** és **Ilku Pál** tanítókat említette meg.

A vikárius elmondta, ismerte őket. Erkölcsi alapon összeegyeztethetetlen jelenségnek tartotta, hogy a cseh korszakban a vallásellenes nézeteiről elhíresült **Czabán** a macsolai iskolában nyíltan kommunista ideológiát terjesztett, tanított, míg ő keresztény hittanra oktatta a gyerekeket. Az ügy nagy port vert fel Beregszászban, miután **Pásztor Ferenc** oltártestvérei társaságában 1936-ban az *Egyházi Értesítő* c. általa szerkesztett vallási újságban leleplező, bíráló cikket írt **Czabán** ateista viselkedéséről, a kiskorúak megrontásával gyanúsították, „ami a társadalom egészére nézve káros hatással bír.”

A beregszászi bíróság szintén foglalkozott a **Czabán** ügygel, végső soron az iskolai szakmai gyakorlattól eltiltották. Nem tagadta, hogy az *Igazoló Bizottság* tagjaként 1937-ben az ő nyilatkozata alapján, felsőbb utasításra a munkahelyéről eltávolították. **Ilku Pállal** kapcsolatban semmi említésre méltó információt nem tudott elmondani.

Az alezredes a vádlott ellen tanúskodó **Czopf László** beregszászi tanító nevére is rákérdezett, szerinte a beregszászi plébános őt is üldöztette, amikor az iskolában kommunista nézeteket tanított 1939-ben. A kihallgatás során **Czopf László** rágalmakat tartalmazó tanúvallomását elutasította, mivel a cseh érában az oktatás folyamán ateista elveket nyíltan hangoztató **Czopf László** üldözésével nem foglalkozott. Azonban 1939-ben egy fentiekhez hasonló bírósági perben fenntartásai voltak a tanítóval kapcsolatosan, mivel Istentagadó elveket népszerűsített.

Az 1949. április 12-ei, **Haritanov** alezredes vezette ötödik kihallgatás központi témája volt **Bakó Zoltán**¹³⁴ kisszelmenci plébános úgyneve-

¹³⁴ **Bakó Zoltán** (Zólyom, 1911.05.01.-Munkács, 1966.) atyát 1938-ban pappá szentelték. Működési helyei: Kisszelmenc. 1950-ben 25 évre ítélték. Lágérben szerzett betegségben Munkácson 55 éves korában hunyt el.

zett „törvénytörő bűncselekménnyel” kapcsolatos ügye (35. sz. ügyirat). Azzal vádolták, hogy ő egy ápolónőt otthonában megerőszakolt. Az alezredes súlyos mulasztásnak minősítette, hogy erről a tényről az illetékes hatóságokat nem értesítették.

Pásztor válasza szerint **Bakó Zoltán** plébános *„fel volt háborodva és tagadta, hogy megerőszakolta volna az érintett nőszemélyt”*. Továbbá az egyházi vizsgáló bizottságot képviselő **Dr. Bujaló Bernát** ungvári főesperessel és **Heveli Antal** atyával egyetértésben azért nem értesítette az ügyészséget, mint mondta: *„mivel, ha kiderül és napvilágra került volna ez a tény, akkor a kárpátaljai római katolikus egyház papjainak a becsületéről és a papi hivatástudatról rossz vélemény alakult volna ki.”*

Az 1949. április 13-ai délutáni hatodik kihallgatáson az alezredes **Pásztor Ferencet** arról kérdezte (36.sz. ügyirat): milyen szerepet játszott és mivel segítette a Kárpátalját *„megszálló magyar csapatok tevékenységét?”*

Őszinte válaszában a vádlott beismerte, mint magyar embernek a nézetei Magyarország érdekeivel azonosak voltak. Miután a felszabadító magyar honvédek 1938. november 9-én bevonultak Beregszászba, nem tagadta, örömnép volt számára is. Jelen volt a honvédség fogadására az akkori Kossuth téren rendezett négy órán át tartó ünnepségen, ahol fel is szólalt, és egy általa a templomban megőrzött első világháborús, 1918-ból származó magyar zászlót a honvédek parancsnokának ünnepélyesen átnyújtott.

Megemlítette többek között, az újonc honvédek eskütételének ünnepségén is beszédet mondott, és a lakosságot arra buzdította, *„hogy minden lehetséges eszközzel támogassák a Magyar Királyi Honvédség harcát a szovjet Vörös Hadsereggel szemben. (...) Horthy Miklós kormányzó úr egészségéért és a hazáért szentmisék keretén belül imádkoztunk.”*

Emlékezete szerint szervezőként Beregszászban fogadta az „Aranyvonatot”, amely ide is elhozta **Szent István** király ereklyéjét, a **Szent Jobbot**. Továbbá elismerte, a magyar kormány által létrehozott **Igazoló Bizottság** tagjaként a tanintézetek kommunista tanítóktól való meg-

tisztításában is közreműködött. Mintegy 150 ember ügyét vizsgálták meg. Részt vett a vármegye törvényhatósági bizottságának munkájában, ahol az információk ellenőrzésével és ellenőrzésük végrehajtásával foglalkozott.

Mintegy tizennégy nap kihagyásával, 1949. április 25-én **Haritanov** alezredes folytatta **Pásztor Ferenc** éjszakai, hetedik kihallgatását (37. sz. ügyirat). A kézzel írt jegyzőkönyv kérdéscsoportja ezúttal is arra irányult, hogy a plébános a magyar közigazgatás munkatársai, közjogi méltóságai közül személyesen kit ismer, milyen közös tevékenységet fejtenek ki a szovjethatalommal szemben.

A vikárius **Martoncsik József** paptársát emelte ki, akivel a dobóruszkai papi szolgálata idején ismerkedett meg. A nagykaposi, majd a királyhelmeci plébánossal 1926-tól baráti kapcsolatban állt. A felvett művészi neve **Mécs László**¹³⁵, elismert irodalmi és kutatói tevékenységével, nem utolsó sorban, mint papköltő szerzett nevet az irodalmi berkekben. Elgondolkodtató prédikációival a beregszászi katolikusok körében is nagy feltűnést keltett. 1938-tól számos alkalommal volt a vikárius szállóvendége.

Pásztor Ferenc vallomásaiban teljesen kiállt paptársa mellett, arról győzködte az alezredest, hogy a vendége itt-tartózkodása idején „nem folytatott szovjetellenes tevékenységet, ráadásul még a prédikációkban sem említett semmilyen ellenséges gondolatot”.

Az alezredes mégis „náci magyarnak” titulálta, és tartózkodási helyéről érdeklődött. Erre az atya azt válaszolta: „Miután Kárpátalját a Szovjetunióhoz csatolták, **Martoncsikkal** a kapcsolattartási lehetőségem teljesen megszakadt. Majd magyarországi közös ismerőseinken ke-

¹³⁵ **Mécs László**, eredeti nevén **Martoncsik József** (Hernádszentistván, 1895. jan.17.- Pannonhalma, 1978.nov. 9.) Corvin-koszorús magyar premontrei szerzetes, költő, lapszerkesztő. 1920–1929 között nagykaposi, majd ungvári plébános volt. 1923-ban Ungváron jelent meg első műve (*Hajnali harangszó*). 1953-ban koholt vádak alapján 10 évi börtönbüntetésre ítélték. 1956-ban rehabilitálták.

resztül igyekeztem újra kapcsolatba lépni az atyával, azonban a próbálkozásaim nem jártak sikerrel.”

1949. május 14-én a nyolcadik kihallgatás a kora délutáni órákban vette kezdetét (38.sz. ügyirat). **Haritanov** alezredes a házkutatás során a plébános lakásán lefoglalt két Budapesten megjelent könyv iránt érdeklődött. Az egyiknek **Bangha Béla**¹³⁶ *Világnézeti válaszok* és a másikkal **Szilvási Donát** *Én magyar vagyok!* a címe. A nyomozó hatóság a fent említett könyvek tartalmával megismerkedett, szerintük „mindkét mű szovjetellenes tartalmú”, tele van olyan részekkel, ami a szovjet-hatalommal szembe megy.

A vikárius válaszában megerősítette, a kiadványokat 1948-ban néhai barátjától, a beregszászi **Mackó Jánostól** kapta, és „ezek a könyvek szovjetellenes tartalommal rendelkeznek.” Elismerte „bűnösségét”, mert ilyen kiadványokat tartott magánál.

Haritanov alezredes a vikáriusnak bemutatta az 1941-ből származó *Kárpátalja*¹³⁷ 19. számának egyik példányát, ahol **Pásztorról** azt írják, hogy aktív segítője a magyar csapatoknak. A vádlott elismerte, az újságközleményben őt emlegették, „mint olyan embert, aki jelentősen hozzájárult a magyar csapatok hatalmának megerősítéséhez.”

Végül az alezredes megmutatott egy 1939-ben keltezett, 2/400 számú archív dokumentumot, arra kérte a vikáriust, mondja el ennek a dokumentumnak a tartalmát. A vádlott válasza szerint „ez egy határozat Magyarország miniszterelnökének helyettesétől, amiben engem

¹³⁶ **Bangha Béla** SJ (Nyitra, 1880. nov. 16.-Budapest, 1940. ápr. 30.): hithirdető, szerkesztő, író. *Világnézeti válaszok* c. könyve 1940-ben Budapesten jelent meg.

¹³⁷ *A Kárpátalja* társadalmi hetilap 1889-től először Munkácson jelent meg Csomár István szerkesztésében. Majd 1934 márciusától a Kárpátalja független hetilap a beregszászi Nádas József és Nádas Anna, valamint az ungvári Kiss László szerkesztésében heti egy alkalommal került kiadásra. A szerkesztőség Beregszászban volt. Lásd bővebben: KISS ÁGNES: Magyar Újságok Kárpátalján az első Csehszlovák Köztársaságban. Sajtótörténet. Intermix Kiadó, Budapest-Ungvár, 2020.11-117, 143. <https://mek.oszk.hu/21800/21807/21807.pdf> (Letöltés: 2024. 07.20.)

1939. április 18-án az úgynevezett Igazoló Bizottság tagjává választottak, aminek az volt a feladata, hogy a kommunista nézetű tanároktól az iskolákat megtisztítsa.”

1949. május 12-én, kora délután tizennégy óra körül került sor **Pásztor Ferenc** utolsó, kilencedik kijezi kihallgatására (39. sz. ügyirat). Az eseményen **Haritanov** alezredesen és a tolmácson kívül Ukrajna ügyészenek helyettese is megjelent. Az elhangzottakat rögzítő jegyzőkönyvet mindannyian aláírásukkal szignálták.

A fő kérdés úgy hangzott, a vádlott miben ismeri el „bűnösségét”.

A kemény hatósági nyomásgyakorlás eredményeként Pásztor válaszában ez olvasható: *„Bűnösnek magam elismerem, hogy mivel Kárpáton túli Ukrajna területén laktam a Csehszlovák éra alatt, aktívan részt vettem a Magyar Nemzeti Párt, majd 1939-től a felvidékiek érdekeit is felvállaló Magyar Élet Párt, illetve a kormánypárt tevékenységében.”*¹³⁸ Pártunk célja volt, hogy aktívan hozzájáruljunk a kárpátaljai földek Magyar Királysághoz történő visszacsatolásához. Akkor mint római katolikus pap a magyar nemzeti öntudat szeretetére neveltem a fiatalokat.

Miután a magyar csapatok elfoglalták Kárpátalját, személyesen részt vettem a helyi magyar hatalom megerősítésében. Közvetlenül vettem részt a magyar csapatok bevonulásának tiszteletére szervezett ünnepi rendezvény megszervezésében. Az eseményen átadtam egy zászlót, amit hosszú ideig rejtegettem. Abban is bűnösnek tartom magamat, hogy részt vettem egy olyan bizottság munkájában, amit a magyar állam hozott létre, aminek a célja az volt, hogy megerősítse a magyar hatalmat Kárpátalján.

Aktív közreműködésemért a Magyar Királyság Nemzetvédelmi Keresszettel tüntetett ki.

¹³⁸ **Magyar Élet Pártja**, Bp., 1939. márc. 7.-1945. febr. 26.: kormánypárt. - 1939. III. 7: a *Nemzeti Egység Pártja* (1922-39) nevét a Magyar Élet Pártjára változtatta. 1939: az egy. választásokon 183 képviselővel teljes többséget szerzett. Vezetői: Bárdossy László, Kállay Miklós, Teleki Pál gr. 1940. III. 15: a Magyar Élet Pártjával egyesítették a felvidéki *Egyesült Magyar Pártot*, IV. 1: megszüntették a Felvidéki Ügyek Tárcanélküli Minisztériumát.

Továbbá amikor Kárpátalját Szovjetunióhoz csatolták, a paptestvérek körében tiltakozásomnak adtam hangot, különösképpen elleneztem az Uniátus Egyház¹³⁹ összeolvasztását a pravoszláv egyházzal. Abban is elismerem bűnösségemet, hogy templomunkban a gyerekek hitoktatásával foglalkoztam.

*Továbbá beismerem, hogy illegális kapcsolatot tartottam a Romániában élő **Scheffler János** püspökkel, akit állandóan informáltam az egyházunk helyzetéről a szovjethatalom alatt, illetve abban is elismerem bűnösségemet, hogy tájékoztattam a püspökatyát a szovjet hatóság által kezdeményezett paptestvéreink ártatlan elítélésének és meghurcolásának körülményeiről. Továbbá abban is elismerem bűnösségemet, hogy szovjetellenes tartalmú könyveket tartottam magamnál, a **Bangha** Világnézeti válaszok és **Szilvási** Én magyar vagyok! c. kiadványokat a letartóztatásom során lefoglalták.”*

További kérdésekre válaszolva kijelentette: „A vallomásomat nem akarom semmivel sem kiegészíteni.”

Pásztor Ferenc kijeji börtönben készült kihallgatásáról a kilenc jegyzőkönyvet szöveghű fordításban lentebb közlöm.

A KGB kijeji börtönében lezajlott 31-39.sz. kihallgatási jegyzőkönyvek az eredeti szövegek alapján, szósz szerinti fordításomban alább olvashatók.

31.

00068-73

1949. április 7. „Kijev” – Pásztor Ferenc vádlott kihallgatási jegyzőkönyve

(Kézzel írt szöveg)¹⁴⁰

¹³⁹ **A keleti katolikus egyházak** (illetve az ukrainai görögkatolikus egyház), más néven unitus, uniátus vagy uniata egyházak, a római pápával, mint Szent Péter utódával teljes egységben lévő önálló (latin szóval sui iuris, azaz „saját jogú”) részegyházak.

¹⁴⁰ KTAL, Pásztor akta 149252, Az 1949. április 7-ei keltezésű 6 oldalas Pásztor-jegyzőkönyv, kézzel írt, 49-54.

Kihallgatási jegyzőkönyv
Vádlott: Pásztor Ferenc Ivánovics

Kelt 1949. április 7. A kihallgatás kezdete: 23. 00 óra.

Az Ukrán SZSZK Büntetőeljárási Kódexének 89. cikkelye értelmében **Molnár** tolmács büntetőjogi felelősséget vállal a tolmácsolás helyes tartalmáért magyar nyelvről orosz nyelvre. Aláírás: s.k. /**Molnár**/

Kérdés: Ön rendelkezik tiszteletbeli címmel?

Válasz: Igen. 1941-ben a kassai püspök felterjesztése alapján a római pápa a személyemet megtisztelő pápai prelátussá¹⁴¹ nevezett ki.

Kérdés: Mivel érdemelte ki a Vatikántól ezt a tiszteletbeli címet?

Válasz: A *pápai prelátus* címet a Vatikántól kaptam. Az áldozatos egyházi tevékenységemért, pappá szentelésem 40. évfordulója alkalmából. Az Apostoli Szentszék azért adományozta nekem ezt a címet, mivel áldozatos munkát végeztem a római katolikus egyház irányításában és öregbítettem hírnevét a kárpátaljai lakosság körében.

Kérdés: Milyen úton kapta meg a pápai kitüntetést?

Válasz: Amennyire én tudom, a dokumentumot, amiben a tiszteletbeli prelátus címmel felruháztak, a Vatikánból **Madarász** kassai püspök hozta el és továbbította Magyarországon keresztül a római katolikus egyház szatmári püspökségére, ahonnét **Takács Károly** elhozta nekem a dokumentumot Beregszászba.

Kérdés: Mikor volt Ön a Vatikánban Rómában?

Válasz: Rómában csak egyszer voltam, a Csehszlovák éra alatt 1921-ben, amikor zarándokok egy csoportját vezettem Rómába körülbelül 200 embert. A zarándokút során sikerült elhelyezni az embereket a szent város egész területén.

Ez alatt az idő alatt 3-4 napot töltöttünk Rómában, a városnézés közben nagyon sok élménnyel gyarapodtunk. Egyszer sikerült részt

¹⁴¹ Prelátus: a pápa által egyházmegye papoknak kitüntetésként adományozott megtisztelő cím, minden különös joghatóság nélkül.

vennem **XI. Piusz pápa** audienciáján, ahol pápai áldásban részesülhettem. Mi a görögkatolikusok csoportjával voltunk Kárpátaljáról.

Személyesen a pápával vagy a Vatikán felsőbb vezetői közül senkivel sem beszéltem.

Kérdés: Kit ismer Ön személyesen a Vatikánból?

Válasz: A Vatikán munkatársai közül nem tartottam senkivel a kapcsolatot, és senkivel sem ismerkedtem meg korábban.

Kérdés: Amikor püspöki helynök, vikárius volt Kárpátalján, kivel tartotta a kapcsolatot a római katolikus egyház feljebbvaló papjai közül?

Válasz: Amikor a magyar megszállás megtörtént és Kárpátontúli Ukrainát a Magyar Királysághoz csatolták, akkor Szatmárnémetibe áthelyezett feljebbvalóm **Madarász** püspök lett, majd a közvetlen feljebbvalóm **Scheffler János** püspök volt.

Az asszisztenciám és feladatomban a püspökök előtt az volt, hogy tájékoztassam az egyházi vezetést az egyház szociális helyzetéről, a novíciusok munkájáról, illetve a római katolikus papokról, az egyházi eseményekről (például mennyi keresztele volt) évente jelentést írok.

Miután Kárpátalját az Ukrán SZSZK-hoz csatolták, az új határok miatt az egyházi kapcsolatom a szatmári püspökkel megszakadt.

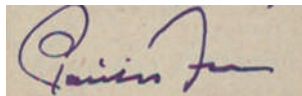
Kérdés: Mikor találkozott utoljára **Scheffler János** püspökkel?

Válasz: Utoljára **Scheffler János** püspökatyával Beregszászban találkoztam 1945 júliusában. Amikor ellenőrizték, hogy az egyház megfelel-e a követelményeknek a háború után. Abban az időben **Scheffler János** püspökatya két napot töltött nálam. Otthonomban találkozott **Sörös János** munkácsi és az ungvári **Bujaló** atyával. Ezt követően **Scheffler János** atya visszatért Szatmárnémetibe.

A kihallgatás befejeje: 4.00 óra.

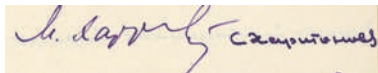
A kihallgatási jegyzőkönyvet elolvastam számomra érthető magyar nyelven, a jegyzőkönyvbe vett szöveg a saját válaszaim alapján hitelesen van rögzítve: **Pásztor Ferenc**

Aláírás: s.k.

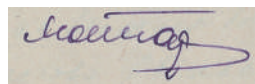

A kihallgatást vezette:

Haritanov alezredes,
az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma 1. nyomozó-
részlegének helyettes vezetője
Aláírás: s.k.

Molnár alhadnagy,
az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériumának
tolmácsa
Aláírás: s.k.

32.
00074-80
1949. április 8. „Kijev” – Pásztor Ferencvádlott
kihallgatási jegyzőkönyve (I.)

(Kézzel írt szöveg)¹⁴²

Kihallgatási jegyzőkönyv
Vádlott: Pásztor Ferenc Ivánovics

Kelt: 1949. április 8. A kihallgatás kezdete: 2.00 óra.

Az Ukrán SZSZK Büntetőeljárási Kódexe 89. cikkelyének értelmében **Molnár** tolmács büntetőjogi felelősséget visel a tolmácsolás helyes tartalmáért magyar nyelvről orosz nyelvre. Aláírás: s.k.

¹⁴² KTAL, Pásztor akta 149252, Az 1949. április 8-ai keltezésű 7 oldalas Pásztor-jegyzőkönyv, kézzel írt, 55-61.

Kérdés: Az április 7-i kihallgatáson Ön megemlítette, hogy 1945. október 9-én találkozott *Schefflerrel*. Mondja el kérem, hogy miről beszélgettek!

Válasz: 1945-ben, amikor *Scheffler* nálam volt Beregszászban, először is a legfontosabb kérdéseket vitattuk meg, amik érintették a kárpátaljai római katolikus egyházat. Továbbá a területi változásokról, illetve a nemzetközi helyzetről váltottunk szót.

Főleg az egyház helyzetéről beszélgettünk. Tudomásul vettük, a hadiállapot alatt a ministránsok bevonulása miatt csak a papoknak lehetett szentírást felolvasni, illetve a szentmisét megtartani. Ilyen határozatot fogadott el akkor az egyház püspöksége. Lehetőség szerint arra kötelezte az egymással szomszédos papokat, hogy közös munkát végezzenek.

Scheffler püspökatyá a továbbiakban az iránt is érdeklődött, hogy a római katolikus egyház és a szovjet hatóság között milyen az együttműködés. Milyen a helyi lakosság viszonyulása Kárpátalján a szovjet hatalom iránt. Kénytelen voltam arról tájékoztatni *Scheffler* püspököt, hogy eleinte a Vörös Hadsereg viszonyulása a kárpátaljai római katolikus egyházhoz jó volt. Az első percektől meg volt engedve a gyónás szentsége az összes vallás számára, többek közt a római katolikus egyház számára is. Különböző feltételek és nyelvek alapján végezhetjük a szertartásokat, a római katolikus egyháznak megengedték a latin nyelvű szentmise megtartását is.

A helyi lakosság bizalmatlanul viszonyult a kárpátaljai területi szovjet vezetőség felé. *Schefflernek* elmondtam, hogy el vannak csüggedve a bolsevik nézeteket valló hadsereg miatt, a tartós katonai új marxista szabályok miatt, az új szovjetrendszer miatt. Kifejtettem az utópisztikus kommunizmusról alkotott szigorú véleményemet annak kapcsán, hogy Kárpátalját az Ukrán Szovjet Szocialista Köztársasághoz csatolták. Véleményem szerint a mesterségesen kialakított Beregszászi és Nagyszőlősi járásokban, ahol a lakosság többségét a helyi magyarság képezi, így azokat a területeket Magyarországhoz kellett volna csatolni.

Kérdés: A nyomozás során kiderült, hogy Nagyszőlősen is lakott. Rendszeres munkát végzett a terület Magyarországhoz való csatolásáért?

Válasz: Igen, mivel az ottani lakosság zöme magyar nemzetiségű volt akkor is, amikor a terület magyar fennhatóság alá került, személy szerint amellet agitáltam, hogy ezek a területek inkább kerüljenek vissza magyar fennhatóság alá, mintsem a Szovjetunióhoz.

Kérdés: Ön emellett megállapodott *Scheffler* püspökatyával, hogy tekintettel a kialakult helyzetre, új technika segítségével telegrafáláson keresztül tartják a kapcsolatot.

Válasz: Igaz, nem tagadom, hogy *Scheffler* püspökatyával megállapodtunk, hogy telegrafálás útján fogjuk tartani a kapcsolatot a jövőben.

A kapcsolattartásunk során *Scheffler* püspökatyával arról egyeztetünk, hogy az államhatárok megváltoztatása miatt Magyarország és az Ukrán SZSZK-hoz csatolt Kárpátalja között a személyes kapcsolattartásom a püspökatyával határozatlan ideig fel van függesztve. A jelen körülményekre való tekintettel egyazon véleményen voltunk, hogy biztonsági okok miatt az illegális kapcsolattartástól eltekintünk. Csakis levelezés útján, megbízható személyek bevonásával tartottuk a kapcsolatot, akik Kárpátalján laktak, rokoni, családi kapcsolatot ápoltak magyarországi rokonaikkal. Meglátásunk szerint ebben a szovjet hatalom nem tudott minket megakadályozni. Természetesen ügyeink kölcsönös informálása céljából *Scheffler* püspökatyával szabadon mozgó szerzeteseket is alkalmaztunk, akiken keresztül szóbeli üzenetben tartottuk a kapcsolatot. Ezek a barátok Magyarország és Kárpátalja között szerzetes missziót végeztek.

Kérdés: Milyen információt juttatott el *Scheffler* püspökatyá számára?

Válasz: *Scheffler* püspökatyá akarata alapján, köteles voltam rendszeresen tájékoztatni őt az egyházkerületünk és a görögkatolikus egyház helyzetéről. Ilyen helyzetben és lehetőségek között Kárpátalján a szovjet hatalom árnyékában a görögkatolikus papság az egyházi ünnepeket kénytelen volt velünk együtt megtartani a római katolikus templomokban.

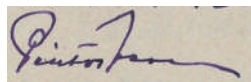
Kérdés: *Scheffler* püspökatyát érdekelték-e más információk Kárpátontúli Ukrajnával kapcsolatban? Miért nem mondja el az igazat?

Válasz: Kezdjük azzal, hogy abban a körzetben, ahol nem én írányítottam az egyházat, *Scheffler* püspökatyát más információk nem érdekelték.

Viszont amikor **Scheffler** püspökatyát informáltam a római katolikus egyház helyzetéről, kitértem a kárpátaljai protestáns testvérekre is.

A kihallgatás befejezve: 16.45 órakor.

A kihallgatási jegyzőkönyvet elolvastam számomra érthető magyar nyelven, a jegyzőkönyvbe vett szöveg a saját válaszaim alapján hitelesen van rögzítve. Aláírás: s. k.

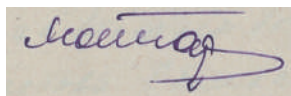
A kihallgatást vezette:

Haritanov alezredes,
az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztérium
1. nyomozórészlegének helyettes vezetője,
Aláírás: s.k.

Molnár alhadnagy,
az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztérium
tolmácsa

Aláírás: s.k.

33.

00081-87

1949. április 8. „Kijev” – Pásztor Ferenc vádlott
kihallgatási jegyzőkönyve (II.)

(Kézzel írt szöveg)¹⁴³

Kihallgatási jegyzőkönyv

Vádlott: Pásztor Ferenc Ivánovics

¹⁴³ KTAL, Pásztor akta 149252, Az 1949. április 8-ai keltezésű 7 oldalas Pásztor-jegyzőkönyv, kézzel írt, 62-68.

Kelt: 1949. április 8. A kihallgatás kezdete: 23.00 óra.

Az Ukrán SZSZK Büntetőeljárási Kódexe 89. cikkelyének értelmében **Molnár** tolmács büntetőjogi felelősséget visel a tolmácsolás helyes tartalmáért magyar nyelvről orosz nyelvre. Aláírás: s. k. /**Molnár**/

Kérdés: Kérem mondja el, az egyházi kapcsolatot **Scheffler** püspök-atyával hogyan tartották!

Válasz: Miután a román-szovjet határt lezárták, a kapcsolattartási lehetőségem **Scheffler** püspökatyával bonyolulttá vált, mivel a Romániához tartozó Szatmárnémetiben lakott. Ezért a további kapcsolattartás nem legális úton történt.

Az első levelet a püspök atyától 1946 novemberében kaptam meg. Ezt a levelet **Baranyi Vincent** lelkipásztor hozta el Romániából, amikor látogatóba érkezett a családjához.

Ebben a levélben **Scheffler** püspökatyája megkért engem, hogy folytassam a római katolikus egyház irányítását Kárpátalján. Illetve tájékoztassam az egyház helyzetéről.

Párhuzamosan **Scheffler** püspökatyától a beregszászi görögkatolikus zárda nővérei is levelet kézbesítettek számomra. 1948-ban **Scheffler** püspökatyája leveleit **Árvay Dezső** paptestvérünk, a tiszaujlaki plébánosunk és a közel nyolc évtizede Bergszászban lakó **Sörös János** lelkipásztor hozta el nekem.

Amikor **Scheffler** püspökatyának válaszoltam, akkor rendszeresen 4 vagy 5 levelet küldtem.

Ezeket a leveleket a szerzetes nővérek közvetítésével kézbesítettem, illetve **Gurgulits** nővér, a beregszászi római katolikus rendházfőnökhöz keresztül juttattam el a máramarosi püspökségre, **Leonardo** nővérnek, a szatmárnémeti női rendház vezetőjének.

1948-ban küldtem el az utolsó két levelet **Scheffler** püspökatyának, kihasználva a személyes levelezés lehetőségét.

Kérdés: Az illegális kapcsolattartásban történt levélváltásban **Scheffler** püspökatyát miről tájékoztatta?

Válasz: Ezek a levelek az avatatlan ember számára üres tartalomnak tűntek. **Scheffler** püspökatyát a római katolikus egyház vikárius-

saként a jelenlegi kárpátaljai helyzetről, az alám rendelt egyházkerület működéséről tájékoztattam. Meg kell említenem, hogy eleinte az új szovjetrendszer alatt az egyházunk normálisan tudott működni. Arról is tájékoztattam, hogy a helyi lakosság a kialakult helyzet ellenére, továbbra is ragaszkodott a római katolikus valláshoz. Azt sem hallgattam el, a szovjet hatóságok részéről többször is nyomást gyakoroltak a római katolikus papokra. Továbbá arról informáltam, hogy *Homolya Péter* felsődomonyai plébánost és *Lőrincz István* őrdarmairómai katolikus papot szovjetellenes tevékenység vádjával a hatósági szervek le tartóztatták.

Scheffler püspökatyával más információt nem közöltem, több levelet külföldre nem küldtem.

Kérdés: *Scheffler* püspökatyával a fentebb említetteken kívül használt-e valamilyen más eszközt kapcsolattartás céljából?

Válasz: A fent említett módszereken kívül nem volt más kapcsolattartási forma *Scheffler* püspökatyával.

Kérdés: Ellenőrzöm. Kérem mondja el, a levelek külföldre történő eljuttatásában még milyen népi módszert alkalmaztak!

Válasz: Újra megismétlem, hogy másféle kapcsolattartási formával azon kívül, amit már korábban megneveztem, nem volt. Különösképpen semmilyen népi metódus nem volt a levélváltásra, én ilyet nem használtam. Illetve nem kaptam semmilyen küldeményt külföldről.

Kérdés: Mondja el kérem a kapcsolatát a Vatikánnal!

Válasz: A Vatikánnal semmilyen kapcsolatot nem tartottam, és nem informáltam őket.

Kérdés: Akkor kérem mondja el, hogyan tájékoztatta a Vatikánt a helyi római katolikus egyház működéséről!

Válasz: Nem tudom. Mint a római katolikus egyház püspöki helynöke és vikáriusa Kárpátaljáról a Vatikánnak semmilyen információs vagy tájékoztató levelet nem küldtem.

Kérdés: *Scheffler* püspök viszont Rómával tartotta a kapcsolatot?

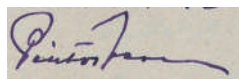
Válasz: Arról semmilyen tudomásom nem volt, hogy *Scheffler* püspökatya Rómával milyen kapcsolatban állt.

Kérdés: Mondja el kérem, hogy a görögkatolikus egyház ungvári vezetőségével milyen kapcsolatot tartott!

Válasz: A görögkatolikus egyházzal nem volt semmilyen munka jellegű kapcsolat. Viszont ennek ellenére köteles vagyok elmondani, hogy többször is találkoztam **Romzsa Tódor** püspökkel, illetve részt vettem a temetésén Ungváron. Továbbá a megyében a görögkatolikus egyház szertartásain többször is részt vettem.

A kihallgatás befejezve: 04.40 órakor.

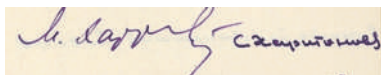
A kihallgatási jegyzőkönyvet elolvastam számomra érthető magyar nyelven, a jegyzőkönyvbe vett szöveg a saját válaszaim alapján hitelesen van rögzítve. Aláírás: s.k.

A kihallgatást vezette:

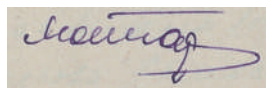
Haritanov alezredes,
az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma 1. nyomozó-
részlegének helyettes vezetője

Aláírás: s. k. /**Haritanov**/

Molnár alhadnagy,
az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériumának tolmácsa

Aláírás: s. k.

34.

00088-93

1949. április 11. „Kijev” – Pásztor Ferenc vádlott

kihallgatási jegyzőkönyv

(Kézzel írt szöveg)¹⁴⁴

Kihallgatási jegyzőkönyv

Vádlott: Pásztor Ferenc Ivánovics

¹⁴⁴ KTAL, Pásztor akta 149252, Az 1949. április 11-ei keltezésű 5 oldalas Pásztor-jegyzőkönyv, kézzel írt, 69-74.

Kelt: 1949.április 11. A kihallgatás kezdete: 13.00 óra.

Az Ukrán SZSZK Büntetőeljárási Kódexének 89. cikkelye értelmében **Molnár** tolmács büntetőjogi felelősséget visel a tolmácsolás helyes tartalmáért magyar nyelvről orosz nyelvre. Aláírás: s.k. /**Molnár**/

Kérdés: A nyomozó hatóság birtokába jutott olyan információ, hogy ön a helyi lakosság körében üldözte a kommunista nézeteket valló embereket. Emlékszik, hogyan történt?

Válasz: Nem emlékszem arra, hogy valamikor is üldöztem volna a helyi értelmiségiek között a kommunista nézeteket valló embereket, ilyesmire nem emlékszem.

Kérdés: *Czabán Albertet* és *Ilku Pált* ismeri?

Válasz: Ismerem őket. *Czabán Albert* a beregszászi körzeti Macsola lakója. Aki korábban a csehszlovák érában, mint oktató-nevelő tanár a falusi iskolákban tekintélyes szerepet kapott. Később a német-magyar fasiszta rezsim eltávolította az állásából és kénytelen volt az Ungvári körzetbe átköltözni. Jelenlegi tartózkodási helye számomra ismeretlen.

Ilku Pál Beregszász lakosa. Úgy tudom, tanárként dolgozott, miután Kárpátalját az Ukrán SZSZK-hoz csatolták, kiutazott Romániába.¹⁴⁵

Kérdés: Miért nem mondja el, hogy a kommunista nézetei miatt ezeket a tanárokat, *Czabánt* és *Ilkut* üldözte?

Válasz: Most már emlékszem, hogy 1937-ben az én nyilatkozatom alapján *Czabánt*, amiért kommunista ideológiát tanított és vallásellenes nézetei voltak, később felsőbb utasítás alapján a munkahelyéről eltávolították. *Ilku Pállal* kapcsolatban semmi említésre méltó információt nem tudok elmondani.

Kérdés: Mondja el, *Czabánt* hogyan üldözte!

¹⁴⁵ **Ilku Pál** nem utazott ki Romániába. 1945 januárjától a Magyar Kommunista Párt meghívására családjával Debrecenbe költözött. (Akkoriban itt volt a szovjetek által hatalomra segített magyar Ideiglenes Nemzeti Kormány székhelye.) Mint pártfunkcionárius különböző megbízatásokat teljesített.

Válasz: *Czabán* 1936-tól Macsolán a felsős osztályban tanári állásban dolgozott, ahol a gyerekeknek hittant oktattam. Amikor munkánk során *Czabánnal* együtt dolgoztunk, arra figyeltem fel, hogy *Czabán* a tanulóit kommunista ideológiára nevelte. A tanulók hajlamosak voltak a vallásellenes ideológiára, az Istentől elfordultak és egymás közt, a faluban kommunista ideológiát terjesztettek.

Amikor a gyerekek *Czabánt* hallgatták, hittek neki. Az én hittanóráimon a gyerekek rosszalló véleményeket fogalmaztak meg és elmondták, hogy nem hisznek Istenbe.

A római katolikus gyerekek ideálja az Istenbe vetett hitt, nem tudtam eltűrni *Czabán* további félrevezetését, cselekedeteit az iskolában. Ezért 1936-ban az *Egyházi Értesítő* c. vallási folyóiratban több római katolikus lelkipásztorral együtt közös cikket írtunk. Ebben az írásban *Czabán* ateista viselkedésére hívtuk fel a figyelmet, illetve a kiskorúak megrontásával gyanúsítottam. Ebben a cikkben rámutattunk *Czabán* ateista nézeteire, ami a társadalom egészére nézve káros hatással bír.

Czabán a cikkemet személyes sértésként fogadta, és becsületsértés vádjával jogorvoslatért bírósághoz fordult. A beregszászi bíróság 1937-ben megtartotta az ülést, leellenőrizték a bizonyítékaimat. A vádiratban bűnösnek találták *Czabánt*, hogy tanárként az iskolában ateista nézeteket terjesztett. A szakmai gyakorlattól, mint tanárt határozatban eltiltották.

A bírósági határozatnak megfelelően *Czabánt* eltávolították tanári állásából és áttelepült az Ungvári körzetbe.

Kérdés: Ön *Czopf Lászlót* vagy *Somun Lajost* ismeri?

Válasz: Igen ismerem. *Czopf László* Beregszász város tanára. Aki szintén pedagógusként dolgozott. Kapcsolatom *Czopf* tanár úrral jónak mondható.

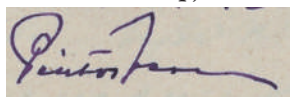
Kérdés: A bírósági ügy során *Czopf* arról tanúskodott, hogy Ön *Czabánt* üldöztette, amikor az iskolában kommunista nézeteket tanított 1939-ben. Miért hallgatja el ezt az információ?

Válasz: *Czopf László* tanúvallomását elutasítottam. *Czabán* ügyiratában, ami az igazságot illeti, a tanúvallomás alapján, hogy én tényleg el akartam kergetni, mivel az iskolában ateizmust, Istentagadó elveket, tanokat népszerűsített. Egyértelmű ferdítés történt. A fent

említett események 1936–37-ben történtek és nem 1939-ben, ahogy azt *Czopf* a vallomásában állította. *Czopf* a bírósági meghallgatáson megemlítette, hogy alapja, indoka az én üldöztetésemnek nem volt.

A kihallgatás befejezve: 16.40 órakor.

A kihallgatási jegyzőkönyvet elolvastam számomra érthető magyar nyelven, a jegyzőkönyvbe vett szöveg a saját válaszaim alapján hitelesen van rögzítve. Aláírás: s. k.

A kihallgatást vezette:

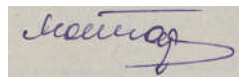
Haritanov alezredes,
az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztérium
1. nyomozórészlegének helyettes vezetője

Aláírás: s.k.

Molnár alhadnagy,
az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztérium
tolmácsa

Aláírás: s.k.

35.

00094-99

1949. április 12. „Kijev” – Pásztor Ferenc vádlott

kihallgatási jegyzőkönyve

(Kézzel írt szöveg)¹⁴⁶

Kihallgatási jegyzőkönyv

Vádlott: Pásztor Ferenc Ivánovic

¹⁴⁶ KTAL, Pásztor akta 149252, Az 1949. április 12-ei keltezésű 5 oldalas Pásztor-jegyzőkönyv, kézzel írt, 75.-80.

Kelt: 1949.április 12. A kihallgatás kezdete: 12.00 óra.

Az Ukrán SZSZK Büntetőeljárasi Kódexe 89. cikkelyének értelmében *Molnár* tolmács büntetőjogi felelősséget visel a tolmácsolás helyes tartalmáért magyar nyelvről orosz nyelvre. Aláírás: s.k.

Kérdés: Ön ismeri *Bakó Zoltán*¹⁴⁷ papot?

Válasz: *Bakó Zoltán* a római katolikus egyház papja és Kísszelmenc plébánosa az Ungvári körzetben, aki egyházi irányításom alá tartozott.

Kérdés: Ön mit tud *Bakó Zoltán* törvénysértő bűncselekményeiről?

Válasz: *Bakó Zoltán* pap politikai bűncselekményeiről nincs tudomásom. Viszont meg kell jegyezni, hogy Bakóról 1948-ban kiderült, hogy egy nővel élt együtt, aki helyi lakos. Ezért a helyi lakosok kezdeményezésére egyházi büntetésben részesítettem.

Kérdés: Kérem mondjon el mindent erről a törvénysértésről, mit tud *Bakóról*!

Válasz: Mint püspöki helynökhöz, vikáriushoz, 1948 augusztusában Beregszászban egy látogató a rahói körzeti Aknaszlatináról felkeresett. A neve *Livál* (ez nem biztos), nemzetisége magyar, a helyi sóbányában dolgozott. A sóbányász panaszt tett nekem arról, hogy *Bakó Zoltán* a kísszelmenci római katolikus egyházközség plébánosa a feleségével viszonyt folytatott.

A beszélgetésünk alatt a panaszosnak együtt érzésemet fejeztem ki. Ezt követően Ungvárra utaztam, és *Dr. Bujaló Bernát* ungvári főesperessel és vikáriussal találkoztam. A történetekkel kapcsolatban kikértem tanácsát. Arra az elhatározásra jutottunk, hogy kivizsgálást indítunk *Bakó Zoltán* viselkedésével kapcsolatban. Meghatalmaztunk egy helyi lelkipásztort *Heveli Antal* atya személyében a sértett kikérdezésre, és *Bakó* atya viselkedéséről részletes jelentést kértünk.

¹⁴⁷ *Bakó Zoltán* (Zólyom, 1911.05.01.-Munkács, 1966.) atyát 1938-ban pappá szentelték. Működési helyei: Kísszelmenc. 1950-ben 25 évre ítélték. Lágerben szerzett betegségben Munkácson 55 éves korában hunyt el.

Kérdés: És mit állapítottak meg az Ön által kezdeményezett nyomozás során?

Válasz: Ön felhasználja a szabályainkat. *Heveli Antal* atya az áldozatul esett asszonyt kihallgatta és elmondta, hogy együtt volt *Bakó* pappal. 1948-ban az asszony meghívót kapott, amiben arra kérte a tisztelendő atya, hogy az egészségének helyreállításában és a betegápolásban segítsen.

Élve ezzel a lehetőséggel az asszony 1948 augusztusában megérkezett *Bakó* tisztelendő atyához. Viszont ahelyett, hogy segített volna az egészség helyreállításában, az asszony tanúvallomása alapján, *Bakó* kétszer is megerőszakolta. Ebből az okból kénytelen volt lakhelyére visszatérni és a történetekről tájékoztatta a családját. *Heveli Antal*¹⁴⁸ természetesen kihallgatta *Bakó Zoltán* papot is, aki fel volt háborodva és tagadta, hogy megerőszakolta volna az érintett nőszemélyt. Viszont, hogy a számunkra kellemetlen esetet elboronáljuk, *Bakó* beleegyezett abba, hogy a sértett nő férjének, *Liván* úrnak kártérítést fizessen. Mivel *Bakó* az általa elkövetett bűncselekmény alól kivásárolta a bűnét, *Bujaló* számára érthető volt, hogy megerőszakolta az asszonyt. Hogy elkerüljük az ügyvel kapcsolatos pletykákat, elboronáljuk a történeteket, illetve a rosszindulatú beszédet a helyi lakosság körében, *Bujaló* 2 000 rubel kárpótlást felajánlott a nő férjnek, az összeget *Liván* úrnak átadta.

Az egyházi tanács ülésén, *Bakó Zoltánt* az általa elkövetett bűncselekmény miatt megrovásban részesítettem. További egy hónapig az egyházi szertartások, illetve a szentmisék gyakorlásától eltiltást kapott. A határozatot *Bakó* teljesítette.

Kérdés: Ön tudta, hogy a *Bakó Zoltán* által elkövetett bűncselekmény kivizsgálásában illetékes hatóság az ügyészség?

Válasz: Igen tudtam.

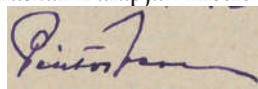
Kérdés: Miért nem értesítette a bűncselekmény tényéről az ügyészséget?

¹⁴⁸ *Heveli Antal* (Kaplony, 1916.08.21.-Szolyva, 1999.07.21.) atyát 1939-ben papá szentelték. Működési helyei: Aknaszlatina, Szolyva. 1950-ben 25 évre ítélték. Szolyván 89 éves korában hunyt el.

Válasz: A *Bakót* érintő, a nő megerőszakolásával kapcsolatosan elkövetett bűncselekmény tényéről azért nem értesítettem az ügyészséget, mivel, ha kiderül és napvilágra került volna ez a tény, akkor a kárpátaljai római katolikus egyház papjainak becsületéről és papi hivatástudatáról rossz vélemény alakult volna ki.

A kihallgatás befejezve: 16.00 perckor.

A kihallgatási jegyzőkönyvet elolvastam számomra érthető magyar nyelven, a jegyzőkönyvbe vett szöveg a saját válaszaim alapján hitelesen van rögzítve: Pásztor Ferenc. Aláírás: s.k.

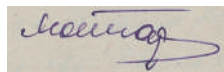
A kihallgatást vezette:

Haritanov alezredes,
az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma
1. nyomozórészlegének helyettes vezetője
Aláírás: s.k.

Molnár alhadnagy,
az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztérium
tolmácsa

Aláírás: s. k.

36.

00100-109

1949. április 13. „Kijev” – Pásztor Ferenc vádlott

kihallgatási jegyzőkönyv

(Kézzel írt szöveg)¹⁴⁹

Kihallgatási jegyzőkönyv

Vádlott: Pásztor Ferenc Ivánovics

¹⁴⁹ KTAL, Pásztor akta 149252, Az 1949. április 13-ai keltezésű 10 oldalas Pásztor-jegyzőkönyv, kézzel írt, 81-90.

Kelt: 1949. április 13. A kihallgatás kezdete: 12.30 óra.

Az Ukrán SZSZK Büntetőeljárási Kódexe 89. cikkelyének értelmében *Molnár* tolmács büntetőjogi felelősséget visel a tolmácsolás helyes tartalmáért magyar nyelvről orosz nyelvre. Aláírás: s. k. /*Molnár*/

Kérdés: Kérem, pontosítsa a vallomását, hogy milyen szerepet játszott és mivel segítette a megszálló magyar csapatok tevékenységét!

Válasz: Kénytelen vagyok beismerni, mint magyar embernek a nézeteim Magyarország érdekeivel azonosak voltak. A Kárpátalját megszálló *Magyar Királyi Honvédség* hatalmának megerősítése érdekében valóban propagandát folytattam a lakosság körében.

Még a Csehszlovák rezsim alatt, a beregszászi római katolikus egyház plébánosaként a híveimet nemzetiségi öntudatra neveltem. Felébrztettem bennük a nemzeti azonosságra és egységre való érdeklődést. Megerősítettem a helyi lakosságot abban a hitben, hogy a Csehszlovák rezsim alatt átmenetileg, rövid ideig élünk. Továbbá megerősítettem híveimet abban a hitükben, hogy rövidesen vidékünk a történelmi Magyarországgal újra egyesül. A gyermekek körében is hasonló tanítást folytattam, a nemzeti öntudat megerősítésére és Kárpátalja újraegyesítésének támogatására neveltem őket.

Ezzel párhuzamosan a magyar fiatalság számára 1935-ben sikerült megnyitni egy oktatási intézményt. Ebben az iskolában a Jó Isten szertetére és az egyházi értékekre tanítottam a gyerekeket, a fiatalokat.

Tevékenyen hozzájárultam a megszálló magyar csapatok hatalmának megerősítéséhez, amikor Kárpát-Ukrajnát elfoglalták.

A közreműködésem azzal kezdődött, hogy már az első naptól fogva részt vettem az ünnepélyes üdvözlő rendezvényen, amit a magyar honvédség tiszteletére szerveztek Beregszászban. Ezen a jeles napon az általam megőrzött magyar zászlót a hadsereg parancsnokának ünnepélyesen átadtam. Ezt az 1918-ból, az első világháborúból származó zászlót, titokban a templomban tartottam. Ezt a zászlót még az első világháborúból őriztem meg, az 1918-as évből, miután egy magyar ezredet szétverték egy csata során. A saját felszólalásomban az ünnepélyes rendezvényen, a zászló átadását követően megerősítettem a honvédség

parancsnokát abban, hogy minden segítséget megadunk a megszálló magyar csapatok hatalmának megerősítésében a körzetünkben.

Kérdés: Kihallgattuk az ügy során **Czopf László** és **Seffer Ernő** tanúkat, akik megerősítették, hogy ünnepélyes szentmise keretén belül fogadta a megszálló magyar egységeket.

Válasz: A fent említett tanúkat, **Czopf Lászlót** és **Seffer Ernőt** ismerem. A tanúvallomásaikat, amiről ön tájékoztatott, megerősítem. Valóban az ünnepélyes rendezvényen 1938 novemberében fogadtam a magyar honvédeket, és ekkor adtam át a magyar zászlót. Viszont **Czopf** tanúvallomását kénytelen vagyok kiigazítani, hogy a kitüntetést, ami a birtokomba van, az 1926. évben kaptam egy ungvári paptól, név szerint **Bálinttól**¹⁵⁰, aki jelenleg Romániában él.

Kérdés: Kérem, folytassa a vallomását.

Válasz: 1942-ben a magyar adminisztráció parancsára Beregszász városában meg volt szervezve egy olyan rendezvény, ahol ünnepélyes eskütétel során felavatták az új honvéd katonákat. Ezen a rendezvényen, mint a római katolikus egyház képviselője, felszólaltam és bátorítottam a helyi lakosokat, hogy minden lehetséges eszközzel támogassák a Magyar Királyi Honvédség harcát a szovjet Vörös Hadsereggel szemben.

A magyar megszálló csapatok hatalmának megerősítéséért és támogatásáért, továbbá **Horthy Miklós** kormányzó úr egészségéért és a házáért szentmisék keretén belül imádkoztunk.

Emlékezetem szerint Beregszászban részt vettem 1940-ben az ünnepélyes rendezvények megszervezésében. Városunkba vasútvonalon az úgynevezett „Aranyvonat” elhozta nekünk első királyunk **Szent István** király ereklyéjét, a **Szent Jobbot**. Ezen a rendezvényen többek között elhangzott nyilvánosan, hogy a kommunizmus vallásellenes tanai az egyházzal, a vallással szemben állnak.

A megemlékezést személyes részvételemmel a megszálló magyar csapatok adminisztratív hatalmának megerősítése érdekében szerveztük.

1939-ban az általam is támogatott javaslatra a megszálló magyar csapatok belügyi szervei Beregszászban létrehoztak egy úgynevezett

¹⁵⁰ Magyar Bálint ungvári plébános említéséről van szó.

*Igazoló Bizottság*ot, amelynek többségét a helyi magyarok alkották, ennek többek közt én is tagja voltam.

Ennek a testületnek az volt a feladata, hogy a Beregszászi körzet iskoláit a kommunistáktól megtisztítsa. Olyanoktól, akik születésüktől fogva ellenségeként tekintenek a magyar hatalomra. Ezért az úgynevezett *Igazoló Bizottság* 3-4 hónapig működött, mintegy 150 ember ügyét vizsgáltuk meg. Az ellenőrzésünk során a település iskolájának egyik szigorú, köztiszteletnek nem örvendő tanára, a vezetéknévére sajnos nem emlékszem, korábban a világháborúban részt vett, forradalmi tevékenységet fejtett ki Magyarországon. Ezek után, hogy mentse az életét a nyomozás és az elítélés elől Kárpátaljára szökött és tanítói állást vállalt. A Magyarország ellen kifejtett forradalmi múltja miatt tanári diplomáját érvénytelenítették, tanári szakmai munkakörétől eltiltottuk. Valamilyen időre munkatáborba küldték, szemtanúk vallomása alapján ott életét vesztette. 1943-ban a beregszászi körzeti bizottsági ülésen, a magyar kormány határozatára, megválasztottak a kerületi bizottság tagjává. Ahol az információk ellenőrzésével és ellenőrzésük végrehajtásával foglalkoztam. Segítettem a helyi hatóságok működését és a magyar megszálló csapatok hatalmának megerősítését.

Kérdés: Ezzel még nem ért véget az ön együttműködése, segítőkészsége. Mondja el az igazságot!

Válasz: Én már mindent elmondtam, hogyan működtem együtt a megszálló magyar hatóságokkal. Az elhangzott tanúvallomáshoz semmit nem tudok hozzáfűzni vagy bővíteni.

Kérdés: Ön ismeri *Varga Sándort* és *Posztelra Vilmost*?

Válasz: *Posztelra Vilmos* beregszászi lakost a helyi római katolikus közösség tagjaként ismerem. Emlékezetem szerint az együttműködésünk eléggé jó volt. *Varga Sándorra* nem emlékszem, nem ismerem.

Kérdés: A tanúvallomások szerint *Posztelra* és *Varga* elmondta az Ön együttműködését a megszálló magyar csapatokkal. Ön megerősíti a tanúk vallomását?

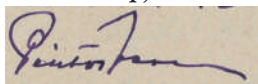
Válasz: A fentebb említettek alapján, *Posztelra* és *Varga* tanúvallomása helytálló, a magyar megszállókkal közreműködtem.

Viszont elfogadhatatlannak tartom *Varga* tanúvallomásának azt a részét, ahol *Horváth* polgár – a lánya eltemetésével kapcsolatban –

a rendőrségnél tett feljelentéséről beszéltem. Ilyen meghallgatás nem történt meg és nem volt semmi kapcsolatom a rendőrséggel.

A kihallgatás befejezve: 16.30 órakor.

A kihallgatási jegyzőkönyvet elolvastam számomra érthető magyar nyelven, a jegyzőkönyvbe vett szöveg a saját válaszaim alapján hitelesen van rögzítve: Pásztor Ferenc. Aláírás: s. k.

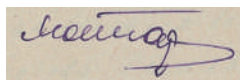

A kihallgatást vezette:

Haritanov ezredes,
az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma
1. nyomozóreszlegének helyettes vezetője
Aláírás: s.k.

Molnár alhadnagy,
az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztérium tolmácsa
Aláírás: s.k.

37.

00110-114

1949. április 25. „Kijev” – Pásztor Ferenc vádlott

kihallgatási jegyzőkönyve

(Kézzel írt szöveg)¹⁵¹

Kihallgatási jegyzőkönyv

Vádlott: Pásztor Ferenc Ivánovics

Kelt: 1949. április 25. A kihallgatás kezdete: 23.00 óra.

¹⁵¹ KTAL, Pásztor akta 149252, Az 1949. április 25-ei keltezésű 5 oldalas Pásztor-jegyzőkönyv, kézzel írt, 91-95.

Az Ukrán SZSZK Büntetőeljárási Kódexe 89. cikkelyének értelmében *Molnár* tolmács büntetőjogi felelősséget visel a tolmácsolás helyes tartalmáért magyar nyelvről orosz nyelvre. Aláírás: s.k. /*Molnár*/

Kérdés: Kit ismer személyesen a magyar közigazgatás munkatársai közül?

Válasz: Jól ismertem *Szekeres Gézá*t, továbbá *Martoncsik Józsefet*, a felvett neve *Mécs László*, előttem ismert paptársam irodalmi és kutatói tevékenysége, akivel 1926-tól kapcsolatban álltam.

Martoncsik József a szlovákiai Nagykaposon római katolikus pap volt, amikor Dobóruszán szolgáltam. Aztán az újabb államfordulat következtében a határ elválasztott minket. Abban az időben a szomszédos településen dolgoztam. Ennek ellenére volt rá lehetőségünk nyilvánosan beszélgetni. *Martoncsik* egyházi szertartásokról küldött leírásokat, abban az időben nem engedélyezték a könyvkiadást és verseket írni. Mivel magyar vagyok, ezért saját erőnkől sikerült megőrizni és foglalkozni a vallási értékekkel. Magyar nyelven végeztem a szertartásokat, a hívőkhöz anyanyelvemen szólhattam. Aztán olyan időszak köszöntött ránk, hogy korlátozták a nemzeti gondolat terjesztését, a választási szabadságot. Ennek ellenére folytattuk a magyar nemzeti öntudat erősítését abból a célból, hogy közelebb kerüljünk egymáshoz.

Az elkövetkező években *Martoncsikot* áthelyezték *Királyhelmec-re*, azonban a megnövekedett távolság ellenére meghívásomra gyakran járt *Beregszászban*. Itt-tartózkodása idején részt vett a szertartásokon és a híveknek is prédikált.

Amikor Kárpátontúli Ukrajnát elfoglalták a magyar csapatok, *Martoncsik* számtalanszor eljött Beregszászba, nálam lakott. Mivel ő is magyar nemzetiségű volt, ezért nyilvános keretek között szeretett vendégként üdvözöltük Isten hajlékában, ilyenkor lehetősége nyílt fel-szólalni.

Kérdés: Milyen tevékenységet folytatott *Martoncsik* a szovjethatalommal szemben?

Válasz: Amennyire jól tudom, *Martoncsik* nem folytatott szovjetellenes tevékenységet, ráadásul még a prédikációkban sem említett semmilyen ellenséges gondolatot. Ehhez szeretném még hozzáfűzni,

hogy az atyának a *hitleri* rezsimmel konfliktusa volt. A helyzet az, hogy a lelkipásztor annak idején Csehszlovákia területén élt, és nyilvános rendezvényen rosszálló megjegyzéseket és véleményt mondott *Hitler*ről, hogy ő egy „*Örült, elmebeteg mutáns*”.¹⁵² Amikor a Magyar Királyság *Horthy Miklós* kormányzása alatt szövetséget kötött a hitleri Németországgal és a Szovjetunió ellen harcolt, a németek le akarták tartóztatni, és felelősségre akarták vonni a korábbi kijelentése miatt. Viszont Magyarország, illetve *Horthy Miklós* kormányzó *Martoncsik* korábbi érdemei alapján és a magyar nemzeti értékek megőrzésének érdekében kifejtett eredményei miatt védelme alatt állt, szerencséje volt, a németek nem hurcolták el.

Kérdés: És hol tartózkodnak jelenleg a náci magyarok?

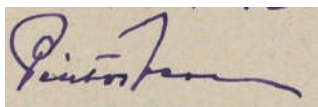
Válasz: Nincs róla tudomásom. Viszont azt hallottam, hogy amikor a Vörös Hadsereg támadásba lendült 1944-ben a Balkánon, *Martoncsik* automatikusan Keleten maradt és jelenleg is külföldön él.¹⁵³

Kérdés: Hogyan tartotta a kapcsolatot *Martoncsikkal*, miután Kárpátalját a Szovjetunióhoz csatolták?

Válasz: Miután Kárpátalját a Szovjetunióhoz csatolták, *Martoncsikkal* a kapcsolattartási lehetőségem teljesen megszakadt. Majd magyarországi közös ismerőseinken keresztül igyekeztem újra kapcsolatba lépni az atyával, azonban a próbálkozásaim nem jártak sikerrel.

A kihallgatás befejezve: 02.00 órákor.

A kihallgatási jegyzőkönyvet elolvastam számomra érthető magyar nyelven, a jegyzőkönyvbe vett szöveg a saját válaszaim alapján hitelesen van rögzítve. Aláírás: s.k.

¹⁵² **Mécs László** 1941–1942-ben a *Vigilia* főszerkesztője volt. 1942 januárjában jelent meg „*Imádság a nagy lunátikusért*” című verse a *Vigiliában*, ami számos utólagos értelmezés, így a *Magyar életrajzi lexikon* szerint is Hitler-ellenes vers, melynek megjelenése után büntetőeljárás indult Mécs ellen.

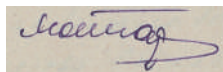
¹⁵³ **Mécs László**, azaz **Martoncsik József** 1945 után barátainál, rokonainál, Csornán és Pannónhalmán visszavonulva élt.

A kihallgatást vezette:

Haritanov alezredes,
az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma
1.sz. nyomozóréselegének helyettes vezetője
Aláírás: s.k.

Molnár alhadnagy,
az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériumának tolmácsa,
Aláírás: s.k.

38.

00115-118

1949. május 11. „Kijev” – Pásztor Ferenc vádlott
kihallgatási jegyzőkönyve

(Kézzel írt szöveg)¹⁵⁴
Kihallgatási jegyzőkönyv
Vádlott: Pásztor Ferenc Ivánovics

Kelt: 1949. május 11. A kihallgatás kezdete: 14.00 óra.

Az Ukrán SZSZK Büntetőeljárási Kódexe 89. cikkelyének értelmében **Molnár** tolmács büntetőjogi felelősséget visel a tolmácsolás helyes tartalmáért magyar nyelvről orosz nyelvre. Aláírás: s.k. /**Molnár**/

Kérdés: A házkutatás során Öntől többek között két magyar nyelvű, Budapesten megjelent könyvet foglaltunk le. Az egyiknek **Bangha**

¹⁵⁴ K TAL, Pásztor akta 149252, Az 1949. május 12-ei keltezésű 4 oldalas Pásztor-jegyzőkönyv, kézzel írt, 96-99.

Béla¹⁵⁵ *Világnézeti válaszok* és a másiknak *Szilvási Donát Én magyar vagyok!* a címe. Kinek a birtokába tartoztak valójában ezek a könyvek?

Válasz: Letartóztatásomat követően házkutatást tartottak, és a fent említett könyvek a tulajdonomban álltak. Ezeket a kiadványokat 1948-ban néhai barátomtól, a beregszászi *Mackó Jánostól* kaptam,

Kérdés: Mit tartalmaznak a könyvek?

Válasz: Sajnos, a könyvek tartalmát nem ismerem.

Kérdés: Számomra nem világos, nem értem, hogyan birtokolhattott olyan kiadványokat, aminek a tartalmáról nincs fogalma?

Válasz: Amikor ezeket a könyveket megkaptam, nem fordítottam ezekre jelentősebb figyelmet. A későbbiekben fontosabb elfoglaltságom miatt ezeket a könyveket nem tudtam elolvasni.

Kérdés: A nyomozóhatóság a fent említett könyvek tartalmával megismerkedett, mindkét mű szovjetellenes tartalmú, tele van olyan részekkel, ami a szovjethatalommal szembe megy. Ön meg tudná erősíteni ezt?

Válasz: A nyomozás során igen megismerkedtem ennek a két könyvek tartalmával, és meg tudom erősíteni, hogy ezek a könyvek szovjetellenes tartalommal rendelkeznek.

Kérdés: Ön elismeri bűnösségét, hogy ezeket a könyveket magánál tartotta?

Válasz: Igen elismerem bűnösségemet, hogy olyan kiadványokat tartottam magamnál, amelyek szovjetellenes tartalmúak.

Kérdés: A nyomozóhatóság birtokában van az 1941. évből, a *Kárpátalja*¹⁵⁶ 19. számának egyik példánya, ahol *Pásztorról* azt írják, hogy aktív segítője a magyar csapatoknak. Ebben a cikkben Önről beszélnek? (A kihallgatásnál bemutatják a cikket a vádlottnak).

¹⁵⁵ *Bangha Béla* SJ (Nyitra, 1880. nov. 16.-Bp., 1940. ápr. 30.): hithirdető, szerkesztő, író. *Világnézeti válaszok* c. könyve 1940-ben Budapesten jelent meg.

¹⁵⁶ *A Kárpátalja* beregszászi független hetilap. 1879-1944 között kisebb, nagyobb megszakításokkal hol Munkácson, hol Beregszászban került kiadásra. Lásd bővebben: KISS ÁGNES: Magyar Újságok Kárpátalján az első Csehszlovák Köztársaságban. Sajtótörténet. Intermix Kiadó, Budapest-Ungvár, 2020.11-117, 143. <https://mek.oszk.hu/21800/21807/21807.pdf> (Letöltés: 2024. 07.20.)

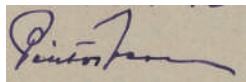
Válasz: A nyomozóhatóság által bemutatott *Kárpátalja* cikkével megismerkedtem ezúttal, és megerősítem, hogy ebben a cikkben **Pásztor Ferencről**, a pápai prelátusról beszélnek, illetve az akkori Bereg vármegye kormányzósága üdvözlő táviratot küldött az újságon keresztül **Bárdossy László**¹⁵⁷ miniszterelnök úrnak, amiben tényleg megemlítettek, mint olyan embert, aki jelentősen hozzájárult a magyar csapatok hatalmának megerősítéséhez.

Kérdés: Önnek megmutatunk egy archív dokumentumot No 2. 400 / 1939 évből, magyar nyelven írógéppel íródott. Kérem, mondja el ennek a dokumentumnak a jelentőségét.

Válasz: Az Ön által bemutatott dokumentum No 2. 400 / 1939 évből egy határozat Magyarország miniszterelnökének helyettesétől, amiben engem 1939. április 18-án az úgynevezett *Igazoló Bizottság* tagjává választottak, aminek az volt a feladata, hogy a kommunista nézetű tanároktól az iskolákat megtisztítsa.

A kihallgatás befejezve: 16.00 órakor.

A kihallgatási jegyzőkönyvet elolvastam számomra érthető magyar nyelven, a jegyzőkönyvbe vett szöveg a saját válaszaim alapján hitelesen van rögzítve: Pásztor Ferenc. Aláírás: s.k.

A kihallgatást vezette:

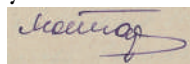
Haritanov alezredes,
az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma Kárpátontúli
Főosztályának 1.sz. nyomozórészleg helyettes vezetője

Aláírás: s.k.

Molnár alhadnagy,
az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma Kárpátontúli
Főosztályának tolmácsa

Aláírás: s.k.

¹⁵⁷ **Bárdosi Bárdossy László** (Szombathely, 1890.dec. 10.- Budapest, 1946.jan.10.) magyar diplomata, politikus, magyar miniszterelnök. Hivatali idő: 1941.ápr. 3.- 1942.márc.7.

39.

00119-103

1949. május 12. „Kijev” – Pásztor Ferenc vádlott
kihallgatási jegyzőkönyve

(Kézzel írt szöveg)¹⁵⁸

Kihallgatási jegyzőkönyv

Vádlott: Pásztor Ferenc Ivánovics

Kelt: 1949. május 12. A kihallgatás kezdete: 14.00 óra.

Az Ukrán SZSZK Büntetőeljárási Kódexe 89. cikkelyének értelmében *Molnár* tolmács büntetőjogi felelősséget visel a tolmácsolás helyes tartalmáért magyar nyelvről orosz nyelvre. Aláírás: s.k.

Kérdés: Ön miben ismeri el a bűnösségét?

Válasz: Bűnösnek ismerem el magam, hogy mivel Kárpátontúli Ukrajna területén laktam a Csehszlovák éra alatt, aktívan részt vettem a *Magyar Nemzeti Párt*, majd 1939-től a felvidékiek érdekeit is felvállaló *Magyar Élet Párt*, illetve a kormánypárt tevékenységében.¹⁵⁹ Pártunk célja volt, hogy aktívan hozzájáruljunk a kárpátaljai földek Magyar Királysághoz történő visszacsatolásához. Akkor, mint római katolikus pap, a magyar nemzeti öntudat szeretetére neveltem a fiatalokat.

Miután a magyar csapatok elfoglalták Kárpátalját, személyesen részt vettem a helyi magyar hatalom megerősítésében. Közvetlenül vettem részt a magyar hadsereg bevonulásának tiszteletére szerve-

¹⁵⁸ KTAL, Pásztor akta 149252, Az 1949.május 12.-ae keltezésű 3 oldalas Pásztor-jegyzőkönyv, kézzel írt, 100-103

¹⁵⁹ **Magyar Élet Pártja, Bp., 1939. márc. 7.-1945. febr. 26.:** kormánypárt. - 1939. III. 7: a *Nemzeti Egység Pártja* (1922-39) nevét Magyar Élet Pártjára változtatta. 1939: az egy. választásokon 183 képviselővel teljes többséget szerzett. Vezetői: Bárdossy László, Kállay Miklós, Teleki Pál gr. 1940. III. 15: a Magyar Élet Pártjával egyesítették a felvidéki *Egyesült Magyar Pártot*, IV. 1: megszüntették a Felvidéki Ügyek Tárcanélküli Minisztériumát.

zett ünnepi rendezvény megszervezésében. Az eseményen átadtam egy zászlót, amit hosszú ideig rejtegettem. Abban is bűnösnek tartom magamat, hogy részt vettem egy olyan bizottság munkájában, amit a magyar állam hozott létre, aminek a célja az volt, hogy megerősítse a magyar hatalmat Kárpátalján.

Aktív közreműködésért a Magyar Királyság *Nemzetvédelmi Keresztel* tüntetett ki.

Továbbá, amikor Kárpátalját a Szovjetunióhoz csatolták, a paptestvérek körében tiltakozásomnak adtam hangot, különösképpen eleneztem az *Uniótus Egyház*¹⁶⁰ összeolvasztását a pravoszláv vallással. Abban is elismerem bűnösségemet, hogy templomunkban a gyerekek hitoktatásával foglalkoztam.

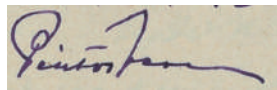
Továbbá beismerem, hogy illegális kapcsolatot tartottam a Romániában élő *Scheffler János* püspökkel, akit állandóan informáltam az egyházunk helyzetéről a szovjethatalom uralma alatt, illetve abban is elismerem bűnösségemet, hogy tájékoztattam püspökatyát a szovjet hatóság által kezdeményezett paptestvéreink ártatlan elítélésének és meghurcolásának körülményeiről. A fent említettek alapján elismerem bűnösségemet. Továbbá abban is elismerem bűnösségemet, hogy szovjetellenes tartalmú könyveket tartottam magamnál. A *Bangha: Világnézeti válaszok* és *Szilvási: Én magyar vagyok!* c. kiadványokat a letartóztatásom során lefoglalták.

Kérdés: Mivel szeretné kiegészíteni a vallomását?

Válasz: A vallomásomat nem akarom semmivel sem kiegészíteni.

A kihallgatás befejezve: 15.00 órákor.

A kihallgatási jegyzőkönyvet elolvastam számomra érthető magyar nyelven, a jegyzőkönyvbe vett szöveg a saját válaszaim alapján hitelesen van rögzítve: Pásztor Ferenc. Aláírás: s.k.

¹⁶⁰ A keleti katolikus egyházak, (illetve az ukrainai görögkatolikus egyház), más néven unitus, uniótus vagy uniata egyházak, a római pápával, mint Szent Péter utódával teljes egységben lévő önálló (latin szóval sui iuris, azaz „sajátjogú”) részegyházak.

A kihallgatást vezette:

Haritanov alezredes,
az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma
nyomozórészlegének helyettes vezetője

Aláírás: s.k.

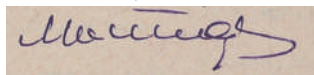
A handwritten signature in dark ink on a light-colored rectangular piece of paper. The signature is cursive and appears to read 'H. Haritanov'.

Az Ukrán SZSZK Ügyészének helyettese
Olvashatatlan aláírás: s. k.

A handwritten signature in dark ink on a light-colored rectangular piece of paper. The signature is cursive and appears to read 'H. Haritanov'.

Molnár alhadnagy,
az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma Kárpátontúli
Főosztályának tolmácsa

Aláírás: s.k.

A handwritten signature in dark ink on a light-colored rectangular piece of paper. The signature is cursive and appears to read 'Molnár'.

3. 6. VÁDIRAT

Az ungvári, majd a kijevei vizsgálati fogságba helyezett vikárius ügyében keletkezett vádiratok meggyőzően bizonyítják, hogy a KGB nyomozói – a szovjethatalom Kárpátalján történő megszilárdítása érdekében és elvakult védelmében – tettét szubjektív indítékok generálták. A vikárius esetében a fő céljuk, a közösségből kiragadják, eltávolítsák. Az ellene felhozott koncepciós vádakkal az Ukrán Btk. idevonatkozó paragrafusával példát kívántak statuálni. Ezért minden igyekeztük félelmet keltő politikai megtorlásnak minősül, célzottan a katolikusok ellen irányul.

A nyomozati iratok tanúsága szerint szükségesnek tartották, hogy a nép által mélyen tisztelt vikárius fölött a szovjetellenesség vádjával legfelsőbb szinten katonai kollégium ítélkezzen.

A szigorú büntetés megalapozottsága érdekében a KGB-tisztek tollából többlépcsős – megyei, köztársasági, országos – vádemelési indítvány keletkezett.

1949. március 9-én Ungváron keltezett a 40. sz. ügyirat, melynek **Jeremicsev** őrnagy, az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma Kárpátontúli Főosztálya 4. osztály vezető nyomozótisztje a szerzője. Az előzetes vádemelésről először hozott határozatot **Pásztor Ferenc** ügyében, amelynek egyik bekezdése így hangzik: „büntetőjogilag felelősségre kell vonni az Ukrán SZSZK Btk. 54-4. és 54-10. cikkelyének második alpontja alapján.”

Felettese: **Akszenov** alezredes, az ungvári nyomozóosztály vezetője aláírásával megerősítette a *Határozatot*. Az ungvári börtönben sínylődő **Pásztor Ferenc** vádlott – bizonyára kényszerítő körülmények súlya alatt – a szovjetellenes tevékenységét sokoldalúan kidomborító vádemelési Határozatot tudomásul véve szintén aláírta.

Az 1949. március 15-ei 41. sz. ungvári irat szerint a fentebb említett **Jeremicsev** őrnagy, **Akszenov** alezreddessel egyetértésben a vikárius val-

lomása alapján rendelkezést hoztak „**Károly Lajos, Galambos József, Szólics Bálint, Baranyai Vencel, Sörös János, Árvay Dezső**” lelkipásztorok vizsgálata ügyében, mivel a „kommunista párt”, a „szovjethatalom” helyi rendezvényeinek elítélésével kapcsolatban „szovjetellenes tevékenységet folytattak”. A továbbiakban a „külön vizsgálat lefolytatásához a 2230. sz. akta teljes nyomozati anyagát” biztosítják.

Az ungvári börtönben két hétig tartó, kimerítő, naponkénti, éjszakai vallatások után a kihallgató tiszt a következő jelentést tette: „**Pásztor Ferenc** még nem tett őszinte beismerést a szovjetellenes tevékenységét és a külföldi kapcsolatait illetően, ezért továbbra is szükséges vallatni. A kihallgatások további szakaszaként a Kijevi Állambiztonsági Szervek börtönét jelöljük meg.”¹⁶¹

Az idézett feljegyzésből kiindulva, a 42. sz. 1949. március 16–17-én írógéppel írt *Határozat* kimondja, hogy **Eszipenko** dandártábornok, az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Miniszterhelyettese 1949. február 25-ei keltezésű 32310. sz. utasítása alapján **Jeremicsev** őrnagy **Csernickij** ezredes, az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma Kárpátontúli Főosztálya vezetőjének megerősítő aláírásával a Pásztor-akta szerves részét képező 2230.sz. ügyiratot további kivizsgálásra a kijevi kollégáknak átadta.

A 44. sz. 1949. március 17-én írógéppel írt 43.sz. *Rendelet* figyelembe vette **Eszipenko** dandártábornok, miniszterhelyettes 1949. február 25-ei keltezésű 32310. sz. utasítását, aminek alapján kezdeményezte **Jeremicsev** őrnagy felettése, **Akszenov** ezredes jóváhagyásával és **Csernickij** ezredes, a Kárpátontúli Főosztály vezetőjének megerősítő aláírásával **Pásztor Ferenc** „letartóztatott átszállítását, további őrizet alatti fogva tartását a kijevi MGB USZSZK belügi börtönébe.”

¹⁶¹ Forrás: http://regi.mindszenty.katolikus.hu/vh57/57_1.html (Letöltés: 2024. 07.20.)

Az 1949. március 28-ai 44. sz. irat szerint **Pásztor Ferencnek** az 149252. sz. nyomozással kapcsolatos ügyirata a kijevi **Haritanov** alezredeshez, az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma 1. nyomozórészlegének helyettes vezetőjéhez került, aki **Jeremicsev** őrnagy társaságában korábban az ungvári börtönben részt vett a vádlott kihallgatásában.

Haritanov alezredes szóban forgó rendelete szerint „a nyomozás befejezéséig a vádlott az Ukrán SZSZK MGB börtönében vizsgálati fogságban marad (...)”. Egyúttal kijelentette, az 149252-es számú ügyirat nyomozati anyagát saját hatáskörébe utalja, hogy a későbbiekben a további nyomozást lefolytassa.

Az 1949. április 20–22. keltezésű 45. sz. irat szerint a KGB kijevi székhelyén **Haritanov** alezredes teljeskörű felhatalmazással folytatta a nyomozást. Megjegyzem, fentebb már erről beszámoltam (lásd. a 3.6. alfejezetet: „A kijevi állambiztonsági szervek börtönében”). **Molnár** alhadnagy tolmács segítségével **Pásztor Ferencet** kilencszer hallgatta ki, ezekről jegyzőkönyv készült.

Az ügyvitel közben úgy gondolta az alezredes, hogy kifut az időből. Ezért a vádlott által elkövetett bűncselekmény körülményeinek teljes körű felderítéséhez több időre van szüksége, azonban a nyomozás lezárásának határideje 1949. május 1-jével lejár. Az eljárási rend szabályzatát betartva felettese **Eszipenko** Állambiztonsági Miniszterhelyettes megerősítő közreműködésével, **Cepkov** ezredes az 1. nyomozórészleg vezetőjének támogatásával *fellebbezési kérelemmel* fordul az Ukrán SZSZK Főügyészéhez, hogy engedélyezze az őrizetbe vett vádlott vizsgálati fogságának egy hónappal – 1949. június 1-ig terjedő – meghosszabbítását.

Az 1949. május 11-i 46. sz. iratból megtudható, **Cepkov** ezredes támogatásával **Haritanov** alezredes feletteseinek engedélyt kéri, hogy szabadon hozzáférhessen a **Pásztor** ellen szóló – úgymond – szovjetellenességét alátámasztó, elkobzott tárgyi bizonyítékokhoz. Az általa felsoroltak között szerepel:

„1.) A letartóztatás ideje alatt a vádlottól, **Pásztor Ferenc Ivánovicstól** lefoglalták **Bangha Béla Világnézeti válaszok** és **Szilvási Donát Én magyar vagyok!** című szovjetellenes tartalmú könyveket.

2.) Fényképek, ahol **Pásztor** mikrofon előtt szónokol, és köszönti a magyar megszálló csapatot.

3.) A №2400/1939-én keltezett dokumentum, amiben a magyar hatóság kinevezi **Pásztort** az úgynevezett *Igazoló Bizottság* tagjává.

4.) Újságok: a *Kárpátalja* 1941. május 19-ei kiadású, 19. számát, az 1941. december 7-ei kiadású, 48. számát, ahol **Pásztor Ferencről** írtak, a megszálló magyar csapatok javára kifejtett aktív közreműködéséről.

5.) A *Nemzetvédelmi Kereszt* kitüntetéssel hálálták meg **Pásztort** aktív közreműködését és segítségét a magyar megszálló csapatok javára.”

Az alezredes indoklása szerint „A fent említett könyvek, dokumentumok, kitüntetés, mint tárgyi bizonyítékot csatolják az 149252. számú ügyhöz, amivel leleplezhető **Pásztor** bűncselekménye. (A bizonyítékok külön csomagban csatolva vannak.)”

Az 1949. május 11-i 47. sz. iratban **Haritanov** alezredes felhívja felettese figyelmét arra, „Bizonyos dokumentumokban, amikor **Pásztort** letartóztatták, hibásan volt megjelölve a születési dátuma - 1881, valójában ő 1880-ban született. (...) A fent említett dokumentumokban a javításokat végre kell hajtani, illetve a helyes születési dátuma **Pásztor Ferenc Ivánovicsnak** az 1880-as év.”

Az 1949. május 12-i 48. sz. irat egyben „Jegyzőkönyv a nyomozás befejezéséről.” A KGB-formanyomtatványon kézzel írt szövegben az olvasható, hogy **Haritanov** alezredes a vádlott ügyében az „előzetes nyomozást” lezártnak minősíti. Szerinte „a feldolgozott adatok elengedőek az Ukrán SZSZK Btk. 206. cikkelyének értelmében, hogy átadják a felsőbb vezetésnek, a fent említettekről a vádlottat tájékoztattuk, megismertettük vele a nyomozati anyagot. (...)”

Pásztor Ferenc Ivánovics vádlott a nyomozati anyagról a következőket nyilatkozta:

„A nyomozati anyaggal, ügyem részleteivel kapcsolatban teljesen megismerkedtem, viszont az elhangzott vallomásomon változtatni nem akarok, több információt nem tudok mondani. A vádlott aláírása: s.k. (**Pásztor Ferenc**)”

A jegyzőkönyv további aláíró: **Haritanov** nyomozó, **Utina**, Ukrajna helyettes ügyésze, **Molnár** tolmács.

Az 1949. május 4-i 49. sz. irat nem más, mint *Igazolás* a vádlott orvosszakértői vizsgálatáról. Ez is KGB-formanyomtatványon kézzel írt szöveg.

Krukova, az Ukrán SZSZK MGB börtönének 1. számú orvosa aláírásával is tanúsítja: „a vizsgálat során megállapítást nyert, hogy egészséges. Fizikai munkára alkalmas.

Az Ukrán SZSZK MGB VT osztályán megfelelt az egészségügyi vizsgálatokon, kezelésen, és átszállításra kész.”

Az 1949. május 11-i 50. sz. dokumentum egyben *Vádirat*, a Moszkvában székelő KGB-ítélőszék különleges ülésére készült, amit **Haritanov** alezredes állított össze felettese, **Cepkov** ezredes támogatásával. A benne foglaltakat **Szavcsenko** altábornagy, az Ukrán SZSZK Államvédelmi Minisztériuma minisztere aláírásával erősítette meg. Az írógéppel írt három oldalas *Vádirat* az 149252. sz. nyomozati anyagra hivatkozva, az Ukrán SZSZK Btk. 54-4. cikkely és 54-10. cikkelyének második bekezdése alapján tételesen felsorolja **Pásztor Ferenc** vádlott elkövetett bűncselekményeit.

Az irat preambulumban nyíltan megfogalmazza, hogy a vikárius a környezetében, különösen a Kárpátalját 1938–1944-ben „megszálló magyar csapatok” hatalmának megszilárdítása tekintetében szovjetellenes tevékenységet folytatott, ezért a KGB Kárpátaljai nyomozóhatósága 1949. március 1-én letartóztatta, és ellene büntetőeljárást indított. Majd a nyomozás befejező szakaszában a KGB kijevi állambiztonsági szolgálata vizsgálati osztályának főtisztjei is bekapcsolódtak a vallatásba. A vádlottat a főváros börtönébe átszállították, számos alkalommal kihallgatták, és ők a szerzői a *Vádirat* végleges változatának.

Az alábbiakban a Vádirat bűnlajstromának jegyzékéből idézünk:

„1.) 1933–1941 között az „újfasiszta” *Magyar Nemzeti Párt* tagja, majd körzeti helyettese volt. Később ennek következményeként a párt egyesült a szélsőjobboldali *Magyar Élet Pártjával*, aminek a keretei között tevékenykedett tovább, legfőbb célja az volt, hogy Kárpátalját leválasszák Csehszlovákiától és Magyarországhoz csatolják. Lásd az akta idevonatkozó nyomozati anyagát: 21-26. 38., 100. old.

2.) **Pásztor** aktívan részt vett a „megszálló fasiszta hatalom” megerősítésében a Beregszászi körzetben, többek között részt vett a magyar kormány által létrehozott *Igazoló Bizottság* munkájában, a helyi lakosság körében a kommunistákat meghurcolták, üldözték. Részt vett nyilvános tömegtüntetések megszervezésében, ahol felszólította a helyi lakosságot, hogy ne támogassák a megszálló Vörös Hadsereget, és felszólította a lakosságot a Szovjetunió elleni harcra. (l. d.28-31. 39-41. 69-74. 81-90.101.)

3.) Az aktív együttműködésért és segítségnyújtásért 1941-ben a magyar állam **Pásztor Ferencet** *Nemzetvédelmi Kereszttel* tüntette ki. (l. d. 28., 101.)

4.) Amikor a felszabadító hadsereg kiszorította a magyar megszálló csapatokat Kárpátalja területéről, **Pásztor** folytatta szovjetellenes tevékenységét. Általában közeli barátai, saját ismerősei körében folytatott szovjetellenes agitációt.

Pásztor illegális kapcsolatot tartott fenn **Scheffler** püspökkel, aki abban az időben Romániában élt, akit a Szovjetunió idejében a római katolikus egyház helyzetéről folyamatosan tájékoztatott. (l. d. 31-34., 55-74., 102.)

5.) A letartóztatás során a rendfenntartó szervek olyan könyveket foglaltak le, amik szovjetellenes tartalmúak. (l. d. 96-99.103.)

6.) ...**Pásztor** elismerte bűnösségét (l.d. 37-42.), az ügyben a vádlott bűnösségének tényét még alátámasztotta **Czopf, Pásztor** (vezeték-név-elírás, helyesen: **Pasztler** –szerz.) és más tanúk vallomása (l.d.104-137.), továbbá a tárgyi bizonyítékok mellékleteként csatolva.

A Vádirat indítványozói nyíltan kimondták, **Pásztor Ferenc** „A fent említett tények alapján a szóban forgó ügyben, bűnös.” Következtetésük szerint a „bűncselekmény elkövetésében irányadó az Uk-

rán SZSZK Btk. alapján az 54-4. cikkelyének és 54-10. cikkelyének második bekezdése.” Úgy ítélték meg, hogy a vádlott 149252. számú, halmozott bűncselekményeket tartalmazó aktája „tovább küldendő az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztérium Különytanácsának ülésére.” Javaslatuk szerint a vádlottat „25 évre” ítélik el, „teljes vagyonek Kobzassal”. „Büntetését javító-nevelő kényszermunkatáborban kell letöltenie.”

A bemutatott *Vádirathoz* **Haritanov** alezredes *Igazolást* is csatolt a vádlottal kapcsolatban, aki „az USZSZR MGB belső börtönintézményében van elhelyezve. A bizonyítékokat mellékletként csatolták az ügyirathoz.”

Haritanov 1949. június 21-én a Vádirat harmadik oldalának hátlapjára a következő sorokat írta: „Az ügyirat felterjesztésre került az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztérium Különytanácsának ülésére.”

Az 1949. május 13-16-ai keltezésű 51. sz. gépiratos *Határozat* **Haritanov** alezredes előterjesztésében, felettese **Cepkov** ezredes „megerősítésével”, az ukrán KGB miniszter, **Szavcsenko** dandártábornok jóváhagyásával a büntetésvégrehajtás helyének megállapítását tartalmazza. Miután „az előzetes és a nyomozás összes fázisa lezárult”, többek között elrendelik, hogy a vádlott a „büntetését az SZSZKSZ MVD különleges munkatáborában töltse le.”

Az 1949. május 23-ai 52. sz. *Határozat* szerzője **Utina**, az Ukrán SZSZK Ügyészenek segédjogtanácsosa, jóváhagyta **Sz. Sugarov**, az Ukrán SZSZK Ügyészenek helyettese, 3. rangfokozatú jogtanácsos. **Pásztor Ferenc** elkövetett bűncselekményeire hivatkozva kinyilatkoztatták, elegendő bizonyíték áll rendelkezésre, hogy az illetékes bíróságnak átadják az ügyet, a vádlott további vizsgálati fogságát megerősítik.

Ezúttal a nyomozati anyagot továbbítják „az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztérium Különytanácsának ülésére, javasolt büntetés: 25 év, letöltendő kényszermunkatáborban.” Feletteseiktől a beterjesztett javaslat elfogadását kérték.

A vádirattal kapcsolatos 40-52.sz. vegyes dokumentumok az eredeti szövegek alapján, szó szerinti fordításomban következnek.

40.

00055

1949. március 9. „Ungvár” – Határozat az (előzetes)
vadémeléséről

(Írógéppel írt szöveg)¹⁶²

„JÓVÁHAGYOM” <i>Akszenov</i> alezredes az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériumának Kárpátontúli Területi Főosztálya nyomozóosztályának vezetője, aláírás: s.k. 1949. március 9.	HATÁROZAT /a vádemelésről / 1949. március 9. Ungvár
--	--

Én, *Jeremicsev* őrnagy, az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériumának Kárpátontúli Területi Főosztálya 4. nyomozóosztályának vezetője a 2230-as számú nyomozati anyagot átnéztem, amelyben *Pásztor Ferenc Ivánovics* a következők alapján van felelősségre vonva Kárpátontúli Ukrajna lakosaként: aktív segítője volt a Kárpátalját megszálló magyar csapatok hadvezetőségének, aktív felvilágosító és agitációs munkát folytatott, hogy megerősítsék a megszállók fasiszta hatalmát Kárpátontúli Ukrajna területén.

Miután Kárpátalját az Ukrán SZSZK-hoz csatolták, a legutolsó pillanatig a helyi lakosság körében szovjetellenes tevékenységet fejtett ki, ami a szovjethatalom ellen irányult. Továbbá szovjetellenes tartalmú kiadványokat tartott otthonában.

Az Ukrán SZSZK Büntetőeljárási Kódexének 126. és 127. cikke alapján hoztam

HATÁROZATOT

¹⁶² KTAL, Pásztor akta 149252, az 1949. március 9-ei keltezésű dokumentum, 1 oldalas, eredeti, írógéppel írt szöveg, 36.

Pásztor Ferenc Ivánovicsot büntetőjogilag felelősségre kell vonni az Ukrán SZSZK Btk. 54-4. és 54-10. cikkelyének második alpontja alapján. A határozat egy példánya ajánlott küldeményként elküldendő a vádlottnak, aki aláírásával hitelesíti a dokumentum átvételét.

A határozat másodpéldányát elküldeni a megyei ügyészségnek, illetve a másik példányt az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma Kárpátontúli Főosztálya „A” nyomozóosztályának.

Jeremicsev őrnagy,
az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma Kárpátontúli
Főosztályának 4. osztályú vezető nyomozótisztje. Aláírás: s.k.

Pásztor Ferenc Ivánovics vádlott.
Aláírás: s.k.

41.

000159

**1949. március 15. „Ungvár” – Határozat a vizsgálati ügy külön
eljárásának megindításáról**
(Írógéppel írt szöveg)¹⁶³

„JÓVÁHAGYOM” Akszenov alezredes, az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériumának Kárpátontúli Terveleti Főosztálya nyomozóosztályának vezetője. Aláírás: s.k. 1949. március 15.	HATÁROZAT / A vizsgálati ügy külön eljárásának a megindításáról / 1949. március 15., Ungvár.
--	--

Én, **Jeremicsev** őrnagy, az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériumának Kárpátontúli Főosztálya 4. osztályú vezető nyomozótisztje, megvizsgáltam **Pásztor Ferenc Ivánovics** vádlott 2230-as számú

¹⁶³ K TAL, Pásztor akta 149252, Az 1949. március 15-i keltezésű dokumentum, 1 oldalas, eredeti, írógéppel írt szöveg, 138.

nyomozati anyagát az Ukrán SZSZK Btk. 54-4. cikkelye és 54-10. cikkelye második bekezdésének értelmében a

MEGTALÁLT TÉNYEK ALAPJÁN

Pásztor vallomása alapján a következő személyek esnek vizsgálat alá: **Károly Lajos, Galambos József, Szólics Bálint, Baranyai Vencel, Sörös János, Árvay Dezső**, mivel szovjetellenes tevékenységet folytattak a szovjethatalom által szervezett kommunista rendezvények elítélésével kapcsolatban.

Megállapítjuk, hogy a fent említett személyekkel kapcsolatban a nyomozati anyag nem rendelkezik elég bizonyítékokkal, ezért az Ukrán SZSZK Büntetőeljárási Kódexe 114. cikkelyének értelmében

MEGÁLLAPÍTOM

a fent említett nevek alapján a vizsgálat külön lefolytatásához a 2230-as számú ügy teljes nyomozati anyagát biztosítani kell.

Jeremicsev őrnagy,
az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériumának Kárpáton-
túli Főosztálya 4. osztályú vezető nyomozótisztje,
aláírás: s.k.

42.

000160.

1949. március 16-17. „Ungvár” – Határozat a 2230-as számú

nyomozati ügyirat átadásáról

(Írógéppel írt szöveg)¹⁶⁴

„JÓVÁHAGYOM” az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma Kárpáton-túli Főosztályának vezetője, Csernickij ezredes, aláírás: s. k. 1949. március 17.	HATÁROZAT /A 2230-as számú nyomozati ügyirat átadásáról / 1949. március 16., Ungvár
--	--

¹⁶⁴ KTAL, Pásztor akta 149252, Az 1949. március 16-17-ei keltezésű dokumentum, 1 oldalas, eredeti, írógéppel írt szöveg, 139.

Én, az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma Kárpátontúli Főosztályának 4. osztályú vezető nyomozótisztje, **Jeremicsev** őrnagy átnéztem a 2230-as számú ügyirat nyomozati anyagát, a vádlott: **Pásztor Ferenc Ivánovics**, az Ukrán SZSZK Büntetőeljárási Kódexe 54-4. és 54-10. cikkelyének második bekezdése alapján

MEGÁLLAPÍTOM

Eszipenko dandártábornok elvtárs, az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériumának miniszterhelyettese, 1949. február 25-ei keltezésű 32310. számú utasítása alapján

ELRENDELEM

Pásztor Ferenc Ivánovics vádlott 2230-as számú nyomozati anyag aktáját további kivizsgálásra az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma nyomozati osztályának átadni.

A határozat másolatát a megyei ügyészségnek és az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma Kárpátontúli Főosztályának „A” nyomozóosztálynak tájékoztató jelleggel megküldeni.

Jeremicsev őrnagy

Az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériumának Kárpátontúli Területi Főosztálya 4. nyomozórészlegének parancsnoka,
aláírás: s.k.

Egyetért:

Akszenov alezredes,

az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma Kárpátontúli Főosztály nyomozóosztályának vezető nyomozója,
aláírás: s.k.

43.

000161.

**1949. március 17. „Ungvár” – Határozat a letartóztatott
átszállításáról**

(Írógéppel írt szöveg)¹⁶⁵

„JÓVÁHAGYOM” Csernickij ezredes, az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma Kárpátontúli Főosztályának vezetője, aláírás: s. k. 1949. március 17.	HATÁROZAT /A letartóztatott átszállításáról/ 1949. március 17., Ungvár
--	---

Én, **Jeremicsev** őrnagy, az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériumának Kárpátontúli Főosztálya 4. osztályú vezető nyomozótisztje, átnéztem 2230-as számú ügyirat nyomozati anyagát, a vádlott: **Pásztor Ferenc Ivánovics**, az Ukrán SZSZK Büntetőeljárési Kódexe 54-4. és 54-10. cikkelyének második bekezdése alapján

MEGÁLLAPÍTOM

Eszipenko dandártábornok elvtárs, az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Miniszterhelyettese, 1949. február 25-ei keltezésű 32310. számú utasítása alapján

ELRENDELEM

Pásztor Ferenc Ivánovics letartóztatott átszállítását, további őrizet alatti fogva tartását a kijevi MGB USZSZK belügyi börtönébe.

A határozat másolatát a megyei ügyészségnek és az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztérium Kárpátontúli Főosztálya „A” nyomozóosztályának, tájékoztató jelleggel megküldeni.

Jeremicsev őrnagy

Az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériumának Kárpátontúli Területi Főosztálya 4. nyomozórészlegének parancsnoka,
 aláírás: s.k.

¹⁶⁵ KTAL, Pásztor akta 149252, Az 1949. március 17-ei keltezésű dokumentum, 1 oldalas, eredeti, írógéppel írt szöveg, 140.

Egyetért:

Akszenov alezredes,
az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériumának Kárpáton-
túli Főosztálya nyomozóosztályának vezető nyomozója,
aláírás: s.k.

44.
00161

1949. március 28. „Kijev”(BE-5). – Rendelet /az ügyirat saját ha-
táskörben való feldolgozásának átvételéről/
(Írógéppel írt szöveg)¹⁶⁶

Én, *Haritanov* alezredes, az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisz-
tériuma 1. nyomozórészlegének helyettes vezetője *Pásztor Ferenc Ivá-
novics* 149252 számú nyomozással kapcsolatos ügyiratát megvizsgál-
tam. A vádlott az Ukrán SZSZK Btk. 54-4. és 54.10. cikkelyének
második bekezdése alapján bűncselekmény elkövetésében érintett.

MEGÁLLAPÍTOTTUK

Pásztor Ferenc Ivánovicsot 1949. március 1-én az Ukrán SZSZK
Állambiztonsági Minisztériuma Kárpáton-túli Főosztályának nyom-
ozóosztálya letartóztatta, a nyomozás befejezéséig a vádlott az Ukrán
SZSZK MGB börtönében vizsgálati fogságban marad.

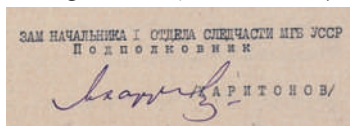
Figyelembe véve az Ukrán SZSZK Btk. 108-as cikkelyét, a vádlott
teljes körű bűneinek feltárása érdekében további nyomozási intézke-
dést kell végrehajtani.

¹⁶⁶ K TAL, Pásztor akta 149252, Az 1949. március 28-ai keltezésű dokumentum,
eredeti, 1 oldalas, írógéppel írt, 48.old.

HATÁROZAT

Pásztor Ferenc Ivánovics vádlott 149252-es számú ügyiratának nyomozati anyagát saját hatáskörben elfogadom és a későbbiekben a további nyomozást lefolytatom.

Haritanov alezredes,
az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztérium
nyomozórészlegének helyettes vezetője,
aláírás: s. k.

45.

162-163

1949. április 21-22. „Kijev” – Rendelet a nyomozás idejének meghosszabbításáról, illetve a vádlott őrizetbe vételéről
(Írógéppel írt szöveg)¹⁶⁷

„JÓVÁHAGYVA” Eszipenko, az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériumának miniszterhelyettese, aláírás: s.k. 1949. április 22., Kijev.	RENDELET / a nyomozás idejének a meghosszabbításáról, illetve a vádlott őrizetbe vételéről/ 1949. április 21., Kijev.
--	--

Én, **Haritanov** alezredes, az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériumának 1. nyomozórészlegének helyettes vezetője **Pásztor Ferenc Ivánovics** vádlott 149252. számú nyomozati anyagát átnéztem, aki 1880-ban Ungváron született, a Szovjetunió állampolgára, nemzetisége magyar, felsőfokú teológiai végzettséggel rendelkezik, vi-

¹⁶⁷ KTAL, Pásztor akta 149252, Az 1949. április 21-22-ei keltezésű dokumentum, eredeti, 1 oldalas, írógéppel írt, 141-142. old.

kárius, Beregszász római katolikus templomának plébánosa. A bűncselekmények elkövetésének ténye miatt a következő vádpontokban az Ukrán SZSZK Btk. 54-4. és 54-10. cikkelyének második bekezdése alapján bűnös,

MEGÁLLAPÍTOM

Pásztor Ferenc Ivánovics 1949. március 1-jén az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériumának Kárpátontúli Főosztálya nyomozóhatósága szovjetellenes tevékenység miatt letartóztatta, az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma 1. nyomozórészlege a további nyomozás lezárásáig lépcsőzetes vizsgálatot folytat.

A nyomozóhatóság megállapította, hogy a vádlott az elmúlt időben aktív tagja volt a fasiszta *Magyar Nemzeti Pártnak*. Ennek keretében folytatta a tevékenységét, amelynek a célja, hogy Kárpátalja területét Csehszlovákiától leválasszák és Magyarországhoz csatolják.

Kárpátontúli Ukrajna megszállásának első napjától **Pásztor** aktívan részt vett a magyar-fasiszta csapatok hatalmának a megszilárdításában, bekapcsolódott a beregszászi körzeti Igazoló Bizottság munkájába, amit a magyar hatóság alapított a kommunisták ellen, felszólította a helyi lakosságot a megszálló Vörös Hadsereggel szembeni harcra.

A magyar megszállás ideje alatt az aktív közreműködésért a magyar állam 1941-ben **Pásztort** *Nemzetvédelmi Kereszttel* tüntette ki.

Miután a megszálló magyar csapatokat kiűzték Kárpátaljáról, **Pásztor Ferenc** szovjetellenes tevékenységet folytatott a helyi lakosság körében.

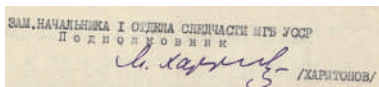
Figyelembe véve a nyomozati anyag tartalmát a **Pásztor Ferenc** által elkövetett bűncselekmény körülményeinek teljes körű felderítéséhez több időre van szükség, azonban a nyomozás dátuma lezárásának határideje 1949. május 1-jével lejár, az Ukrán SZSZK Büntetőeljárási Kódexe 113. és 157. cikkelyeknek értelmében hozok

HATÁROZATOT

Fellebbezési kérelmet kell benyújtani az Ukrán SZSZK Főügyészéhez, hogy **Pásztor Ferenc Ivánovics** vádlott vizsgálati fogságát egy hónappal, 1949. június 1-ig hosszabbítsák meg.

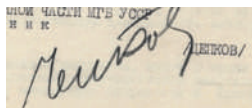
A fellebbezési kérelem először lesz benyújtva.

Haritanov alezredes,
az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma 1.
nyomozórészlegének helyettes vezetője,
aláírás: s. k.

Egyetértek:

Cepkov ezredes,
az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma 1.
nyomozórészlegének vezetője,
aláírás: s. k.

46.

00164-165

1949. május 11. „Kijev” (BE-3). – Rendelet: hozzáférés
megadása az ügyhöz tartozó tárgyi bizonyítékokhoz
(Írógéppel írt szöveg)¹⁶⁸

BE-3, „JÓVÁHAGYVA” Cepkov ezredes, az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma nyomozórészlegének vezetője, aláírás: s.k. 1949. május 11.	RENDELET / Hozzáférés megadása az ügyhöz tartozó tárgyi bizonyítékokhoz/ Kijev, 1949. május 11.
--	--

Én, **Haritanov** alezredes, az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma nyomozórészlegének helyettes vezetője **Pásztor Ferenc Ivánovics** vádlott 149252. számú nyomozati anyagát átnéztem, akit az Ukrán SZSZK Btk. 54-4. 54-10. cikkelyének második bekezdése alapján bűncselekmény elkövetésével vádolnak.

MEGÁLLAPÍTOM

¹⁶⁸ KTAL, Pásztor akta 149252, a 1949. május 11-én keltezett ügyirat eredeti, írógéppel írt 2 oldalas szöveg, 143-143a.

1.) A letartóztatás ideje alatt **Pásztor Ferenc Ivánovics** vádlottól lefoglalva **Bangha Béla** *Világnézeti válaszok* és **Szilvási Donát** *Én magyar vagyok!* című szovjetellenes tartalmú könyv.

2.) Fényképek, ahol **Pásztor** mikrofon előtt szónokol, és köszönti a magyar megszálló csapatot.

3.) A 2400/1939-én keltezett dokumentum, amiben a megszálló magyar csapatok parancsnoksága kinevezi **Pásztort** az úgynevezett *Igazoló Bizottság* tagjává.

4.) Újságok: az 1941. május 19-ei kiadású 19. számú, és az 1941. december 7-ei kiadású 48. számú *Kárpáti Híradó*, ahol **Pásztor Ferencről** írtak, a megszálló magyar csapatok javára kifejtett aktív közreműködéséről.

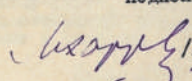
5. *Nemzetvédelmi Kereszt* kitüntetéssel hálálták meg **Pásztor** aktív közreműködését és segítségét a magyar megszálló csapatok javára.

A fent említetteket figyelembe véve a megnevezett dokumentumok, könyvek és a kitüntetés, leleplezi a **Pásztor** által elkövetett szovjetellenes tevékenységet, amit a magyar megszálló csapatok javára folytatott Kárpátalján, ezért a meghozott

HATÁROZAT

értelmében a fent említett könyveket, dokumentumokat, kitüntetést, mint tárgyi bizonyítékot csatolják az 149252. számú ügyhöz, amivel leleplezhető **Pásztor** bűncselekménye. (A bizonyítékok külön csomagba csatolva.)

Haritanov, alezredes,
az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma 1.
nyomozórészlegének helyettes vezetője,
aláírás: s.k.

ПОДПОЛКОВНИК
/ХАРИТОНОВ/

47.

00166.

**1949. május 11. „Kijev”– Rendelet a vádlott hibásan
megjelölt születési dátumáról**
(Írógéppel írt szöveg)¹⁶⁹

Én, **Haritanov** alezredes, az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma nyomozórészlegének helyettes vezetője **Pásztor Ferenc Ivánovics** vádlott 149252-es számú nyomozati anyagát megvizsgáltam, az Ukrán SZSZK Btk. 54-4. és 54-10. cikkelye második bekezdésének alapján bűncselekmény elkövetésével vádolható.

MEGÁLLAPÍTOM

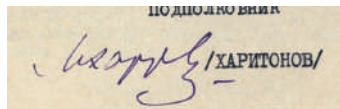
Bizonyos dokumentumokban, amikor **Pásztort** letartóztatták, hibásan volt megjelölve a születési dátuma - 1881, valójában ő 1880-ban született.

A fent említettek alapján hoztam

HATÁROZATOT

A fent említett dokumentumokban a javításokat végre kell hajtani, illetve a helyes születési dátuma **Pásztor Ferenc Ivánovicsnak** az 1880-as év.

Haritanov alezredes,
az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma 1.
nyomozórészlegének helyettes vezetője,
aláírás: s.k.

¹⁶⁹ KTAL, Pásztor akta 149252, az 1949. május 11-én keltezett ügyirat, eredeti, írógéppel írt 1 oldalas szöveg, 144.

48.

00167

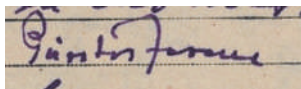
1949. május 12. „Kijev” – Jegyzőkönyv a nyomozás befejezéséről
*(Formanyomtatványon kézzel írt szöveg)*¹⁷⁰

Én, **Haritanov** alezredes, az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma nyomozórészlegének helyettes vezetője **Pásztor Ferenc Ivánovics** vádlott nyomozati anyagát megvizsgáltam, az Ukrán SZSZK Btk. 54-4. és 54-10. cikkelye második bekezdésének alapján bűncselekményt követett el.

Az előzetes nyomozás ezzel lezártnak minősül, az Ukrán SZSZK Btk. 206. cikkelyének értelmében a feldolgozott adatok elengedőek, hogy a felsőbb vezetésnek átadásra kerüljön, a fent említettekről a vádlottat tájékoztattuk, a nyomozati anyagot megismertettük vele, illetve megkérdeztem, hogy a vádlott szeretné-e még valamivel kibővíteni az ismert tényeken kívül.

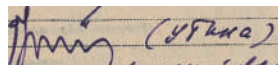
Pásztor Ferenc Ivánovics vádlott a nyomozati anyagról a következőket nyilatkozta:

A nyomozati anyaggal, ügyem részleteivel kapcsolatban teljesen megismerkedtem, viszont az elhangzott vallomásomon változtatni nem akarok, több információt nem tudok mondani. A vádlott aláírása: s.k. (**Pásztor Ferenc**)

Haritanov nyomozó:
aláírás: s.k.

Utina,
az Ukrán SZSZK ügyészenek helyettese,
aláírás: s.k.

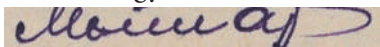

¹⁷⁰ K TAL, Pásztor akta 149252, az 1949. május 12-én keltezett ügyirat, eredeti, formanyomtatványon kézzel írt 1 oldalas szöveg, 145.

Molnár,

orosz-magyar tolmács, aláírás:

s.k.

49.

00168

**1949. május 4. „Kijev” – Igazolás a vádlott orvosszakértői
vizsgálatáról**

*(Formanyomtatványon kézzel írt szöveg)*¹⁷¹

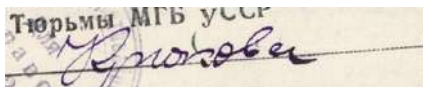
Az orvosszakértői vizsgálat a vádlottról. **Pásztor Ferenc Ivánovics**, született 1880-ban, a vizsgálat során megállapítást nyert, hogy egészséges.

Fizikai munkára alkalmas.

Az Ukrán SZSZK MGB VT osztályán megfelelt az egészségügyi vizsgálatokon, kezelésen és átszállításra készen áll.

Krukova,

az Ukrán SZSZK MGB börtönének 1. számú orvosa,
aláírás: s.k.

¹⁷¹ KTAL, Pásztor akta 149252, az 1949. május 4-én keltezett ügyirat, eredeti, formanyomtatványon kézzel írt 1 oldalas szöveg, 146.

50.

169-172

**1949. május 11. „Kijev” – Vádirat az SZSZKSZ
Állambiztonsági Minisztériumának Különytáncsa ülésére**

(Írógéppel írt szöveg)¹⁷²

„JÓVÁHAGYVA” <i>Szavcsenko</i> altábornagy, az Ukrán SZSZK Államvédelmi Minisztériumának minisztere, aláírás: s.k. 1949. május 11.	Átnézve, átadva az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztériuma nyomozóhatóság hatáskörébe, a várható büntetés végrehajtási formájával egyetértek
--	--

VÁDIRAT

A 149252 számú nyomozati anyag szerint a vádlott **Pásztor Ferenc Ivánovics** az Ukrán SZSZK Btk. 54-4. cikkelye és 54-10. cikkelyének második bekezdése alapján elkövetett bűncselekménnyel vádolható.

Az MGB Kárpátaljai nyomozóhatósághoz került nyomozati anyag alapján aktív közreműködést gyakorolt a megszálló magyar csapatok javára, illetve **Pásztor Ferenc Ivánovics** szovjetellenes tevékenységet folytatott. Ez alapján 1949. március 1-én letartóztatták és büntetőeljárás indult ellene.

A nyomozóhatóság megállapította, hogy **Pásztor Ferenc Ivánovics** 1933-1941 között az újfasiszta *Magyar Nemzeti Pártnak* tagja, majd körzeti helyettese volt. Később ennek következményeként a párt egyesült a szélsőjobboldali *Magyar Élet Pártjával*, aminek a keretei között tevékenykedett, legfőbb célja az volt, hogy Kárpátalját leválasszák Csehszlovákiától és Magyarországhoz csatolják.

/l.d. 21-26, 38,100/

Az első naptól kezdve, amikor a magyar csapatok bevonultak Kárpátontúli Ukrajna területére, **Pásztor** aktívan részt vett a megszálló fa-

¹⁷² K TAL, Pásztor akta 149252, az 1949. május 11-én keltezett ügyirat, eredeti, írógéppel írt 3 oldalas szöveg, 147-149, 149a.

siszta hatalom megerősítésében a Beregszászi körzetben, többek között részt vett *a magyar kormány által létrehozott Igazoló Bizottság* munkájában, a helyi lakosság körében a kommunistákat meghurcolták, üldözték. Részt vett nyilvános tömegtüntetések megszervezésében, ahol felszólította a helyi lakosságot, hogy ne támogassák a megszálló Vörös Hadsereget, és felszólította a lakosságot a Szovjetunió elleni harcra.

/l.d.28-31,39-41,69-74, 81-90,101/

Az aktív együttműködésért és segítségnyújtásért 1941-ben a magyar állam **Pásztor Ferencet** *Nemzetvédelmi Kereszt*tel tüntette ki.

/ l.d.28,101/

Amikor a felszabadító hadsereg kiszorította a magyar megszálló csapatokat Kárpátalja területéről, Pásztor folytatta szovjetellenes tevékenységét. Általában közeli barátai, saját ismerősei körében folytatott szovjetellenes agitációt.

Pásztor illegális kapcsolatot tartott fenn **Scheffler** püspökkel, aki abban az időben Romániában élt, és akit a Szovjetunió idejében a római katolikus egyház helyzetéről folyamatosan tájékoztatott.

/l.d.31-34,55-74,102/

A letartóztatás során a rendfenntartó szervek olyan könyveket foglaltak le, amik szovjetellenes tartalmúak. Ezeket a házkutatás során lefoglalták.

/l.d. 96-99,103/

A fent említett bűnök alapján **Pásztor** elismerte bűnösségét, /l.d. 37-42/, az ügyben a vádlott bűnösségének tényét még alátámasztotta **Czopf, Pásztor** (*vezetéknevű elírás, helyesen: Pasztler –szerz.*) és más tanúk vallomása /l.d.104-137/, továbbá a tárgyi bizonyítékok, amelyeket mellékletként csatoltunk.

A fent említett tények alapján a szóban forgó ügyben, bűnös:

Pásztor Ferenc Ivánovicsot, aki 1880-ban Ungváron született, szovjet állampolgár, felsőfokú teológiai végzettséggel rendelkezik, aki a kárpátaljai területi Beregszászban püspöki helynök, vikárius, a beregszászi római katolikus templom plébánosa, a következő bűncselekmények elkövetésével vádolják:

Amikor Kárpátontúli Ukrajna területét elfoglalták a megszálló magyar csapatok, aktívan segítette a katonai hatalom megerősítését,

együttműködött velük, és érdekükben a Szovjetunió ellen aktív agitációs tevékenységet fejtett ki.

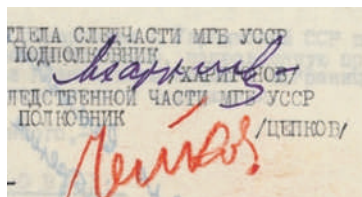
Amikor Kárpátalját az Ukrán SZSZK-hoz csatolták, folytatta a saját körében az aktív agitációs munkáját a Szovjetunió ellen. Illegálisan tartott kapcsolatot a külfölddel, több olyan kiadványt birtokolt, amelyek szovjetellenes tartalommal bírnak. /t.e., bűncselekmény elkövetésében irányadó az Ukrán SZSZK Btk. alapján az 54-4. cikkely és 54-10. cikkely második bekezdése /

Az Ukrán SZSZK Btk. 204. cikkelye értelmében, az 149252 sz. nyomozati anyag **Pásztor Ferenc Ivánovics** halmozott bűncselekményének leírását tartalmazza, az akta tovább küldendő az SZSZK SZK Állambiztonsági Minisztériumának Különytanácsa ülésére, javasoljuk, hogy a vádlottat 25 évre ítéljék el, teljes vagyonek Kobzassal együtt. Büntetését javító-nevelő kényszermunkatáborbankell letöltenie.

Haritanov alezredes,
az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztérium
nyomozórészlegének helyettes vezetője,
aláírás, s.k.

Megerősítve:

Cepkov ezredes,
az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztérium
nyomozórészlegének vezetője,
aláírás, s.k.

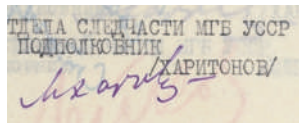

Igazolás

1. **Pásztor Ferenc Ivánovics** vádlott jelenleg az USZSZK MGB belső börtönintézményében van elhelyezve.

2. A bizonyítékokat mellékletként csatolták az ügyirathoz.

Haritanov alezredes,
az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma
nyomozórészlegének helyettes vezetője,
aláírás, s.k.

(Kézzel írt megjegyzés a harmadik oldal hátlapján)

Az ügyirat felterjesztésre került az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztériumának Különytanácsa ülésére. Aláírás: s.k. /**Haritanov**/

1949. 06. 21.

51.

00173

**1949. május 13-16. „Kijev” – Határozat
a büntetésvégrehajtás helyének megállapításáról**

(Írógéppel írt szöveg)¹⁷³

„JÓVÁHAGYVA” Szavcsenko dandártábornok, az Ukrán SZSZK Államvédelmi Minisztériumának minisztere, 1949. május 16.	<u>Szigorúan titkos</u> HATÁROZAT / a büntetés végrehajtás helyének megállapítása/ Kijev, 1949. május 13. 5-ad
---	--

¹⁷³ KTAL, Pásztor akta 149252, az 1949. május 16-án keltezett ügyirat, eredeti, írógéppel írt, egy oldalas szöveg, 150.

Én, **Haritanov** alezredes, az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma nyomozórészlegének helyettes vezetője, az 149252-es számú nyomozati anyagot átnéztem **Pásztor Ferenc Ivánovics** vádlottal kapcsolatban, aki 1880-ban született Ungváron, szovjet állampolgár, nemzetisége magyar, aki felsőfokú teológiai végzettséggel rendelkezik, aki püspöki helynök, vikárius, a kárpátaljai területi beregszászi római katolikus templom plébánosa, mint vádlott Ukrán SZSZK Btk. 54-4. cikkelye, 54-10. cikkelyének második bekezdése alapján

MEGÁLLAPÍTOM

Pásztor Kárpátontúli Ukrajna területén életvitelszerűen él, amit a magyar csapatok elfoglaltak; aktívan támogatta a magyar megszálló egységek vezetőit, akikkel együtt dolgozott, hogy a megszálló magyar fasiszta hatalmat megerősítse.

Miután Kárpátalját az Ukrán SZSZK-hoz csatolták, ismeretségi körében továbbra is folytatta a Szovjetunió elleni tevékenységét. Illegális kapcsolatot tartott külfölddel, magánál tartott olyan kiadványokat, amik szovjetellenes tartalmúak.

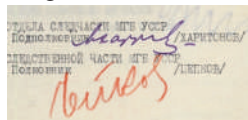
A fent említettek alapján hoztam

RENDELETET

Miután az előzetes és a nyomozás összes fázisa lezárult, **Pásztor Ferenc Ivánovics** büntetését az SZSZKSZ MVD különleges munkatáborában tölti le.

Haritanov alezredes,
az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma
nyomozórészlegének helyettes vezetője, aláírás: s.k.

Megerősítve:
Cepkov ezredes,
az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma
nyomozórészlegének vezetője, aláírás: s. k.

52.
00174

1949. május 23. „Kijev” – Határozat Pásztor Ferenc bíróság elé
állításáról, javaslat 25 évre történő elítélésére
(Írógéppel írt szöveg)¹⁷⁴

„JÓVÁHAGYVA” Sz. Sugorov, az Ukrán SZSZK Ügyészének helyettes ügyésze, 3. rangfokozatú jogtanácsos: Aláírás: s. k. Kijev, 1949. május 23.	HATÁROZAT Kijev, 1949. május 21.
--	-------------------------------------

HATÁROZAT

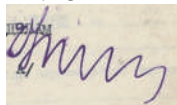
Én, **Utina**, az Ukrán SZSZK Főügyész helyettese, speciális ügyek szakértője, 3. rangfokozatú állami jogtanácsos, átnéztem a hozzánk érkező nyomozati anyagot az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma osztályától **Pásztor Ferenc Ivánovics** vádlott bűncselekményével kapcsolatban. Figyelembe véve az Ukrán SZSZK Btk. 54-4 cikkelyét, 54-10 cikkelyének második bekezdését a vizsgálati nyomozást befejezettnek tekintem, elegendő bizonyíték áll rendelkezésre, hogy **Pásztor Ferenc Ivánovicsot** az Ukrán SZSZK Btk. 54-4. cikkelyének és 54-10. cikkelyének alapján az illetékes bíróságnak átadják. A vádirat a nyomozati anyag alapján lett összeállítva, ez alapján az Ukrán SZSZK Büntetőeljárás Kódexe 223. cikkelyének 3. pontja az irányadó.

MEGÁLLAPÍTOM

Pásztor Ferenc Ivánovics vádlott vizsgálati fogságát az Ukrán SZSZK Btk. 54-4. cikkelye és 54-10. cikkelye második bekezdésének alapján megerősítem. A nyomozati anyagot továbbítani kell az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztériumának Különtanácsa ülésére, a javasolt büntetés: 25 év letöltése kényszemunkatáborban. Javaslat elfogadását kérjük.

Utina,

az Ukrán SZSZK Főügyész helyettese, 3. rangfokozatú állami jogtanácsos,
az Igazságügyi Miniszter tanácsadója, aláírás: s.k.

¹⁷⁴ KTAL, Pásztor akta 149252, az 1949. május 23-án keltezett ügyirat, eredeti, írógéppel írt, egy oldalas szöveg, 151.

3.7. ÍTÉLETHOZATAL

Amikor 1944 októberétől fogva megjelentek Kárpátalján a katonai kémelhárítás (a SZMERS) szervei, az állambiztonsági hivatal helyi, territoriális szervei, a katonai ítélőszékek, az ügyészségek, a bíróságok és a különleges bíróságok, az egész megtorló rendszer fokozatosan működésbe lépett.

Az erőszakos szovjetizálás alapvető része volt az úgynevezett burzoá elemek (közéleti és egyházi személyek stb.) kiszűrése különösen a magyar, a német és egyéb nem szláv lakosság köréből. A szovjet megtorló szervek ezeket tartottak szemmel, közülük sokan szovjetellenesség hamis vádjával a különböző ítélőszékek elé kerültek. A hatalom hivatalnokai igyekeztek minél több kárpátaljai patriótát a börtönökbe, a Gulág-lágerekbe juttatni, hogy kiszemelt áldozataikat a közösségeiktől elszigeteljék.

Felmerül a kérdés, milyen törvénycikkelyek alapján ítélték el Kárpátalján mások mellett az üldözött történelmi egyházak jeles képviselőit, a szovjet állampolgárokká nyilvánított lelkipásztorokat?

Ha megvizsgáljuk az OSZFSZK vagy az Ukrán SZSZK akkori, egybehangzó büntető törvénykönyvének a felépítését, cikkelyeinek tartalmát, szigorát, meggyőződhetünk arról, hogy a vádlottak padjára juttatott áldozatok esetében: *„Gyakorlatilag senkinek sem állt módjában, hogy elkerülje a megtorlást, annak szigora pedig esetleg csak a középkori kegyetlenségekhez hasonlítható.”*¹⁷⁵

Sztálin szigorú törvényét a kommunista párt fegyveres osztagai, köztük a KGB különítményei, az áldozatokkal szembeni könyörtelen ügyészek, ítélőbírók egészen 1954-ig alkalmazták.

Kárpátalján például minden harmadik vagy negyedik elítélttel szemben az Ukrán SZSZK Btk. 54/4. és az 54/10.§-ait alkalmazták. A hírhedt paragrafusok alapján ítélték el **Pásztor Ferencet** is.

¹⁷⁵ KORSZUN ALEKSZEJ: Bevezető sorok a kárpátaljai magyarok emlékkönyvéhez. In: „Sötét napok jöttek.” Konceptiók perek magyar elítélteinek emlékkönyve 1944-1945. Dupka György közreadásában. Intermix Kiadó, Budapest-Ungvár, 1993. 11.

Az 54-4. paragrafus¹⁷⁶ – „*nemzetközi burzsoázia segítése*”. Konkrétabban – szervezeteinek segítése. Következésképpen e paragrafus vonatkozott mindazokra, akiknek a külföldi ismerőseiről feltételezhették, hogy köze van e szervezethez, illetve a nemzetközi vallási szervezetekhez.

Pásztor Ferenc esetében elegendő volt, hogy vikáriusként illegális kapcsolatban állt **Scheffler János** szatmári püspökkel, azon keresztül a Vatikánnal, akiknek helyzetjelentést küldött levelek formájában a kárpátaljai Római Katolikus Egyház ügyes-bajos dolgairól, a letartóztatott papokról, a Kárpátalján erőszakosan bevezetett szovjet típusú, Istentagadó társadalom tapasztalatairól.

Az 54-10. paragrafus¹⁷⁷ – „*ellenforradalmi propaganda és agitáció*” – leszögezi: „*Az a propaganda vagy agitáció, amely felszólítást tartalmaz a szovjethatalom megdöntésére vagy gyengítésére, illetve egyes ellenforradalmi bűntettekre (...), ugyancsak azonos célú irodalom terjesztése, sokszorosítása vagy őrzése (...). Ugyanezen cselekedetek tömegmegmozdulások esetén, vagy a tömegek vallási, avagy nemzeti előítéletei felhasználásával...*”¹⁷⁸

Alekszej Korszun szerint „*A bírósági gyakorlat leggyakrabban az 54-10-es paragrafust alkalmazta. Minden hét elítélt közül hatot ennek a paragrafusnak az alapján vontak büntetőjogi felelősségre.*

Lényegében az 54-10. paragrafus eszköz volt, mondhatnánk, lakat a szájra, hogy senkinek se lehessen saját, eltérő véleménye. Kísérlet volt arra, hogy végképp elnémítsák az embereket, és csak pozitív érzelmeknek – a kis és nagy vezérek iránti elragadtatás, hódolat hangoztatásának engedett teret.”¹⁷⁹

Pásztor Ferenc is a másként gondolkodó emberek csoportjába tartozott, bátran hangot adott véleményének, például a társalgás, felszólalás, prédikáció stb. révén. Ezért vált üldözötté, mert önállóan véleke-

¹⁷⁶ Megegyezik az OSZFSZK BTK 58-4. paragrafusával.

¹⁷⁷ Megegyezik az OSZFSZK BTK 58-10. paragrafusával.

¹⁷⁸ KORSZUN ALEKSZEJ, 1993, 27.

¹⁷⁹ KORSZUN ALEKSZEJ, 1993, 27.

dett a politikai, társadalmi, egyházi eseményekről, a sokat szenvedett helyi magyarságról. Ezért sorolták őt a „nép ellenségei” közé.

Ezt állították róla az állománybéli besúgók és provokátorok. Erről győződhetünk meg a fentebb idézett nyolc tanúval készített kihallgatási jegyzőkönyvek hamis állításaiból **Pásztor Ferenc**kel kapcsolatosan. Az ő hősiessége abban nyilvánult meg, hogy nyíltan beismerte a hatóság által a fejére olvasott, kiagyalt bűnöket, amely a papi és közéleti tevékenységét – a KGB-nyomozótisztek szerint erősen – beárnyékolta. Számára nem maradt más hátra, csak a hallgatás, a beleegyezés, mert az ateista szovjetrendszer éber őreinél magasztosabb volt az ő Istentől megáldott hitvallása, elszántan vállalta sorsa beteljesülését. Az egyházat, a Vatikánt, a magyarságát meg nem tagadó vikárius magabiztosan haladt a fényes jövő igazságtételének tudatában a mártírok útján.

Az alábbi, 50. sz. iratra utalva a KGB-tisztek összehangolt csapatmunkájának megvolt az eredménye. Éspedig a beregszászi, ungvári és a kijevei állambiztonsági kihallgató tisztek által lezárt, ugyanakkor hamis koncepciók nyomozati anyag alapján Kijevben végleges formába öntött „Határozatot” az Ukrán SZSZK főügyészsége 1949. május 23-án az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztérium Különtanácsa elé ítélelhezatalra beterjesztette. Az Ukrán SZSZK Btk. 54-4. cikkelye és 54-10. cikkelye második bekezdése alapján az ügyészség javaslata: **Pásztor Ferencet** 25 évi javító-nevelő munkatáborra ítélik el. Az általa kiszabott büntetés mértékének elfogadását kérték.

Az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztériumának Különtanácsa „1944. november 26. – 1951. május 26. között közel száz kárpátaljai lakost ítélte halálra, illetve juttatott a Szovjetunió börtöneibe, lágerebbe, munkatelepekre.”¹⁸⁰ Azt csak tüzetesebb levéltári kutatásokból tudhatjuk meg, hogy konkrétan vezetéknév szerint kiket ítélték el.

Annyi bizonyos, hogy **Pásztor Ferenc** oltártestvérét, **Sörös János**t 1950. augusztus 10-én szintén az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztériumának Különtanácsa ítélte el 10 évre. Tajsetben, a Baj-

¹⁸⁰ KORSZUN ALEKSZEJ, 1993, 134.

kál-tó melletti 37-es lágerben raboskodott. 1956-ban rokkantan, betegesen került haza.

A Kárpátaljai Református Egyház meghurcolt papjai közt volt **Horkai Barna** (Kiszsárkony, 1988) nagyszőlősi református tiszteletes, aki a Sztálinnak írt Beadvány egyik szerzője volt. Szovjetellenes tevékenység vádjával az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztériumának Különtanácsa 1948. május 15-én 7 évi szabadságvesztésre ítélte. 1955-ben térhetett haza a fogságból. 1989-ben rehabilitálták.¹⁸¹

Az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztériumának Különtanácsa lesújtott vidékünk magyar, sváb-német értelmiségének számos közéleti személyiségére (gazdálkodók, civilszervezeti vezetők, tisztviselők, képviselők stb.) is. **Pásztor Ferenc** sorsában osztozott a gépkocsivezető **Katona Béla** (1923) Korláthelmec, az ungvári bank munkatársa **Györffy Zoltán** (1904) Nagykálló-Ungvár, **Bakajsz József** (1905) Gálóc polgármestere, **Kovács Árpád** (1911) Tiszaújlak, Macsola, gazdálkodó, **Lőrincz Mihály** (1922) Bustyaháza, **Albók Rozália** (1920) Csonkapi, háztartásbeli, **Tatár Menyhért** (1911) Tiszabökkény, kolhoztag, **Miskolci Ferenc** (1910) Kamjanica, **Paulik Rudolf** (1928) Munkács, **Rziman Teréz** (1897) Budapest-Munkács, színésznő, **Kobán Mihály** (1922) Mezőkaszony, **Horváth Erzsébet** (1910) Beregszász-Dercen, háztartásbeli, **Szücs József** (1913) Gecse, **Locker Zoltán** (1898) Eperjes-Munkács, fotográfus, **Nagy Pál** (1892) Muzsaly, **Bics Lajos** (1925) Mezőkaszony, munkás, **Bordás László** (1900) Unghosszúmező és mások, akiknek rövid életrajzát, elítélésük és rehabilitálásuk tényanyagát a *Reabilitovani isztorieju. Zakarpatszka oblaszt* c. mintegy 700 oldalas dokumentumgyűjtemény első kötete tartalmazza.¹⁸²

Az ítélelhezattal kapcsolatos 51., 52. sz. dokumentumok szerint **Pásztor Ferencet** távollétében – az 1949. július 6-án Moszkvában összeült az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztériumának Különtanácsa az Ukrán SZSZK Btk. 54-4. és az 54-10.§-ai alapján – szovjetel-

¹⁸¹ RIZO, 2003.I.k.281.

¹⁸² Реабілітовані історіє: Закарпатська область. (упорядник О.Д. Довганич, О.В. Хланга, О.М. Корсун) – Книга перша. – Ужгород: «Закарпаття», 2003. A továbbiakban RIZO, 2003.I.k.

lenes tevékenység vádjával, hazug tanúvallomások alapján – 25 év javító-munkatáborban eltöltendő szabadságvesztésre, teljes vagyonelektobzásra ítélte el.

Ez több kutató egybehangzó véleménye szerint „*valószínűleg a halálbüntetésének enyhítése volt. Szibériába hurcolták*”.¹⁸³

Pásztor Ferenc fogságának helyeként a 7. sz. Bratszki MVD ITL szigorított Gulág-munkatáborát jelölték meg, ezen belül a Tajset és Bratszk között található Ozernij lágerbe küldték.

Mint ismeretes, Oroszország hatalmas Irkutszk területéhez tartozik *Bratszk*, Kelet-Szibéria több mint 200 ezer lakosú, nagy kiterjedésű iparvárosa, amely az itt épült hatalmas vízierőművéről lett híres. Szibéria egyik legnagyobb ipari központjává fejlesztették. Az idevonatkozó szakirodalom is igazolja, hogy a régió iparosítása az 1930-as évektől az NKVD által ide összpontosított Gulág-rabok, száműzöttek, kitelepített kulákok, a lakhelyüktől megfosztott Volga-menti németek ezreinek köszönhető, a fogvatartottak, a lakhelyükhöz kötött szovjet rabszolgák olcsó erejére alapozva építették fel a várost és más itteni munkástelepülést.

A túlélők vallomásaiból tudható, akik idekerültek, azoknak a többségét a vasúti vonalszakaszok, gyárak, utak, lakótelepek és egyéb létesítmények építésénél, vagy a fakitermelésnél, a bányászatban is halálra dolgoztatták, sokan végelgyengülésben haltak meg. A munkatáborokban a szigorúságáról elhíresült *Ozerlag*, másképp: *7. számú Oszobij lager*, *Oszoblag* táborhálózat, illetve az Angarlag elítélteji, valamint 1948–1954-ben német, japán, magyar és más nemzetiségű hadifoglyok is dolgoztak. Ennek egyik központja *Zajarszkban* volt (a mai Bratszk körzetében állt település helye a víztározó feltöltésekor víz alá került).

Az 51., 52., 53. sz. „szigorúan bizalmas” dokumentumok igazolják, hogy a 70. évébe lépő **Pásztor Ferenc** Gulág-rab valóban az MVD 7. számú szigorított Ozernij lágerébe került, építkezéseken, fakitermelésen dolgoztatták. Egy időben a Bajkál-tó vidéki, 32. sz. Ozerlagban rabtársa, a fadöntőbrigád tagja volt **Harangozó Ferenc** (Szentpéterfa,

¹⁸³ HETÉNYI Varga Károly: Papi sorsok a horogkereszt és a vörös csillag árnyékában. 1996, idézett mű: 404 old.

1908. jan. 24. – Szombathely, 1991. dec. 21.) szombathelyi vicerektor-nak, gimnáziumi igazgatónak, egyházmegyes papnak¹⁸⁴, akit a szovjet katonai bíróság fasiszta szökevények segítéséért 25 évi kényszermunkára ítélt. 1955-ben több száz fogollyal Magyarországra hozták. Megírta az emlékiratát is *A csendlaki parókiától a szibériai hómezőkhig* címmel.

Harangozó atya elmondásából tudjuk, hogy az Ungvárról kapott kis kehellyel misézett. Titokban paptársaival gyóntatott és áldoztatott is. Erre így emlékszik: *„munkába menet mellém állt, aki gyónni akart. Az áldoztatás is így történt. Menet közben az áldozó kezébe adtam egy kis kenyeret, ő magába mélyedt, nagyon megható volt. (...) a fogságban töltött évek megerősítettek abban, hogy lehet bízni az emberekben. Jó ember minden fajtában van, arany is, de mindenütt van salak is.”*¹⁸⁵ Ő is megerősíti, az idősebb papokat sem kímélte meg a halál. Például **Jarosi Andor** erdélyi evangélikus lelkész, teológiai tanár és író végelgyengülésben halt meg.

A 25 évre elítélt oltártestvérei¹⁸⁶ közül az Irkutszk területi Angarszk nevű lágerben **Bakó Zoltán** kisszelmenci plébános, a Csuksa nevű javító-nevelő munkatáborban **Bártfay Kálmán** nagyszőlősi plébános, a Csunka nevű település melletti Ozernij lágerben **Sörös (Pivovár) János** munkácsi esperes; az Irkutszk terület Zajarszk nevű lágerében **Tőkés (Trepszker, Trefszker?) György** töltötte büntetését. Az Ozerlag rabja volt **Harcsár János** kassai római katolikus lelkipásztor is.

Meg kell jegyeznem, 1949–1956 között több kárpátaljai elítélt patrióta, lelkipásztor raboskodott az Irkutszk területi *Oszoblag* táborhálózatban (Tajset, Angara melletti láger). Itt töltötte le büntetését mások mellett **Fodor Gusztáv**¹⁸⁷ egyháztörténész szerint a Kár-

¹⁸⁴ HETÉNYI 1996: 404.

¹⁸⁵ HARANGOZÓ Ferenc 2012: *A csendlaki parókiától a szibériai hómezőkhig*. Kilenc év börtönökben és munkatáborokban. Összeállította GYÜRKI László. Szombathely, Martinus Kiadó. https://www.martinuskiado.hu/misc/products/1351-a_csendlaki_parokiatol_a_sziberiai_homezokig.pdf (Letöltés, 2024.07.12.)

¹⁸⁶ Paweł WYSZKOWSKI OMI: 2013.235-253.

¹⁸⁷ FODOR Gusztáv: *Akik nagy nyomorúságból jöttek... A sztálini diktatúra koncepciójás perei kárpátaljai reformátusok ellen a KGB ungvári levéltárának dokumentumai alapján... Református Közéleti és Kulturális Központ Alapítvány, Budapest, 1917.16-23.*

pátaljai Református Egyház koncepció s perben 25 évre elítélt papjai közül **Fekete Gyula** csetfalvai református misszionárius, **Györke István** beregújfalvai református lelkész, **Husztai Béla** kigyó si lelkész, **Kovács Zoltán** tiszaujlaki református lelkész. A 60 éves **Szutor Jenő** beregszászi református lelkész az *Ozerlag* egyikében végelgyengülésben halt meg.

Az aposztáziát elutasító, szintén 25 évre elítélt görögkatolikus parochusok egy csoportja¹⁸⁸ is az *Oszoblag* táborhálózatban sýnló dött: **Bacsinszky Gyula** rahói esperes, **Baltovics Miklós** turjapaszikai, **Csurgovics György** sisló ci, **Lozán Polikárp Bazil/Vaszil**/OSBM beregdédai, **Melles Jenő** nagybereznai, **Romzsa Nesztor** kovászói, **Ortutay István** kapuszó gi görögkatolikus parochus. Ők sokkal fiatalabbak voltak a 69 éves **Pásztor Ferencnél**, fizikailag jobban viselték a napi norma teljesítésével járó rabmunkát, erőfeszítéseket. Valamennyien amnesztiával szabadultak 1956-ban, a lágerben szerzett betegséggel, rokkantan, de szerencsésen élve hazatértek, 1989-1992 között valamennyijüket rehabilitálták.

A KGB legfelső orgánumának **Pásztor Ferenc**re vonatkozó ítélethozatalával kapcsolatosan az aktában csupán 3 ügyiratot találtam.

1949. július 6-án az 53. sz. irat szerint az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztériuma Különtanácsának ülésén szigorú döntés született **Pásztor Ferenc** 74/149252. számmal benyújtott ügyében, az Ukrán SZSZK Btk. 54-4, 54-10. cikkelyeknek a második bekezdése alapján a vádiratban leírtak értelmében bűnösnek találták, mivel a „fasiszta párt tagja volt” és igazoltan „szovjetellenes tevékenységet folytatott.”

Az ülés főtitkára, **Tarkinszkaja** által aláírt, körpecséttel ellátott 37. sz. jegyzőkönyvi kivonat szerint a KGB legfelsőbb fórumának ítélőszéke **Pásztor Ferencet** 25 évi javító-nevelő munkatáborban letöltendő szabadságvesztésre és vagyone l korbzásra ítélte.

¹⁸⁸ BENDÁSZ István-BENDÁSZ Dániel: 1994.

Az irat a következő sorokkal zárul: „A büntetés végrehajtás 1949. március 1-től veszi kezdetét. A fogság helye: a 7. sz. Oszoblag Bratszk, 278700.”

1949. július 9-én az 54. sz. „A” fokozatú, szigorúan titkos jelzéssel ellátott iratból tudomást szerzünk a kijevi KGB-börtönben tartózkodó **Pásztor Ferenc** elítélt Ozernij lágerbe történő átszállításáról.

Az akció koordinátorai: **Zaszlavszkij** alezredes, az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztériuma „A” Csoport parancsnokának képviselője, **Burinyin** alezredes, a 14. csoport parancsnoka, **Raszkazov**, végrehajtó.

Ezúttal **Podobedov** ezredest, az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma A” Csoport parancsnokát arra emlékeztetik, hogy az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztériumának Különtanácsa ülésének 37. számú jegyzőkönyvi kivonata alapján a kijevi börtönből **Pásztor Ferenc** elítélt a büntetés végrehajtására „a 37769. MVD Ozernij lágerbe küldendő”. További intézkedésről írásban „tájékoztatassák a „VCs” tábori postát”.

1949. augusztus 5-én az 55. sz. „szigorúan bizalmas” Tájékoztatóban **Szoszkin** ezredes, az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztériuma „A” osztályának főosztályvezetője, és **Burinyin** alezredes, a 14. csoport parancsnoka a következőket írta az Irkutszk megyei Bratszkban működő „MVD OZERNIJ Láger Parancsnokának”¹⁸⁹ és az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma „A” osztály főosztályvezetőjének, hogy az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztérium Különtanácsa ülésének 31-es számú jegyzőkönyvi kivonata értelmében **Pásztor Ferencet** teljes vagyonelkobzásra ítélték, aki a büntetését az Ozernaja lágerben tölti.

¹⁸⁹ 1951 szeptemberi 21-ei állapot szerint Masin az OZERLAG vezetője, amelyhez a 7. lágerrésztleg tartozott, Pásztor Ferenc itt raboskodott.

A megszólított címzetteket arra kéri, hogy az 1950. július 15-én rögzített feljegyzés alapján az elítélt nyilvántartási lapjának dátumáról az aláírókat értesítsék. A nyilvántartási lapból egy példányt mellékelnek.

Az ítélettel kapcsolatos 53-55.sz. vegyes dokumentumok az eredeti szövegek alapján, szó szerinti fordításomban következnek.

53.

00175

**1949. július 6. „Kijev” – Jegyzőkönyvi kivonat az SZSZKSZ
Állambiztonsági Minisztériumának Különtanácsa üléséről**

(Formanyomtatványon írógéppel írt szöveg)¹⁹⁰

JEGYZŐKÖNYVI KIVONAT 37.sz.

szt-4

**Az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztériumának Különtanácsa
1949. július 06.**

MEGHALLGATTÁK	ELDÖNTÖTTÉK
74. Ügyiratszám 149252 Ukrán SZSZK MGB / a következő váddal - Pásztor Ferenc Ivánovics, 1880-ban Ungváron született, nemzetisége magyar, szovjet állampolgár, pártonkívüli. Az Ukrán SZSZK Btk. 54-4., 54-10. cikke- lyek, második bekezdése alapján, bűnös. Tarkinszkaja 1949.	Pásztor Ferenc Ivánovics, mivel fasiszta párt tagja volt és szovjetellenes tevékenységet folytatott, a büntetés végrehajtási formája 25 év javító és átnevelő munkatábor. A büntetés végrehajtás 1949. március 1-től veszi kezdetét. A fogság helye: 7. sz. Oszoblag Bratszk, 278700

/Körpecsét /
a Különleges Ülés Főtitkára

¹⁹⁰ K TAL, Pásztor akta 149252, az 1949. július 6-án keltezett ügyirat, eredeti, írógéppel írt, egy oldalas szöveg, 152.

54.

00176-177-178

**1949. július 9. „Kijev” – Ügyirat az elítélt Gulág-táborba
való átirányításáról**

(*Formanyomtatványon írógéppel írt szöveg*)¹⁹¹

SZIGORÚAN BIZALMAS

„A” fokozatú

Podobedov ezredesnek,

az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma

„A” csoport parancsnokának,

Kijev, július 9.

A vádirat továbbítása és haladéktalan igazolás kiállítása a 37. számú jegyzőkönyv alapján, az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztérium Különtanácsának ülése 1949.VII/6-án, az Ön ügye az 149252. sz. *Pásztor Ferenc Ivanoviccsal* kapcsolatban a büntetésének a végrehajtása személyes öltözéke alapján a GULÁG MVD SZSZKSZ 9/CO - 37769. sz. MVD Ozernij lágerbe küldendő.

A vádlott átirányításáról az előírások alapján és az igazolás dátumának kiadásáról kérem tájékoztassák a „VCs” tábori postát.

Melléklet. Nyilvántartási lap, 2 példányban.

Zaslavszkij alezredes,

az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztériuma

„A” Csoport parancsnokának képviselője.

Aláírás: s. k.

Burinyin alezredes,

a 14. csoport parancsnoka, aláírás: s.k.

Raszkazov, végrehajtó,

aláírás: s. k.

¹⁹¹ KTAL, Pásztor akta 149252, az 1949. augusztus 5-én keltezett ügyirat, eredeti, írógéppel írt, egy féloldalas szöveg, 154, 154a.

55.
00176

**1950. július 15-augusztus 5. „Moszkva” – Jegyzőkönyvi
kivonat az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztériuma
Különtanácsa ülésének vagyoneklobzási döntéséről
(Írógéppel írt szöveg)¹⁹²**

Szigorúan Bizalmas Az MVD OZERNIJ Láger Parancsnokának Irkutszk megye, Bratszk	Az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisz- tériumának „A” osztály főosztályvezetője Kijev „A” csoport augusztus 5. 18/11- 139947
--	---

Az előzetesen meghirdetett nyilvántartási lap a 31-es számú jegyzőkönyvből az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztériumának Különtanácsa üléséről 1950.július 15-én, a rögzítettek alapján teljes vagyoneklobzásra ítéendő **Pásztor Ferenc Ivánovics**, büntetés végrehajtása az Ozerna lágerben.

A nyilvántartási lap dátumáról kérem értesítsenek.

Mellékletek: 1 példány a nyilvántartási lapból.

Szoszkin ezredes,
az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztériuma „A” osztályának
főosztályvezetője, aláírás: s.k.

Burinyin alezredes,
a 14. csoport parancsnoka, aláírás: s.k.

A 154. lap hátoldalán a következő megjegyzés olvasható: Az akta ügyiratai lefűzve, a lapok számozottok: 154 (százötvennégy) lap. **Malidin**, a 3. csoport operatív meghatalmazottja, aláírás: s.k.

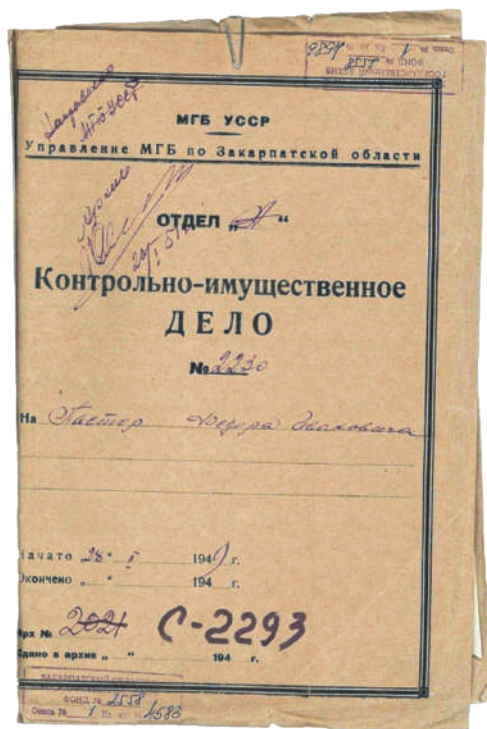
1952.III.19.

¹⁹² KTAL, Pásztor akta 149252, az 1949. augusztus 5-én keltezett ügyirat, eredeti, írógéppel írt, egy féloldalas szöveg, 153.

3.8. VAGYONELKOBZÁS

A Pásztor-akta a vagyoneklobzást számba vevő különálló melléklettel rendelkezik. Az ügynevezett 2230.sz. *Vagyon-nyilvántartási dosszié*-nak 35 összefűzött, számozott oldala van, közel 30 ügyiratot foglal magába. Ebbe a jegyzékbe az 1949. március 1.–1951. szeptember 21. között keletkezett, a vagyoneklobzással, értékesítéssel kapcsolatos határozatokat, kimutatásokat, számlákat stb. sorolták.

Az ügyirat gazdája, a dosszié összeállítója az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma Kárpátontúli Főosztályának „A” nyomozóosztálya. Az iratgyűjtést 1947. február 28-án indították el, a dosszié borítóján is ez a keltezés szerepel. A borítóra írt dátum arra enged kö-

A 2230.sz. *Vagyon-nyilvántartási dosszié* borítója

vetkeztetni, hogy az iratcsomóban az utolsó feljegyzés 1951. január 24-én történt. Archívszáma: 2293.

A dosszié első iratának a keletkezési ideje: 1949. márcis 1. A KGB-tisztek ekkor bonyolították le **Pásztor Ferenc** beregszászi Vorosilov tér 4. szám alatti lakásán a házkutatást. A tanúk által is aláírt jegyzékben 22 elkobzott vagyontárgy és 1478 rubel szerepel.

Ezzel a kérdéskörrel már a „3.3. *Letartóztatás, házkutatás, vagyonelkobzás*” c. alfejezetben foglalkozom, itt adtam közre a 16., 17., 18., 19., 20. és a 22. ügyiratot. Ezeknek a másolatai a 2230.sz. *Vagyon-nyilvántartási dosszié* 1-12. oldalán fellelhetők.

Fentebb már szóltunk arról, hogy az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztériumának Különtanácsa 1949. július 6-án **Pásztor Ferenc** sorsáról távollétében döntött. Büntetése súlyos: 25 évi javító-nevelő munkatáborban letöltendő szabadságvesztésre ítélték. Az Irkutszk megyei Bratszk környéki 7. sz. szigorított Gulág-munkatáborban raboskodott.

Az 56. sz. ügyirat jegyzőkönyvi kivonatából arról értesülünk, hogy 1950. július 15-én az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztériumának Különtanácsa kiegészítő döntése értelmében nyíltan kimondja „*ingóságát haladéktalanul le kell foglalni.*”

A hatóság által lefoglalt vagyon nagyobb részét tételekre bontva felsőbb utasításra Beregszászban a helyi kereskedelmi egységekben, a fogyasztási szövetkezeten keresztül értékesítették, a befolyó összeget az államkasszába átutalták. Erről tanúskodnak az alább közölt 57., 58. és az 59. számú ügyiratok.

A 60. és a 61. sz. iratok szerint Pásztor Ferenc elítélttől az Ozernij lágerben 1950-ben elkobzott személyi tárgyai a moszkvai „kincstárba” kerültek. A vádemelést alátámasztó tárgyi bizonyítékokat a KGB ungvári „A” osztályán helyezték el, további sorsukról nincs adat.

A vagyonelkobzással kapcsolatos 56-61.sz. vegyes dokumentumok az eredeti szövegek alapján szószerinti fordításomban alább olvashatóak.

56.

00039

**1950. július 15. „Moszkva” – Az SZSZKSZ Állambiztonsági
Minisztériumának Különtanácsa kiegészítő döntésének
jegyzőkönyvi kivonata a vádlott vagyonának lefoglalásáról**
(*Formanyomtatványon írógéppel írt szöveg*)¹⁹³

MEGHALLGATTÁK	ELDÖNTÖTTÉK
463. Ügyiratszám 278700. sz. USZSZK MGB vádirata: Pásztor Ferenc Ivánovics, 1880-ben Ungváron született, nemzetisége magyar, állampolgársága szovjet, felsőfokú teológiai végzettséggel rendelkezik. Az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztériumának Különtanácsa 1949. július 6-án, 25 évi javító-nevelő munkatáborban letöltendő szabadságvesztésre ítélte.	Kiegészítés az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztériumának Különtanácsa 1949. július 6. ülésének döntéséhez, a vádlott Pásztor Ferenc Ivánovics ingóságát haladéktalanul le kell foglalni. Körpecsét Az Állambiztonsági Minisztériuma Különtanácsa titkárságának vezetője¹⁹⁴ (olvashatatlan aláírás)

57.

00015

**1950. szeptember 19. „Kijev” – Tájékoztató Fomicsev
alezredesnek, az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma
Kárpátontúli Főosztálya „A” nyomozóosztály vezetőjének
az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztériuma Különtanácsa
1950. július 15-i döntéséről, a vádlott ingóságának haladéktalan
lefoglalásáról**
(*Részlet a gépiratos szövegből*)¹⁹⁵

¹⁹³ KTAL, Pásztor akta 149252, az 1950. július 15-én keltezett ügyirat, eredeti, formanyomtatványon írógéppel írt, egy oldalas szöveg, 155.

¹⁹⁴ A további iratok szerint: Jeszaulov, vezérezredes, az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztériuma Különtanácsa titkárságának a vezetője

¹⁹⁵ KTAL, Pásztor akta melléklete, 2230. sz. *Vagyon-nyilvántartási dosszié*, az 1950. szeptember 19-én keltezett ügyirat, eredeti, írógéppel írt, egy oldalas szöveg, 10.

Fomicsev alezredes elvtársnak,
az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériumának Kárpátontúli
Főosztálya „A” nyomozóosztály vezetőjének
Ungvár

Körpecsét, az USZSZK
Államvédelmi Minisztériuma,
1950. augusztus 19.
10/1 30079.sz.
Kijev

Parancs 7/1/5260. sz. következő 31/UP-50g.

Ezúton értesítjük, hogy az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztérium Különtanácsa döntésének alapján 6/UP-1949 **Pásztor Ferenc Ivánovicsot**, 1880-ben született, 25 évi javító-nevelő munkatáborban letöltendő szabadságvesztésre ítélték. Összhangban a korábbi döntéssel az Állambiztonsági Minisztérium Különtanácsának újabb döntése értelmében a 15/UP-50 évben **Pásztor Ferenc Ivánovics** ingóságát haldéktalanul le kell foglalni.

Mint ismeretes, Önöknél helyezték el a megőrzésre lefoglalt tárgyakat, és azok nyilvántartási jegyzékét a vádlott testvérének, **Pásztor Lajos Ivánovicsnak** is átadták. Kérjük a beregszászi városi önkormányzat pénzügyi osztályán és kereskedőn keresztül a nyilvántartásba vett tárgyak értékesítésének lebonyolítását.

Az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztérium Különtanácsa döntésének végrehajtásával, a vádlott ingó és ingatlan vagyonának lefoglalásával kapcsolatos dokumentumokat küldjük meg nekünk, hogy azokat a kontroll és ellenőrzési ügyvitelhez mellékelhessük.

Bub alezredes,
az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztérium Főosztályvezetője

Melynikov alezredes,
az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztérium 1. osztály vezetője

58.

00016

**1950. szeptember 19. „Ungvár” – Utasítás Kurjata alezredesnek,
az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztérium Beregszászi
Főosztálya vezetőjének a vádlott lefoglalt tárgyainak
értékesítéséről készített jelentés megküldéséről**

(Részlet a gépiratos szövegből)¹⁹⁶

Szigorúan Bizalmas
„A”

Kurjata alezredes elvtársnak,
az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztérium
Beregszászi Főosztálya vezetőjének
Beregszász

A korábbi utasításnak megfelelően Önök koordinálták a városi tanács, a kereskedelmi egységek, a városi pénzügyi osztály közreműködésével a **Pásztor Ferenc Ivánovics** letartóztatása során elkobzott vagyontárgyak egy részének az értékesítését. Tudomásunk szerint a vagyontárgyak egy része lista szerint átadva megőrzésre a vádlott testvérének, **Pásztor Lajos Ivánovicsnak** (Beregszász, Vorosilova utca 4.)

A lefoglalt tárgyak értékesítéséről az átadási jegyzőkönyvek 2 példányban kerültek rögzítésre. Ezek anyagát haladéktalanul küldjék el nekünk, hogy az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma számára tovább küldhessük, hogy azokat a kontroll és ellenőrző ügymenethez hozzáfűzzék.

Kiegészítés: a ingóságról készített nyilvántartási lap.

Fomicsev alezredes,
az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztérium Kárpátontúli
Főosztálya „A” nyomozóosztály vezetője

¹⁹⁶ KTAL, Pásztor akta melléklete, 2230.sz. *Vagyon-nyilvántartási dosszié*, az 1950. október 12-én keltezett ügyszer, másolat, kézzel írt, egy oldalas szöveg, 4.

Szemakov őrnagy,
az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztérium Kárpátontúli
Főosztálya részlegének vezetője

59.

00021., 22., 23., 24., 25., 26., 41, 42.

1950. december 23. „Beregszász” – Tájékoztató Fomicsev
alezredesnek az ungvári „A” nyomozóosztály vezetőjének
a vádlott elkobzott vagyonának értékesítéséről, a vagyontárgyak
felbecsüléséről

(Részlet a gépiratos szövegből)¹⁹⁷

Szigorúan Bizalmas
„A”liter, kimenő 3860.sz.
Fomicsev alezredes elvtársnak,
az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztérium Kárpátontúli
Főosztálya „A” nyomozóosztály vezetője
Ungvár

Ezúton továbbítjuk az elkobzott vagyon értékesítésével kapcsolatos
jegyzőkönyveket, amelyek alapján **Pásztor Ferenc Ivánovics** vádlott
tulajdonában voltak a letartóztatás napján.

Melléklet: 6 oldalban

Kurjata ezredes,
az MGB Beregszászi Főosztálya vezetője

¹⁹⁷ K TAL, Pásztor akta melléklete, 2230.sz. *Vagyon-nyilvántartási dosszié*, az 1950.
december 23-án keltezett üggyirat, másolat, kézzel írt, egy oldalas szöveg, 16., 17-
18., 33. 34.

1950. december 23.

5425. sz.

Beregszász

Végrehajtó *Papkin*

Részletek a mellékletekből

1. számú

1950. december 1-től működik a vádlott vagyontárgyainak értékesítését koordináló bizottság, amelynek összetétele a következő:

Szotver Iván Ivánovics, a beregszászi városi önkormányzat vezető nyomozója,

Natkulinec M. V., a beregszászi városi tanács képviselője,

Jegorov M. P., az MGB Beregszászi Főosztályának képviselője, Következő **Pásztor Anna Lajosivna** tanú, lakhelye Beregszász, Borodovoj 6. sz.

2. számú

Kimutatás az elkobzott 19 vagyontárgy értékének felbecsüléséről
(Részlet a vagyon nyilvántartási jegyzőkönyvből)

Nº	A tárgy megnevezése	Darab	Elsődleges becsüs ár	Végző ár
1.	Vaság	egy	200	40
2.	Zománczott vödör	egy	36	8
3.	Zománczott kád	egy	32	7,50
4.	Mosdótál, vas	egy	50	100
5.	Asztali lámpa	egy	28	14
6.	Fali óra	egy	275	55
7.	Kényelmes fotelek	négy	420	84
8.	Kényelmes dívány	egy	220	44
9.	Diófa zongora	egy	4800	1200
10.	Tölgyfa szekrény	kettő	1200	300
11.	Büféasztal	egy	600	150

12.	Kis asztalok, tölgyfa	kettő	120	24
13.	Különböző festmények	tíz	500	150
14.	Szobaszőnyeg	öt	800	200
15.	Íróasztal	egy	400	80
16.	Kisasztalok	kettő	140	28
17.	Vacsora tányérok	kettő	6	12
18.	Abrosz, terítő	kettő	értéktelen	értéktelen
19.	Burgonya tartó láda	egy	26	13

Végső ár összesen: 2219,59 rubel

3.számú

Igazolás a vádlottól lefoglalt bor értékesítéséről

Az MGB Beregszászi Főosztályának információja szerint a beregszászi fogyasztási szövetkezet (igazgató: *Petraskó*, főkönyvelő: *Poljanka*) értékesítés céljából még 1949. március 18-án vette át a *Pásztor Ferenc* vádlottól lefoglalt 6 ezer liter bort 33 hordóban, értékesítési értéke: 52 262 rubel 50 kopek.

60.

00035.

1951. augusztus 21. „Kijev” – Utasítás Ozernij fogolytábor vezetőjének az ott raboskodó Pásztor Ferenc elkobzott vagyontárgyainak beszolgáltatásáról

(Részlet a gépiratos szövegből)¹⁹⁸

Az SZSZKSZ MVD
Ozernij fogolytábor vezetőjének
Irkutszk megye, Bratszk
1951. augusztus 21.
10/2/ 2 29683

¹⁹⁸ K TAL, Pásztor akta melléklete, 2230.sz. *Vagyon-nyilvántartási dosszié*, az 1951. szeptember 21-én keltezett ügyirat, másolat, géppel írt, egy féldoldalas szöveg, 28.

Harmadszorra kérjük nyomtatékosan végrehajtani a parancsunkat az 1951. január 30. dátumú 10/I/3711 számú, illetve az 1951. május 28-i 10/2/16817 dátumú az 1880-ban született **Pásztor Ferenc Ivánovics** elítélttel kapcsolatban a teljes vagyonek kobzást.

Podobedov ezredes,
az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériumának
„A” nyomozóosztály vezetője

Melnikov alezredes,
2. osztály vezetője

61.
00036.

1951. szeptember 21. „Bratszk” – Tájékoztató
Podobedov ezredesnek, az Ukrán SZSZK
Állambiztonsági Minisztériumának „A” nyomozóosztály
vezetőjének az Ozernij fogolytáborban raboskodó
Pásztor Ferencről
elkobzott vagyontárgyainak beszolgáltatásáról

(Részlet a gépiratos szövegből)¹⁹⁹

Szigorúan bizalmas
Podobedov ezredes elvtársnak,
az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériumának „A” nyo-
mozóosztály vezetőjének

Tájékoztatjuk, hogy az Ön 10/I-3711 számú január 30-i keltezésű pa-
rancsát teljesítve, **Pásztor Ferenc Ivánovics** elítélt anyagi javait aján-

¹⁹⁹ KTAL, Pásztor akta melléklete, 2230.sz. *Vagyon-nyilvántartási dosszié*, az 1951. szeptember 21-én keltezett üggyirat, másolat, géppel írt, egy oldalas szöveg, 29.

lott küldeményként a következő címre elküldték: Moszkva, Szadovotirumfialnaja 4/10, 3. állami pénztár ingóságok és tárgyak átadása és átvétele.

Dabizsa,

a 7. sz. Ozernij különleges láger főigazgatóságának főkönyvelője

Masin,

a 7. sz. Ozernij különleges láger főigazgatóságának
elszámolási főosztályvezetője

3.9. FOGSÁGA ÉS MÁRTÍRHALÁLA A SZIBÉRIAI LÁGERBEN

Tény és való, a 69 éves idős pap feltehetően nem sokáig bírta a szibériai mostoha, rideg éghajlatot, a végelgyengülést okozó éhezést, a nehéz fizikai munkát, a személyét ért megtorlásokat a haláltáborban.

Dossziájában az utolsó adat róla a következő dátum: „**Pásztor Fedor Ivanovics** 1949. július 23-án az MVD Ozernij Lágerbe deportálva”. Tulajdonképpen Szibériába, a Bajkál-tó melletti javító-nevelő munkatáborba, más adatok szerint a GULÁG haláltáborába hurcolták.

Hetényi Varga Károly *Papi sorsok a horogkereszt és a vörös csillag árnyékában* című könyvéből tudjuk, hogy „*Kárpátalja püspöki helynöke 1949-50 körül szenvedett mártírhalált Szibériában a 20-as számú kényszermunkatáborban. Egy időben rabtársa volt Harangozó Ferenc szombathelyi egyházmegyei lelkész.*”²⁰⁰

Csanádi György *Régi beregszásziak* c. művében *Pásztor Ferenc* halálának időpontját a fenti állítás alapján szintén megerősíti „1950-ben egy sztálini munkatáborban halt meg.”²⁰¹

Melega Gabriella Anna OP sem tud *Pásztor Ferenc* elhalálózásáról pontosabb információt közölni, szerinte is: „*Szibériában a Bajkál-tó melletti javító-munkatáborba deportálták, ahol rá két évre elhunyt.*”²⁰²

Szendrey Anita 2011-ben *Pásztor Ferenc* beregszászi papi szolgálatát leíró, elemző tanulmányában csupán annyit állapít meg: „*Pásztor Ferenc feltehetőleg 1951-ben a szovjetrendszer áldozata, a „terror mártírja” lett.*”²⁰³ A későbbiekben írt másik dolgozatában *Bobán Béla SJ*

²⁰⁰ HETÉNYI VARGA Károly: *Papi sorsok a horogkereszt és a vörös csillag árnyékában*. 1996, idézett mű: 404. old.

²⁰¹ CSANÁDI György: *Régi beregszásziak*, 1997. <https://mek.oszk.hu/02100/02131/html/01.htm> (Letöltés, 2024.07.12.)

²⁰² MELEGA Gabriella Anna OP. Új források az üldözött kárpátaljai római katolikus papokról. http://regi.mindszenty.katolikus.hu/vh57/57_1.html ; Lásd még: A római katolikus egyház ellehetetlenítésének kísérlete és papjainak elítélése Kárpátalján 1944-1956. <https://arca.melte.hu/index.php/hu-mszkl-i-06-05-20>

²⁰³ SZENDREY Anita: A beregszászi római katolikus egyház helyzete a szovjetrendszer kiépítésének kezdetén (1944–1949). *ActaBeregasiensis* 2011/1, 132.old.

kutatásaira hivatkozva, leszögezi: *„Sírhelyének pontos helyét nem lehet tudni, de feljegyzések szerint a Tájpset városának közelében levő 20. láger jelöli meg végső nyughelyét, 1951. október 15.”*²⁰⁴

Bohán Béla SJ kutatásai alapján a **Bunda Szabolcs** által összeállított szövegközlés – a Schematizmus adataira hivatkozva – szerint **Pásztor Ferenc** elhalálása bekövetkezett *„1951. október 15-én Szibériában a 20-as lágerben, 54 km-re Tajschettől. A keresztfelirata az 1960-as Schematizmus szerint. „M160” volt, Pásztor István írása szerint 17. sz. fejfá.”*

Majnek Antal munkácsi római katolikus püspök **Pásztor Ferenc** nyughelyével kapcsolatban először **Dupka György** lágerkutatóhoz fordult levéllel, aki az ungvári **Olekszij Korszun** ezredes történész közbenjárásának köszönhetően egy kísérő levéllel továbbították **Majnek** püspök levelét az Orosz Föderáció Külügyminisztériumához, ahonnan 2012. augusztus 13-i dátummal a következő válasz érkezett: *„1951. október 16-án hunyt el az Irkutszki terület MVD Ozernij – láger (32-es) egészségügyi részlegében. 1951. október 17-én temették el ugyanezen láger temetőjében a 15-ös számú sírban M-15-I, S-66 azonosító jellel jelölve. Együttal közlöm, hogy a fentnevezett személy elhantolásának helyére vonatkozó további információval nem tudunk szolgálni. Tisztelettel: I. F. Okuneva.”*²⁰⁵

Bohán Béla SJ megállapításával jómagam is egyetérték, hogy a *„Szatmári Egyházmegyének a háború utáni papi áldozatai közül ő a második. (Haklik Sándor (...)) esperes-plébános már útközben meghalt). Harmadiknak követte barátja és igaz lelki rokona, dr. Scheffler János megyéspüspök.”*²⁰⁶

<https://adoc.pub/a-beregszaszi-romai-katolikus-egyhaz-helyzete-a-szovjet-rend.html> (Letöltés, 2024.07.12.)

²⁰⁴ SZENDREY Anita: Adalékok a Beregszászi Római Katolikus Egyház történetéhez (1938-1963).pdf. 33. old. <https://docplayer.hu/660122-Adalekok-a-beregszaszi-romai-katolikus-egyhaz-tortenetehhez-1938-1963.html> (Letöltés, 2024.07.12.)

²⁰⁵ Forrás: DUPKA György: Egyházüldözés Kárpátalján 1944-1991. Szolyvai Emlékparkbizottság-Intermix Kiadó, Ungvár, Budapest, 2017.11.old. <https://mek.oszk.hu/18100/18119/18119.pdf>

²⁰⁶ Forrás: BOHÁN Béla SJ kutatásai alapján összeállította: BUNDA Szabolcs. Emlékezés Pásztor Ferenc beregszászi plébánosra. -új hajtás, 2007.9. sz. XII. évfolyam, <https://ujhajtás.net.ua/emlekezés-pasztor-ferenc-beregszaszi-plebanosra/>

3.10. REHABILITÁLÁSA

A gorbacsovi peresztrojka korszakában Ukrajnában is bekövetkezett a várva várt politikai elítéltek hivatalos rehabilitációja. 1989. január 16-i dátummal hozták nyilvánosságra Ukrajna Elnökének Határozatát. „Az 1930-as években és az 1950-es évek elején lezajlott üldöztetések áldozataival kapcsolatos igazságszolgáltatás helyreállítását célzó további intézkedésekről” elnevezésű törvény I. cikkelye **Pásztor Ferenc**re is vonatkozott.

A 2003-ban Ungváron kiadott *Reabilitovanyi isztorijeju. Zakarpatszka oblaszt* c. mintegy 700 oldalas dokumentumgyűjtemény első kötete tartalmazza **Pásztor Ferenc** elítélésének és rehabilitálásának tényanyagát. Ezek szerint „**Pásztor Fegyir Ivanovics** 1980-ban a kárpátaljai területi Ungváron született, magyar, felsőfokú végzettségű, párttonkívuili. Beregszász lakosa, római katolikus pap. A Szovjetunió Állambiztonsági Minisztériumának különbizottsága 1949. július 6-án 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1989-ben rehabilitálták.²⁰⁷

A **Pásztor Ferenc** hozzátartozóihoz eljuttatott 1989. augusztus 2-án kelt rehabilitációs határozatban az áll, hogy az ellene felhozott vádak nem megalapozottak, bűnössége nem nyert igazolást.

A tárgyalt, elemzett 149252. sz. lezárt akta végéhez csatolt függékben a 62., 63., 64. sz. dokumentumok segítségével nyomon követhetjük **Pásztor Ferenc** rehabilitálásának ügyviteli folyamatát. Ennek elindítása az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Hivatala Kárpátontúli Főosztályának keretében **Pohorilyák** alezredes a nyomozórészleg vezetőjének a nevéhez fűződik. Az ügyiratból kiderül, hogy a rehabilitálás előtt álló **Pásztor Ferencről** az Ukrán SZSZK Államvédelmi Bizottságának területi, és a Beregszászi járás illetékes vezetői nem rendelkeznek konkrét információval. Azt sem tudják, kiszabadult vagy elhunyt. Ha a lágerben mégis elhunyt, nincs adatuk bekövetkezett halá-

²⁰⁷ Реабілітовані історією: Закарпатська область. (упорядник О.Д. Довганич, О.В. Хланга, О.М. Корсун) – Книга перша. – Ужгород: «Закарпаття», 2003. 548. с.

lának idejéről, helyéről és körülményeiről. Ezért fontosnak ítélték meg a családtagok lakhelyének felkutatását is.

A **Pohorilyák** alezredes megkeresésére válaszoló **Ignatov** alezredes, az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Hivatala Kárpátontúli főosztály beregszászi járási osztályvezetőjének csupán annyit sikerült kiderítenie, hogy **Pásztor Ferenc** elhalálozásának ténye a Beregszászi Anyakönyvi Hivatal kimutatásában 1950-től napjainkig nincs feljegyezve. Az operatív nyomozás során **Pásztor Ferenc** még élő közvetlen családtagjait sikerült felkutatni.

Mindezek tükrében **Rátocska**, az ügyész segédje és **Pohorilyák** alezredes összeállította a *Zárójelentést*. Ennek alapján **Bondarenko** területi ügyész, 3. rangfokozatú állami jogtanácsos 1989. augusztus 2-án jóváhagyta **Pásztor Ferenc** rehabilitálását.

A rehabilitálással kapcsolatos 62-64.sz. vegyes dokumentumok az eredeti szövegek alapján szó szerinti fordításomban alább olvashatóak.

62.

00184

1989.március 22. „Ungvár” – Pohorilyák A. D. alezredesnek,
az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Hivatala Kárpátontúli
főosztály nyomozó részlege vezetőjének Pásztor Ferencről és
családjáról információt kérő levele

(Formanyomtatványon írógéppel írt szöveg)²⁰⁸

OC - 2021

Az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Hivatala Kárpátontúli
főosztályának
beregszászi járási osztályvezetőjének,
Ignatov A. T. alezredesnek

²⁰⁸ K TAL, Pásztor akta 149252, az 1989. március 22-én keltezett ügyirat, eredeti, formanyomtatványon írógéppel írt, egy oldalas szöveg, 158.

Sürgős

A rehabilitációs bizottság döntése alapján **Pásztor Ferenc Ivánovics**, 1880-ban született Ungváron, nemzetisége magyar, Beregszász római katolikus templom plébánosa, püspöki helynöke, vikárius, lakóhelye Beregszász, Vorosilova utca 4., az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztérium Különytanácsa ülésének határozata alapján az 1949-es évben a vádlottat elítélték 25 év közmunkára javító és fogolytáborba. (Az aktában nincs arról információ, hogy mikor szabadult volna vagy a halálának körülményeiről)

A fent említett személy halála esetén haladéktalanul el kell küldeni a halotti anyakönyvi kivonatot a beregszászi Anyakönyvi Hivatalba, illetve nyomozás alapján megállapítani közeli rokonait, akiket lehet értesíteni az ügy kimeneteléről.

A büntetőeljárás aktájában a következő családtagokról van információ:

Édesapja: **Pásztor Iván Ivánovics**, meghalt 1921 -ben.

Édesanyja: **Pásztor Julianna Fedorovna** 1917-ben halt meg.

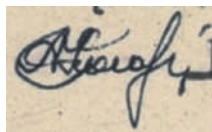
Feleség: nőtlen, nem volt felesége.

Gyerekek: nem volt gyermeke.

Fiútestvér, lánytestvér: fiútestvér – **Pásztor Lajos Ivánovics**, 1888 évben született, lánytestvére – **Pásztor Erzsébet Ivánovna**, 1891-ben született.

Mind a ketten Ungvár városában születtek és beregszászi lakosok./ Lakcímről nincs információ/

A választ várjuk 1989. március 29-ig.

Pohorilyák A. D. alezredes,
az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Hivatala Kárpátontúli főosztályának nyomozórészlégének vezetője,
1989. március 22.

63.

00183

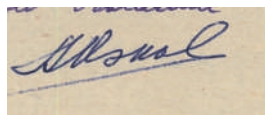
1989. április 4. „Beregszász” – Ignatov A. T. alezredes, az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Hivatala Kárpátontúli főosztályának beregszászi járási osztályvezetőjének tájékoztatója az operatív nyomozás eredményeiről

*(Kézzel írt szöveg)*²⁰⁹

Pohorilyák alezredes elvtársnak,
az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Hivatala Kárpátontúli
főosztály nyomozó részlege vezetőjének,
Ungvár

Pásztor Ferenc Ivánovics, aki 1880-ban Ungváron született, halálának ténye a Beregszászi Anyakönyvi Hivatal kimutatásában 1950-től napjainkig nincs feljegyezve.

Az AB Beregszászi RO VD az operatív nyomozás során a családjának tagjait, megállapította, illetve megtalálta.

Ignatov A. T. alezredes,
az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Hivatala Kárpátontúli
főosztály beregszászi járási osztályvezetője
1989. április 4.

²⁰⁹ KTAL, Pásztor akta 149252, az 1989. április 4-én keltezett ügyirat, eredeti, kézzel írt, 1 oldalas szöveg, 158.

64.

00181-182

**1989. augusztus 2. „Ungvár” – Határozat Pásztor Ferenc
Rehabilitálásáról**

(Formanyomtatványon írógéppel írt szöveg)²¹⁰

JÓVÁHAGYOM

a Kárpátaljai terület ügyésze
kategóriájú állami jogtanácsos

O. Ju. Bondarenko

1989. augusztus 2.

Zárójelentés

Pásztor F. I.-re vonatkozó büntetőeljárás anyagai alapján (2021. le-
véltári szám)

Teljes név: Pásztor Ferenc Ivánovics

Születési év: 1880

Születési hely: Ungvár

Információ párttagságról, párttagsági igazolványszám: párton-
kívüli

Munkahely a letartóztatás előtt: Kárpátalja megye, Beregszász, püspöki helynök, vikárius, a helyi római katolikus templom plébánosa.

Lakhelye a letartóztatás előtt: Kárpátalja megye, Beregszász váro-
sában Vorosilova utca 4. szám alatt élt. Információ a halálának körülményeiről nincs.

Információ a rokonairól: nincs erről információ.

**Mikor, milyen batóság, a Büntető Törvénykönyv mely cikkelyei
alapján lett elítélve, miben találták bűnösnek, változott-e a hatá-
rozat az ügyben és hogyan, a rehabilitáció indoklása:**

Letartóztatták 1949. március 1-én. A következő bűncselekményt
követte el: a magyar megszállás alatt aktívan segítette Őket hatalmuk

²¹⁰ KTAL, Pásztor akta 149252, az 1989. augusztus 2-én keltezett ügyirat, eredeti, formanyomtatványon írógéppel írt, 2 oldalas szöveg, 156.

megszilárdításában, akikkel közösen együtt tevékenykedett a fasiszta magyar hatalom megerősítésében és a Szovjetunió elleni harcban. Amikor felszabadították Kárpátalját, a vádlott szovjetellenes agitációs tevékenységet folytatott, illegális kapcsolatot tartott fenn külfölddel, olyan kiadványokat tartott magánál, amik szovjetellenes tartalmúak.

Elítélve 1949. július 6-án az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztériumának Különtanácsa által az Ukrán SZSZK Btk. 54-4. és 54-10. második bekezdése alapján javító-munkatáborban letöltendő 25 év szabadságvesztésre, vagyonelkobzásra azért, mert korábban tagja volt a fasiszta pártnak, szovjetellenes agitációt folytatott.

A levéltári büntetőeljárás anyagokból az állapítható meg, hogy **Pásztor** a beregszászi római katolikus templom plébánosaként tevékenységével egyházi kötelezettségének tett eleget.

Gyakorlatilag az egyházi tevékenységének tükrében a magyar megszállás alatt és azt követően az 1944-es évben Kárpátalja felszabadítása után – szovjetellenes tevékenységet nem folytatott.

A vád megalapozatlan, mivel abban az időszakban nem volt a Szovjetunió állampolgára és nem lakott Ukrajna területén, ezért az elfoglalt Kárpátalján kifejtett tevékenysége nem tartozik a szovjet büntetőtörvény hatáskörébe.

A fent említettek alapján Ukrajna Elnökének 1989. január 16-án kelt „Az 1930-as években és az 1950-es évek elején lezajlott üldöztetések áldozataival kapcsolatos igazságszolgáltatás helyreállítását célzó további intézkedésekről” szóló határozatának I. cikkelye **Pásztor Ferenc Ivánovicsra** is kiterjed.

Помощник прокурора _____ Ю.И. Раточка
Начальник подразделения УКТБ _____ А.Д. Погорилый

Ratocska J. I.
az ügyész segédje

Pohorilyák A. D.
az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Hivatala Kárpátontúli főosztályának részlegvezetője
1989. augusztus 2.

4. FEJEZET.

EMLÉKEZETE BEREGSZÁSZBAN

4.1. PÁSZTOR-EMLÉKTÁBLA ÉS MELLSZOBOR

Napjainkban Kárpátalja legmagyarabb, megyei jogú városában, Beregszászban **Pásztor Ferenc** emlékezetét méltóképpen ápolják. A rendszerváltozás után számos emlékhely létesült. A legjelentősebbek közé tartozik papi tevékenységének színhelye, a Beregszászi Szent Kereszt Felmagasztalása római katolikus templom, amelynek falán az öt mélyen tisztelő hívek kezdeményezésére 1990 nyarán fehér márványtáblát avattak.

Abban az időben, amikor a műemlékértékű Árpád-korba gyökerező templom kinevezett plébániai kormányzója, pápai prelátusa, főesperese és vikáriusa volt, a hívek száma meghaladta a 6 ezret. Ha ideszámítjuk a beregardói, bulcsui, macsolai, nagybégányi, nagy- és kismuzsalyi kirendeltségeit, akkor összességében több mint 10 ezer ember vett részt az általa celebrált szentmiséken, és ezrek hallgathatták csodálatos, gondolatébresztő prédikációit, melynek folytonosságát a kommunista diktatúra kegyetlen és könyörtelen pribékjei szakították meg, emelték ki a közösségből és íteltették el Gulág-rabságra, a legkomiszabb szibériai haláltáborba hurcolták, hogy meggyorsítsák életének kioltását.

Egyházi és közeleti tevékenységének elévülhetetlen érdemeit a tanításait követő, elkötelezetten Krisztus-hívő fiatal, keresztény értelmiségiek nevében **Szendrey Anita** Pásztor-kutató a következő gondolatokkal méltatta a mártír vikárius papi tevékenységét:

*„...**Pásztor Ferenc** sok tekintetben meghatározó alakja volt a beregszászi római katolikus egyháznak, hisz nemcsak az egyházi élet, a vallásosság legnehezebb időszakában maradt egyfajta tartópillére a város római katolikus közösségének, hanem hiánypótló feljegyzései, kézira-*

*tai megírása révén az utókor számára is rendkívül nagy szolgálatot tett, amiből sok értékes információt tudhatunk meg.*²¹¹

A mártír vikárius erőt adó szellemisége azóta is generációkon át, mindannyiunk szívében él, ahonnét a félelemkeltő ateista hatalom helyi agitátorai, ideológusai sem tudták kiűzni.

2012. március 9-én *Emlékezés a viszontagságos évekre* címmel szervezett konferenciát a Gulagon mártírhalált halt **Pásztor Ferenc** pápai prelátus, püspöki helynök, beregszászi plébános emlékére a beregszászi római katolikus plébánia.

Az esemény előtt emlékmisét tartottak a helyi Szentkereszt plébániatemplomban, melynek **Majnek Antal**, a Munkácsi Római Katolikus Egyházmegye püspöke volt a főcelebránsa. Prédikációjában a hit-

Pásztor Ferenc emlékkonferencia Beregszászban

²¹¹ SZENDREY Anita: A beregszászi római katolikus egyház helyzete a szovjet rendszer kiépítésének kezdetén (1944–1949). ActaBeregsasiensis 2011/1, 132.old.

valló és mártír **Pásztor Ferencről** is beszélt, aki „Jézusért halt meg, a Szeretet Istenéért vállalta a kínzást”, s bizonyára nem lesz akadály a boldoggá avatásának.

A konferencia résztvevői ezután átvonultak a plébánia előadótermébe, ahol a **Pásztor Ferenc** életét idéző fotókból, dokumentumból, emléktárgyakból rendezett alkalmi kiállítást tekinthették meg az érdeklődők.

A konferenciát megnyitva **Michels Antal** beregszászi plébános a következőket mondta: „Hisszük, hogy **Pásztor Ferenc** személyében városunknak, egyházközségünknek máris védőszentje van” – hangsúlyozta a plébános, aki hálát adott a Jóistennek a sztálinizmus áldozatává vált pap szolgálatáért, az egyházközségért, az itteniek hitbéli növekedéséért végzett munkájáért.

Pásztor Ferenc helytállását, a közösségért végzett munkáját méltatta és boldoggá avatásának kezdeményezését üdvözölte mások mellett **Scherczer Károly** beregszászi konzul, **Ugron Béla**, a Máltai Lovagrend magyarországi küldöttek.

Pásztor Ferenc mártír boldoggá avatását kezdeményezték a beregszászi emlékkonferencián

Majnek Antal püspök a konferenciát bevezető gondolataiban arra hívta fel többek között a figyelmet, hogy „ötven évig alig beszéltek nyilvánosan a lágert megjárt papokról. Hozzálatva a Kárpátaljáról elhurcolt római katolikus papok életének felkutatásához, különös tekintettel azokra, akik életüket vesztették, információ hiányában kezdetben szinte reménytelennek látszott a vállalkozás. Ez a konferencia is táplálja azonban a reményt, hogy sikerül bizonyítani: a mártírok hitükért, Istenért, Jézusért vállalták a hűséget, a halált”- fogalmazott a püspök.

A továbbiakban előadást tartott **Molnár D. Erzsébet** adjunktus, a Rákóczi-főiskola tanára, aki vázolta Kárpátalja sorsfordulóit az I. világháború végétől a szovjetrendszer kiépítéséig; majd a soron következő felszólalók **Pásztor Ferenc** életének egy-egy szakaszáról szóltak részletesebben.

Szendrey Anita, a Debreceni Egyetem bölcsészettudományi karának PhD hallgatója, a konferencia egyik lelkes szervezője számos példával illusztrálta **Pásztor Ferenc** odaadó szolgálatát, híveinek lelki épülése érdekében a legnehezebb időkben is szakadatlanul végzett áldozatos munkálkodását.

Br. Rabár Ferenc, az Apor Vilmos Katolikus Főiskola tanára azt mutatta be, hogyan tudott építkezni a plébános a béke éveiben.

A plébános életének záró szakaszáról **Bobán Béla**, a szegedi Jezsuita Szt. József templom papja írt információban igen gazdag értekezést. Szerinte a meghurcolt vikárius „Golgotajárása 1951. október 15-én ért véget, a szibériai Tajsetben halt meg.”²¹²

A katolikus egyházi emlékezet-politika másik fontos beregszászi mérföldköve, amikor az emlékhelyek száma a beregszászi római-katolikus plébánia udvarán egy mellszoborral is gyarapodott.

A boldog emlékü **Pásztor Ferenc** mellszobrának felavatását megelőzően 2013. október 13-án halálának 62. évfordulója alkalmából

²¹² szcs.: <https://karpataljalap.net/2012/03/09/pasztor-ferenc-martir-beregszaszi-plebanosra-emlekeztunk> (Letöltés, 2024.07.12.)

Michels Antal, akkori beregszászi római katolikus plébános kezdeményezésére emlékmisére került sor. A meghívott főcelebráns *Papp Tihamér OFM*, Beregszász egykori római-katolikus plébánosa volt.

*Az emlékmise főcelebránsa Papp Tihamér OFM,
Beregszász egykori római katolikus plébánosa volt*

Az akkori eseményt méltató sajtó szerint a ferences atya szentbeszédében megemlékezett *Pásztor Ferenc* áldozatos életéről, vértanúhalálának gyümölcseiről. „A mártírok vére a kereszténység életében mindig is vetőmag volt, mely újabb hívőket „szült” az Egyház számára” – mondta *Papp Tihamér*. Felhívta a figyelmet arra, hogy „csak akkor lehet értelme az életünknek, ha úgy, mint Pásztor Ferenc és Assisi Szent Ferenc is Krisztust állítjuk életünk középpontjába, így Istenünk lesz a mindenünk.”

A szentmise után *Michels Antal*, akkori beregszászi római katolikus plébános a plébánia udvarára hívta az egybegyűlteket, hogy ott részt vegyenek a szoboravatáson.

A szoboravató eseményt megtisztelte ifjabb **Pásztor Ferenc**, a boldog emlékü plébános testvérének unokája, aki felszólalásában mesélt rokona életéről, emlékeiről.

A rendezvény vendége volt továbbá **Bozsik Béla** beregszászi konzul is, aki beszédében elmondta, hogy a szovjet diktatúra alatt hiába próbálták kiirtani az értékeket, melyeket **Pásztor Ferenc** is képviselt, mert ezek elpusztíthatatlanok. Többek között elmondta: „ha a plébános kitartott itt, Kárpátalján hite és magyarsága mellett, akkor azt a munkatáborban se vesztette el soha.”

Ezután **Szendrey Anita** történész, a Debreceni Egyetem BTK PhD hallgatója, aki az elmúlt években sok kutatást végzett **Pásztor Ferenc** életével kapcsolatban, ismertette a jelenlévőkkel a volt plébános életrajzát.

Papp Tibamér ferences atya megáldotta, felszentelte a Pásztor-mellszobrot

Ezt követően **Pásztor Ferenc** fejszobrának leleplezése, megáldása és megkoszorúzása következett, melyet **Szilágyi Sándor** beregszászi szobrász készített és nagylelkűen az egyházközségnek adományozott. A szobor fölé emléktábla is készült, melyen a következő sorok olvasha-

tóak: „**Pásztor Ferenc** (1880-1951), *P. Prelátus, püspöki helynök, főesperes plébános. „Fiúi hódolattal maradok engedelmes fia”.*²¹³

Pásztor Ferenc Emlékünnepséget rendeztek Beregszászban 2014. október 14-én is. A Beregszászi Római Katolikus Egyházközség hívei boldoggá avatásának folyamatát szeretnék elindítani, amihez elengedhetetlen emlékének őrzése és a hozzá intézett imameghallgatások. Egyre nagyobb körben szükséges megismertetni példaadó életét, áldozatkészségét, aki a hitéért halt meg, és a megpróbáltatások idején is kiállt a kárpátaljai magyarságért.

Az emlékünnepségen **Szendrey Anita** rendezésében a **Pásztor Ferenc** életéről és munkásságáról készült kiállítás megnyitására is sor került.

Mint ismeretes, Pásztor Ferenc a felvidéki Dobóruszán is szolgált, így az egyházközség erre az alkalomra vendégül hívta a felvidéki településről **Weiszer Attila** plébánost és a dobóruszakai híveket, hiszen **Pásztor Ferenc** személye összeköti a két plébániát. A két egyházközség a jövőben szeretne szorosabb együttműködést, valamint testvérplébániai kapcsolatot kiépíteni. **Weiszer Attila** plébános előadást tartott **Pásztor Ferenc** Dobóruszán töltött éveiről. Az emlékmise után a rendezvény közös imával és koszorúzással zárult.²¹⁴

A beregszászi katolikus közösségben immár hagyománnyá vált, hogy minden év októberében megrendezésre kerüljön a **Pásztor Ferenc** Emlékünnepség, amelyet a háború árnyékában is megtartanak és a békéért is imát mondanak.

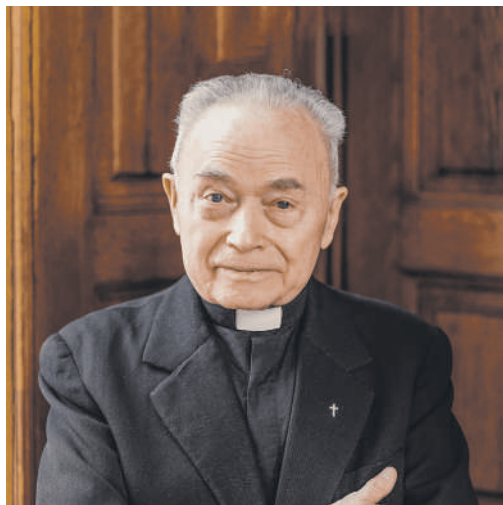
²¹³ Forrás: <https://munkacs-diocese.org/hu/2013/10/14/pasztor-ferenc-szoboravatas-beregszaszban/> (Letöltés, 2024.07.12.)

²¹⁴ JAKAB Annamária: <https://munkacs-diocese.org/hu/2014/10/27/pasztor-ferenc-emlekuennepseg-beregszaszban/>

4.2. A PÁSZTOR FERENC-DÍJ

Az ezredfordulót követő első évtized egyik egyházi eseményén, 2013-ban az egyháztanács nevében **Bárdos István** tanácsstag jelezte, hogy **Pásztor Ferencről** díjat neveztek el.

Ez minden év októberében egy olyan személyt illet, aki áldozatos munkájával, szolgálatával hozzájárult a beregszászi római egyházközség életének kibontakozásához.

Bobán Béla egykori beregszászi plébános

Az elismerést első alkalommal **Bobán Béla**²¹⁵ jezsuita szerzetesnek – korábban ugyancsak beregszászi plébánosnak – ítélték oda beregszászi szolgálatáért, „egész hiteles életéért”. Az atya 1955. október 10-én lépett a Jezsuita Társaságba, majd pappá szentelték Budapesten. Az anyaországban számos helyen volt kántor, hittanoktató, káplán, plébános. A rend visszaállítása után a kárpátaljai misszióba került, 1991-ben

²¹⁵ BOHÁN Béla SJ atya (1936.01.03.-Szeged, 2023.05.20.) SJ pap. 2011-ben visszatért Magyarországra, utána haláláig a szegedi Szent József jezsuita egyházközség lelkésze volt.

Rahón, majd 1992–2002 között Ungváron, 2002–11 között Beregszászon volt plébános.

A Pásztor Ferenc Alapítvány 2014-ben *Michels Antal* plébánost jutalmazta, aki fáradhatatlan munkájával a Beregszászban eltöltött 3 éve alatt belekezdett egy álom megvalósításába, a Pásztor Ferenc Községi Ház és Plébánia létrehozásába. Visszatérése után *Michels Antal* Budapest Józsefvárosi plébánosaként végzi papi szolgálatát.

2017. október 22-én *Pásztor Ferenc* pápai prelátus, püspöki helynök, egykori beregszászi plébános és mártír halálának 66. évfordulója napjának alkalmából megemlékezést és díjátadó ünnepséget rendeztek a római katolikus templomban. *Molnár János* helyi esperes-plébános köszöntötte az egybegyűlteket, különösképpen Tihamér atyát, s egyben felkérte, hogy celebrálja a szentmisét. Szentbeszédében a Beregszászban eltöltött időszakot elevenítette fel, többek közt elmondta azt, hogy a szolgálata során leginkább ő volt a megajándékozott, hiszen a szovjet elnyomás után lehetett a közösség lelkipásztora, amikor újjászületett az egyházközség, ébredezett a közösségi élet és a hit, új hivatások születtek. A szertartás végén ünnepi keretek között *Bárdos István*, az Egyházközség képviselőtestületének tagja felolvasta a laudációt, *Birta István*, a képviselőtestület elnöke *P. Papp Tihamér* ferences szerzetesnek, egykori beregszászi plébánosnak adta át a *Pásztor Ferenc-díjat*.

A ferences szerzetes 1943. december 6-án született Újpesten. Teológiai tanulmányai elvégzése után 1968. február 25-én szentelték ferences pappá Esztergomban, ettől fogva szerzetesi neve Tihamér. Az elkövetkező években több településen folytatott ferences szolgálatot, volt tanár, rektor, kollégiumi igazgató, ferences házfőnök, káplán, plébános, a ferences jelöltek magisztere stb. 1991-ben hivatása és felettesei Kárpátaljára szólította misszióba, *Zatykó László* ofm. ferences szerzetes helyére, aki *Majnek Antal* ofm. és *Radics Dávid* ofm. mellett a Kárpátaljai Ferences Misszió egyik megalapítója volt. Tihamér atya 11 évet töltött Kárpátalján. Többek között emlékezetes volt beregszászi tevékenysége is. A beregszászi szolgálat után egy ideig az anyaországban erőt gyűjtött, majd 1995. december végén visszatért Kárpátaljára. Miután 1996-ban Majnek Antal atyát püspökké szentelték, a nagyszőlősi Kárpátaljai Ferences Misszió vezetését bízta rá a tartományfőnök

atya, s a korábbi tizenöt helyett hárman szolgáltak. Tihamér atyát később a magyar ajkú plébániák püspöki helynökévé nevezte ki püspöke. 2002-ben került vissza Magyarországra.

A szentmise után az egykori mártír plébános emléktábláját koszorúzták meg, majd a hívek Tihamér atyával találkozhattak.²¹⁶

A Pásztor Ferenc névéhez kapcsolódó *Pásztor Ferenc-díjat* azóta számos kiemelkedő személyiség érdemelte ki.

²¹⁶ BUNDA Fehér Rita: Papp Tihamér ferences szerzetes kapta idén a Pásztor Ferenc-díjat. 2017.10.23. Kárpátalja.ma: <https://karpatalja.ma/karpatalja/kozelet/papp-tihamer-ferences-szerzetes-kapta-iden-a-pasztor-ferenc-dijat/> (Letöltés, 2024.07.12.)

2020 októberében a beregszászi **Kucsinka Katalin** (1947) hitoktató lett a Pásztor-díj birtokosa. Az egyházközség huszonhárom éven át folytatott odaadó munkáját méltatta a kitüntetés odaítélésével. A népszerű pedagógus „1994–1997 között a Munkácsi Római Katolikus Apostoli Adminisztrátúra Vezetőképzőjén folytatta tanulmányait, ahol közösségvezető, hitoktató oklevelet szerzett. Plébániánkon az elsők között kezdett hittant tanítani a legkisebbeknek. Tanítói tapasztalatait kamatoztatva a hitoktatásban, a gyerekek nagyon kedvelték hittanóráit, elsőáldozási felkészítő foglalkozásait. Egyházi ünnepekhez kapcsolódó ünnepi műsorok, megemlékezések szervezője volt; maga is énekel a Szent Kereszt Kórusban.” (*Részlet a laudációból*).²¹⁷

2021 októberében a beregszászi **Bárdos István** (1961) részesülhetett *Pásztor Ferenc-díjban*, „aki 1997-ben elvégezte a Munkácsi Római Katolikus Apostoli Adminisztrátúra Vezetőképzőjét, közösségvezetői és hitoktatói képesítést szerzett. Ezt követően – főiskolásoknak és fiataloknak – feleségével péntek esténként közösségi hittant vezetett, melynek tagjai közül többen a papi hivatást választották. Több ciklusban (2002-2009, 2013-2015), összesen 10 éven át az egyházközség egyháztanácsának világi elnöke volt. 2015-2018 között a ministránsok lelki vezetését és utánpótlását vezette. 2018 óta pedig a beregszászi katolikus hallgatók fiú- és lánykollégiumok hitoktatója.”²¹⁸

2022 októberében **Bacskai József** ungvári főkonzulnak ítelték az idei *Pásztor Ferenc-díjat*, aki „korábban – 2008 és 2010 között – a beregszászi, 2010 és 2015 között pedig az ungvári külképviseletet vezette, de a 2021-es visszatéréséig a Külgazdasági és Külügyminisztérium gazdasági ügyekért felelős helyettes államtitkárként sem feledkezett el a kárpátaljai magyarokról” – fogalmazott **Bárdos István**.²¹⁹

²¹⁷ BUNDA Fehér Rita: <https://karpatalja.ma/kultura/hitoktato-kapta-az-idei-pasztor-ferenc-dijat/> (Letöltés, 2024.07.12.)

²¹⁸ BUNDA Fehér Rita: <https://kmmi.org.ua/cikkek/hirek/bardos-istvan-kapta-iden-a-pasztor-ferenc-dijat> (Letöltés, 2024.07.12.)

²¹⁹ MARTON Erzsébet: <https://karpatinfo.net/2022/10/17/bacskai-jozsef-fokonzulnak-itelték-az-idei-pasztor-ferenc-dijat-csak-tettem-azt-amit-tehettem-200066605> (Letöltés, 2024.07.12.)

*Molnár János vikárius átnyújtotta Bacskai Józseffőköznulnak
a Pásztor Ferenc-díjat²²⁰*

Mindezt megköszönve nyújtotta át **Bacskai Józsefnek** a megtisztelő kitüntetést **Molnár János** vikárius, helyi plébános, mely által az egyházközség tiszteletbeli tagjává is fogadták a 2019-ben Beregszász díszpolgárává választott főköznul.

Legutóbb, 2023. október 25-én **Majnek Antal**, a Munkácsi Római Katolikus Egyházmegye nyugalmazott püspöke részesült *Pásztor Ferenc-díjban*.

Ezen az őszi napon is egykori plébánosukra, **Pásztor Ferenc**re emlékeztek a beregszászi római katolikus egyházközség hívei. Az ünnepi emlékmise után hallhatták a hívek a laudációt, amit **Bárdos István**, a Beregszászi Keresztény Értelmiségiek Szövetségének alelnöke olvasott fel. A laudációban többek között elhangzott, a püspökatyának „az elmúlt 27 évben nagy szerepe volt nem csak az egyházmegye, de külön a beregszászi egyházközség életében, fejlődésében, lelki megújulásában, hitének megőrzésében, a szerető, gondoskodó és irgalmas Isten képét közvetítette. Mindig olyan plébánosokat nevezett ki Beregszász számára, akik tovább vitték **Pásztor Ferenc** szellemiségét. Segítségnyújtásai-

²²⁰ Forrás: <https://karpatinfo.net/2022/10/17/bacskai-jozsef-fokonzulnak-itelttek-az-idei-pasztor-ferenc-dijat-csak-tettem-azt-amit-tehettem-200066605> (Letöltés, 2024.07.12.)

nak, közreműködéseinek fő jellemzője a szerénység, a kötelességtudat, az önzetlenség, nyitottság, biztatás, empátia és a cselekvő szeretet”.²²¹

*Molnár János plébániai kormányzó Majnek Antal nyugalmazott püspöknek átnyújtja a Pásztor Ferenc-díjat.*²²²

„**Majnek Antal** (1952) 1977-ben lépett be a ferences rend Kapisztrán Szent Jánosról elnevezett magyarországi provinciájába, ahol az Antal rendi nevet választotta. 1981-ben tette le örökfogadalmát, majd 1982. április 17-én szentelték pappá Budapesten. 1989 júliusában kezdte missziós tevékenységét Kárpátalján. II. János Pál pápa 1995. december 9-én nevezte ki febianai címzetes püspökké és az 1993. augusztus 14-én megalapított Kárpátaljai Apostoli Kormányzóság segédpüspökévé. Nem sokkal később ő lett az általános helynök.

²²¹ FEHÉR Rita: „Nem engem dicsérnek, hanem az Úristent” - Majnek Antal nyugalmazott püspök lett az idei Pásztor Ferenc díj kitüntetettje. Munkácsi Római Katolikus Egyházmegye, 2023.10.30. <https://munkacs-diocese.org/hu/2023/10/30/nem-engem-dicsernek-hanem-az-uristent-majnek-antal-nyugalmazott-puspok-lett-az-idei-pasztor-ferenc-dij-kituntetettje/> (Letöltés, 2024.07.12.)

²²² Forrás: <https://karpatinfo.net/2023/10/29/majnek-antal-nyugalmazott-puspok-kapta-pasztor-ferenc-dijat-nehez-idokban-sem-hagyta-el-karpataljai-hiveit-200076472> (Letöltés, 2024.07.12.)

II. János Pál pápa Rómában szentelte püspökké 1996. január 6-án. 1997. október 7-én apostoli adminisztrátorrá nevezték ki a Kárpátaljai Apostoli Kormányzóság élére. 2002. március 27-én **II. János Pál** pápa az apostoli kormányzóságot egyházmegyei rangra emelte, megalapítva a Munkácsi Római Katolikus Egyházmegyét, s annak első megyéspüspökévé **Majnek Antalt** nevezte ki. Tisztségét 2022. január 28-áig töltötte be, amikor is egészségi okok miatt lemondott.” Azóta vidékünkön missziós tevékenységet fejt ki.

Bárdos István végül kiemelte: „**Majnek Antal** ebben a nagyon nehéz időszakban sem hagyott magunkra bennünket, nyugalmazott püspökként is elvállalta öt egyházközség lelkipásztori teendőit, részt vesz a karitatív és szociális segítségnyújtásban, az adományok rászorulókhöz való eljuttatásában.”

4.3. PÁSZTOR FERENC KÖZÖSSÉGI ÉS ZARÁNDOKHÁZ

2014. július 11-én zarándokház épült Beregszászban. A beregszászi római katolikus közösségi ház **Pásztor Ferenc** nevét vette fel. A közösségi házat **Michels Antal** helyi római katolikus plébános álmodta meg két évvel ezelőtt.

A Pásztor Ferenc közösségi és zarándokház²²³

A projekt megvalósítását **Majnek Antal**, a Munkácsi Római Katolikus Egyházmegye püspöke is támogatta. Első lépésként a templomudvaron egy játszóteret avattak. Közben felépült a filagória, melyben különböző kulturális programokat bonyolítanak le.

A projekt legfontosabb része a háromemeletes épület rendbehozatala, amely a második világháború előtt az egyház tulajdonában állt, később az állam szakközépiskolát és iskolát létesített benne. Az intézmények idővel más épületet kezdtek el használni, az addig igénybe vett ingatlan pedig üresen maradt.

²²³ Forrás: <http://pasztorferenchaz.com.ua/>

Az egyház nemrég szerezte vissza a rongálódott állapotban lévő ingatlant. 1904-ben építették azzal a céllal, hogy egyházi magyar iskolaként működjön.

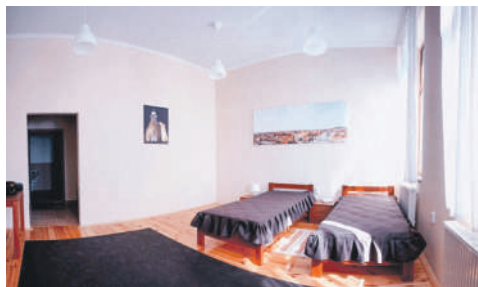
A terület Csehszlovákiához való csatolása után a 30-as években Pásztor Ferenc beregszászi plébános kezdeményezésére az épületre még egy emeletet építettek iskolabővítés céljából. Az ingatlanban egyházi iskola működött, melynek alapítója Pásztor Ferenc katolikus pap volt. Ezért az egyházközség úgy döntött, hogy a zárandokházat Pásztor Ferencről nevezi el.

A közösségi házban vasárnapi iskolához szükséges osztálytermet, konferenciatermet és kápolnát is kialakítottak.

A plébániát is az új épületbe költöztetik, hogy közelebb legyen a templomhoz.

A közösségi ház gyakran ad otthont különböző rendezvényeknek, konferenciáknak is.

A létesítmény legnagyobb része zárandokházként működik a továbbiakban.

MELLÉKLET

A FELHASZNÁLT IRODALOM JEGYZÉKE

Levéltári források, kéziratok

KRKEL	Kárpátaljai Római Katolikus Egyház Levéltára
KTÁL	Kárpátontúli Területi Állami Levéltár (továbbiakban: KTÁL)
SZEP	Szolyvai Emlékpark archívuma.
UÁHUA	Ukrajna Állambiztonsági Hivatalának Ungvári Archívuma

A letartóztatott lelkészek, gyermekek és szolgáltatások visszaemlékezései

FISCHER 2009.01.02.	FISCHER Zsolt Galambos József kárpátaljai vikárius. Meghurcolt lelkipásztoraink. In: Kárpátalja, 2009.január 2. http://www.karpataljalap.net/?q=2009/01/02/galambos-jozsef-karpataljai-vikarius
FISCHER 2009.01.23.	FISCHER Zsolt: Heveli Antal: egy gyémántmises plébános Kárpátalja, www.karpataljalap.net/?q=2009/01/23/heveli-antal-egy-gyemantmises-plebanos
FISCHER 2009.04.03.	FISCHER Zsolt: Aki Szibériában juhokat őrzött. Meghurcolt lelkipásztoraink. In: Kárpátalja, 2009. április 3. http://www.karpataljalap.net/?q=2009/04/03/aki-sziberiaban-juhokat-orzott
GULÁCSY 2000.	GULÁCSY Lajos: Mélységből a magasba. Bizonyágtétel az elmúlt időkről. Beregszász, 2000
GULÁCSY 2005.	GULÁCSI Lajos: A mélységből a magasba. Kárpátaljai Református Egyház Sajtóosztálya, Munkács, 2005
HORVÁTH 1993.	HORVÁTH Ágoston: A légerekben is szentmisét tartottunk. – In: Dupka György. Koncepciók perek magyar elítélteinek emlékkönyve, 1944-1955. Intermix Kiadó, Budapest-Ungvár, 1993. 43-45. p.
MAJNEK 2016.	2016.11.07. Majnek Antal: Betölt engem színed látása - Gulácsy Lajos református püspök halálára. http://www.ujhajtas.net.ua/new/index.php?option=com_content&view=article&id=1292:betolt-engem-szined-latasa-gulacsy-lajos-reformatus-puespok-halalara&catid=112:2016-8-szam-xxi-evfolyam&Itemid=28 Letöltve: 2017.02.01, 11.25.

MERKLIN 2016.	MERKLIN Tímea: Mint vatikáni kémet vitték a vorkutai bányába. In: Vas Népe online, 2016.július 30. http://vaol.hu/hirek/mint-vatikani-kemet-vittek-a-vorkutai-banyaba-1781056
ORTUTAY 1993.	ORTUTAY Elemér, dr.: „...holnap is felkel a nap” (Emlékeim), Intermix Kiadó, Ungvár–Budapest, 1993.

Adattárak, tanulmányok, tanulmánykötetek, lexikonok

BALLA 1990.	BALLA Gyula: Az egyházak helyzete Kárpátalján. In: Katolikus Szemle 42. 1990, Róma, 4. szám, 358.
BENDÁSZ 1991.	BENDÁSZ István: Öt év szögesdrót mögött. Egy kárpátaljai pap a Gulag munkatáborában. Bp., 1991.
BENDÁSZ István-BENDÁSZ Dániel 1994.	BENDÁSZ István-BENDÁSZ Dániel: Helytállás és tanúságtétel. A munkácsi g.k. egyházmegye hitvalló és meghurcolt papjai. Galéria-Écriture, Ungvár-Budapest, 1994. (ISBN 963-842-406-0)
BOHÁN 2007.	P. BOHÁN Béla SJ: Adalékok a szatmári egyházmegye 20. századi történetéhez. (Ahogy írásokból és saját tapasztalatomból láttam), Magyar Egyháztörténeti Vázlatok, Magyar Egyháztörténeti Enciklopédia Munkaközösség, Bp., 2007./3-4.
CSANÁDI 2001.	CSANÁDI György: Régi beregszásziak. BeregInfo hetilap kiadásában, [Beregszász], 2001. http://mek.oszk.hu/02100/02131/html/ Letöltve: 2017.02.03, 10:14
CSANÁDI 2004.	CSANÁDI György: Sorsfordító évek sodrásában. Fejezetek Beregvidék történelmi múltjából. PoliPrint, Ungvár, 2004.
CSÁTI, DIÓSSI 1992.	CSÁTI József-DIÓSSI GÉZA Kornél: A Kárpátaljai Római Katolikus Egyház. –In: Extra Hungariam. A Hatodik Síp antológiája. Hatodik Síp, Budapest-Ungvár, 1992.176.p.
DUPKA 1992.	„Sötét napok jöttek” (Koncepciók perem magyar elítélteinek emlékkönyve 1994–1955). DUPKA György közreadásában. Intermix Kiadó, Ungvár–Budapest, 1992.
DUPKA 1999.	DUPKA György: Kárpátaljai magyar Gulag-lexikon. Lefejezett értelmiség, 1944–1959, Ungvár–Budapest, Intermix Kiadó, 1999.
DUPKA 2014.	DUPKA György (összeáll.): „URAM... SEGÍTS HAZA MINKET...!” Lägerírások: versek, fohászok, levelek, naplórészletek a sztálini lágeremből (1944–1959) a „malenykij robot” 70. évfordulójára. Intermix Kiadó, Ungvár – Budapest. 2014. http://mek.oszk.hu/13800/13830/13830.pdf

DUPKA 2017.	<i>Egyházüldözés Kárpátalján 1944-1991.</i> A Tiszabökényi Árpád-házi Szent Erzsébet Római Katolikus Templom Idővándor tematikus kiállítás. A Gulágra elhurcolt és megtorlásban részesült kárpátaljai római katolikus, görögkatolikus papok, református lelkipásztorok és más felekezetek vezetőinek emlékére. Összeállította: <i>Dupka György</i> . Kárpátaljai Magyar Könyvek 262. Intermix Kiadó-Szolyvai Emlékparkbizottság, Ungvár-Budapest, 2017. https://mek.oszk.hu/18100/18119/18119.pdf ;
FEDINEC 2002.	FEDINEC Csilla (összeáll.): A kárpátaljai magyarság történeti kronológiája 1918-1944. NostraTempora. 7. Fórum Intézet, LiliumAurum Könyvkiadó, Galánta–Dunaszerdahely, 2002.
FEDINEC, VEHES 2010.	Kárpátalja 1919–2009. Kultúra, politika, történelem. Főszerkesztő: FEDINEC Csilla, VEHES Mikola. Argumentum, MTA Etnikai-nemzeti Kisebbségkutató Intézete. Budapest, 2010. 640 p. A monográfia ukrán nyelvű változata is megjelent Ungváron (Uzshorod, Poligrafcentr „Líra”, 2010. 716 old.).
HETÉNYI 1996.	HETÉNYI VARGA Károly: Papi sorsok a horogkereszt és a vörös csillag árnyékában. III.kötet, Lámpás Kiadó, Abaliget, 1996.
ILYÉS 2006.	ILYÉS Csaba (összeáll.): A Szatmári Egyházmegye Jubileumi Szematizmusa. Szatmári Római Katolikus Püspökség, Szatmárnémeti, 2006.
KERESZTYÉN 2001.	KERESZTYÉN Balázs: Kárpátaljai művelődéstörténeti kislexikon. Hatodik Síp Alapítvány, Mandátum Kiadó, Budapest Beregszász, 2001.
MAJNEK 1991.	MAJNEK Antal: A kárpátaljai római katolikus egyház története. In: Útközben. Tanulmányok a kárpátaljai magyarságról. Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség, Ungvár, 1998.
ORBÁN 2006.	ORBÁN Marianna: Templombezárás – mint a szovjet egyházellenes politika egyik lépcsőfoka. In: Közoktatás, 2006/2-3.
ORTUTAY 1991.	ORTUTAY Elemér dr.: Az egyházak kisebbségben. In: Regio – Kisebbségtudományi Szemle, 1991, 2. évf., 3. szám.
PALKÓ-IVASKOVICS-TÁRCZY-KOHÁN 1997.	Kárpátalja templomai. Római katolikus templomok. A könyv szövegét összeállították: Palkó István-Ivaskovics József-Tárczy Andor. Az album: Kohán László. Ungvár, 1997.
PÁSZTOR 1922.	PÁSZTOR Ferenc: Dobó István temploma. Emléksorok a dobóruszkai kibővült templom felszentelése alkalmából. 1922. augusztus 6. Földesi ny., Uzhorod-Ungvár.

PENCKÓFERNÉ 2003.	PENCKÓFERNÉ Punykó Mária: „Parasztkenyérből, vízzel, bor nélkül” A hit szerepe a lágerélet elviselésében. Honismeret, 31. évf., 2003, 5. szám
RÓZSÁS 2000.	RÓZSÁS János: Gulag Lexikon. Püski Kiadó, Budapest, 2000.
SZENDREY 2011	SZENDREY Anita: A beregszászi római katolikus egyház helyzete a szovjet rendszer kiépítésének kezdetén (1944–1949). ActaBereg-sasiensis 2011/1.
	SZENDREY Anita: Adalékok a Beregszászi Római Katolikus Egyház történetéhez (1938-1963).pdf
TOKÁR 2011.	Kárpátalja évszámokban, 1867–2010. Kiadásért felel: TOKÁR Mariann. Ukrán–magyar kétnyelvű kiadvány, Ungvár, 2011.
TEGZE 2006.	TEGZE József: A munkácsi római katolikus templom története. Az MRKE kiadása, Munkács, 2006.
Útközben 1998.	Útközben. Tanulmányok a kárpátaljai magyarságról. Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség, Ungvár, 1998.
WYSZKOWSKI 2013.	WYSZKOWSKI, Paweł: Katolikusüldözés Ukrajnában és Kárpátalján. Katolikusok Ukrajnában a kommunista rezsim alatt (1917-1944-1991). Temesvári Pelbárt Ferences Gimnázium és Kollégium, Esztergom, 2013.

Szláv nyelvű irodalom

	Реабілітовані історією: Закарпатська область. (упорядник О.Д. Довганич, О.В. Хланта, О.М. Корсун) –Книга перша. – Ужгород: «Закарпаття», 2003. – 786. с.
КОРСУН 2012	Закарпатські угорці і німці: інтернування та депортаційні процеси. 1944-1945 рр. Архівні документи і матеріали. Упорядник. О. М. КОРСУН. Редакційна колегія: З.М. КІЗМАН, Ю.Ю. ДУПКО, А.М. ФУКС. Всеукраїнське державне видавництво «Карпати», Ужгород, 2011. Видавництво Закарпаття, Ужгород, 2012.
ПОП 2001.	Иван Поп: Энциклопедия Подкарпатской Руси. Ужгород, Издательство В. Падеяка, 2001.
РІЗАК – ДОВГАНІЧ – ХЛАНТА 2003.	РІЗАК І. М., ДОВГАНІЧ О.Д., ХЛАНТА О.В.: Реабілітовані історією, Закарпатська область, Книга перша. – Ужгород: «Закарпаття», 2003. – 786. с.

Elektronikus irodalom

BÉRES	BÉRES Attila: A Kárpátaljai Római Katolikus Egyház története a rendszerváltástól napjainkig. – Kárpátaljai Szemle (digitalizált változata): http://karpatszemle.uz.ua/tarstud/ta060101.htm
CSIRÁK 2015.	CSIRÁK Csaba: Egy hányatott papi élet: Plackinger Pál. In: Vasárnap, katolikus hetilap online (Kolozsvár), http://www.vasarnap.katolikhos.ro/31-szam-2015-augusztus-2/2121-panorama/3965-egy-hanyatott-papi-élet-plackinger-pál
BPFKZ	Beregszászi Pásztor Ferenc Közösségi és Zarándokház facebook-oldala: https://www.facebook.com/pasztorferenchaz/about_contact_and_basic_info
MELEGA	MELEGA Gabriella Anna OP: http://regi.mindszenty.katolikus.hu/vh58/58_1.html
SZENDREY	Szendrey Anita tanulmánya: https://docplayer.hu/4087144-A-romai-katolikusok-mindennapjai-beregszaszon-1932-1944.html
	Vértanúink-hitvallóink. Kárpátaljai római és görögkatolikus vértanúk életrajza 73 személy (újdonság!): http://www.mindszenty.katolikus.hu/koszoru/boldava.html
	https://karpataljalap.net/2012/03/09/pasztor-ferenc-martir-beregszaszi-plebanosra-emlekeztunk
	https://munkacs-diocese.org/hu/2013/10/14/pasztor-ferenc-szoboravatas-beregszaszban/

Folyóiratok, újságok

BH 1928.	Budapesti Hírlap. 1928. január 15., 48. évf., 12. szám.
	Beregi Hírlap évfolyamai (1990–2016), Beregszász.
	Bereginfo, később KárpátInfo évfolyamai 2002–2016, Beregszász.
	Együtt évfolyamai (2002-2017), Ungvár.
	Hatodik Síp évfolyamai (1989–1999), Budapest–Ungvár.
	Kárpátalja évfolyamai (1990–1994), Miskolc–Ungvár.
	Kárpátalja évfolyamai (2000–2016), Ungvár.
	Kárpáti Igaz Szó évfolyamai (1946–2016), Ungvár.
	Kárpáti Kalendárium évszámok (1957–1997), Ungvár.
	Kárpáti Panoráma (1995-1997)
	Kárpátaljai Szemle számai, (1993–2000), Ungvár.
	Nagyszőlős-vidéki Hírek (1990–2016), Nagyszőlős.
	Új Hajtás, r.k. hetilap
	Ung-vidéki Hírek évfolyamai (1990–2016), Ungvár.

SZEMELVÉNYEK A PÁSZTOR-AKTA ANYAGAIBÓL

У С С С Р
МИНИСТЕРСТВО ГОСУДАРСТВЕННОЙ БЕЗОПАСНОСТИ
Следственная часть

ДЕЛО № 149252.

По обвинению: *Пастор Фредерик
Ивановича по ст.ст. 54-4, 54-10, 54-11 УК УССР*

Названо: *1 марта 1949 г.* В одном томе
Осуждено: *12 мар 1949 г.* Том № *1*

№ *278700*

ОСНОВАНИЕ: Приказ НКВД, Прокуратуры и НКЮ Союза ССР
3 00389 от 10/IV 1939 г.

Архив № *5046*

Сделано в архиве: 194 *el*

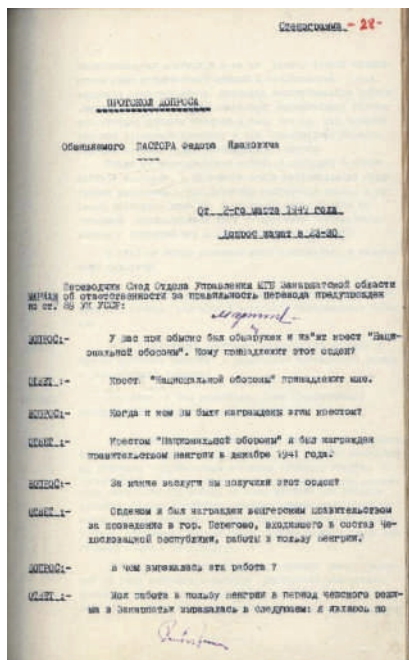
Дело зарегистрировано
в Отделе № 4 МГБ СССР
№ *44622*

2021

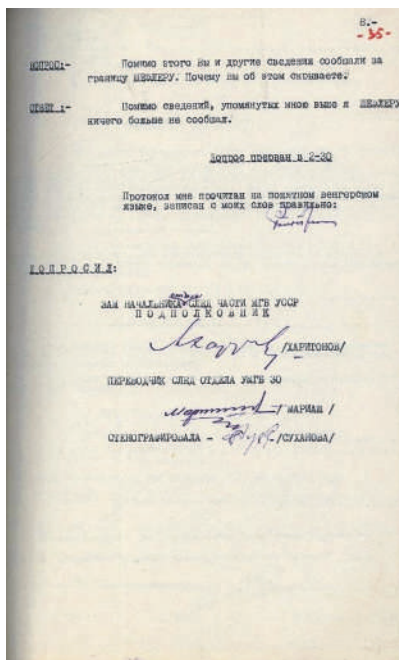
A Pásztor akta belső borítója

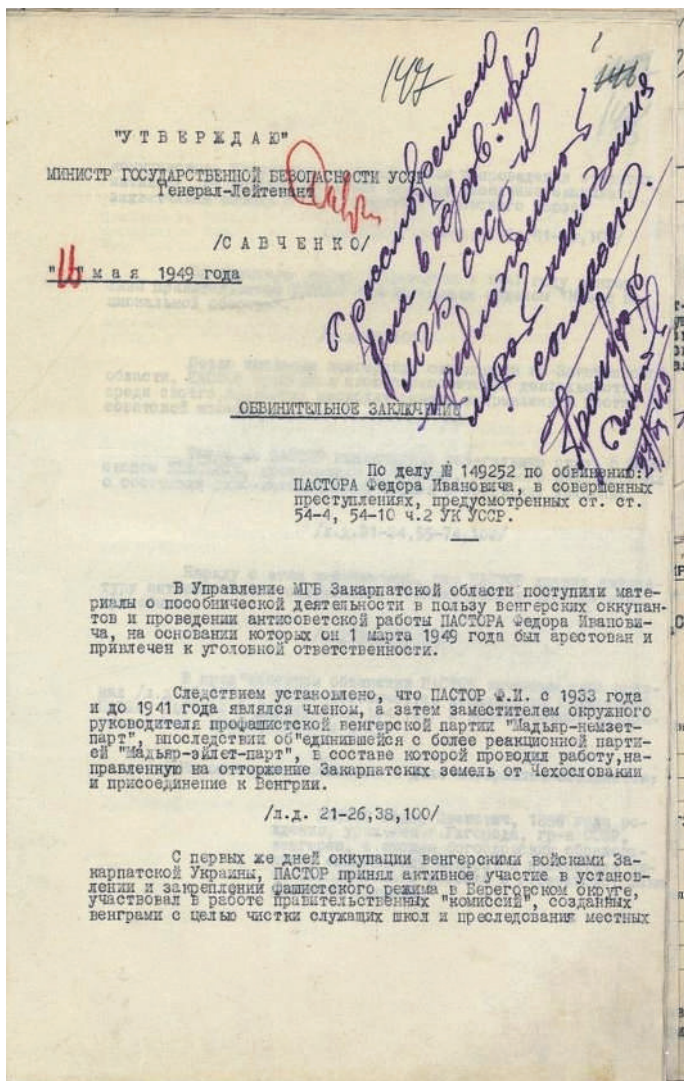
Pásztor Ferenc letartóztatás után készült börtönfotója, ujjlenyomata, aláírása

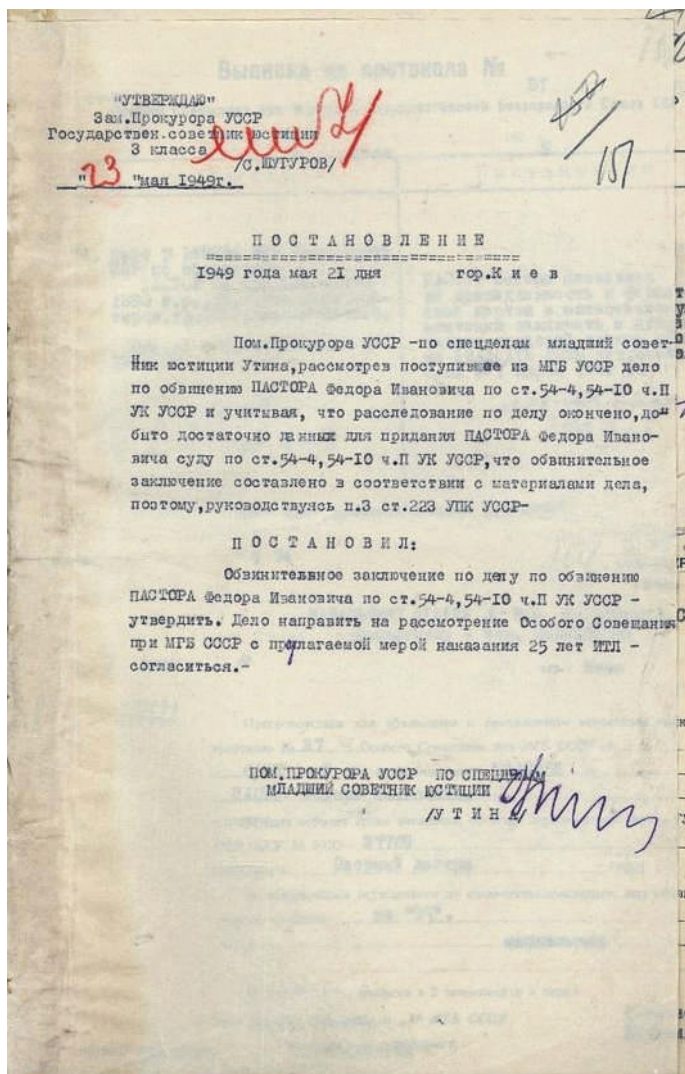
*Pásztor Ferenc kihallgatási
jegyzőkönyvek első oldala,
Ungvár 1949. március 2.*

*Pásztor Ferenc kihallgatási
jegyzőkönyvek 8., utolsó oldala,
Ungvár 1949. március 2.*

A Vádirat első oldala, 1949. május 11.

Az Ukrán SZSZK ügyészi javaslata Pásztor Ferenc 25 évre történő elítéléséről

44/152

Выписка из протокола № 37

ст. 4
Особого Совещания при Министре Государственной Безопасности Союза ССР

от 6 июля 1949 г.

СЛУШАЛИ	ПОСТАНОВИЛИ
74. Дело № 149252 МГБ Украинской ССР по обвинению ПАСТОР Федора Ивановича 1880 г.р., уро. г. Ужгорода, венгерца, гр. СССР, беспартийного. Осв. по ст. 54-4, 54-10 ч 2 УК УССР. Терминовка 1 - АВГ 1949	ПАСТОР Федора Ивановича за принадлежность к фашистской партии и антисоветскую агитацию заключить в исправительно-трудовой лагерь сроком на ДВАДЦАТЬ ПЯТЬ лет, считая срок с 1 марта 1949 г. исполн. 7.6.49 228700

Нач. Секретариата Особого Совещания

Az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztérium Különytanácsának ülésén Pásztor Ferencet 25 évre ítélték

44/152

Выписка из протокола № 31

ст. 4
Особого Совещания при Министре Государственной Безопасности Союза ССР

от 15 июля 1949 г.

СЛУШАЛИ	ПОСТАНОВИЛИ
40. Дело № 149252 МГБ Украинской ССР по обвинению ПАСТОР Федора Ивановича 1880 г.р., уро. г. Ужгорода, венгерца, гр. СССР, беспартийного. Осв. по ст. 54-4, 54-10 ч 2 УК УССР.	ПАСТОР Федора Ивановича за принадлежность к фашистской партии и антисоветскую агитацию заключить в исправительно-трудовой лагерь сроком на ДВАДЦАТЬ ПЯТЬ лет, считая срок с 1 марта 1949 г.

Нач. Секретариата Особого Совещания

Az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztérium Különytanácsának második ülésén döntés született vagyonának elkobzásáról.

17

Паспорт № 1 в паспорту № 156 СССР
от 21 мая 1918 г. № 811 (4. 3. 1)

Акт описи и оценки № _____

1918 г. Ковалев в составе: Березовский, Гурья
 от имени Березовский, Гурья Березовский, Гурья
 представитель Березовский, Гурья Березовский, Гурья
 представитель Березовский, Гурья Березовский, Гурья
 Описи Березовский, Гурья Березовский, Гурья
 Гурья Березовский, Гурья Березовский, Гурья

из описи
 ст. 1. Паспорт о порядке учета и использования недвижимого имущества, принадлежащего, а именно:
 речного и бесхозяйного имущества, утвержденного постановлением СНК СССР от 17-IV-1918 г.
 № 434, произведенная опись и оценка недвижимого имущества, принадлежащего Березовский, Гурья
Березовский, Гурья Березовский, Гурья Березовский, Гурья

№ п/п	НАИМЕНОВАНИЕ ИМУЩЕСТВА (с подробной характеристикой вещей)	Количество	Первоначальная оценка	Прогнозируемая цена
1.	Кухня, 12 кв. м, 12 кв. м	один	200	400
2.	Ванна, 12 кв. м, 12 кв. м	один	30	8
3.	Ванна, 12 кв. м, 12 кв. м	один	32	40
4.	Удобный, 12 кв. м, 12 кв. м	один	50	10
5.	Постельная, 12 кв. м, 12 кв. м	один	28	11
6.	Кухня, 12 кв. м, 12 кв. м	один	25	55
7.	Кухня, 12 кв. м, 12 кв. м	один	12	54
8.	Кухня, 12 кв. м, 12 кв. м	один	220	44
9.	Кухня, 12 кв. м, 12 кв. м	один	1200	1200
10.	Кухня, 12 кв. м, 12 кв. м	один	200	300
11.	Кухня, 12 кв. м, 12 кв. м	один	150	150
12.	Кухня, 12 кв. м, 12 кв. м	один	150	150
13.	Кухня, 12 кв. м, 12 кв. м	один	150	150
14.	Кухня, 12 кв. м, 12 кв. м	один	150	150
15.	Кухня, 12 кв. м, 12 кв. м	один	150	150
16.	Кухня, 12 кв. м, 12 кв. м	один	150	150
17.	Кухня, 12 кв. м, 12 кв. м	один	150	150
18.	Кухня, 12 кв. м, 12 кв. м	один	150	150
19.	Кухня, 12 кв. м, 12 кв. м	один	150	150
20.	Кухня, 12 кв. м, 12 кв. м	один	150	150
21.	Кухня, 12 кв. м, 12 кв. м	один	150	150
22.	Кухня, 12 кв. м, 12 кв. м	один	150	150
23.	Кухня, 12 кв. м, 12 кв. м	один	150	150
24.	Кухня, 12 кв. м, 12 кв. м	один	150	150
25.	Кухня, 12 кв. м, 12 кв. м	один	150	150
26.	Кухня, 12 кв. м, 12 кв. м	один	150	150
27.	Кухня, 12 кв. м, 12 кв. м	один	150	150
28.	Кухня, 12 кв. м, 12 кв. м	один	150	150
29.	Кухня, 12 кв. м, 12 кв. м	один	150	150
30.	Кухня, 12 кв. м, 12 кв. м	один	150	150
31.	Кухня, 12 кв. м, 12 кв. м	один	150	150
32.	Кухня, 12 кв. м, 12 кв. м	один	150	150
33.	Кухня, 12 кв. м, 12 кв. м	один	150	150
34.	Кухня, 12 кв. м, 12 кв. м	один	150	150
35.	Кухня, 12 кв. м, 12 кв. м	один	150	150
36.	Кухня, 12 кв. м, 12 кв. м	один	150	150
37.	Кухня, 12 кв. м, 12 кв. м	один	150	150
38.	Кухня, 12 кв. м, 12 кв. м	один	150	150
39.	Кухня, 12 кв. м, 12 кв. м	один	150	150
40.	Кухня, 12 кв. м, 12 кв. м	один	150	150
41.	Кухня, 12 кв. м, 12 кв. м	один	150	150
42.	Кухня, 12 кв. м, 12 кв. м	один	150	150
43.	Кухня, 12 кв. м, 12 кв. м	один	150	150
44.	Кухня, 12 кв. м, 12 кв. м	один	150	150
45.	Кухня, 12 кв. м, 12 кв. м	один	150	150
46.	Кухня, 12 кв. м, 12 кв. м	один	150	150
47.	Кухня, 12 кв. м, 12 кв. м	один	150	150
48.	Кухня, 12 кв. м, 12 кв. м	один	150	150
49.	Кухня, 12 кв. м, 12 кв. м	один	150	150
50.	Кухня, 12 кв. м, 12 кв. м	один	150	150
51.	Кухня, 12 кв. м, 12 кв. м	один	150	150
52.	Кухня, 12 кв. м, 12 кв. м	один	150	150
53.	Кухня, 12 кв. м, 12 кв. м	один	150	150
54.	Кухня, 12 кв. м, 12 кв. м	один	150	150
55.	Кухня, 12 кв. м, 12 кв. м	один	150	150
56.	Кухня, 12 кв. м, 12 кв. м	один	150	150
57.	Кухня, 12 кв. м, 12 кв. м	один	150	150
58.	Кухня, 12 кв. м, 12 кв. м	один	150	150
59.	Кухня, 12 кв. м, 12 кв. м	один	150	150
60.	Кухня, 12 кв. м, 12 кв. м	один	150	150
61.	Кухня, 12 кв. м, 12 кв. м	один	150	150
62.	Кухня, 12 кв. м, 12 кв. м	один	150	150
63.	Кухня, 12 кв. м, 12 кв. м	один	150	150
64.	Кухня, 12 кв. м, 12 кв. м	один	150	150
65.	Кухня, 12 кв. м, 12 кв. м	один	150	150
66.	Кухня, 12 кв. м, 12 кв. м	один	150	150
67.	Кухня, 12 кв. м, 12 кв. м	один	150	150
68.	Кухня, 12 кв. м, 12 кв. м	один	150	150
69.	Кухня, 12 кв. м, 12 кв. м	один	150	150
70.	Кухня, 12 кв. м, 12 кв. м	один	150	150
71.	Кухня, 12 кв. м, 12 кв. м	один	150	150
72.	Кухня, 12 кв. м, 12 кв. м	один	150	150
73.	Кухня, 12 кв. м, 12 кв. м	один	150	150
74.	Кухня, 12 кв. м, 12 кв. м	один	150	150
75.	Кухня, 12 кв. м, 12 кв. м	один	150	150
76.	Кухня, 12 кв. м, 12 кв. м	один	150	150
77.	Кухня, 12 кв. м, 12 кв. м	один	150	150
78.	Кухня, 12 кв. м, 12 кв. м	один	150	150
79.	Кухня, 12 кв. м, 12 кв. м	один	150	150
80.	Кухня, 12 кв. м, 12 кв. м	один	150	150
81.	Кухня, 12 кв. м, 12 кв. м	один	150	150
82.	Кухня, 12 кв. м, 12 кв. м	один	150	150
83.	Кухня, 12 кв. м, 12 кв. м	один	150	150
84.	Кухня, 12 кв. м, 12 кв. м	один	150	150
85.	Кухня, 12 кв. м, 12 кв. м	один	150	150
86.	Кухня, 12 кв. м, 12 кв. м	один	150	150
87.	Кухня, 12 кв. м, 12 кв. м	один	150	150
88.	Кухня, 12 кв. м, 12 кв. м	один	150	150
89.	Кухня, 12 кв. м, 12 кв. м	один	150	150
90.	Кухня, 12 кв. м, 12 кв. м	один	150	150
91.	Кухня, 12 кв. м, 12 кв. м	один	150	150
92.	Кухня, 12 кв. м, 12 кв. м	один	150	150
93.	Кухня, 12 кв. м, 12 кв. м	один	150	150
94.	Кухня, 12 кв. м, 12 кв. м	один	150	150
95.	Кухня, 12 кв. м, 12 кв. м	один	150	150
96.	Кухня, 12 кв. м, 12 кв. м	один	150	150
97.	Кухня, 12 кв. м, 12 кв. м	один	150	150
98.	Кухня, 12 кв. м, 12 кв. м	один	150	150
99.	Кухня, 12 кв. м, 12 кв. м	один	150	150
100.	Кухня, 12 кв. м, 12 кв. м	один	150	150

М. П. Березовский, Гурья

A Jegyzőkönyv első oldala Pásztor Ferenc elkobzott vagyonának tételes felértékeléséről

ARCHÍV MÁSOLATOK A PÁSZTOR-AKTÁHOZ KÜLÖN CSOMAGBAN CSATOLT TÁRGYI BIZONYÍTÉKOKRÓL

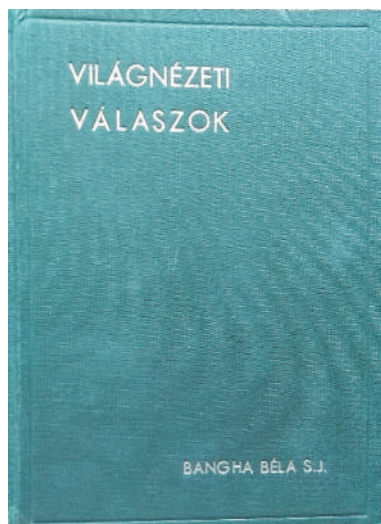
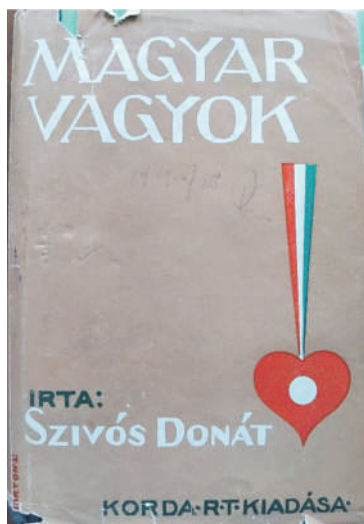
Pásztor Ferenc mikrofon előtt szónokol, és köszönti a Beregszászba bevonult honvéd csapatot. Ignáczy Géza fényképész felvétele, Beregszász, Bankudvar

Kárpátalja c. beregszászi lap 1941. május 19-ei és az 1941. december 7-ei számaiban írt cikkek Pásztor Ferenc egyházi és közeleti tevékenységéről

Pásztor Ferenc nevére kiállított Igazolvány a Nemzetvédelmi Kereszt kitüntetés viselésének jogosultságáról

A házkutatás során lefoglalt úgynevezett szovjetellenes kiadványok

PÁSZTOR FERENC MEGHURCOLTATÁSÁBAN KÖZREMŰKÖDŐK LISTÁJA

Azon fontosabb személyek listája, akik Pásztor Ferenc 1948 januárja és 1951 decembere között a Pásztor akta szerint közreműködtek meghurcoltatásában hamis tanúként, megfigyelésében, a házkutatásban, vagyoneklobzásában, letartóztatásában, kihallgatásában, a vádiratok összeállításában, elítéltetésében, a szibériai munkatáborba irányításában, vagyonának értékesítésében.

Akszenov alezredes, az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma Kárpátontúli Területi Főosztály Nyomozói osztályának vezetője

Andrasko, a terület ügyésze, 3. rangfokozatú állami jogtanácsos

Bogdanov őrnagy, az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma Kárpátontúli Területi Főosztály osztályvezető-helyettese

Bub alezredes, az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériumának Főosztályvezetője

Burinyin alezredes, az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztériuma 14. csoportjának parancsnoka

Cepkov ezredes, az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma 1. nyomozórészlegének vezetője

Czopf László Salamon (1898) beregszászi lakos, földműves,

Cserneckij ezredes, az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma Kárpátontúli Területi Főosztályának vezetője

Csernih főhadnagy, az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Hivatala Kárpátontúli Területi Főosztály „O” osztály nyomozója

Dabizsa, a 7. sz. Ozernij különleges láger főigazgatóságának főkönyvelője

Eszipenko dandártábornok elvtárs, az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériumának miniszterhelyettese

Fábián Zoltán (1892) beregszászi lakos, festő,

Fomicsev alezredes, az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma Kárpátontúli Főosztályának „A” nyomozóosztálya vezetője

György Ferenc Ferenc (1885) beregszászi lakos, templomszolga
Haritanov alezredes, az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztérium nyomozóreszlegének helyettes vezetője

Jegorov M. P., az MGB Beregszászi Főosztály képviselője

Jeremicsev Nyikolaj őrnagy, az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztérium Kárpátontúli Területi Főosztálya 4. nyomozóreszlegének parancsnoka

Knis őrnagy, az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériumának Kárpátontúli Területi Főosztálya „O” Operatív csoportjának meghatalmazott tisztje,

Kovály hadnagy, az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztérium Kárpátaljai Területi Főosztály beregszászi körzeti osztály meghatalmazott tisztje

Kricsna alhadnagy, az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériumának Kárpátontúli Területi Főosztálya 4. nyomozóreszlegének nyomozója;

Krukova, az Ukrán SZSZK MGB börtönének 1. számú orvosa

Kurjata alezredes elvtárs, az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma Beregszászi Főosztályának vezetője

Lozan Polikarpa Mihajlovics (1908) beregszászi lakos, munkás,

Marosi Ferenc (1898) beregszászi lakos, földműves,

Martonov, az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma Kárpátontúli Területi Főosztály vizsgáló tisztje

Margitics János Mihály tolmács a beregszászi körzeti MGB képviselőjében

Masin, az OZERLAG vezetője

Masin, a 7. sz. Ozernij különleges láger főigazgatóság elszámolási főosztályának vezetője

Máriás, az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma Kárpátontúli Területi Főosztályának tolmácsa

Melnyikov alezredes, az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériumának 1. osztályának vezetője

Molnár alhadnagy, az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériumának tolmácsa

Natkulinec M. V., a beregszászi városi tanács képviselője,

Negotov hadnagy, az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériumának Kárpátontúli Területi Főosztálya „O” Operatív csoportjának a meghatalmazott tisztje

Pasztler Vilmos Albert (1882) beregszászi lakos, asztalos

Pavlovics szakaszvezető, az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma Kárpátontúli Területi Főosztályának tolmácsa

Petrenko kapitány, az Állambiztonsági Minisztérium Kárpátontúli Területi Főosztálya „O” Operatív csoportjának parancsnoka

Podobedov ezredes, az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma „A” csoportjának parancsnoka

Raszkazov, az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztériuma „A” csoportjának végrehajtója

Robora, az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztérium Kárpátontúli Területi Főosztálya „O” Operatív csoportjának munkatársa

Romanovszkij, az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztérium Kárpátontúli Területi Főosztálya „O” Operatív csoportjának munkatársa

Seffer Ernő Mihály (1887) beregszászi lakos, tanító-igazgató,

Sugorov Sz., az Ukrán SZSZK Ügyészségének helyettes ügyésze, 3. rangfokozatú jogtanácsos

Szavcsenko altábornagy, az Ukrán SZSZK Államvédelmi Minisztériumának minisztere

Szernakov őrnagy, az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma Kárpátontúli Főosztályának vezetője

Szoszkin ezredes, az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztériuma „A” osztályának főosztályvezetője,

Szotver Iván Ivánovics, a beregszászi városi önkormányzat vezető nyomozója

Szurbanova gyors- és gépiró

Tarkinszkaja, az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztérium Különitanácsa tikárságának munkatársa

Utina, az Ukrán SZSZK ügyészségének helyettese

Varga Sándor Sándor (1905) beregszászi lakos, a helyi SZKP VB tagja
Viznickij Mihály Illés tolmács a beregszászi körzeti UMGB képviselőletében

Zaszlavszkij alezredes, az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztériuma „A” csoportjának parancsnoka

A KÖNYV SZERZŐJÉRŐL

DUPKA NÁNDOR

(Ungvár, 1985.01.11.) Miután az Ungvári 10. Sz. Dayka Gábor Középiskolában leérettségizett, mesterfokozatú diplomát szerzett az UNE Jogi karán. 2022-ben az UNE UMOTI Magyar Történelem és Európai Integráció Tanszékének hallgatója. Kutatási területe: a kárpátaljai római katolikus egyház és papjainak üldözése a szovjethatalom idején. 2023-tól az Ungvári Nemzeti Egyetem történelem és archeológiai kara Doktori Iskolájának aspiráns hallgatója. A Tempus Alapítvány ösztöndíjasa.

Művei:

Haklik Sándor vértanú. A Kárpátaljai Római Katolikus Egyház hitvallói (1945-1991). KMMI-Füzetek-XXIX. Intermix Kiadó, Ungvár–Budapest, 2023. <https://kmmi.org.ua/uplo-ads/attachments/books/KMMI-fuzetek/Haklik.pdf>

Pásztor Ferenc vértanú. A Kárpátaljai Római Katolikus Egyház hitvallói (1945-1991). KMMI-Füzetek 2024. Intermix Kiadó, Ungvár–Budapest, 2023.

REZÜMÉ

(magyarul, ukránul, angolul)

Dupka Nándor

Pásztor Ferenc vértanú

**„Hitét nem tagadta meg, inkább a halált választotta”
A Kárpátaljai Római Katolikus Egyház hitvallói
(1945–1991)**

2020-tól foglalkozom²²⁴ a szovjethatalom által a kárpátaljai szolgálati helyükről elhurcolt 19 római katolikus pap sorsának tanulmányozásával a levéltári dokumentumok alapján.

2023-tól kutatási és doktori munkám témája: *„A római katolikus egyház Kárpátalján: túlélése a totalitarizmus körülményei között (1945–1989 években)”*, amely magába foglalja a GULÁG kényszer-munkatáboraiában raboskodott **Árvay Dezső** tiszaujlaki, **Bakó Zoltán** kisszelmenci, **Bártfay Kálmán** nagyszőlősi plébános, **dr. Bujaló Bernát** ungvári főesperes-plébános, **Csáti József** munkácsi segédlelkész, **Galambos József** benei, **Haklik Sándor** ráti, **Heveli Antal** szolyvai, **Homolya Péter** felsődomonyai, **Horváth Ágoston** ungvári, **Hudra Lajos** kerepeci, **Lőrincz István** őrdarmai plébános, **Pásztor Ferenc** beregszászi vikárius, **Placinger Pál** ungvári, **Sörös (Pivovar) János** munkácsi, **Tempfli József** nevetlenfalui, **Tindira Ernő** bárdházi, **dr. Tóth József** szeredneyi, **Tőkés (Trefszker) György** huszti plébános szenvedéstörténetét. Közülük **Haklik Sándor** esperes és **Pásztor Ferenc** vikárius szibériai földben alusszák örök álmukat.

²²⁴ DUPKA Nándor: Ki volt Haklik Sándor? A kisértői római katolikus esperes letartóztatása, koncepciósi pere, vértanúhalála. // „Orosz földön meggyötörve... A GULÁG-GUPVI-kutatók nemzetközi fóruma Kárpátalján, 2022. Nemzetközi emlékkonferencia Beregszász, 2022. november 18. Szerk. DR. DUPKA György. Lektorálta: DR. ZUBÁNIC László, DR. ZÉKÁNY Krisztina. Szolyvai Emlékparkbizottság-Intermix Kiadó, Ungvár-Budapest, 2023. 99-113. <https://kmmi.org.ua/uploads/attachments/books/books-pdf/2023/konf-2023.pdf>

Először a méltatlanul elfelejtett mártír, **Haklik Sándor** atya életének és elhurcolásának körülményeit tártam fel a Kárpátaljai Területi Állami Levéltár forrásai alapján az eddig ismert szakirodalom tükrében. Sikerült feldolgozni az NKVD nyomozótisztjei által összeállított mintegy 100 oldalas *Haklik-aktát*, amely könyv formában is megjelent²²⁵, szülőhelyén, Beregardóban a Szent Kinga templom falán dombmű-tábla is megörökítette a vértanú emlékét.

Halála: egyik verzió szerint útközben halt meg Lemberg és Kijev között a börtönbe szállítás közben. Másik verzió, hogy mivel megtagadta, hogy a nyakában lévő aranykeresztet levegye és őrzőinek átadja, a kijevi börtönben agyonlőtték, 56 éves volt.

Ezen a nyomvonalon haladva, a további levéltári források értékelésével, más dokumentációs ismeretanyag birtokában, ezúttal a mártírhálált halt **Pásztor Ferenc** (Ungvár, 1880 – Ozernij láger, 1951) beregszászi plébános, vikárius atya meghurcoltatásának kérdéskörét tártam fel. A második elkészült könyvemhez írt *Bevezetésben* az életútjáról eddig megjelent szakirodalmat is áttekintettem. Megállapítottam, hogy a Kárpátaljai Területi Állami Levéltárban található, a KGB nyomozótisztjei által összeállított mintegy 180 oldalas Pásztor-akta tüzetes elemzésével, a dokumentumok oroszról magyarra fordításával az általam ismertetett kutatók nem foglalkoztak.

Az első fejezetben **Pásztor Ferenc** „Életpályája” címszó alatt mutattam be az ungvári születésű, a középiskolai tanulmányait ebben a városban kezdő és ugyanitt a papi pályára készülő fiatalembert, aki teológiai tanulmányait Szatmárnémetiben fejezte be. Pappá szentelését követően az ifjú káplán, majd plébános 1902–1911-ben Szatmár és Máramaros megyei magyar és német lakta települések templomaiban végezte életszolgálatát, majd 21 éven át volt Dobóruszka megbecsült plébánosa, akinek nevéhez fűződik az itteni, még a neves Dobó-család által építtetett templom teljeskörű felújítása, bővítése, melynek újra

²²⁵ DUPKA Nándor: Haklik Sándor vértanú. A Kárpátaljai Római Katolikus Egyház hitvallói (1945-1991). KMMI-füzetek XXIX. Sorozatszerkesztő, lektor: DR. ZUBÁNICSLászló. Intermix Kiadó, Ungvár-Budapest, 2023.128. <https://kmmi.org.ua/uploads/attachments/books/KMMI-fuzetek/Haklik.pdf>

avatásáról egy emlékfüzetet írt és jelentetett meg. Pásztor Ferenc Dobóruszkai emlékezete máig elevenen él, tiszteletére emlékszobát is létesítettek.

A második fejezetben tárgyalom az 1932 május elején Beregszászba áthelyezett Pásztor Ferenc főesperes „Isten és a nemzett szolgálatában” kifejtett tevékenységét a békeidőben, majd az 1941–1944 közötti háborús években. Ezúttal, mint *Scheffler János* (1887–1952) szatmári megyéspüspök által feltehetően 1945-ben kinevezett vikáriust mutatom be, aki az egyháza és a Vatikán melletti elszánt elkötelezettséggel igyekszik helytállni az erőszakos szovjetizálás idején.

A harmadik, egyben a legnagyobb terjedelmű fejezetben a 17 évig Beregszászban tevékenykedő *Pásztor Ferenc* vikárius, a tragikus sorsú főpap szovjet korszakbéli életének utolsó stációit, meghurcoltatási és elítélési körülményeit, a 149252. sz. Pásztor-aktát az 1948–1950 között keletkezett KGB- dokumentumok alapján mutatom be.

Ezen belül, tíz alfejezetben foglalkozom a letartóztatott *Pásztor Ferenc* levéltári aktájának részletes, témákra bontott bemutatásával. Kiindulópontként fontosnak tartottam a vikárius ellen valló 8 hamis tanúvallomás jegyzőkönyvének elemzését. Az általam lefordított több mint 60 számozott KGB-ügyirat tükrében vázolom fel a vikárius további golgotajárását.

Címszavakban ezek a következők: letartóztatás, házkutatás és vagyoneklkobzás; kihallgatások az ungvári és a kijevei börtönben; vádirat; ítélelhozatal, vagyoneklkobzás; fogsága és mártírhálála a szibériai lágérbén; rehabilitálása.

A KGB beregszászi, ungvári és kijevei nyomozó tisztjeinek egybehangzó, koncepciósz vádirata szerint a szovjetellenességgel megbélyegzett vikáriust az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztériumának Különtanácsa 1949. július 6-án, Moszkvában 25 évre, teljes vagyoneklkobzásra ítélte, ez egyenértékű volt a halálra ítélez meghozatalával. A 71 éves *Pásztor Ferenc* GULÁG-rab a hírhedt Irkutszki régióban létesített Ozernij „szigorított” büntető lágérbén 1951. október 16-án, végelgyengülésben hunyt el, ugyanezen lágér temetőjében a 15. sz. sírban M-15-1, S-66 azonosító jellel, október 17-én temették el. Az 1989-ben kiállított rehabilitációs okirat kimondja: ártatlanul ítélték el.

A negyedik fejezettel zárom a könyvet, amelyben a mártír vikárius beregszászi emlékezetéről számolok be. A rendszerváltozás után nyílt lehetőség az első emléktábla állítására. Majd az ezredforduló után a Pásztor-mellszobor felavatására, emlékkonferencia megrendezésére, Pásztor Ferenc-díj alapítására és már számos, jeles személyiség kitüntetésére is sor került. A Beregszászi Római Katolikus Egyházközség eddigi legnagyobb vállalkozása a Pásztor Ferenc Községi és Zarándokház megvalósítása, ahol napjainkban – a Pásztor Ferenc nyomdokain haladó és hagyományát követő *Molnár János* plébános-esperes és vikárius irányításával – pezsgő egyházi és a keresztény értékekre épülő kulturális rendezvényeknek is teret ad, lehetőséget biztosít.

Talán jövőbeli célként lehetne megfogalmazni, hogy kormányzati-egyházi összefogással segítsék haza Pásztor Ferenc atya földi maradványait és indítsák el boldoggá avatását.

A jelenkor fiatalságának pedig legyen feladata megemlékezni évről évre a vértanú Pásztor Ferenc atyáról, akinek egyetlen bűne volt, hogy magyarként ragaszkodott római katolikus vallásához.

Emlékét szívünkben örökké megőrizzük!

Kulcsszavak: huszadik század, Beregszász, KGB, egyházüldözés, vikárius, szovjetellenesség, GULÁG-rab, mártír, emlékezete.

Резюме

Дупко Нандор

НАНДОР ДУПКО

*Мученик Пастор Ференц**«Він не зрікся своєї віри, краще вибрав смерть.»**Сповідники Закарпатської Римо-Католицької Церкви
(1945-1991)*

З 2020 року я займаюсь²²⁶ вивченням архівних документів про долю 19 римо-католицьких священиків, які були репресовані радянською владою з місць їх служіння на Закарпатті.

²²⁶ DUPKA Nándor: Ki volt Haklik Sándor? A kisérti római katolikus esperes letartóztatása, koncepciósi pere, vértanúhalála. // „Oroszöldön meggyötörve... A GULÁG-GUPVI-kutatók nemzetközi fóruma Kárpátalján, 2022. Nemzetközi emlékkonferencia Beregszász, 2022.november 18. Szerk. DR. DUPKA György. Lektorálta: DR. ZUBÁNIC László, DR. ZÉKÁNY Krisztina. Szolyvai Emlékparkbizottság-Intermix Kiadó, Ungvár-Budapest, 2023. 99-113. <https://kmmi.org.ua/uploads/attachments/books/books-pdf/2023/konf-2023.pdf>

Нандор Дупка: Ким був Шандор Гоклік? Арешт, показовий суд і мученицька смерть римо-католицького пароха з Малих Ратівців// «Закатовані на руській землі...» Міжнародний форум дослідників ГУЛАГ-ГУПВІ на Закарпатті, 2022. Міжнародна меморіальна конференція в Берегові, 18 листопада 2022 р. Ред. др. Юрій ДУПКО. Редакція: др. Ласло Зубанич, др. Крістіна Зейкан. Комісія Меморіального парку Сольва – Видавництво Intermix, Ужгород-Будапешт, 2023. 99-113. <https://kmmi.org.ua/uploads/attachments/books/books-pdf/2023/konf-2023.pdf>

DUPKA Nándor: Haklik Sándor vértanú A Kárpátaljai Római Katolikus Egyház hitvallói (1945-1991). KMMI-füzetek XXIX. Sorozatszerkesztő, lektor: DR. ZUBÁNIC László. Intermix Kiadó, Ungvár-Budapest, 2023.128.<https://kmmi.org.ua/uploads/attachments/books/KMMI-fuzetek/Haklik.pdf>.

Нандор ДУПКА: Священномученик Шандор Гоклік, сповідник Закарпатської Римо-Католицької церкви (1945-1991). Буклети KMMI XXIX. Редактор серії, рецензент: др. Ласло ЗУБАНИЧ. Видавництво Intermix, Ужгород-Будапешт, 2023.128.<https://kmmi.org.ua/uploads/attachments/books/KMMI-fuzetek/Haklik.pdf>

З 2023 року темою моєї наукової та дисертаційної роботи є: «Римо-Католицька церква на Закарпатті: її виживання в умовах тоталітаризму у 1945-1989 роках», яка присвячена дослідженню страждань в таборах ГУЛАГу на примусових роботах пароха з Вилока Деже Арвої, пароха з Малих Сельменців Золтана Бако, пароха з Виногорова Калмана Бартфаї, архідиякона-пароха з Ужгорода др. Берната Буяло, помічника пастора з Мукачева Йозефа Чаті, пароха Йозефа Галамбоша з Бене, пароха Шандора Гакліка з Ратівців, пароха Антала Гевелі з Сваляви, пароха Петера Гомолі з Оноківців, пароха Агоштона Горвата з Ужгорода, пароха Лайоша Худра з Коропця, пароха Іштвана Леврінца з Сторожниці, вікарія Ференца Пастора з Берегова, пароха Пала Плаценгера з Ужгорода, пароха Яноша Шереша (Півовара) з Мукачева, пароха Йозефа Темфлі з Неветленфалу, пароха Ерне Тіндіра з Барбова, др-а Йозефа Тота с Середнього, пароха Дьєрдя Текеша (Трефскера) з Хуста. Серед них маємо двох священномучеників.

Спочатку я досліджував обставини життя та репресії неслужено забутого священномученика отця Шандора Гакліка за джерелами Закарпатського державного архіву у світлі відомої на сьогодні літератури. Мені вдалося опрацювати справу отця Гакліка майже на 100-сторінках, складену слідчими НКВД, яка також була видана у вигляді окремої книги², пам'ять про мученика також зберігає дошка з Чепівка (Берегвигардо) на стіні церкви Св. Кінги в його рідному селі.

Священник Шандор Гаклік і вікарій котрий за однією з версій, він помер по дорозі Львів-Київ під час транспортування до в'язниці. Інша версія: через те, що він відмовився зняти золотий хрестик на шиї та віддати його охоронцям, його розстріляли в київській тюрмі. Йому було 56 років.

Другий священномученик Ференц Пастор вікарій, папський прелат, парох Берегівського римокатолицької церкви.

Йдучи цим шляхом, оцінюючи додаткові архівні джерела та володіючи іншими документальними даними, цього разу я досліджував колопитань, пов'язаних з переслідуванням священни-

ка-мученика Ференца Пастора з Берегова (Ужгород, 1880 – табір Озерний, 1951).

У вступі до цієї другої книги зроблено огляд опублікованої досі літератури про його життєвий шлях. Виявилося, що згадані мною дослідники не займалися детальним аналізом справи отця Пастора на більше ніж 185 сторінках, яка знаходиться в Закарпатському обласному державному архіві і яка складена слідчими КГБ, та перекладом документів з російської на угорську мову.

У першому розділі під заголовком «Життєвий шлях» Ференца Пастора представлено нарис про юнака, який народився в Ужгороді, розпочав у цьому місті навчання в середній школі і тут готувався до священства, і який закінчив духовну семінарію в місті Сатмарнеметі 1911р. Після висвячення молодий капелан, потім парох у 1902-1911 роках служив в церквах угорських і німецьких поселень Сатмарського і Марамарошського повітів, після чого протягом 21 року був шанованим парохом в селі Доборуска, з іменем якого пов'язана повна реконструкція та розширення тодішнього костелу, збудованого відомою родиною Добо, про повторне відкриття якого отець склав і видав пам'ятний буклет. Пам'ять про Ференца Пастора в Доборуска жива й сьогодні, на його честь створено меморіальну кімнату.

У другому розділі йдеться про діяльність архідиякона Ференца Пастора, переведеного в Берегове на початку травня 1932 року, «у служінні Богу і нації» в мирний час, а потім у воєнні 1941-1944 роки. Далі представляю його як вікарія, призначеного Яношем Шеффлером (1887-1952), Сатмарським єпархіальним єпископом, ймовірно, у 1945 році. У часи насильницької радянської вікарій продемонстрував зразкову позицію своєї церкви і Ватикану.

У третьому, найбільшому розділі, представлено отця Ференца Пастора як вікарія у Берегові в часи насильницької радянської вікарій, де служив протягом 17 років, й описана його трагічна доля за радянських часів та останні етапи його життя, обставини його переслідування та засудження на основі документів КГБ, створених у 1948-1950 роках за справою № 149252. У ме-

жах цього, у десяти параграфах детально представлена архівна справа арештованого отця Ференца Пастора, розділена по темах. У якості відправної точки було важливим проаналізувати протоколи 8 лжесвідків, які свідчили проти карія. У світлі перекладених мною понад 60 пронумерованих документів КГБ описано подальше сходження вікарія на Голготу. Коротко це наступне: арешт, обшук і конфіскація; численні виснажливі допити в Ужгородській та Київській тюрмах; складання обвинувального акта; вирок, конфіскація майна; його полон і мученицька смерть у сибірському таборі; реабілітація.

За одностайним концептуальним обвинувальним актом слідчих КГБ з Берегова, Ужгорода і Києва заклеймований антирадянщиною вікарій був засуджений Особливою Радою Московського Служби Беспеки СРСР до 25 років з конфіскацією усього майна 6 липня 1949 року в Москві, що було рівнозначно смертному вирoku. 71-річний отець Ференц Пастор, в'язень ГУЛАГу, помер від виснаження 16 жовтня 1951 року в сумнозвісному Озерному таборі «суворого режиму», створеному в Іркутській області, похований 17 жовтня на кладовищі № 15 цього ж табору в могилі М-15-1 підпозначкою С-66. У документі про реабілітацію 1989 року його визнано невинним.

Завершую книгу четвертим розділом, в якому розповідаю про увічнення пам'яті мученика вікарія з Берегова. Після розпаду СРСР стало можливим встановити першу пам'ятну дошку, а згодом, на рубежі тисячоліть, відбулося урочисте відкриття бюсту отця Пастора, була проведена конференція, присвячена його пам'яті і засновано премію імені Ференца Пастора.

Відтоді премією було вшановано чимало видатних особистостей. Найбільшим починанням римо-католицької парафії Берегова на сьогодні є реалізація Спільноти та Паломницького Дому ім. Ференца Пастора, де у наші дні – під керівництвом парафіяльного диякона та вікарія Яноша Молнара, який іде слідами Ференца Пастора та дотримується традиції – це також забезпечує простір і можливості кипучих церковних і культурних заходів, заснованих на християнських цінностях. Як майбут-

ню ціль – можна сформулювати мету перевезення останків отця Ференца Пастора до дому за підтримки уряду і церкви та ініціювати його беатифікацію.

Перед сучасною молоддю має стояти завдання рік за роком згадувати мученика Ференца Пастора, єдиним злочином якого було те, що він, як угорець, дотримувався своєї римо-католицької віри.

Ми на завжди збережемо пам'ять про нього в наших серцях!

Ключові слова, що відображають сут'є роботи: ХХ століття, Берегове, КГБ, церковні гоніння, вікарій, антирадянщина, в'язень ГУЛАГу, мученик, його пам'ять.

Nandor Dupka:
Ferenc Pásztor martyr
„He did not deny his faith, and was ready to die”
Confessors of the Roman Catholic Church of Transcarpathia
(1945-1991)

From 2020, on ground of archival documents, I have been studying the fate of nineteen (19) Roman Catholic priests deported by the Soviets from their places of service in Transcarpathia.²²⁷

The topic of my research and doctoral thesis that I have started in 2023 has the title *The Roman Catholic Church in Transcarpathia: Its Survival Under The Totalitarian Regime (1945-1989)* which includes the suffering-stories of the following priests imprisoned in the GULAG forced labour camps and named below: **Dezső Árvay** of Tiszaújlak, **Zoltán Bakó** of Kisszelmenc, **Kálmán Bártfay** of Nagyszőlős, **Dr. Bernát Bujaló**, parishpriest of Ungvár, **József Csáti**, assistantpastor of Munkacs, **József Galambos** of Bene, **Sándor Haklik** of Rát, **Antal Heveli** of Szolyva, **Péter Homolya** of Felső Domonya, **Ágoston Horváth** of Ungvár, **Lajos Hudra** of Kerepec, **István Lőrincz** of Ördarma, **Ferenc Pásztor** of Beregszász, **Pál Placinger** of Ungvár, **János Sörös** (Pivovar) of Munkacs, **József Tempfli** of Nevetlenfalu, **Ernő Tindira** of Bardháza, **Dr. József Tóth** of Szerednye, **György Tőkés** (Trefszker) of Huszt. Among them the reare the deacon **Sándor Haklik** and also the vicar **Ferenc Pásztor** who sleep their eternal dream in Siberian soil.

First, on ground of the sources of the Transcarpathian Regional State Archives and the literature known so far, I explored the life

²²⁷ See: DUPKA Nándor: Ki volt Haklik Sándor? A kiserati római katolikus esperes letartóztatása, koncepciósi pere, vértanúhalála. // „Orosz földön meggyötörve... A GULÁG-GUPVI-kutatók nemzetközi fóruma Kárpátalján, 2022. Nemzetközi emlékkonferencia Beregszász, 2022.november 18. Szerk. DR. DUPKA György. Lektorálta: DR. ZUBÁNIC László, DR. ZÉKÁNY Krisztina. Szolyvai Emlékparkbizottság-Intermix Kiadó, Ungvár-Budapest, 2023. 99-113. <https://kmmi.org.ua/uploads/attachments/books/books-pdf/2023/konf-2023.pdf>

and circumstances of deportation of the undeservedly forgotten martyr, Father **Sándor Haklik**. I was able to process the 100-page Haklik-file compiled by the NKVD investigating officers, which was also published in a book-form²²⁸, and the martyr's memory was commemorated on a relief plaque on the wall of the St. Kinga Church in Beregardó, which is his birthplace.

His death: according to one version, he died on the way between Lviv and Kiev while being transported to prison. Another version is that because he refused to take off the gold cross around his neck and hand it over to his guards, he was shot dead in the Kiev prison. He was 56 years old.

Following this trail, with the thorough study of archival sources and other documents discovered later, I have explored the issue of the martyrdom of **Ferenc Pásztor** (Ungvár, 1880-Ozerniy camp, 1951), who was a parish priest and vicar of Beregszász.

In the Introduction to my second book I am writing now, I have also reviewed the literature on his life published so far. I have found that the 185-page Pásztor-file, compiled by the KGB investigators and held in the Transcarpathian Regional State Archives, has not been thoroughly analysed or translated yet from Russian into Hungarian by researchers I have mentioned so far.

In the first chapter, under the title *The career of Ferenc Pásztor*, I presented a sketch of the life of the young man born in Ungvár, who started his secondary school in this town and was preparing to become a priest also there, and finished his theological studies in Szatmárnémeti (Satu Mare). After his ordination, the young chaplain and later parish priest served in the churches of settlements populated by Hungarian and German inhabitants in Szatmár (Satu Mare) and Máramaros (Maramures) Counties from 1902 to 1911. He had been a most esteemed parish priest of for 21 years, where he had been

²²⁸ DUPKANándor: Haklik Sándor vértanú A Kárpátaljai Római Katolikus Egyház hitvallói (1945-1991). KMMI-füzetek XXIX. Sorozatszerkesztő, lektor: DR. ZUBÁNICSLászló. Intermix Kiadó, Ungvár-Budapest, 2023.128. <https://kmmi.org.ua/uploads/attachments/books/KMMI-fuzetek/Haklik.pdf>

responsible for the complete renovation and extension of the church built by the renowned Dobó family, and for the rededication of which he had written and published a commemorative booklet. The memory of Ferenc Pásztor in Dobóruszkai is even now alive today, and a memorial statue has been erected in his honour.

In the second chapter, I take a look at the activity of Archdeacon Ferenc Pásztor „in the service of God and the nation” in peacetime and the years of war, i.e. from 1941 up-to 1944. To Beregszász Ferenc Pásztor was transferred at the beginning of May, 1932. Here I present him as the vicar appointed by János Scheffler, the county bishop of Szatmár county (1887-1952), presumably in 1945. Ferenc Pásztor as vicar showed an example of how to stand by his church and the Vatican during violent Sovietisation.

In the third and the largest chapter, on ground of the N 149252 Pásztor-file compiled from KGB documents made in 1948-1950, the last stages of tragic life of Ferenc Pásztor: as vicar in Beregszász for 17 years, then the high priest's tragic life in the Soviet era, the circumstances of his arrest and conviction have been described.

According to a unanimous show indictment compiled by KGB investigators in Beregszász, Ungvár and Kiev, the vicar, branded as an enemy of the state, was sentenced by the Foreign Council of the USSR Ministry of State Security in Moscow on 6 July, 1949, to 25 year imprisonment with the full confiscation of his property, which was tantamount to a death sentence. The seventy-one-year-old Ferenc Pásztor, a GULÁG prisoner, died of exhaustion in the infamous Ozerniy dungeon in the Irkutsk region on 16 October, 1951, and was buried in the cemetery of the same camp in grave No. 15, with the identification number M-15-1, S-66, on 17 October, 1951. A rehabilitation certificate issued in 1989 states that he was convicted for no crime, so he was innocent.

In ten subsections, I present a detailed, subdivided presentation of the archival file of the arrested **Ferenc Pásztor**. As a starting point, I deemed important to analyse the transcripts of the eight false witnesses who testified against the vicar. In the light of the more than 60 numbered KGB documents I have translated, I outline the

vicar's further sufferings on his Golgotha. They are the arrest, search and confiscation of property; numerous exhaustive interrogations in the KGB prisons of Ungvár and Kiev; preparing the indictment; sentencing, confiscation of property; his imprisonment and martyrdom in a Siberian camp; his rehabilitation.

I finish my book with the fourth chapter, in which I report on the martyr vicar's commemoration in Beregszász. The first memorial plaque was erected after the change of system. Then, after the millennium, the statue of Ferenc Pásztor was unveiled, a commemorative conference was held, and the Ferenc Pásztor Prize was established. Since then, a number of distinguished personalities have been honoured by this prize. The biggest undertaking of the Roman Catholic Parish of Beregszász so far is the realisation of the Ferenc Pásztor Community and Pilgrimage Home, which today – led by the parish priest and vicar **János Molnár**, who follows the traditions in the wake of Ferenc Pásztor and of the parish, provides wide possibilities and opportunities for vibrant ecclesiastical and cultural events based on Christian values.

Perhaps a future goal could be to bring the remains of Father Ferenc Pásztor home and to start his beatification via a government-church cooperation.

The young people of our days I think should make it their task to keep Father Ferenc Pásztor's memory alive every year by remembering that his only sin was that he, as a Hungarian Roman Catholic priest, kept his faith and religion in spite of all spites of Communism.

His memory is always in our hearts forever and ever!

Key words reflecting the essence of the thesis: twentieth century, Beregszász, KGB, persecution, vicar, enemy of the people, GULÁG, martyr, memory.